

Kinezylogii Edukacyjnej

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.
Człowiek – najlepsza inwestycja.

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 5

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające pamięć

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Ale się działo.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Ćwiczenie ma charakter indywidualny.
3. **Cele ćwiczenia:** uważne słuchanie wiersza, doskonalenie pamięci, kolorowanie poprawnych obrazków.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** wiersz, obrazki.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Nauczyciel odczytuje uczniowi dwa razy wiersz. Po jego wysłuchaniu uczeń otrzymuje kartkę z obrazkami. Zadaniem jego jest pokolorowanie obrazków, o których była mowa w wierszyku.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *zdobycie przez uczniów umiejętności wykorzystywania posiadanych wiadomości podczas wykonywania zadań i rozwiązywania problemów.*
7. **Obszar podstawy programowej:** *uczeń słucha w skupieniu czytanych utworów.*
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** brak.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** źródło nieznane.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Anna Słaby.

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 1

Obszar wsparcia: ćwiczenia dla grupy, koncentracja uwagi, pamięć, analiza wzrokowa

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Alfabetyczne domino.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Dla uczniów z zaburzeniami koncentracji, uwagi, pamięci.
3. **Cele ćwiczenia:** usprawnienie koncentracji, utrwalenie alfabetu, integracja grupy.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** specjalne kostki domina – na jednej kostce są dwie kolejne literki: A|A, B|C, Ć|D E|E, F|G, H|I, J|K, L|Ł, M|N, Ó|O, Ó|P, R|S, Ś|T, U|W, Y|Z, Ź|Ż (łącznie 16 kostek).
5. **Przebieg ćwiczenia:**
 - Uczniowie w grupach dwuosobowych rozsypują i mieszają kostki domina.
 - Następnie losują kostki – po 8 dla każdego dziecka.
 - Rozpoczynają układanie domina/alfabetu – rozpoczyna „gracz” z kostką a|ą.
 - Jeśli gracz nie ma właściwej kostki – traci kolejkę.
 - Jeśli dziecko się pomyli – traci kolejkę i musi wyrecytować alfabet od początku do literki, którą powinien dołożyć.
 - Podczas gry prowadzący nie może podpowiadać wprost, jedynie sugerować poprzez podanie słowa zaczynającego się od poszukiwanej literki.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *utrwalenie alfabetu.*
7. **Obszar podstawy programowej:** w zakresie umiejętności czytania i pisania: *uczeń zna wszystkie litery alfabetu.*
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** brak.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** ćwiczenie własne.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Agnieszka Iwancewicz.

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 6

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające pamięć

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Aparat.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Dla całej klasy i dla dzieci z zaburzoną pamięcią.
3. **Cele ćwiczenia:** wspomaganie nauki czytania oraz pisania i liczenia, wydłużenie czasu na koncentrację uwagi, ćwiczenie pamięci mechanicznej, rozwijanie koordynacji wzrokowo-ruchowej, rozwijanie autoorientacji i orientacji przestrzennej, rozwijanie i doskonalenie zmysłów.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** chustka na oczy.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Nauczyciel dobiera dzieci dwójkami. Jedno z nich ma zawiązane chusteczką oczy tak, aby nic nie widziało (nazywamy go aparatem), drugie – to fotograf. Staje on za „aparatem” i łapie go za ramiona, a następnie prowadzi tak długo, krążąc po terenie, aż znajdzie obiekt do zrobienia zdjęcia. Kiedy fotograf uzna, że aparat może zrobić zdjęcie, dzieci zatrzymują się. „Fotograf” zdejmuję chustkę i jednym klepnięciem w ramię daje znać, aby „aparat” zrobił zdjęcie (np. mrugnął okiem). Ćwiczenie to powtarzamy z udziałem innej pary dzieci – tym razem „fotograf” celem zmylenia oprowadza „aparat” inną trasą. Takich zdjęć ma być 10. Na kłaśnięcie fotografa – uczeń ściąga apaszkę i szuka miejsc, w których zrobił zdjęcie.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *sprawne komunikowanie się z uwzględnieniem sytuacji, osób i reguł.*
7. **Obszar podstawy programowej:** edukacja polonistyczna – w zakresie umiejętności korzystania z informacji.
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** Ćwiczenie to najlepiej wykonywać w terenie.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** konferencja międzynarodowa „Pedagogika przeżyć i zabawy” w Krzyżowej (modyfikacja ćwiczenia *Aparat*).
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** mgr Renata Leśkiewicz.

Ćwiczenie nr 6

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające umiejętność podejmowania decyzji

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Aukcja.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Ćwiczenie skierowane do uczniów mających problem z podejmowaniem decyzji.
3. **Cele ćwiczenia:**
 - rozwijanie umiejętności podejmowania decyzji,
 - rozwijanie umiejętności samooceny.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** kartki papieru z pojęciami, drobne elementy, które będą symbolizowały punkty, pojemniki na punkty, na których zapisane są pojęcia.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Osoba prowadząca ma zestaw kartek – każda z nich zawiera jakieś pojęcie. Wszystkie pojęcia zostają przeczytane i każde z nich trafia na aukcję. Każdy uczestnik ma 100 punktów do przyznania i nie może tej wartości przekroczyć. Po skończonej aukcji osoby, w których posiadaniu znalazły się kartki, wyjaśniają, dlaczego te właśnie pojęcia kupiły, dlaczego są one dla nich takie ważne, jak one wpływają na ich życie. Na koniec sprawdzamy, w którym pojemniku jest najwięcej punktów. Podsumowujemy, jakie wartości są dla nas wszystkich najważniejsze.

WARIANTY: Liczba punktów do dyspozycji zależy od wieku dzieci i zakresu poznanych liczb. Można operować tylko 10 punktami dla każdego uczestnika.

Przykładowe pojęcia:

- sport,
- szkoła,
- telewizja,
- rodzina,
- wakacje,
- nauczyciele,
- dziadkowie,
- koledzy,
- ubranie,
- psy,
- zakupy.

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

6. Cel edukacyjny z podstawy programowej:

Uczeń:

- *zastanawia się nad tym, na co ma wpływ, na czym mu zależy, do czego może dążyć, nie krzywdząc innych; stara się nieść pomoc potrzebującym.*
- *uczestniczy w rozmowach: zadaje pytania, udziela odpowiedzi i prezentuje własne zdanie.*

7. Obszar podstawy programowej: etyka – *przybliżanie dzieciom ważnych wartości etycznych na podstawie baśni, bajek i opowiadań, a także obserwacji życia codziennego*; edukacja polonistyczna – *tworzenie wypowiedzi.*

8. Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji: brak.

9. Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji: Małgorzata Jachimska, *Grupa bawi się i pracuje*, Unus, Warszawa 2005.

10. Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie: Magdalena Niewiedziała.

Ćwiczenie nr 9

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające koncentrację uwagi, umiejętność współpracy

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Awaryjne lądowanie.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Dla uczniów nadpobudliwych, z deficytem uwagi.
3. **Cele ćwiczenia:** uczeń rozładowuje napięcie, ćwiczy koncentrację uwagi, kształtuje umiejętności współpracy.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** przedmioty służące za przeszkody (ringo, półkule sensoryczne – kamienie, łezka relaksacyjna, skakanka), przepaska na oczy.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Dzieci dobierają się w pary. Jedno jest pilotem, drugie kontrolerem lotów. Zadaniem kontrolera lotów jest bezpieczne sprowadzenie samolotu na ziemię. Pilot ma duży problem, gdyż bez pomocy kontrolera nie uda mu się bezpiecznie wylądować, ponieważ zepsuły mu się wszystkie wskaźniki w samolocie – na zewnątrz jest noc. Dziecko, które jest kontrolerem lotów, ma bezpiecznie przeprowadzić pilota (z opaską na oczach) między przeszkodami, używając tylko głosu. Później następuje zmiana ról. Nauczyciel zwraca uwagę, aby uczniowie używali zwrotów: skręć w prawo, skręć w lewo, podnieś prawą nogę, podnieś lewą nogę, idź prosto, stop. Po zakończeniu ćwiczenia pytamy dzieci, jak się czuły w roli prowadzonego, a jak w roli prowadzącego?
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** uczeń *rozumie instrukcję słowną, według niej działa.*
7. **Obszar podstawy programowej:** edukacja społeczna. Wychowanie do zgodnego współdziałania z rówieśnikami.
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** Dzieci same dobierają się w pary, czują się wtedy bezpieczniej podczas zabawy.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** źródło nieznane.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Alina Czernicka.

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 9

Obszar wsparcia: umiejętność podejmowania decyzji

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Bal ortograficzny.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Ćwiczenie dla klasy, dla dzieci mających problemy z zastosowaniem zasad ortograficznych oraz trudności w podejmowaniu decyzji.
3. **Cele ćwiczenia:**
 - utrwalenie zasad ortograficznych,
 - angażowanie do współpracy w grupie.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** kotyliony z wyrazami z okienkami, plakiety z trudnościami ortograficznymi, np. *rz*.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Uczniowie podzieleni są na dwa zespoły. Połowa klasy otrzymuje i przypina kotyliony z wyrazami z okienkami (np. d__ewo), a połowa – plakiety z trudnościami ortograficznymi, np. *rz*. Dzieci spacerują po klasie podczas piosenki. Kiedy muzyka milknie, zatrzymują się i dobierają w pary zgodnie z zasadami ortografii. Po wspólnej korekcie tańczą w parach przy piosence.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** uczeń *pisze czytelnie i estetycznie (przestrzega zasad kaligrafii), dba o poprawność gramatyczną, ortograficzną i interpunkcyjną.*
7. **Obszar podstawy programowej:** edukacja polonistyczna – klasa III.
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** brak.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** źródło nieznane.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Ewelina Rybczyńska.

Ćwiczenie nr 10

Obszar wsparcia: ćwiczenia wspomagające pamięć

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Balansowanie na linie.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Dla dzieci z problemami pamięci sekwencyjnej oraz zaburzeniami koordynacji psychoruchowej.
3. **Cele ćwiczenia:**
 - stymulowanie pamięci sekwencyjnej,
 - stymulowanie zmysłu dotyku,
 - doskonalenie koordynacji psychoruchowej.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** opaska na oczy, zabawka edukacyjna – odpowiednio przystosowana gruba lina (10 m) z dołączonymi elementami na przylepce.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Prowadzący wybiera jedno dziecko z grupy, które prosi o ściągnięcie obuwia i któremu następnie zasłania oczy. Zadaniem dziecka jest przejście po tworzącej krętą ścieżkę linie. Na linie umieszczone są dodatkowo poduszki różniące się wielkością (małe i duże) i zawartością (wkład miękkiej, sypkiej i twardej). Aby dotrzeć do celu, dziecko posługuje się jedynie zmysłem dotyku. Pokonując ścieżkę, musi zapamiętać, a następnie odtworzyć kolejność poszczególnych przeszkód znajdujących się na trasie.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *wspomaganie dziecka w rozwoju intelektualnym i fizycznym.*
7. **Obszar podstawy programowej:** w obszarze wychowania fizycznego i edukacji zdrowotnej – *uczeń wykonuje ćwiczenia równoważne bez przyborów.*
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** Ćwiczenie można uprościć, wiążąc na linie jedynie supełki, które uczestnik musi wyczuć i policzyć.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** źródło nieznane.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Paweł Mazurkiewicz.

Ćwiczenie nr 5

Obszar wsparcia: umiejętność radzenia sobie z frustracją

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Balon złości.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Dla dzieci, które nie potrafią w odpowiedni sposób radzić sobie z negatywnymi emocjami oraz dla uczniów z zaburzeniami w zachowaniu.
3. **Cele ćwiczenia:** eliminowanie negatywnych emocji.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** balon.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Nauczyciel umawia się z dzieckiem, że powietrze, które wdmuchuje do balonu jest wybraną negatywną emocją. Dziecko zastanawia się, jak może pokonać tę emocję w sposób dla niego odpowiedni, np. poprzez powolne wypuszczanie powietrza, przekłucie balonu, uderzenie nim o ścianę, ściskanie itp.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *uczeń przestrzega reguł obowiązujących w społeczności dziecięcej oraz w świecie dorosłych, grzecznie zwraca się do innych w szkole, w domu i na ulicy; wie, że nie można dążyć do zaspokojenia swoich pragnień kosztem innych; nie niszczy otoczenia.*
7. **Obszar podstawy programowej:** edukacja społeczna – wychowanie do zgodnego współdziałania z rówieśnikami i dorosłymi; etyka – przybliżanie dzieciom ważnych wartości etycznych.
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** brak.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** Ewa Skwarka, „Wychowanie w Przedszkolu”, nr 5/2010.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Ewelina Rybczyńska.

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 9

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające umiejętność współpracy

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Balonowa żonglerka.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Dla dzieci, które nie potrafią współpracować w grupie.
3. **Cele ćwiczenia:** wspomaganie umiejętności współpracy i koordynacji psychoruchowej.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** balony w różnych kolorach.
5. **Przebieg ćwiczenia:** W ćwiczeniu bierze udział grupa dzieci, którym prowadzący rozdaje pewną liczbę balonów. Zadaniem uczestników jest podbijanie balonów w taki sposób, aby żaden balon nie dotknął podłogi. Istota ćwiczenia tkwi we współpracy, jaką dzieci muszą podjąć, aby osiągnąć cel.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *wspomaganie dziecka w rozwoju społecznym.*
7. **Obszar podstawy programowej:** uczeń – w obszarze wychowania fizycznego – w zakresie sportów całego życia i wypoczynku – *bierze udział w zabawach, mini grach i grach terenowych, zawodach sportowych, respektując reguły i podporządkowując się decyzjom sędziego.*
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** Zadanie można utrudnić, dodając większą liczbę balonów niż liczy grupa dzieci biorąca udział w zadaniu. Dodatkowym elementem zwiększającym poziom trudności ćwiczenia może być polecenie wskazujące na taki sposób podbijania balonów, aby je pogrupować kolorami.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** źródło nieznane.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Paweł Mazurkiewicz.

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 7

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające rozwój pamięci oraz kształtowanie umiejętności wypowiadania się

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Bałwanek*.
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Ćwiczenie dla całej klasy.
3. **Cel główny ćwiczenia:** rozwijanie pamięci słuchowej.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** blok, kredki.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Opowiadamy dzieciom historyjkę i prosimy je o wytężoną uwagę. Przykład: „Dzieci ulepiły bałwana z trzech kul śnieżnych. Zrobiły mu nos z marchewki, oczy z dwóch, a guziczki z pięciu węgielków. Był piękny słoneczny dzień. Dzieci śmiały się, bawiły koło bałwana, rzucały się śnieżkami. Aż nagle mama zawołała ich na obiad. Po powrocie z domu Antek stwierdził, że bałwan zniknął – ktoś złośliwy musiał go zepsuć. Dzieci bardzo się zmartwiły, ale zmartwienie nie trwało zbyt długo. Antek bowiem zaproponował ulepienie kolejnego bałwana”. Po wysłuchaniu całego opowiadania prosimy dzieci o odpowiedzenie na kilka pytań:
 - Z ilu kul zrobimy był bałwan?
 - Ile miał guzików?
 - Z czego dzieci zrobiły nos bałwanka?
 - Kto pierwszy zauważył, że bałwan zniknął?
 - Dlaczego mama zawołała dzieci do domu?Ćwiczenie można kontynuować w formie plastycznej, zachęcając dzieci do narysowania bałwanka z zapamiętanymi atrybutami. Bajkę można dzieciom opowiadać co pewien czas, dodając elementy lub zmieniając wygląd głównej postaci.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *wspomaganie dziecka w rozwoju intelektualnym i estetycznym.*
7. **Obszar podstawy programowej:** edukacja polonistyczna – *uczeń obdarza uwagę dzieci i dorosłych, słucha ich wypowiedzi i chce zrozumieć, co przekazują; uczestniczy w rozmowach: zadaje pytania, udziela odpowiedzi;* edukacja plastyczna – *uczeń ilustruje sceny, sytuacje inspirowane wyobraźnią, baśnią, opowiadaniem.*
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** brak.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** źródło nieznane.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Iwona Kałuska.

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 9

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające analizę słuchową i wzrokową

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Bawimy się literką i.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Ćwiczenie dla uczniów z zaburzeniami analizy słuchowej i wzrokowej (na materiale literowym), mających trudności w czytaniu. Przeznaczone również dla uczniów z wadą słuchu. Można je wykorzystać podczas pracy z grupą i całą klasą.
3. **Cele ćwiczenia:**
 - rozwijanie percepcji wzrokowo-słuchowej,
 - zapoznanie uczniów z rolą litery *i* jako znaku zmiękczonego spółgłoskę,
 - doskonalenie umiejętności poprawnego czytania sylab: *sa, sia, za, zia, na, nia, za, zia* oraz wyrazów z daną sylabą,
 - rozwijanie spostrzegawczości wzrokowej.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** bajeczka o literce *i*, tekturowe lizaki z literami, suwaki do czytania sylab.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Uczniowie wpisują małą literę *i* w **alfabetyczną ósemkę** (ćw. KE). Nauczyciel wyjaśnia, że będzie ona wyjątkowym gościem na zajęciach, ponieważ pełni bardzo ważną rolę w sylabie. Następnie czyta bajeczkę o literce *i*, a uczniowie uważnie słuchają.

Treść bajeczki: „Pewnego razu wybuchła awantura w alfabecie. Pokłóciły się literki o to, która jest ładna, która zgrabna, która smukła, która gruba, która cienka, która niska, a która wysoka. Literki *a* i *z* zorganizowały konkurs. Wygrały w nim literki *f*, *k*, *w*. Literkę *f* nazwano smukłą, *k* ładną, *w* zgrabną. Ostatnie miejsce zdobyła literka *i*. Nazwano ją malutką. Rozgniewała się literka *i* na tę wiadomość. Od tej pory wciskała swój głos w sprawy wszystkich liter w alfabecie. Głośno wołała – *Jestem malutka*, ale swoim donośnym głosem *iiiiii* tłumiła głosy innych liter. Gdy stanęła koło literki *s*, rozległ się głos *si*. Gdy stanęła za literką *z*, rozległ się głos *zi*. Biegała od literki do literki. Spodobała się literkom ta zabawa, bo literka *i* pomagała tworzyć nowe wyrazy do bajek oraz baśni. Zwołano naradę, na której literkę *i* nazwano jednogłośnię pracowitą. Z tej wielkiej radości literki zorganizowały zabawę”.

Nauczyciel sprawdza, czy dzieci zrozumiały sens bajeczki. Następnie zaprasza dzieci do udziału w zabawie. Wybrany uczeń pełni rolę literki *i* – otrzymuje lizak z napisaną literą. Pozostałe dzieci wybierają jeden lizak ze spółgłoską. Stają w kole, w którego środku stoi literka *i*. Każdy uczeń po kolei wchodzi z lizakiem do koła i staje przed, a potem za literką *i*. Za każdym razem dzieci czytają kombinację głosek, np. *pi, ip, ti, it, mi, im*. Stwierdzają, że *i* zmienia brzmienie innych głosek. Następnie uczniowie pracują indywidualnie z suwakami sylabowymi. Każde dziecko otrzymuje suwak wykonany z tektury z trzema paskami. Na pierwszym są, jedna pod drugą, zapisane następujące spółgłoski: *s, c, z, n*; na drugim samogłoski: *a, e, o, u, q, ę*, na trzecim – litera *i*.

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Najpierw wkładają do suwaka pierwszy i drugi pasek. Następnie, przesuwając drugi pasek z samogłoskami, odczytują sylaby: *sa, se, so, su, sę, sz; za, ze, zo, zu, zę, zę* itd. Potem rozsuwają oba paski i między nimi wsuwają trzeci pasek z literą *i*. Odczytują sylaby *sia, się, sio, siu, się, się* itd. Mogą również wpisywać w alfabetyczną ósemkę poszczególne sylaby. Nauczyciel podsumowuje zasadę ortograficzną: „Spółgłoskę zmiękczyliśmy przez *i*, gdy po niej występuje samogłoska. Wtedy *i* jest znakiem miękkości. Na zakończenie dzieci mogą głoskować wyrazy, np. *si-o-s-t-r-a, ci-o-ci-a, zi-ę-b-a* itp.

6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *zdobycie przez uczniów umiejętności wykorzystywania posiadanych wiadomości podczas wykonywania zadań i rozwiązywania problemów.*
7. **Obszar podstawy programowej:** edukacja polonistyczna – uczeń *posługuje się ze zrozumieniem określeniami: głoska, litera, sylaba, wyraz.*
8. **Ewentualne uwagi, zalecenia do realizacji:** Jeżeli pracujemy z grupą uczniów mających trudności z analizą i syntezą wyrazów możemy ograniczyć się tylko do suwaków sylabowych. Uczniowie z wadą słuchu nie będą głoskować wyrazów ze spółgłoską miękką oznaczoną przez *i*, tylko będą dzieliły wyrazy na sylaby np. *ci-o-cia, si-o-s-tr-a* itp. Za każdym razem nauczyciel powinien wyraźnie wymówić daną sylabę, czy głoskę. Do alfabetycznych ósemek wpisujemy tylko sylaby z wybraną spółgłoską.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** na podstawie bajeczki M. Kościowej z książki pt. *Moje metody pracy w kl. I* (PZWS, Warszawa 1973).
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Aneta Pawlak.

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 9

Obszar wsparcia: analiza słuchowa, koncentracja uwagi, pamięć, umiejętność współpracy

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Bawimy się z „Lokomotywą”.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Dla dzieci z zaburzeniami analizy słuchowej, koncentracji uwagi, wycofanych emocjonalnie.
3. **Cele ćwiczenia:** kształcenie umiejętności analizy słuchowej wyrazów, uważnego słuchania, refleksu, usprawnianie pamięci i koncentracji uwagi.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** wiersz J. Tuwima pt. *Lokomotywa*.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Uczestnicy siedzą w kole. Każdy z nich po kolei mówi literę alfabetu i ją zapamiętuje. Rundę powtarzamy aż do wyczerpania liter. Następnie literujemy wiersz pt. *Lokomotywa*. Prowadzący czyta wiersz po jednym wersie (jeśli dzieci znają wiersz na pamięć, to nie ma takiej potrzeby). Kto ma daną literę, mówi ją głośno i klaszcze. Między wyrazami klaszczą wszyscy. Trzykrotna pomyłka oznacza wykluczenie dziecka z zabawy.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *uczeń uważnie słucha wypowiedzi i korzysta z przekazywanych informacji; czyta i rozumie teksty przeznaczone dla dzieci i wyciąga z nich wnioski...; obdarza uwagę dzieci i dorosłych, słucha ich wypowiedzi i chce zrozumieć, co przekazują; komunikuje w jasny sposób swoje spostrzeżenia, potrzeby, odczucia.*
7. **Obszar podstawy programowej:** *Czytanie – rozumiane zarówno jako prosta czynność oraz jako umiejętność rozumienia, wykorzystywania i przetwarzania tekstów w zakresie umożliwiającym zdobywanie wiedzy, rozwój emocjonalny, intelektualny i moralny oraz uczestnictwo w życiu społeczeństwa.*
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** brak.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** źródło nieznane.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Iwona Kostek.

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

pwn.pl sp. z o.o. ul. Romana Maye 1 61-871 poznań
projekt@pwn-iws.pl www.pwn-iws.pl tel. (061) 873 62 48 faks (061) 873 62 49

NIP 896 10 16 845 REGON 910533660

pwn.pl

Ćwiczenie nr 7

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające rozwój manualny przy zaburzeniach grafomotorycznych

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Bawimy się w naśladowanie.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Ćwiczenie jest przeznaczone dla grupy, dla klasy, a także dla dzieci o obniżonej sprawności manualnej, zaburzonej koordynacji wzrokowo-ruchowej oraz dla uczniów niepełnosprawnych ruchowo.
3. **Cele ćwiczenia:** usprawnianie motoryki rąk oraz koordynacji wzrokowo-ruchowej, doskonalenie orientacji przestrzennej i orientacji w schemacie własnego ciała, kształtowanie wyobraźni ruchami naśladowczymi, regulacja napięcia mięśniowego.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** niepotrzebne.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Dzieci stoją w rozсыpcie – nauczyciel wydaje komendę, aby dzieci naśladowały ruchami rąk, dłoni i ruchami całego ciała następujące czynności: zrywanie owoców, malowanie ścian i sufitu, wkręcanie żarówek, zbieranie grzybów, łapanie baniek mydlanych itp.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *wspomaganie dziecka w rozwoju intelektualnym, emocjonalnym, etycznym, fizycznym i estetycznym; wychowanie, aby dziecko w miarę swoich możliwości było przygotowane do życia w zgodzie z samym sobą, ludźmi i przyrodą.*
7. **Obszar podstawy programowej:** edukacja fizyczna, edukacja społeczna – uczeń: *uczestniczy w zajęciach rozwijających sprawność fizyczną, zgodnie z regułami; potrafi pokonywać przeszkody naturalne i sztuczne; wie, że dzieci niepełnosprawne znajdują się w trudnej sytuacji i pomaga im; współpracuje z innymi w zabawie, przestrzega reguł obowiązujących w społeczności dziecięcej; przestrzega zasad bezpieczeństwa.*
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** Wskazana jest pomoc nauczyciela uczniom niepełnosprawnym ruchowo.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** źródło nieznane.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Violetta Kostrzevska.

Ćwiczenie nr 3

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające umiejętność współpracy

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Bezludna wyspa.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Ćwiczenie przeznaczone dla zespołu klasowego, w którym zaburzona jest umiejętność współpracy.
3. **Cele ćwiczenia:**
 - integracja zespołu klasowego,
 - rozwijanie umiejętności grupowego rozwiązywania problemów,
 - odkrywanie własnych predyspozycji podczas pracy grupowej.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** kilka kuferków, pisaki, kartki A4, różne rekwizyty występujące jako zawartość kuferków, np. sznurki, gumki, guziki, guma do żucia, puszki, butelki, książki, igły, balony itp.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Nauczyciel dzieli klasę na 4-, 5-osobowe zespoły. Następnie opowiada historyjkę:

Pewnego razu grupa poszukiwaczy skarbów postanowiła wybrać się w podróż. Załadowali na statek kufry, do których planowali schować znalezione skarby oraz inne przedmioty potrzebne w podróży. W piękny słoneczny dzień wypłynęli z portu. Płynęli już kilka dni, gdy nagle pojawiły się ciemne chmury, zaczął wiać silny wiatr i padać ulewny deszcz. Morze było bardzo wzburzone. Nagle potężna fala przewróciła statek, który zaczął tonąć. Ludzie dzielnie płynęli w kierunku wyspy pojawiającej się na horyzoncie. Gdy dopłynęli do wyspy, morze uspokoiło się i zaświeciło słońce. Rozbitkowie cieszyli się, że udało im się uratować. Rozpalili ognisko i naradzali się, co powinni zrobić, aby powiadomić swoje rodziny o tym, co im się przydarzyło. Rano, gdy obudzili się, zobaczyli na brzegu morza kufry na skarby ze swojego statku. Bardzo się ucieszyli. W kufrach znaleźli różne przedmioty oraz informację, że wyspa za pięć dni zostanie zatopiona.

Nauczyciel prosi kapitanów, aby podeszli do kuferków i sprawdzili ich zawartość. W kuferkach są kartki A4, pisaki i kilka przedmiotów (mogą to być: agrafka, gumka, igła, butelka, puszka, szalik, guma do żucia, deska, zapalniczka, sznurek, książka, balony i inne). W każdym kuferku muszą mieścić się inne przedmioty, ale ma być ich po tyle samo, np. po pięć.

Zadanie dla grupy: „Używając przedmiotów, które są w waszych kufrach, musicie zbudować coś, co pozwoli wam wydostać się z wyspy zanim zostanie zatopiona. Swoje pomysły zapiszcie na kartkach”.

6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *współpraca z innymi w zabawie, w nauce i sytuacjach życiowych; przestrzeganie reguł w społeczności dziecięcej i w świecie dorosłych.*
7. **Obszar podstawy programowej:** *wychowanie do zgodnego współdziałania z rówieśnikami i dorosłymi.*

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** Ćwiczenie stosować w zespołach klasowych, w których ujawniają się problemy z przestrzeganiem reguł i braku współpracy. Historyjkę można modyfikować w zależności od wieku dzieci.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** źródło nieznane.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** mgr Maria Żurek.

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

pwn.pl sp. z o.o. ul. Romana Maja 1 61-371 Poznań
projekt@pwn-iws.pl www.pwn-iws.pl tel. (061) 873 62 48 faks (061) 873 62 49

NIP 696-10-16-845 REGON 930933660

pwn.pl

Ćwiczenie nr 1

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające koncentrację uwagi, pamięć i motywację do nauki

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Bingo ortograficzne.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Ćwiczenie dla uczniów z zaburzoną percepcją wzrokową (do przeprowadzenia w klasie lub w grupach na zajęciach wyrównawczych).
3. **Cele ćwiczenia:**
 - doskonalenie techniki czytania,
 - utrwalanie pisowni określonych wyrazów,
 - ćwiczenie koncentracji uwagi.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** 16 kart z wyrazami z określonym ortografem.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Uczniowie mają przygotowanych 16 kartoników z podanym ortografem, np. „H”. Układają je w czterech rzędach, po cztery wyrazy w każdym. Nauczycielka odczytuje wybrany wyraz. Jeśli uczeń znajdzie go u siebie, wówczas odwraca kartonik na drugą stronę. Uczeń, którego odwrócone kartoniki utworzą linię prostą pionową lub poziomą, krzyczy: „Bingo”. Ten uczeń, który zrobi to jako pierwszy, wygrywa.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *zdobycie przez uczniów umiejętności wykorzystywania posiadanych wiadomości podczas wykonywania zadań i rozwiązywania problemów.*
7. **Obszar podstawy programowej:** w zakresie tworzenia wypowiedzi: uczeń *pisze czytelnie i estetycznie (przestrzega zasad kaligrafii), dba o poprawność gramatyczną, ortograficzną oraz interpunkcyjną.*
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** brak.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** źródło nieznane.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Małgorzata Błasziewicz.

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 10

Obszar wsparcia: ćwiczenie indywidualne wspomagające analizę wzrokową i koncentrację uwagi

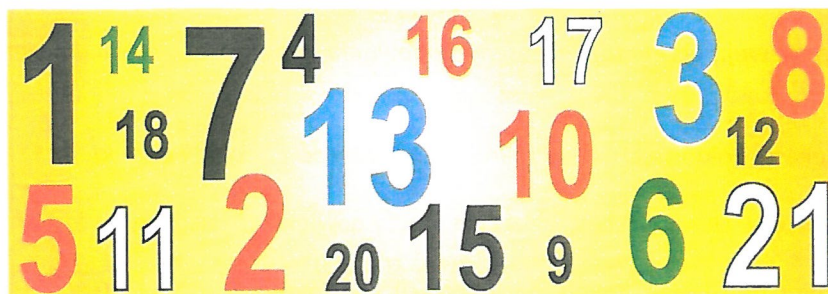
1. **Tytuł ćwiczenia:** *Bombki – kształty i wzory.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Dla uczniów z problemami analizy wzrokowej i koncentracji uwagi.
3. **Cele ćwiczenia:** poprawa analizy wzrokowej i wydłużenie koncentracji uwagi.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** arkusz z ćwiczeniem – załącznik nr 5.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Uczeń musi dokładnie przyjrzeć się bombkom, przeliczyć takie same bombki i wpisać do tabelki odpowiednie dane. Następnie musi obliczyć sumy, a przy sumach wpisać w kółko odpowiednie litery z kodu i przeczytać hasło.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** uczeń *klasyfikuje obiekty i sprawnie je liczy.*
7. **Obszar podstawy programowej:** edukacja matematyczna – *w zakresie czynności umysłowych ważnych dla uczenia się matematyki.*
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** Można dobrać ilustrację stosownie do potrzeb i okoliczności, np. pisanki wielkanocne na Wielkanoc, balony na Dzień Dziecka, czy serca na Dzień Matki.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** „Gazeta z klasą” – 2004 r.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Krystyna Jakubowska.

Ćwiczenie nr 10

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające analizę wzrokową, koncentrację uwagi

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Brakująca liczba.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Dla dzieci z zaburzoną analizą wzrokową i problemami zapamiętywania kolejności liczb do 20.
3. **Cele ćwiczenia:**
 - doskonalenie koncentracji uwagi,
 - doskonalenie liczenia do 20.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** plansza z rozsypanymi liczbami:

5. **Przebieg ćwiczenia:** Na ilustracji pokazane są rozsypane liczby od 1 do 21. Jednej liczby jednak brakuje. Dziecko musi odnaleźć brakującą liczbę.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** uczeń *sprawnie liczy obiekty (dostrzega regularności dziesiętkowego systemu liczenia), wymienia kolejne liczebniki od wybranej liczby, także wspak (zakres do 20).*
7. **Obszar podstawy programowej:** edukacja matematyczna – *wspomaganie rozwoju umysłowego oraz kształtowanie wiadomości i umiejętności matematycznych dzieci.*
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** brak.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** „Supetkowe łamigłówki”, nr 5/2009.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Ewelina Rybczyńska.

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 6

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające analizę wzrokową i koncentrację uwagi

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Cenny węgiel.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Dla dzieci mających problem z analizą wzrokową i koncentracją uwagi.
3. **Cele ćwiczenia:** poprawa analizy wzrokowej i wydłużenie koncentracji uwagi.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** arkusz z ćwiczeniami – załącznik nr 1.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Należy skorzystać z „klucza” podanego na arkuszu z ćwiczeniami i podstawić pod znaki odpowiednie litery. Po zakończeniu należy odczytać zaszyfrowane słowa oraz cały tekst.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** uczeń *rozumie sens kodowania oraz dekodowania informacji; odczytuje uproszczone piktogramy.*
7. **Obszar podstawy programowej:** edukacja polonistyczna – *w zakresie umiejętności czytania i pisania.*
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** Uczniom słabowidzącym należy powiększyć czcionkę.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** Danuta Graj, „Gazeta z klasą”, 1994 r.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Krystyna Jakubowska.

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 2

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Chmurka*.
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Dla uczniów z nadpobudliwością.
3. **Cele ćwiczenia:** rozwijanie umiejętności relaksowania się, eliminowania niepokoju, odreagowywania napięć psychofizycznych.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** tekst bajki, spokojna relaksacyjna muzyka.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Dzieci kładą się na podłodze. Zamykają oczy, oddychają swobodnie i spokojnie. Przy muzyce słuchają bajki czytanej przez nauczyciela: „Wyobraźcie sobie, że jest ciepły, słoneczny dzień. Leżycie na białej chmurce. Wszystkie części waszego ciała zanurzają się w tej chmurce. Leżycie i łagodnie płyniecie z chmurą. Wieje lekki, chłodzący wiatr. Na niebie świeci słońce. Jego jasne promienie oświetlają cały świat. Chmura unosi was i kołysze. Wsłuchujecie się w muzykę, która was unosi. Delikatnie poruszamy palcami rąk. Bardzo powoli siadamy i głęboko oddychamy”.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** uczeń *świadomie i aktywnie słucha muzyki, wyraża swe doznania niewerbalne*.
7. **Obszar podstawy programowej:** edukacja muzyczna w zakresie odbioru muzyki.
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** brak.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** źródło nieznane.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Marzena Klimaszewska.

Ćwiczenie nr 7

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające analizę wzrokową

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Chodzony.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Ćwiczenie dla uczniów o obniżonej percepcji wzrokowej. Można je przeprowadzić z grupą dzieci lub z całą klasą.
3. **Cele ćwiczenia:**
 - doskonalenie spostrzegania wzrokowego,
 - wspomaganie koncentracji.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** kartki z wyrazami i odpowiadającymi im obrazkami, nagranie utworu muzycznego
5. **Przebieg ćwiczenia:** Na podłodze w kole leżą kartki z wyrazami, skierowane napisem i obrazkiem na dół. Dzieci chodzą po okręgu. W tle gra muzyka. Na sygnał (wyłączenie muzyki) dziecko staje przy najbliższej kartce. Podnosi ją i odczytuje lub ogląda obrazek. Wykonuje zadanie przedstawione przez nauczyciela. Następnie odkłada kartkę na podłogę. Zabawa rozpoczyna się od początku.

Przykłady:

- Poszukaj osoby z takim samym wyrazem jak twój.
 - Poszukaj osoby z wyrazem, który ma tyle samo sylab, co twój wyraz.
 - Poszukaj osoby, która ma wyraz z taką samą liczbą liter „o”, „a”, „t” itp.
 - Poszukaj osoby, która ma obrazek odpowiadający twojemu podpisowi.
 - Poszukaj osoby, która ma taki sam obrazek jak ty.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *zdobycie przez uczniów umiejętności wykorzystywania posiadanych wiadomości podczas wykonywania zadań i rozwiązywania problemów.*
 7. **Obszar podstawy programowej:** w zakresie umiejętności czytania i pisania: *uczeń zna wszystkie litery alfabetu, czyta i rozumie proste, krótkie teksty.*
 8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** brak.
 9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** źródło nieznane.
 10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Małgorzata Błaszkieвич.

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

pwn.pl sp. z o.o. ul. Romana Maja 1 61-371 Poznań

projekt@pwn-iws.pl www.pwn-iws.pl tel. (061) 873 62 48 faks (061) 873 62 49

NIP 3961016845 REGON 980933660

pwnpl

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 3

Obszar wsparcia: ćwiczenie rozwijające zmysł czucia

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Co czuję?*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Ćwiczenie dla uczniów z niepełnosprawnością poznawczą.
3. **Cel główny ćwiczenia:** usprawnienie funkcji poznawczych.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** różne materiały.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Gdy Twój uczeń będzie miał już przystońięte oczy, pozwól mu dotknąć skrawków różnych materiałów – niech dotyka wierzchem i wewnętrzną stroną dłoni. Kiedy już oswoi się z tymi tkaninami, zadaj uczniowi następujące pytania:
 - Jaki to materiał?
 - Czy jest szorstki, miękki?
 - Czy jest gruby, cienki?
 - Czy jest lekki, miękki?
 - Czy jest przyjemny w dotyku, czy nie?
 - Co jeszcze możesz o nim powiedzieć?
 - Którą stroną dłoni więcej czujesz?
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *rozwijanie zdolności poznawczych dziecka.*
7. **Obszar podstawy programowej:** edukacja plastyczna – uczeń *stosuje określone materiały, techniki plastyczne, posługuje się takimi środkami wyrazu, jak; kształt, barwa, faktura.*
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** brak.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** źródło nieznane.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Danuta Konopka.

Ćwiczenie nr 1

Obszar wsparcia: edukacja polonistyczna – wspomaganie koncentracji uwagi, edukacja plastyczna – wspomaganie wyobraźni

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Co dalej?*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Dla uczniów, którzy mają problemy z koncentracją uwagi oraz dla uczniów, którzy formułują krótkie, mało rozbudowane wypowiedzi.
3. **Cele ćwiczenia:**
 - wspomaganie koncentracji uwagi, pobudzanie wyobraźni;
 - rozwijanie umiejętności omawiania ilustracji, nadawania jej tytułu.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** kartka z bloku, kredki.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Uczniowie siedzą w ławkach, w kręgu. Po omówieniu tematu „Nasze wakacje” dyżurny rozdaje dzieciom kartki. Nauczyciel podpisuje kartkę (jeżeli uczniowie potrafią podpisywać sami). Następnie każde z dzieci rysuje na kartce jeden element krajobrazu, który podziwiał podczas wakacji. Na sygnał nauczyciela dzieci podają kartkę koledze z prawej strony i nic nie mówiąc, dorysowują kolejny element na jego kartce (usiłując domyślić się, co kolega chciał narysować). Na kolejny sygnał podają kartkę koledze z prawej strony itp. Zabawa w dorysowywanie trwa, aż każde dziecko nie otrzyma swojej kartki. Po skończonej zabawie każde z dzieci może dorysować coś na swojej kartce, po czym następuje omówienie ilustracji i nadanie jej tytułu. Temat pracy może być inny – można zastosować ćwiczenie po opracowaniu lektury, by utrwalić znajomość występujących bohaterów.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:**
Uczeń:
 - *potrafi narysować pracę plastyczną i wypowiedzieć się na określony temat,*
 - *ilustruje sceny i sytuacje inspirowane wyobraźnią.*
7. **Obszar podstawy programowej:**
 - *wspomaganie rozwoju umysłowego w zakresie wypowiadania się,*
 - *wyrażanie własnych myśli i uczuć w różnorodnych formach.*
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** Na początku najlepiej jest nauczyć zabawy mniejszą grupę dzieci, a jak się nauczą – pracować z całą klasą. Dzieci bardzo lubią tę zabawę.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** ćwiczenie zaczerpnięte z kursu „Biblioterapia dla dzieci”.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Barbara Tomaszewska.

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO
CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

pwn.pl sp. z o.o. ul. Romana Maya 1, 61-371 Poznań

projekt@pwn-iws.pl www.pwn-iws.pl tel. (061) 873 62 48 faks (061) 873 62 49

NIP 296-10-16-845 REGON 985533660

pwnpl

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 9

Obszar wsparcia: ćwiczenie indywidualne wspomagające analizę wzrokową, koncentrację uwagi

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Co kupiła Kasia?*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Dla uczniów z problemami w analizie wzrokowej, mających krótką koncentrację uwagi.
3. **Cele ćwiczenia:** poprawa analizy wzrokowej, poprawa umiejętności czytania i pisania, wydłużenie czasu pracy.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** arkusz z ćwiczeniami.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Uczeń odczytuje imiona dzieci, które zrobiły zakupy. Ma za zadanie odszukać produkt, którego nazwa zaczyna się od tej samej litery, co imię dziecka i wpisanie jego nazwy do kratek. Następnie musi przepisać litery z pogrubionych kratek do kółek. Hasło jest odpowiedzią na pytanie zawarte w tytule ćwiczenia.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** uczeń *czyta i rozumie proste teksty; pisze proste, krótkie zdania.*
7. **Obszar podstawy programowej:** edukacja polonistyczna w zakresie umiejętności czytania i pisania.
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** brak.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** „Gazeta z klasą”, 2007.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Krystyna Jakubowska.

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 7

Obszar wsparcia: ćwiczenie indywidualne wspomagające analizę wzrokową i koncentrację uwagi

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Co to jest? Nie gryzie a...*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Dla dzieci mających problem z analizą wzrokową i koncentracją uwagi.
3. **Cele ćwiczenia:** poprawa analizy wzrokowej i wydłużenie koncentracji uwagi.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** arkusz z ćwiczeniami, ewentualnie liczydło.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Uczeń musi obliczyć działania, a wyniki wraz z sylabami ułożyć od największego do najmniejszego i wpisać do kratek. Na zakończenie należy odczytać zakończenie zagadki. Dodatkowo uczeń musi zauważyć, czego brakuje w każdym przyborniku i dorysować brakujące elementy.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** uczeń wyznacza sumy i różnice w zakresie 10.
7. **Obszar podstawy programowej:** edukacja matematyczna w zakresie liczenia i sprawności rachunkowych.
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** brak.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** „Gazeta z klasą” – 1994 r.
10. **imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Krystyna Jakubowska.

PROJEKT WSPÓLFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO
CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 4

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające koncentrację uwagi

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Co zdarzyło się później?*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Dla dzieci w każdym wieku.
3. **Cel główny ćwiczenia:** ćwiczenie koncentracji uwagi.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** opowiadanie, ilustracje do tekstu.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Nauczyciel opowiada dziecku historię, ilustrując ją obrazkami. Historia ta nie ma gotowego zakończenia, musi wymyślić je uczeń. Zadanie można utrudnić, prosząc ucznia, by jeszcze przed dokończeniem opowiadania przez nauczyciela – opowiedział je ponownie, zaczynając od początku (uczeń może opowiadać na podstawie ilustracji – można je również przed uczniem schować). Przed opowiadaniem dziecku historyjki można wykonać z nim poznane przez niego ćwiczenia z KE, np. „Słoń”.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *rozwijanie predyspozycji i zdolności poznawczych dziecka.*
7. **Obszar podstawy programowej:** edukacja polonistyczna – w zakresie umiejętności czytania i pisania: uczeń interesuje się książką i czytaniem, słucha w skupieniu czytanych utworów, np. baśni, opowiadań, wierszy.
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** Jeżeli uczeń nie potrafi dokończyć historyjki, pokazujemy mu ilustrację. Kiedy uczeń nadal ma problemy z opowiedzeniem zakończenia historyjki, nauczyciel pomaga mu, pokazując konkretne osoby lub przedmioty na planszach.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** źródło nieznane.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Hanna Renz.

Ćwiczenie nr 4

Obszar wsparcia: edukacja społeczna – umiejętność współpracy w grupie, wyrażania własnej opinii

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Coś miłego.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Dla uczniów klas II i III potrafiących już pisać i takich, którzy mają kłopoty z wyrażaniem pozytywnej opinii na temat innych osób.
3. **Cele ćwiczenia:**
 - wspomaganie umiejętności współpracy,
 - wyrażanie własnej opinii na temat kogoś.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** kartka papieru, długopis.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Każdy na kartce papieru pisze swoje imię i nazwisko. Korzystając z czyjejś pomocy, przyczepia ją sobie na plecach. Zadaniem wszystkich jest napisanie sobie wzajemnie na plecach czegoś miłego: to, co się nam w danej osobie podoba, jakieś pozytywne cechy, które w niej zauważamy itp. Po zakończonej zabawie każdy uczeń zdejmuje kartkę, odczytuje określenia na swój temat.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:**
 - *współpraca z innymi w zabawie;*
 - *odróżnienie, co jest dobre, a co złe w kontaktach z rówieśnikami i dorosłymi.*
7. **Obszar podstawy programowej:** edukacja społeczna.
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** Starsi uczniowie po zakończonej zabawie mogą odnieść się do cech zauważonych przez ich kolegów, wyrazić swoją opinię, powiedzieć, co ich zaskoczyło, co zadziwiło, co miłego spotkało.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** źródło nieznane.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Barbara Tomaszewska.

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 1

Obszar wsparcia: wyrażanie emocji

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Czego się boimy?*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Dla dzieci z trudnościami emocjonalnymi.
3. **Cele ćwiczenia:**
 - wspieranie rozwoju osobistego każdego ucznia,
 - umożliwianie swobodnego wypowiadania się na temat własnych uczuć i stanów emocjonalnych,
 - kształtowanie umiejętności wypowiadania się i słuchania,
 - wypracowanie sposobów radzenia sobie ze strachem.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** przygotowane pytania: *Czego się boisz? Jak sobie z tym radzisz?*, kartki papieru, kredki, pudełko, taśma klejąca, nożyczki.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Dzieci siedzą w kręgu. Nauczyciel pokazuje przerywnik ruchowo-dźwiękowy do rundy: dwa klaśnięcia w dłonie i pstryknięcie palcami raz. Nauczyciel umawia się z dziećmi, że zada im pytanie. Przed każdą odpowiedzią dzieci wspólnie z nauczycielem wykonują przerywnik. Każde dziecko odpowiada na pytania. Następnie bierze kredkę i rysuje na jednej połowie kartki to, czego się boi, a na drugiej – jak sobie z tym radzi. Gdy wszystkie rysunki są gotowe, dzieci odcinają strachy, zgniatają, wkładają do pudełka i zakleją. W rękach zostają im już tylko sposoby pokonywania różnych strachów.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *wspomaganie dziecka w rozwoju emocjonalnym.*
7. **Obszar podstawy programowej:** *sprzysianie rozwojowi cech osobowości dziecka koniecznych do aktywnego i etycznego uczestnictwa w życiu społecznym.*
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** Jeżeli jakieś dziecko nie ma ochoty odpowiedzieć na pytanie, nie zmuszamy go do tego.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** J. Stasica, *160 pomysłów na nauczanie zintegrowane w klasach I–III. Rozwijanie fantazji, zainteresowań i zdolności uczniów*, Oficyna Wydawnicza IMPULS, Kraków 2001.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Malwina Augustyniak.

Ćwiczenie nr 6

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające rozwój manualny przy zaburzeniach grafomotorycznych

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Czego tu brakuje?*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Ćwiczenie indywidualne, ćwiczenie dla uczniów: nadpobudliwych, z niepełnosprawnością poznawczą, z zaburzoną grafomotoryką.
3. **Cele ćwiczenia:**
 - usprawnianie techniki rysowania i pisania,
 - rozwijanie koordynacji wzrokowo-ruchowej i motoryki rąk,
 - usprawnianie poziomu graficznego rysunku i pisma.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** Ilustracja z konturem jako wzór, ilustracja z brakującymi elementami, flamastry, kredki.
5. **Przebieg ćwiczenia:**
 - A) Nauczyciel tłumaczy dziecku, na czym polega zadanie – musi ono dorysować brakujące elementy na rysunku tak, aby był zgodny ze wzorem, np. domu, drzewa, lalki, statku, kwiatu, motyla.
 - B) Nauczyciel kładzie przed dzieckiem dwie ilustracje i pyta się, czy wie, co należy zrobić w tym zadaniu.
 - C) Na następnych zajęciach uczeń może wykonać wybrany przedmiot, np. w formie przestrzennej.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *ukształtowanie systemu wiadomości i umiejętności potrzebnych dziecku do poznawania i rozumienia świata.*
7. **Obszar podstawy programowej:** edukacja polonistyczna, matematyczna, plastyczna – uczeń rozumie sens kodowania oraz dekodowania informacji, odczytuje uproszczone rysunki, znaki informacyjne i napisy; wypowiada się w wybranych technikach plastycznych na płaszczyźnie i w przestrzeni, posługuje się takimi środkami wyrazy plastycznego, jak: kształt, barwa, faktura; dostrzega symetrię (np. w rysunku motyla); zauważa, że jedna figura jest powiększeniem lub pomniejszeniem drugiej.
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** brak.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** źródło nieznane.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Violetta Kostrzewska.

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

pwn-plsp z o.o. ul. Romana Maya 1, 61-371 Poznań

projekt@pwn-iws.pl www.pwn-iws.pl tel. (061) 873 62 48 faks (061) 873 62 49

NIP 896-10-16-845 REGON 950933660

pwnpl

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 5

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające analizę słuchową

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Czy dobrze powiedziałam?*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Dla uczniów mających problemy z analizą słuchową i wymową.
3. **Cele ćwiczenia:** usprawnienie analizy słuchowej i wymowy.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** kartki z napisanymi słowami.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Nauczyciel odczytuje przygotowane słowa, np. sanki – szanki, rak – lak, kawa – tawa, krowa – kiowa. Dziecko ma określić, kiedy nauczyciel wymówił dobrze słowo, a kiedy źle.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** uczeń *dba o kulturę wypowiedzianą się, poprawnie artykułuje głoski.*
7. **Obszar podstawy programowej:** edukacja polonistyczna – uczeń tworzy wypowiedzi.
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** Ewentualnie, jeśli mamy dobrze czytające dzieci w klasie, możemy im zlecić odczytywanie przygotowanych słów.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** źródło nieznane.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Krystyna Jakubowska.

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 9

Obszar wsparcia: pamięć

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Dary, figle i psoty dwunastu miesięcy.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Ćwiczenie do pracy indywidualnej, grupowej bądź z całą klasą (klasa III).
3. **Cele ćwiczenia:**
 - wspomaganie pamięci,
 - uczenie sprawnego posługiwania się nazwami kolejnych miesięcy,
 - rysowanie z wyobraźni postaci fantastycznych.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** karty pracy z przygotowanymi tekstami rymowanek, blok rysunkowy, kredki.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Ćwiczenie polega na zapamiętaniu rymowanek w celu nauczenia się nazw miesięcy:

Styczeń wielką tyczką rządzi zimą z ogrodniczką.

Luty lodem grubym skutą, bo na nogi, zamiast buty włożył nuty.

Marzec marzy o słończku, a promyczki ma w woreczku.

Kwiecień kolorowe bajki plecie i rozrzuca dookoła kwiecie.

Maj to kucharz doskonały, razem z tęczą przyrządza pyszne specjały.

Czerwiec wstaje bardzo wcześnie, by zajądać słodziutki czereśnie.

*Lipiec z plecakiem wędruje po kraju, lecz wie, że czasem trzeba odpoczywać
I na leżaku w słończku wylegiwać.*

Sierpień z muzyką się nie rozstaje, na nocne koncerty świerszczy zaproszenia rozdaje.

Wrzesień to jest figlarz doskonały, wszystkie grzybki nam się pochowały.

Październik wplata we włosy liście kolorowe, żółte, czerwone, złote i bordowe.

Listopad deszczową nuci piosenkę, już ukołysał do snu malutką sosenkę.

Grudzień w śnieżnym futrze wjechał na sankach, a za nim radosna rodzinka Bałwanka.

Zadaniem dzieci jest wybranie dowolnej liczby rymowanek i narysowanie do nich wesołej ilustracji – symbolu bądź etykiety.

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *uczeń uważnie słucha wypowiedzi i korzysta z przekazywanych informacji; zna kolejność dni tygodnia i miesięcy; podejmuje działalność twórczą, posługując się takimi środkami wyrazu plastycznego, jak: kształt, barwa, faktura w kompozycji na płaszczyźnie i w przestrzeni.*
7. **Obszar podstawy programowej:** edukacja matematyczna, edukacja plastyczna.
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** brak.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** ćwiczenie własne.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Iwona Maj-Fortunko.

Ćwiczenie nr 10

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające motywację do nauki i aktywności

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Detektyw na szóstkę.*
 2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Ćwiczenie jest przeznaczone dla dzieci, które przejawiają niechęć do podejmowania wysiłku umysłowego i doprowadzania zadania do końca.
 3. **Cele ćwiczenia:**
 - zachęcanie do wysiłku umysłowego i podejmowania aktywności,
 - ćwiczenie czytania ze zrozumieniem,
 - ćwiczenie umiejętności układania wyrazów z sylab i zdań z rozsypanki wyrazowej,
 - ćwiczenie umiejętności wykonania rysunku wg instrukcji.
 4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:**
 - białe i kolorowe koperty,
 - kartki z sylabami do układania wyrazów (sylaby jednego wyrazu mają taki sam kolor),
 - rozsypanki wyrazowe,
 - kartki i kredki.
 5. **Przebieg ćwiczenia:** Prowadzący rozdaje uczniom białe koperty, w których są zadania. Wyjaśnia reguły ćwiczenia: „Aby zostać **detektywem na szóstkę** należy wykonać I i II etap zadania”.
- I etap:** Na kartkach napisane są sylaby – sylaby jednego wyrazu napisane są takim samym kolorem. Gdy dziecko ułoży wyraz, musi wykonać do niego rysunek, np. drze-wo, tu-li-pan itp. (na każdej kartce są dwa lub trzy wyrazy).
- II etap:** Po poprawnym wykonaniu zadania z I etapu uczeń otrzymuje od prowadzącego kolorową kopertę, w której są rozsypanki wyrazowe. Zasada jest taka sama jak w I etapie – dzieci muszą ułożyć zdanie z rozsypanki wyrazowej i narysować rysunek. Zdanie jest instrukcją, jaki ma to być rysunek, np.: „To jest czerwona piłka”, „Tomek ma psa”, „Żółty miś stoi na półce”.
- Po wykonaniu zadań uczniowie otrzymują wcześniej przygotowane medale **detektywa na szóstkę**.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *posługiwanie się ze zrozumieniem określeniami: sylaba, wyraz, zdanie; stosowanie właściwego szyku w zdaniu; kodowanie i odkodowywanie informacji.*
 7. **Obszar podstawy programowej:** *wspomaganie rozwoju umysłowego.*
 8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** W tym ćwiczeniu w celu zwiększenia motywacji dzieci mogą również otrzymać nagrody po I etapie.

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

pwn pisp. z o.o. ul. romana maza 1 61-371 poznań
projekt@pwn-iws.pl www.pwn-iws.pl tel. (061) 873 62 48 faks (061) 873 62 49

NIP 896-10-16-845 REGON 910933660

pwnpl

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

9. Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji: źródło nieznane.

10. Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie: mgr Maria Żurek.

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

pwn.pl sp. z o.o. ul. Romana Maja 1, 61-371 Poznań

projekt@pwn-iws.pl www.pwn-iws.pl tel. (061) 873 62 48 faks (061) 873 62 49

NIF 296-10-16-645 REGON 930933660

pwn.pl

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 2

Obszar wsparcia: koncentracja uwagi, pamięć, edukacja społeczna – umiejętność współpracy i współdziałania w grupie, edukacja matematyczna – nazywanie dni tygodnia

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Dni tygodnia.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie:** Dla uczniów, którzy nie utrwalili wystarczająco dni tygodnia, mają problemy z pamięcią oraz dla dzieci, które nie zawsze zgodnie pracują w grupie.
3. **Cele ćwiczenia:**
 - wspomaganie pamięci i koncentracji uwagi,
 - podanie nazw dni tygodnia w odpowiedniej kolejności.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** etykiety z nazwami dnia tygodnia.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Dyżurni rozdają duże etykiety z nazwami dni tygodnia. Nauczyciel inicjuje zabawę w tydzień:
 - Uczniowie odczytują nazwę swojego dnia na etykiecie (mogą uczynić to z pomocą nauczyciela).
 - Rozbiegają się po klasie.
 - Na sygnał nauczyciela ustawiają się w szeregu zgodnie z kolejnością następujących po sobie dni.
 - Nauczyciel wzywa do wystąpienia z szeregu „dnia dzisiejszego”.
 - Uczniowie obliczają, który to z kolei dzień, uściślają datę i ją zapisują na tablicy.
 - Ustalają, jaki dzień był wczoraj, jaki będzie jutro, zapisują swoje ustalenia na tablicy pod wyrazami: wczoraj, dziś, jutro.
 - W dalszej części zabawy dzieci obliczają, jakie dni minęły, w jakie dni odpoczywamy.
 - Na koniec lekcji składamy etykiety i uczniowie siadają w ławkach.

Etykiety można rozdać 7 uczniom (w klasie 1) lub zaangażować całą klasę (w klasie 2), a wtedy wprowadzamy dodatkowe utrudnienie, bo dzieci będą musiały znaleźć również kolegę z tym samym dniem tygodnia.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *uczeń wymienia dni tygodnia.*
7. **Obszar podstawy programowej:** *wspomaganie rozwoju umysłowego i kształtowanie wiadomości matematycznych w zakresie pomiaru czasu: nazwa dni w tygodniu, orientowanie się w ramach czasowych.*
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** Uczniowie, którzy nie potrafią jeszcze czytać, mogą odczytywać wyrazy z pomocą kolegi lub nauczyciela.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** źródło nieznane.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie** Barbara Tomaszewska.

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

pwn.pl sp. z o.o. ul. Romana Maja 1 61-371 Poznań

projekt@pwn-iws.pl www.pwn-iws.pl tel. (061) 873 62 48 faks (061) 873 62 49

NIP 896-10-16-845 REGON 930933660

pwn.pl

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 8

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające analizę wzrokową

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Dobieranka-odkrywanka.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Dla dzieci mających problemy z analizą wzrokową.
3. **Cele ćwiczenia:** rozwijanie pamięci wzrokowej i koncentracji wzrokowej.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** zestaw składający się kilkunastu par obrazków (załącznik nr 5).
5. **Przebieg ćwiczenia:** Nauczyciel dzieli obraz kina dwa komplety, rozdzielając pary. Jeden komplet leży na stoliku tak, aby nie było widać rysunków. Drugi komplet rozdziela między dzieci. Uczniowie biorą obrazki ze stołu i sprawdzają, czy mają taki sam. Jeżeli dziecko ma taki sam obrazek, tworzy parę. Wygrywa dziecko, które nazbiera najwięcej par.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** uczeń *odczytuje piktogramy.*
7. **Obszar podstawy programowej:** edukacja polonistyczna w zakresie wspomagania umysłowego.
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** brak.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** źródło nieznane.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Marzena Klimaszewska.

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

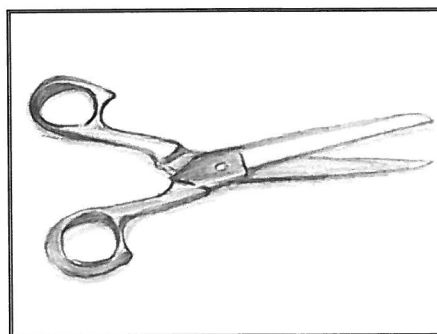
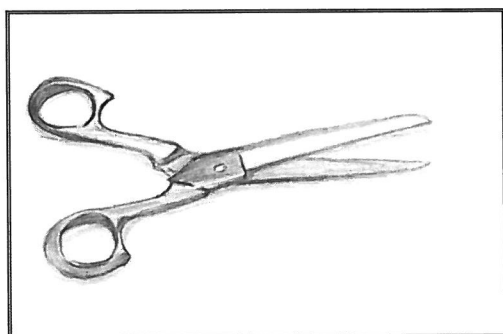
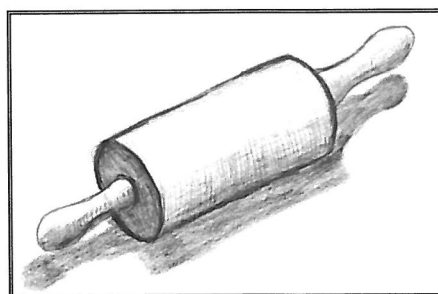
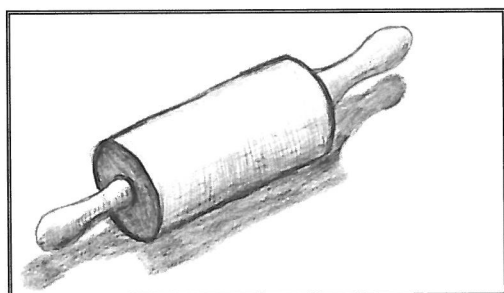
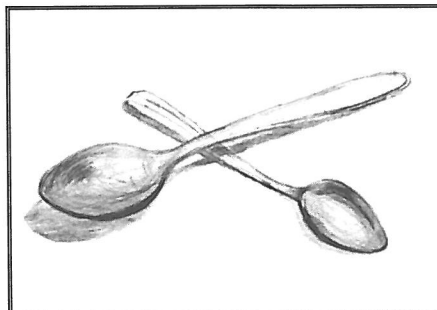
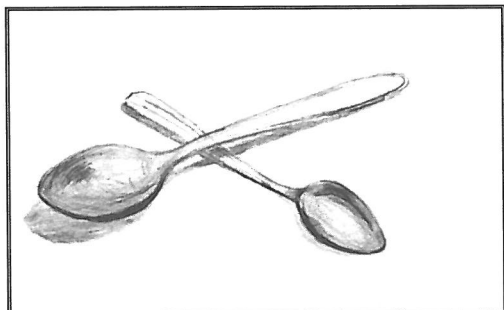
UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Załącznik nr 5

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

pwn.pl sp. z o.o. ul. Romana Maja 1 61-371 Poznań
projekt@pwn-iws.pl www.pwn-iws.pl tel. (061) 873 62 48 faks (061) 873 62 49

NIP 296-10-16-945 REGON 930933660

pwn.pl

Ćwiczenie nr 4

Obszar wsparcia: edukacja polonistyczna – pamięć

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Dobierz w pary.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Dla uczniów mających trudności z zapamiętaniem zasad ortograficznych.
3. **Cele ćwiczenia:**
 - utrwalenie pisowni wyrazów z „ó” wymiennym,
 - doskonalenie techniki czytania,
 - wdrażanie do pokonywania trudności,
 - kształtowanie umiejętności zgodnego współdziałania w zespole.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** karteczki z wypisanym wyrazami.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Uczeń (lub grupa uczniów) otrzymuje karteczki rozłożone na stoliku, które łączy kolejno w pary zgodnie z zasadą ortograficzną – „ó” wymienia się na „o”, „a”, „e”.

łóżko – łoże	mój – moje	samochód – samochody
ósmo – osiem	dróżka – droga	dróżki – drogi
wóz – wozy	wózek – wozić	miód – miodek
przyjaciółka – przyjaciel	nóżka – noga	mrówka – mrowisko
główka – głowa	nóż – nożyk	róg – rogi
sól – solić	stół – stolik	stópka – stopa
powróciły – powracać	zawód – zawody	lód – lody
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *wspieranie rozwoju intelektualnego i społecznego.*
7. **Obszar podstawy programowej:** *zdobycie przez uczniów umiejętności wykorzystywania posiadanych wiadomości podczas wykonywania zadań i rozwiązywania problemów; nabycie umiejętności pracy zespołowej; uczeń pisze czytelnie i estetycznie, dba o poprawność ortograficzną.*
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** Ćwiczenie może być prowadzone w grupie lub indywidualnie.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** źródło nieznane.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Barbara Andrzejewska.

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 3

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające koncentrację uwagi, pamięć, umiejętność radzenia sobie z frustracją

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Dodaj 3–5–7.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Ćwiczenie dla uczniów nadpobudliwych, dla uczniów z zaburzeniami zachowania i do przeprowadzenia w klasie.
3. **Cele ćwiczenia:**
 - ćwiczenie pamięciowych obliczeń matematycznych,
 - wspomaganie koncentracji poprzez ruch u dzieci nadpobudliwych.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** brak.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Uczniowie organizują dwa lub trzy rzędy. Siadają jeden za drugim. Na hasło nauczyciela (który podaje na głos liczbę) dodają w pamięci 2 i na zasadzie głuchego telefonu podają wynik koledze. Ten ponownie dodaje dwa i podaje wynik następnemu koledze. Pierwszy uczeń z każdego rzędu zapisuje wynik na kartce. Kartkę pokazuje nauczycielowi. Jeżeli wynik jest poprawny, pierwszy uczeń zamienia się miejscem z ostatnim i zabawa rozpoczyna się od początku. Punktacja: wynik poprawny – 1 pkt, wynik błędny – 0 pkt. Wygrywa ta drużyna, która zebrała największą liczbę punktów.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *zdobycie przez uczniów umiejętności wykorzystywania posiadanych wiadomości podczas wykonywania zadań i rozwiązywania problemów.*
7. **Obszar podstawy programowej:** edukacja matematyczna: uczeń *dodaje i odejmuje liczby w zakresie 100 (bez algorytmów działań pisemnych); sprawdza wyniki odejmowania za pomocą dodawania.*
8. **Ewentualne uwagi, zalecenia do realizacji:** W zależności od umiejętności uczniów zakres obliczeń można dowolnie zmieniać.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** źródło nieznane.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Małgorzata Błaszkievicz.

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 9

Obszar wsparcia: koncentracja uwagi, analiza słuchowa

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Dodaj głos.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Dla dzieci wykazujących trudności z koncentracją i pamięcią.
3. **Cele ćwiczenia:**
 - poprawa koncentracji uwagi,
 - doskonalenie pamięci.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** brak.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Nauczyciel pyta dzieci, jakie znają zwierzęta hodowlane. Następnie demonstruje przykładowe dźwięki, które możemy usłyszeć w zagrodzie: muu, bee, hau, miau, kokoko, kwa, chrzum, mee, iaa, kukuryku, gul gul gul. Zabawa polega na tym, że dzieci imitują dźwięki zwierząt, dokładając swój odgłos do wcześniej usłyszanych. Każde kolejne dziecko powtarza wcześniejsze dźwięki w odpowiedniej kolejności i dodaje swój.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** uczeń rozpoznaje zwierzęta, żyjące w gospodarstwie domowym.
7. **Obszar podstawy programowej:** uczeń uczestniczy w zabawie teatralnej, ilustruje mimiką, gestem, ruchem zachowania bohatera literackiego lub wymyślonego.
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** brak.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** źródło nieznane.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Renata Płochocka.

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 10

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające koncentrację uwagi dla klasy

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Dodawanie w trójkach.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Ćwiczenie jest zalecane dla klasy, w której są uczniowie wykazujący trudności z koncentracją uwagi.
3. **Cele ćwiczenia:**
 - wspomaganie umiejętności koncentracji uwagi,
 - doskonalenie umiejętności dodawania liczb w zakresie 100.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** brak.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Nauczyciel dzieli klasę na zespoły trzyosobowe. Każda trójka będzie miała za zadanie dodać liczby dwucyfrowe wymienione przez nauczyciela. Pierwsze dziecko dodaje tylko dziesiątki i głośno podaje ich sumę, drugie dodaje jedności, a trzecie podaje ostateczny wynik dodawania tych liczb. Pozostałe dzieci z klasy kontrolują poprawność liczenia. Każda trójka dzieci otrzymuje trzy działania do wykonania. Za każdym razem inne dziecko zlicza dziesiątki, jedności lub podaje wynik. Można punktować poprawnie wykonane obliczenia.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** uczeń kończący klasę III *dodaje i odejmuje liczby w zakresie 100.*
7. **Obszar podstawy programowej:** edukacja matematyczna – *wspomaganie rozwoju umysłowego oraz kształtowanie wiadomości i umiejętności matematycznych dzieci.*
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** brak.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** warsztaty „Jak uczynić matematykę przyjazną dziecku” (ODN Kalisz 2009 r.)
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Katarzyna Wróblewska.

Ćwiczenie nr 1

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające koncentrację uwagi, pamięć, usprawniające percepcję wzrokową na materiale literowym

- Tytuł ćwiczenia:** *Domino literowe.*
- Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Ćwiczenie jest zalecane dla dzieci z zaburzeniami percepcji wzrokowej, które mają problemy z rozpoznawaniem i poprawnym nazywaniem liter o podobnych kształtach (b, d, p, g) oraz uczniów nadpobudliwych. Ćwiczenie wykorzystujemy podczas zajęć indywidualnych lub w czasie zajęć, np. z dwoma uczniami.
- Cele ćwiczenia:**
 - utrwalenie kształtu liter *p, b, d, g*, rozpoznawanie i poprawne ich nazywanie,
 - ćwiczenie koncentracji uwagi, pamięci, spostrzegawczości,
 - kształcenie umiejętności społecznych (radzenia sobie z wygraną i przegraną).
- Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** plansza z wypisanymi literami w formie domina do rozcięcia.
- Przebieg ćwiczenia:** Dzieci otrzymują planszę z wypisanymi literami. Litery o tych samych kształtach zamalowują jednym kolorem: g – niebieskim, d – zielonym, p – czerwonym, b – żółtym. Ćwiczenie to dzieci wykonują w celu utrwalenia kształtu liter. Następnie otrzymują niepokolorowaną drugą planszę, rozcinają ją po wyznaczonych przerywanych liniach i układają domino. Podczas układania głośno wypowiadają, jakie litery dokładają. Jeśli się pomylą, nie mogą dołożyć tabliczki domina.

b	p	p	p	p	d	d	g
g	d	d	b	b	d	d	g
g	p	p	g	g	d	d	b
b	g	g	p	p	d	d	b
b	d	d	g	g	b	b	p

- Cel edukacyjny z podstawy programowej:** wyposażenie dziecka w umiejętność czytania i pisania, w wiadomości i sprawności matematyczne potrzebne w sytuacjach życiowych i szkolnych oraz przy rozwiązywaniu problemów.
- Obszar podstawy programowej:** uczeń zna wszystkie litery alfabetu, czyta i rozumie proste, krótkie teksty.
- Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** brak.
- Źródło danego ćwiczenia, na którym podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** źródło nieznane.

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

10. Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie: Dorota Zielińska.

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

pwn.pl sp. z o.o. ul. Romana Maja 1, 61-371 Poznań
projekt@pwn-iws.pl www.pwn-iws.pl tel. (061) 873 62 48 faks (061) 873 62 49

NIP 296-10-16-845 REGON 930933660

pwn.pl

PROJEKT WSPÓLFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 10

Obszar wsparcia: pamięć, motywacja do nauki i aktywność

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Domino matematyczne.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Dla uczniów mających trudności z odczytywaniem wskazań zegara.
3. **Cele ćwiczenia:**
 - odczytywanie wskazań zegara,
 - zgodne współdziałanie w zespole,
 - uczenie się właściwej reakcji emocjonalnej na sukces lub porażkę.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** tekturowe klocki domina z zegarem oraz podaną godziną.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Uczniowie grają w czteroosobowych drużynach. Członkowie zespołu układają kartoniki, odwrócone danymi do blatu stołu. Następnie je kolejno odwracają i dopasowują zgodnie z ustaloną zasadą (łączy podany czas z odpowiednim wskazaniem na zegarze). Na jednej części klocka domina jest podany czas, na drugiej części jest narysowany zegar z określoną godziną.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *wspieranie rozwoju intelektualnego i społecznego.*
7. **Obszar podstawy programowej:** *uczeń odczytuje wskazania zegarów: w systemach: 12- i 24-godzinnych, wyświetlających cyfry i ze wskazówkami; posługuje się pojęciami: godzina, pół godziny, kwadrans, minuta; wie, jak należy zachowywać się w stosunku do dorosłych i rówieśników (formy grzecznościowe).*
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** brak.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** źródło nieznane.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Barbara Andrzejewska.

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 1

Obszar wsparcia: pamięć

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Domino ortograficzne.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Dla uczniów mających trudności ortograficzne.
3. **Cele ćwiczenia:**
 - utrwalenie zasady ortograficznej – po spółgłoskach *p, b, d, g, t, ch, j, k*, w piszemy *rz*;
 - zapamiętanie pisowni wyjątków: *pszczoła, pszenica, kształt, kształcić, wszystko, wszędzie*;
 - kształtowanie umiejętności zgodnego współdziałania w grupie.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** kartonowe klocki domina z napisanymi wyrazami.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Uczniowie układają na stoliku kartoniki (muszą być odwrócone). Kolejne dzieci podchodzą do stolika, odwracają je i dopasowują zgodnie z zasadą ortograficzną, tzn. łączą wyrazy, w których *rz* występuje po tej samej spółgłosce lub łączą wyrazy z wyjątkami również po tej samej spółgłosce.

Kartoniki:

obrzęk	krzyż
--------	-------

krzak – grzyby	grzmot – wrzos	wrzesień – pszczoła	pszenica – chrzan
chrzest – ujrzyć	dojrzały – brzeg	brzoza – trzon	trzy – drzewo
drzazga – strzała	strzykawka – odrzutowiec	drzwi – przejazd	sprzedaż – wszędzie
wszystko – przez	przyjaciół – dobrze	brzęk – krzesło	krzesiwo – kształt
kształcić – grzebień	grzbiet – wrzask	wrzeciono – zajrzeć	podejrzeć – pojutrze
trzos – chrząst	chrząszcz – okrzyk	wykrzyk – brząsk	

6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *zdobycie przez uczniów umiejętności wykorzystywania posiadanych wiadomości podczas wykonywania zadań i rozwiązywania problemów.*
7. **Obszar podstawy programowej:** *wspieranie rozwoju intelektualnego.*
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** brak zaleceń.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** źródło nieznane.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Barbara Andrzejewska.

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

Ćwiczenie nr 2

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające analizę i syntezę wzrokową, koncentrację uwagi

- 1. Tytuł ćwiczenia:** *Domino wyrazowe z literami o podobnych kształtach.*
- 2. Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Dla dzieci z zaburzeniami percepcji wzrokowej, które mają problemy z rozpoznawaniem i poprawnym nazywaniem liter o podobnych kształtach (*b, d, p, g*) oraz dla uczniów nadpobudliwych. Ćwiczenie może być wykorzystane w każdej formie pracy (indywidualnej, grupowej, z całą klasą).
- 3. Cele ćwiczenia:**
 - rozpoznawanie i poprawne nazywanie liter o podobnym kształcie,
 - usprawnienie techniki czytania,
 - ćwiczenie pamięci wzrokowej,
 - ćwiczenie spostrzegawczości, koncentracji uwagi,
 - usprawnienie analizy i syntezy wzrokowej i słuchowej,
 - kształcenie umiejętności społecznych (radzenia sobie z wygraną i przegraną).
- 4. Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** tabliczki z kolorowymi wyrazami, plansza z wypisanymi literami.
- 5. Przebieg ćwiczenia:**

A. Dziecko otrzymuje tabliczki z wyrazami (do tej części ćwiczenia można wykorzystać dowolną liczbę wyrazów), w których występują litery o podobnych kształtach.

Drozd	dąb	brud	dziób	bieg	Grzyb
Brzeg	gad	dog	gołąb	buldog	Grab

Uczniowie wyszukują na planszy litery potrzebne do budowy danego wyrazu i kolorują na kolor odpowiadający wyrazowi.

g	d	ą	b	d	a	r	z	d	o	d	g	b	r	o	z
ł	e	ą	b	g	b	r	g	r	u	z	d	y	b	d	b
d	b	z	ł	i	ó	d	b	g	e	g	d	o	d	z	d
o	r	z	b	d	g	o	a	g	t	u	i	d	b	c	i

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

2. Dziecko otrzymuje domino wyrazowe (kolorowe wyrazy), w którym pierwsze i ostatnie litery wyrazów mają taki sam kształt: *d, g, p, b*. Dziecko układa wyrazy w taki sposób, aby ostatnia litera wyrazu była taka sama jak pierwsza litera wyrazu następnego. Podczas układania odczytuje poprawnie wyraz. Może dzielić go na sylaby, głoski, liczyć liczbę liter. Właściwa kolejność wyrazów jest podana wyżej. Ćwiczenie z wykorzystaniem domina można uatrakcyjnić elementem współzawodnictwa (gra w parach – kto pierwszy poprawnie ułoży).

6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *wyposażenie dziecka w umiejętność czytania i pisania, w wiadomości i sprawności matematyczne potrzebne w sytuacjach życiowych i szkolnych oraz przy rozwiązywaniu problemów.*
7. **Obszar podstawy programowej:** *uczeń zna wszystkie litery alfabetu, czyta i rozumie proste, krótkie teksty; posługuje się ze zrozumieniem określeniami: wyraz, głoska, litera, sylaba, zdanie.*
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** brak.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** *Terapia pedagogiczna. Zagadnienia praktyczne i propozycje zajęć*, red. E. Skorek, Impuls, Kraków 2010.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Dorota Zielińska.

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 1

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające analizę słuchową i wzrokową

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Domino*.
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Ćwiczenie dla dzieci, które mają problemy z podziałem wyrazu na sylaby, ze wskazywaniem pierwszej głoski w wyrazie.
3. **Cele ćwiczenia:**
 - rozpoznawanie i nazywanie przedmiotów na obrazkach,
 - wskazywanie pierwszej głoski w wyrazie,
 - dzielenie wyrazów na sylaby.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** domino – kilkanaście podłużnych kartoników, z których każdy podzielony jest na pół. Z lewej strony napisana jest litera i narysowane są trójkąty. Z prawej strony znajduje się obrazek przedstawiający jakiś przedmiot.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Nauczyciel rozkłada przed dzieckiem kartoniki (domino). Dziecko nazywa przedmiot widoczny na obrazku (z prawej strony domina). Następnie wskazuje pierwszą głoskę i dzieli wyraz na sylaby. Po lewej stronie domina musi odnaleźć wskazaną głoskę i liczbę trójkątów (syłab) w danym wyrazie, np. dwa trójkąty to dwie sylaby.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:**

Uczeń:

 - *posługuje się ze zrozumieniem określeniami: wyraz, głoska, litera, sylaba, zdanie;*
 - *dzieli wyrazy na sylaby.*
7. **Obszar podstawy programowej:** edukacja polonistyczna – początkowa nauka czytania i pisania.
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** brak.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** Ewelina Rybczyńska.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Ewelina Rybczyńska.

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 9

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające rozwój intelektualny w zakresie edukacji polonistycznej

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Drukarnia.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Ćwiczenie dla całej klasy.
3. **Cele ćwiczenia:** kształtowanie umiejętności współpracy, wspieranie rozwoju intelektualnego.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** gazety, papier, pędzelki i klej.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Zespół klasowy dzielimy na kilka grup 3–4 osobowych. Dzieci wycinają z gazety różne wyrazy. Wyciętych wyrazów powinno być około 50 na każdą grupę. Następnie przygotowują papier, pędzelki i klej. Ich zadaniem jest ułożenie z wyciętych wyrazów opisu o dowolnej treści i naklejenie go na kartkę papieru. Każda grupa prezentuje swój opis, czytając go pozostałym dzieciom. Kto napisze ciekawszy opis, ten wygrywa. Opis, który będzie najciekawszy, można umieścić w gazetce szkolnej.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *wspomaganie dziecka w rozwoju intelektualnym i społecznym.*
7. **Obszar podstawy programowej:** edukacja polonistyczna – uczeń *tworzy w formie ustnej i pisemnej opis*; edukacja społeczna – uczeń *współpracuje z innymi w nauce szkolnej.*
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** brak.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** www.dbc.wroc.pl (*Poradnik metodyczny dla wychowawców*).
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Iwona Kałuska.

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

pwn.pl sp. z o.o. ul. Romana Maja 1 61-371 Poznań
projekt@pwn-iws.pl www.pwn-iws.pl tel. (061) 873 62 48 faks (061) 873 62 49
NIP 896-10-16-845 REGON 930932660

pwn.pl

Ćwiczenie nr 9

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające koncentrację uwagi, koordynację psychoruchową

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Dyktando graficzne.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Dla uczniów z niepełnosprawnością poznawczą.
3. **Cele ćwiczenia:** usprawnianie koordynacji wzrokowo-ruchowej, orientacji kierunkowej.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** papier w kratkę, ołówek, dyktando graficzne (instrukcja mówiona lub pisana).
5. **Przebieg ćwiczenia:**
 - Na papierze kratkowym, w miejscu przecięcia się linii, dziecko robi punkt i dalej rysuje pod dyktando nauczyciela, np. dwie kratki w dół, trzy kratki w prawo, jedna w lewo, aż wykona rysunek zaplanowany przez nauczyciela. Następnie nazywa wykonany rysunek.
 - Patrząc na rysunek, uczeń próbuje dyktować koledze instrukcję – kolega wykonuje polecenia na kartce w kratkę.
 - W ostatnim etapie następuje porównanie obrazków (autokorekta).
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *uczeń w sytuacjach trudnych i wymagających wysiłku intelektualnego zachowuje się rozumnie, dąży do wykonania zadania; orientuje się na kartce papieru, aby odnajdować informacje i rysować strzałki we właściwym kierunku.*
7. **Obszar podstawy programowej:** *zdobycie przez uczniów umiejętności wykorzystywania posiadanych wiadomości podczas wykonywania zadań i rozwiązywania problemów.*
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** brak.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** źródło nieznane.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Danuta Konopka.

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 7

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające koncentrację uwagi

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Dziób-dziób*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Dla dzieci mających problem z koncentracją uwagi.
3. **Cele ćwiczenia:**
 - stymulacja koncentracji uwagi,
 - wspomaganie koordynacji psychoruchowej,
 - rozluźnienie psychofizyczne.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** brak
5. **Przebieg ćwiczenia:** Prowadzący wybiera jedno dziecko (lidera) z grupy, który ustawia się naprzeciwko pozostałych dzieci. Zadaniem lidera jest wymienianie nazw ptaków, zwierząt itp. (np. „Bocian ma dziób”), przy jednoczesnym naśladowaniu przez niego ruchem rąk poruszającego się dziobu ptaka. Zadaniem grupy jest naśladowanie ruchów lidera, ale tylko wtedy, kiedy wymieni on nazwy ptaków. Lider, wymieniając nazwy zwierząt nieposiadających dzioba – może mylić grupę, nadal wykonując ruch.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *wspomaganie dziecka w rozwoju intelektualnym.*
7. **Obszar podstawy programowej:** cały obszar edukacji matematycznej.
8. **Ewentualne uwagi zalecenia do realizacji:** brak.
9. **Źródło ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** źródło nieznane.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Paweł Mazurkiewicz.

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 7

Obszar wsparcia: sfera emocjonalną dziecka (umiejętność radzenia sobie z frustracją)

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Fantazja.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Ćwiczenie przeznaczone jest dla uczniów klas I–III, którzy mają problemy z emocjami.
3. **Cel główny ćwiczenia:** wspomaganie sfery emocjonalnej dziecka.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** płyta z muzyką relaksacyjną, kredki, kartka papieru formatu A4.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Włączamy muzykę. Dziecko zamyka oczy i słucha muzyki relaksacyjnej. Prosimy, aby dziecko wyobraziło sobie jakąś miłą sytuację. Następnie dziecko rysuje wybraną sytuację na kartce papieru. Jest to sprzyjający moment, dzięki któremu uczeń relaksuje się, zapomina o stresie i przenosi się w świat fantazji.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *dziecko wykonuje pracę plastyczną wyrażającą własne przeżycia; słuchanie utworu muzycznego.*
7. **Obszar podstawy programowej:** *uczeń słucha utworów muzycznych; starannie i zgodnie z instrukcją wykonuje pracę plastyczną.*
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** brak.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** źródło nieznane.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Małgorzata Sobieska.

Ćwiczenie nr 6

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające koncentrację uwagi i pamięć

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Gadający kłębek.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Ćwiczenie dla uczniów z zaburzoną koncentracją uwagi. Zalecane jest także dla uczniów nieśmiałych, którzy niechętnie wypowiadają się na forum klasy. Do przeprowadzenia w grupach.
3. **Cele ćwiczenia:** wspomaganie koncentracji uwagi, doskonalenie pamięci, pobudzanie do aktywności i współpracy w grupie.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** kłębek wełny, karteczki z wyrazami
5. **Przebieg ćwiczenia:** Zanim przystąpimy do ćwiczenia, możemy wykonać z uczniami ćwiczenie gimnastyki mózgu **Energetyczne ziewanie**, które ułatwi uczniom skupienie, poprawi komunikację i ekspresję mowy. Nauczyciel przygotowuje kłębek wełny. Do nitki (długości ok. 6 m) przymocowane są spinaczami biurowymi w pewnych odległościach karteczki z wyrazami. Najlepiej, jeżeli będą to rzeczowniki, które pasują do jednego tematu (np. **lato – wakacje – morze – plaża – muszelki – piasek – słońce**). Wyrazów jest tyle, ile dzieci biorących udział w ćwiczeniu. Uczniowie siadają w kręgu – nauczyciel lub jedno dziecko z kręgu zaczyna rozwijać kłębek, aż dotrze do pierwszej karteczki. Głośno czyta pierwszy wyraz, a następnie układa z nim zdanie. Potem przekazuje go następnemu dziecku, które rozwija kłębek do następnej karteczki, czyta kolejny wyraz i układa z nim zdanie, starając się, aby było ono tematycznie związane z poprzednim. W ten sposób kłębek wędruje przez ręce wszystkich uczniów, aż zostanie całkowicie rozwinięty i jego końcówka trafi do osoby rozpoczynającej ćwiczenie. Osoba ta (np. nauczyciel) może zakończyć opowiadanie ostatnim zdaniem.

Przykłady zdań:

Moją ulubioną porą roku jest **lato**.

Lubię lato, ponieważ wtedy są **wakacje**.

W tym roku podczas wakacji pojechałam nad **morze**.

Gdy była ładna pogoda, chodziłam na **plażę**.

Na plaży zbierałam **muszelki**.

Budowałam zamki z **piasku**.

Wiezorami oglądałam zachód **słońca**.

Szkoda, że **lato** się skończyło.

Kolejnym etapem ćwiczenia jest zwinięcie kłębka. Zaczynając od pierwszej, osoby uczniowie z pamięci podają kolejność wyrazów, z którymi układały zdania. Ponieważ najtrudniej będzie miała pierwsza osoba, a najłatwiej ostatnia, można celowo tak posadzić dzieci, aby te, którym trudniej będzie odtworzyć z pamięci kolejność wyrazów, siedziały na końcu. Jeżeli zaś chcemy sprawdzić, na ile wszystkie dzieci były skoncentrowane na zadaniu, rozdajemy im karteczki, na których mają napisać poprawną kolejność.

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *zdobycie przez uczniów umiejętności wykorzystywania posiadanych wiadomości podczas wykonywania zadań i rozwiązywania problemów.*
7. **Obszar podstawy programowej:** edukacja polonistyczna – *uczeń uważnie słucha wypowiedzi i korzysta z przekazywanych informacji.*
8. **Ewentualne uwagi, zalecenia do realizacji:** Ćwiczenie dostosowujemy pod względem trudności do danej grupy. Jeżeli chcemy wykorzystać je do pracy z uczniami młodszymi, np. pierwszoklasistami lub na zajęciach rewalidacyjnych z uczniami mającymi orzeczenia – podajemy mniej wyrazów, pracujemy w mniejszej grupie. Można także zamiast karteczki z wyrazem przypiąć do wełny rysunki, np. osób, zwierząt, przedmiotów lub po prostu same przedmioty. Można również ograniczyć się tylko do odczytania wyrazów lub nazwaniu rysunków, a potem podawania tylko z pamięci ich kolejności, zaczynając najpierw od pierwszego, a potem od ostatniego wyrazu. Podczas wykonywania pierwszego etapu ćwiczenia (układaniu zdań) dobrze, aby rozpoczynał i kończył nauczyciel.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** źródło nieznane.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenia:** Aneta Pawlak.

Ćwiczenie nr 8

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające pamięć oraz koncentrację uwagi

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Gesty.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Ćwiczenie zalecane dla uczniów przejawiających trudności z koncentracją uwagi, z zapamiętywaniem. Może być przeprowadzone w parach lub trójkach, na zajęciach wyrównawczych.
3. **Cele ćwiczenia:**
 - wspomaganie koncentracji uwagi,
 - usprawnianie procesów zapamiętywania,
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** brak środków.
5. **Przebieg ćwiczenia:**

Uczniowie dobrani są w pary. Jeden uczeń z pary wydaje polecenia, drugi ma za zadanie wysłuchać poleceń kolegi, zapamiętać je i wykonać w odpowiedniej kolejności.

Przykład: Uczniowie stają w parach naprzeciwko siebie. Jeden wydaje trzy polecenia: **podskocz, klaśnij dwa razy, stań na jednej nodze jak bocian**. Drugi uczeń z pary wykonuje zapamiętane ćwiczenia. Następnie uczniowie zamieniają się rolami. Jako polecenia – w momencie, kiedy wydaje je nauczyciel – można wykorzystać ćwiczenia z kinezylogii edukacyjnej. Najlepiej wybierać takie, których funkcją jest wspomaganie pamięci i wzrost skupienia uwagi, np. *Ćwiczenia naprzemienne, Sowa, Kołyska*.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *kształtowanie postaw warunkujących sprawne i odpowiedzialne funkcjonowanie we współczesnym świecie.*
7. **Obszar podstawy programowej:** w zakresie umiejętności społecznych warunkujących porozumiewanie się i kulturę języka *uczeń obdarza uwagę dzieci i dorosłych, słucha ich wypowiedzi i chce zrozumieć, co przekazują.*
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** Proponowane ćwiczenie mogą wykonywać uczniowie niepełnosprawni ruchowo oraz uczniowie z wadą wzroku. Nauczyciel musi dostosować je do ich możliwości, zmieniając rodzaj ruchu na bardziej statyczny, np. ćwiczenia rękoma, głową, ćwiczenia na leżąco.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** źródło nieznane.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Małgorzata Błaszkieвич.

Ćwiczenie nr 7

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające koncentrację uwagi i koordynację psychoruchową

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Gimnastyka bez pośpiechu.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Ćwiczenie dla uczniów nadpobudliwych. Może być przeprowadzone zarówno w małej grupie, jak i z całą klasą, np. na zajęciach wychowania fizycznego lub w czasie przerwy śródlekcyjnej.
3. **Cele ćwiczenia:** wspomaganie koncentracji uwagi u dzieci nadpobudliwych poprzez ruch, rozwijanie koordynacji psychoruchowej.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** zbędne.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Uczniowie ustawiają się w półkolu. Twarzami są zwrócenie do nauczyciela, który wykonuje proste ćwiczenia gimnastyczne. Uczniowie powtarzają je z opóźnieniem o jeden ruch. Przykład: Nauczyciel wykonuje pierwsze ćwiczenie – skłony tułowia. W tym czasie dzieci stoją nieruchomo. Gdy nauczyciel wykonuje drugie ćwiczenie, np. przysiady, uczniowie wykonują skłony. Podczas gdy nauczyciel wykonuje trzecie ćwiczenie, np. ugięcie nogi w kolanie i wyrzucenie stopy do przodu, dzieci wykonują skłony. Ten kto się pomyli nie odpada z gry, tylko robi krok do tyłu i dalej uczestniczy w zabawie. Wyróżnienie (nagrodę), którą mogą być np. oklaski, otrzymują ci uczniowie, którzy w chwili zakończenia zabawy stoją najbliżej nauczyciela, a więc wykonali najmniej ruchów do tyłu. Zabawę można utrudnić, umawiając się z uczniami, że pewnego ćwiczenia nie mogą powtórzyć (np. skoku w bok). Stoją wtedy nieruchomo.
Ćwiczenia ruchowe można przeplatać wybranymi ćwiczeniami z KE., jeżeli uczniowie poznali je wcześniej. Najlepiej wybrać te, które wspomagają koncentrację uwagi, np.: *Zginanie stopy, Pompowanie piętą, Słoń, Wypady.*
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *kształtowanie u uczniów postaw warunkujących sprawne i odpowiedzialne funkcjonowanie we współczesnym świecie.*
7. **Obszar podstawy programowej:** wychowanie fizyczne – *uczeń uczestniczy w zajęciach rozwijających sprawność fizyczną, zgodnie z regułami.*
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** Jeżeli w zabawie mają uczestniczyć również dzieci niepełnosprawne ruchowo, nauczyciel dostosowuje ćwiczenia do ich możliwości. Mogą to być bardzo proste ćwiczenia lub po prostu tylko ruchy dłoni, gesty, mimika twarzy – w zależności od rodzaju niepełnosprawności.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** źródło nieznane.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Aneta Pawlak.

Ćwiczenie nr 8

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające koncentrację uwagi

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Głosy zwierząt.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Dla uczniów w każdym wieku.
3. **Cel główny ćwiczenia:** wspomaganie koncentracji uwagi.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** płyta z nagranymi głosami ptaków i innych zwierząt.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Uczniowie siadają w kręgu na dywanie. Zamykają oczy. Nauczyciel puszcza nagranie z głosami ptaków i innych zwierząt. Zadaniem uczniów jest rozpoznanie i nazwanie jak największej liczby gatunków. Zabawę tą można poprzedzić wybranymi ćwiczeniami z KE, wspomagającymi koncentrację uwagi, np. *Pisanie na plecach, Kapturek myśliciela.*
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *kształtowanie kompetencji posługiwania się metodami poznawania rzeczywistości otaczającej, przyrody i zjawisk w niej występujących.*
7. **Obszar podstawy programowej:** edukacja przyrodnicza – wymienia zwierzęta i ptaki typowe dla wybranych regionów Polski, rozpoznaje i nazywa niektóre zwierzęta egzotyczne.
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** Stopień trudności dopasowujemy w zależności od możliwości uczniów. Jeżeli dziecko nie radzi sobie z zadaniem, możemy mu pomóc, stosując planszę z ilustracjami ptaków i zwierząt.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** źródło nieznane.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Hanna Renz.

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 10

Obszar wsparcia: wyrażanie emocji przez dziecko

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Gra nastrojami.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Ćwiczenie jest przeznaczone jest dla dzieci klas I–III.
3. **Cel główny ćwiczenia:** kształtowanie umiejętności wyrażania emocji.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** plansza do gry, kostka, pionki.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Na dużym arkuszu brystolu lub papieru wykonujemy planszę. W polach rysujemy różne rodzaje nastrojów, a także miejsca startu i mety. Uczestnicy po kolei rzucają kostką, przesuważąc pionek o określoną liczbę oczek, i mówią, w jakich sytuacjach mieli nastrój odpowiadający temu, z którym na polu stoi pionek.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** dziecko w tej zabawie *określa swój nastrój i potrafi rozpoznać nastrój drugiej osoby; wyraża i nazywa własne stany emocjonalne; tworzy i odczytuje symbole ilustrujące stany emocjonalne.*
7. **Obszar podstawy programowej:** *określanie stanów emocjonalnych związanych z różnymi sytuacjami szkolnymi, sposoby radzenia sobie oraz umiejętność współdziałania w trudnych sytuacjach.*
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** brak.
9. **Źródło danego ćwiczenia w oparciu, o które dokonano adaptacji i modyfikacji:** Lucyna Bzowska, Renata Kownacka, Maria Lorek, Anna Sowińska, *Z zabawą i bajką w świecie sześciolatka. Gry, zabawy, pomysły metodyczne*, Impuls, Kraków
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Małgorzata Sobieska.

PROJEKT WSPÓLFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 6

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające koncentrację uwagi i umiejętność współpracy

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Gra słówek.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Ćwiczenie dla całej klasy.
3. **Cele ćwiczenia:**
 - wspieranie koncentracji,
 - wzbogacanie słownictwa,
 - kształtowanie wyobraźni,
 - budowanie relacji społecznych.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** karteczki z pojęciami.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Dwie osoby z grupy opuszczają pomieszczenie lub oddalają się poza zasięg słuchu reszty uczestników. Wymyślają wspólnie słowo, które ma dwa znaczenia. Takimi słowami są np.: zamek (przy drzwiach i budowla), bal (zabawa i gruba deska). Obaj uczestnicy wracają do grupy i opowiadają o wybranym słowie w następujący sposób: „Ja jestem budowlą”, „A ja służę do obrony”. Zabawa trwa do momentu, w którym dzieci odgadną, o jakie słowo chodzi (w tym wypadku chodzi o zamek). Osoba, która odgadła, może teraz ze swoim partnerem oddalić się i wymyślić następne słowo o dwóch znaczeniach.
Inna wersja: Ułatwieniem dla uczniów będzie otrzymywanie kartki z przygotowanymi przez nauczyciela pojęciami. W drugiej wersji uczniowie otrzymane pojęcie mają pokazać tylko gestem lub ruchem.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *wspieranie rozwoju intelektualnego i społecznego.*
7. **Obszar podstawy programowej:** *uczeń uważnie słucha wypowiedzi i korzysta z przekazywanych informacji, dba o kulturę wypowiedzianą się; poprawnie artykułuje głoski, akcentuje wyrazy, stosuje pauzy i właściwą intonację w zdaniu oznajmującym, pytającym i rozkazującym; stosuje formuły grzecznościowe; wie, jak należy zachowywać się w stosunku do dorosłych i rówieśników (formy grzecznościowe); zna prawa ucznia i jego obowiązki (w tym zasady bycia dobrym kolegą), respektuje je; uczestniczy w szkolnych wydarzeniach.*
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** brak.
9. **Źródło danego ćwiczenia w oparciu, o które dokonano adaptacji i modyfikacji:**
http://czasdzieci.pl/ro_zabawy/d,42,id,1177a09.html.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Barbara Andrzejewska.

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 4

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające percepcję wzrokową, koncentrację uwagi

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Gra w kości.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Ćwiczenie dla grupy i dla dzieci z problemami w nauce czytania.
3. **Cele ćwiczenia:**
 - tworzenie słów z podanych liter,
 - doskonalenie umiejętności pracy w grupie.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** 6 kostek, które opatrzone są literami – na ściankach kostki naklejone są następujące litery:
 - 1 kostka: A-B-C-D-E-M,
 - 2 kostka: I-J-G-K-H-L,
 - 3 kostka: A-I-Y-E-Z-L,
 - 4 kostka: O-M-S-U-R-T,
 - 5 kostka: P-R-N-O-Ó-F,
 - 6 kostka: T-U-Ą-S-Ę-JOKER.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Wszystkie kostki wyrzucone są z pudełka na podłogę. Ze skierowanych ku górze liter dzieci tworzą słowo. Słowo to powinno zawierać jak najwięcej liter, ponieważ każda litera liczy się jako jeden punkt.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** uczeń *posługuje się ze zrozumieniem określeniami: wyraz, głoska, litera, sylaba, zdanie; współpracuje z innymi w zabawie, w nauce szkolnej i w sytuacjach życiowych (...).*
7. **Obszar podstawy programowej:** edukacja polonistyczna – początkowa nauka czytania i pisania, edukacja społeczna – wychowanie do zgodnego współdziałania z rówieśnikami i dorosłymi.
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** brak.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** źródło nieznane.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Ewelina Rybczyńska.

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

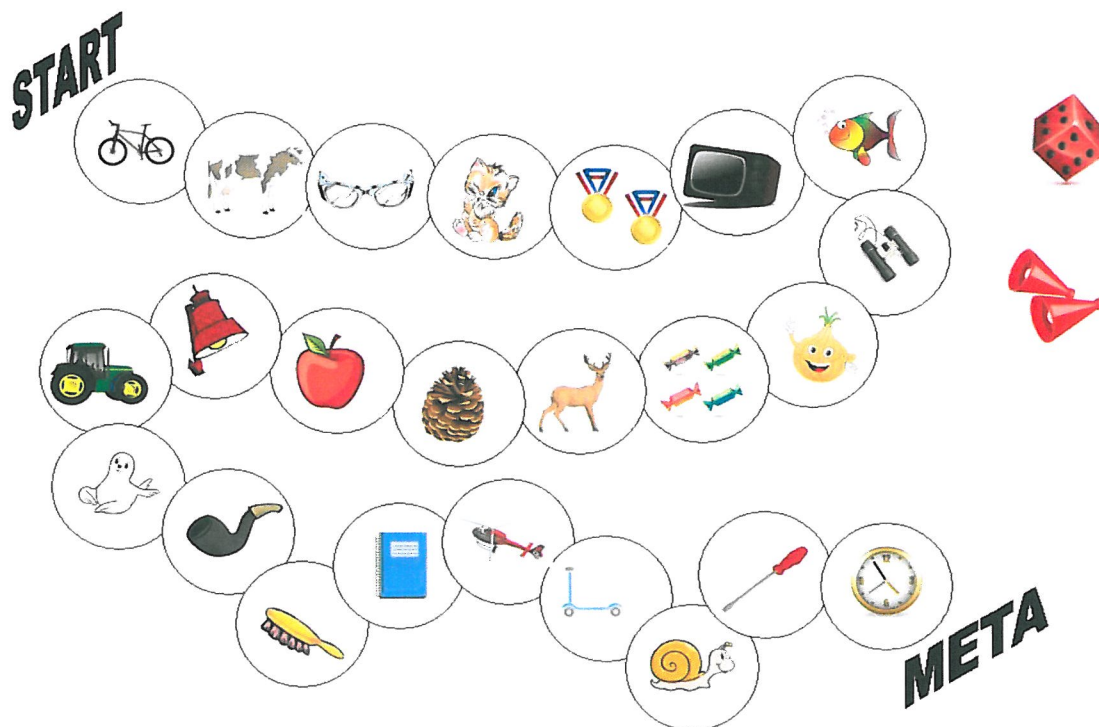
PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 3

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające analizę słuchową

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Gra w słowa.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Ćwiczenie zalecane dla uczniów z zaburzoną percepcją słuchową, z trudnościami w dokonywaniu analizy i syntezy słuchowej wyrazów.
3. **Cele ćwiczenia:**
 - doskonalenie umiejętności dokonywania analizy słuchowej wyrazów – wyróżniania głosek w nagłosie,
 - doskonalenie wyrazistej artykulacji.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** gra planszowa, kostka i pionki.

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

pwn-plsp z o o ul. Romana Maja 1 61-371 poznań
projekt@pwn-iws.pl www.pwn-iws.pl tel. (061) 873 62 48 faks (061) 873 62 49
NIP 896-10-16-845 REGON 930932660

pwnpl

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

5. **Przebieg ćwiczenia:** Uczniowie ustawiają pionki na linii startu. Kolejno rzucają kostką i przesuwają swój pionek o tyle pól do przodu, ile wskazała liczba wyrzuconych oczek. Uczeń nazywa przedmiot, który narysowany jest na tym polu. Wyróżnia również pierwszą głoskę w nazwie obrazka i szuka najbliższego obrazka z tą samą głoską na początku jego nazwy. Przesuwa tam swój pionek. Jeżeli nie potrafi znaleźć odpowiedniego obrazka, czeka na swój kolejny rzut kostką. Wygrywa osoba, która pierwsza dotrze do mety.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** uczeń kończący klasę I: *czyta i rozumie proste, krótkie teksty; pisze proste, krótkie zdania.*
7. **Obszar podstawy programowej:** edukacja polonistyczna – początkowa nauka czytania i pisania.
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** Grę można zmodyfikować i wyróżniać głoski w wygłosie i nagłosie wyrazów.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** Janina Wójtowiczowa, „Pentliczek”, nr 14, 1994.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Katarzyna Wróblewska.

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 1

Obszar wsparcia: analiza słuchowa, rozwój manualny przy zaburzeniach grafomotorycznych

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Graficzne odtwarzanie wysłuchanego rytmu.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Dla dzieci z zaburzoną percepcją słuchową i niskim poziomem grafomotoryki.
3. **Cele ćwiczenia:** doskonalenie koncentracji uwagi, usprawnianie percepcji słuchowej i związków czasowo-przestrzennych, podnoszenie sprawności grafomotorycznej.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** kartoniki z narysowanymi wzorami do wystukiwania.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Prowadzący wystukuje odpowiednie rytmy i proponuje, aby dzieci je wyklaskały lub wystukały pałeczką, a następnie odtworzyły za pomocą kółek na kartoniku. Z kolei prowadzący rysuje na tablicy układ przestrzenny, który dzieci przez chwilę obserwują. Następnie zasłania go i poleca, by uczniowie wystukali odpowiednio przedstawiony rytm. Ten sam rytm muszą przedstawić graficznie (dzieci mogą pomagać sobie liczeniem).
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *uczeń uważnie słucha wypowiedzi i korzysta z przekazywanych informacji; rozumie sens kodowania informacji, odczytuje uproszczone rysunki, piktogramy, znaki informacyjne i napisy.*
7. **Obszar podstawy programowej:** *Czytanie – rozumiane zarówno jako prosta czynność oraz jako umiejętność rozumienia, wykorzystywania i przetwarzania tekstów w zakresie umożliwiającym zdobywanie wiedzy, rozwój emocjonalny, intelektualny i moralny oraz uczestnictwo w życiu społeczeństwa.*
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** brak.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** Irena Czajkowska, Kazimierz Herda, *Zajęcia korekcyjno-kompensacyjne w szkole*, WSiP, Warszawa 2005.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Iwona Kostek.

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 8

Obszar wsparcia: koncentracja uwagi i zmysł słuchu przy zaburzeniach integracji sensorycznej

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Grzechoczące jaja.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Ćwiczenie jest zalecane dla dzieci w młodszy wieku szkolnym (starsi również mogą na nim skorzystać).
3. **Cele ćwiczenia:**
 - poprawienie koncentracji uwagi,
 - rozwijanie wyobraźni,
 - usprawnianie percepcji słuchowej i dotykowej.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** parzysta liczba pojemników z jajek z niespodzianką, parzysta liczba drobnych przedmiotów do wypełnienia pojemników, np. drobne monety, ryż, piasek, dzwoneczki, kamienie.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Na stole, obok siebie, rozkładamy dwa identyczne pojemniki. Jedno dziecko podnosi dwa pojemniki i potrząsa nimi. Jeżeli obydwa wydają ten sam dźwięk, sprawdza, czy w środku jest to samo. Jeżeli w pojemnikach „odzywa” się ta sama zawartość, zatrzymuje je i zdobywa punkt dla siebie. Kolejne dziecko potrząsa innymi dwoma pojemnikami. Jeżeli dźwięki tym razem nie zgadzają się, odstawia pojemniki na miejsce. Wygrywa ten, kto zdobędzie najwięcej grzechoczących jaj.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *wspomaganie rozwoju umysłowego w zakresie usprawniania procesu koncentracji uwagi.*
7. **Obszar podstawy programowej:** *w zakresie umiejętności społecznych – uczeń obdarza uwagę dzieci i dorosłych, słucha ich wypowiedzi i chce zrozumieć, co przekazują; komunikuje w jasny sposób swoje spostrzeżenia, potrzeby, odczucia; w kulturalny sposób zwraca się do rozmówcy, mówi na temat, zadaje pytania i odpowiada na pytania innych osób; uczestniczy w rozmowie na tematy związane z życiem rodzinnym i szkolnym.*
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** Należy zwrócić dzieciom uwagę, aby starały się również porównać wagę pojemniczków.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** Tom Dahlke, *365 gier i zabaw na każdy dzień roku*, REA, Warszawa 2005.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Dorota Panasiuk.

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

pwn.plsp z o o ul. romańska 1 61-371 poznań
projekt@pwn-iws.pl www.pwn-iws.pl tel. (061) 873 62 48 faks (061) 873 62 49

NIF 896-10-16-845 REGON 930932660

pwn.pl

PROJEKT WSPÓLFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 8

Obszar wsparcia: pamięć

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Historia styropianowego ludzika.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Ćwiczenie do pracy indywidualnej, grupowej bądź z całą klasą (klasa III).
3. **Cele ćwiczenia:**
 - wspomaganie pamięci,
 - ćwiczenie sprawnego posługiwania się nazwami kolejnych miesięcy.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** karty pracy z przygotowanymi nazwami miesięcy oraz zdaniem (skojarzeniem), historyjka obrazkowa o styropianowym ludziku z otworkami, kolorowy sznureczek, zestaw 78 koralików.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Ćwiczenie wymaga od uczniów zapamiętania w kolejności nazw miesięcy na podstawie pierwszych liter wyrazów składających się na zdanie (skojarzenie).

STYCZEŃ	Styropianowy
LUTY	ludzik
MARZEC	marzył o
KWIECIEŃ	kwiaciarze
MAJ	Majce,
CZERWIEC	czerwonoustej
LIPIEC	lipowej
SIERPIEŃ	sierotce, a
WRZESIEŃ	wrzeszczący
PAŹDZIERNIK	paż
LISTOPAD	listownie
GRUDZIEŃ	gratulował.

Podczas nauki zdania dzieci przewlekają kolorowy sznureczek oraz koraliki przez otworki znajdujące się na 12 kartach historyjki ilustrującej opowieść o styropianowym ludziku. Każda karta posiada liczbę otworków zgodną z kolejnością miesięcy.

6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *uczeń uważnie słucha wypowiedzi i korzysta z przekazywanych informacji, wyszukuje w tekście potrzebne informacje; zna kolejność dni tygodnia i miesięcy.*
7. **Obszar podstawy programowej:** edukacja matematyczna, edukacja polonistyczna.
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** brak.

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

9. Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji: ćwiczenie własne.

10. Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie: Iwona Maj-Fortunko.

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

pwn.pl sp. z o.o. ul. Romana Maja 1, 61-371 Poznań
projekt@pwn-iws.pl www.pwn-iws.pl tel. (061) 873 62 48 faks (061) 873 62 49

NIP 896-10-16-845 REGON 987933660

pwnpl

Ćwiczenie nr 4

Obszar wsparcia: koordynacja psychoruchowa, umiejętność radzenia sobie z frustracją, umiejętność współpracy, wyrażania emocji

1. Tytuł ćwiczenia: *Idę i jestem.*

2. Dla kogo jest zalecane ćwiczenie? Dla dzieci nadpobudliwych psychoruchowo, mających problemy z wyrażaniem emocji.

3. Cele ćwiczenia: rozwijanie poczucia wspólnego działania, ćwiczenie odczuwania własnego ciała, rozwijanie wrażliwości zmysłowej, rozluźnianie napięcia mięśniowego.

4. Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia: kromki chleba.

5. Przebieg ćwiczenia: Ćwiczenie to jest dwuetapowe. W części pierwszej wykonujemy w całkowitym milczeniu następujące ćwiczenia: idziemy w dowolnym tempie i kierunku, starając się odczuwać swoje kroki i skupiać na towarzyszących nam emocjach: „Cieszę się, że chodzę, jest mi to obojętne, odczuwam zmęczenie, entuzjazm” itp. Każdy indywidualnie, w dowolnym czasie, zmienia kierunek chodzenia: w tył, w przód, w lewo, w prawo. Następnie grupa poszukuje wspólnego kierunku – wszyscy idą w tę samą stronę, poszukują wspólnego tempa. Chodzimy z określoną intencją: brniemy w błocie, wędrujemy przez strumyk, przeskakując z kamienia na kamień, idziemy z ciężkim workiem na plecach, gonimy popychane wiatrem balony. W części drugiej uczestnicy siadają z zamkniętymi oczami. Wszystkim rozdajemy kromki chleba. W ciszy staramy się świadomie odczuć każdy kęs poprzez dotyk, smak, zapach. Skupiamy się przez chwilę na odgłosach dochodzących z sali i z naszego wnętrza. „Poznajemy” uważnie palcami naszą własną twarz: czoło, brwi, nasadę nosa, oczy, policzki, wargi, brodę; szukamy dłoni sąsiada, z uwagą „oglądamy” ją dotykiem – określamy przy tym, czy jest ciepła, zimna, delikatna, duża. W punkcie finalnym otwieramy oczy i rozmawiamy o naszych doznaniach.

6. Cel edukacyjny z podstawy programowej: *uczeń współpracuje z innymi w zabawie, w nauce szkolnej i w sytuacjach życiowych; przestrzega reguł obowiązujących w społeczności dziecięcej oraz w świecie dorosłych, grzecznie zwraca się do innych w szkole, w domu i na ulicy.*

7. Obszar podstawy programowej: *W procesie kształcenia ogólnego szkoła podstawowa kształci u uczniów postawy sprzyjające ich dalszemu rozwojowi indywidualnemu i społecznemu, takie jak: kreatywność podejmowania inicjatyw oraz gotowość do pracy zespołowej.*

8. Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji: brak.

9. Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji: źródło nieznane.

10. Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie Iwona Kostek.

Ćwiczenie nr 9

Obszar wsparcia: umiejętność współpracy

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Idź za mną.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Ćwiczenie jest skierowane dla grupy uczniów, mających problem ze współpracą.
3. **Cele ćwiczenia:**
 - umożliwianie przełamywania nieśmiałości i lęków,
 - wdrażanie do nawiązywania kontaktów społecznych poprzez zabawy w parach.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** odtwarzacz CD, płyta z muzyką relaksacyjną.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Grupa podzielona jest na pary, które znajdują się w różnych miejscach pomieszczenia. Jedna osoba w parze prowadzi, a druga postępuje za nią. Prowadzący wyciąga prawą dłoń, a prowadzony przykłada swoją prawą dłoń, ale tak, aby nie dotknąć ręki partnera. Gdy włączy się muzyka, zaczyna wolno chodzić po pomieszczeniu, a jego partner stara się iść za nim, tak by odległość między ich dłońmi nie zmieniła się. Osoba prowadząca może kucać, wstawać, kręcić się w kółko; najważniejsze jest, aby kontakt nie został zerwany. Po paru minutach następuje zamiana ról.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *uczeń współpracuje z innymi w zabawie, w nauce szkolnej i w sytuacjach życiowych; przestrzega reguł obowiązujących w społeczności dziecięcej oraz w świecie dorosłych, grzecznie zwraca się do innych w szkole, w domu i na ulicy.*
7. **Obszar podstawy programowej:** edukacja społeczna – wychowanie do zgodnego współdziałania z rówieśnikami i dorosłymi.
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** brak.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** źródło nieznane.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Magdalena Niewiedziała.

Ćwiczenie nr 8

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające rozwój manualny przy zaburzeniach grafomotorycznych

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Jak pada deszcz?*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Dla dzieci mających trudności w rysowaniu wzorów literopodobnych.
3. **Cele ćwiczenia:**
 - doskonalenie umiejętności kreślenia elementów literopodobnych, np. linii,
 - doskonalenie umiejętności określania kierunków: w prawo, w lewo.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** maskotki, ludziki z papieru lub inne lekkie przedmioty, kartka papieru, kredki.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Nauczyciel pyta dzieci, jaki jest kierunek spadających kropli deszczu – dzieci dochodzą do wniosku, że ukośny. Następnie rozdaje kartki z bloku, na których dzieci rysują wielką czarną chmurę deszczową. W tym czasie na lewym brzegu ławki nauczyciel ustawia małe maskotki, ludziki z papieru lub jakieś przedmioty łatwe do zdmuchnięcia. Kolejnym zadaniem dzieci jest zrobienie sztucznego wiatru (za pomocą dmuchania), który zrzuci ich maskotki z ławki. Analizujemy kierunek wiatru, a następnie rysujemy krople deszczu (za pomocą kreski) spadające na lewą stronę (rys. 1). W analogiczny sposób ustawia maskotki na drugim brzegu ławki, które – tym razem – dzieci zdmuchują w prawą stronę. Zmiana kierunku wiatru powoduje, że załamują się krople deszczu (rys. 2). Kierunek wiatru zmienia się kilkakrotnie, za każdym razem załamując krople deszczu w odwrotną stronę. Zdmuchiwanie maskotek z ławki ma na celu rozluźnienie i odprężenie dzieci w czasie trudnego dla nich ćwiczenia – pisania linii ukośnych. Pod koniec ćwiczenia rysunki dzieci powinny wyglądać jak na rys. 3.

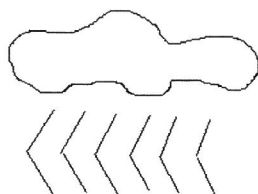

rys. 1

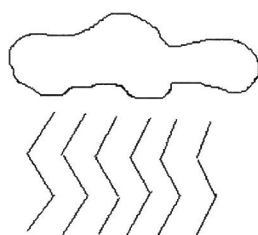

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

rys. 2

rys. 3

6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** uczeń wyprowadza kierunki od siebie i innych osób; określa położenie obiektów względem obranego obiektu; orientuje się na kartce papieru, aby odnajdywać informacje (np. w lewym górnym rogu) i rysować strzałki we właściwym kierunku.
7. **Obszar podstawy programowej:** edukacja polonistyczna – początkowa nauka pisania, edukacja matematyczna – wspomaganie rozwoju umysłowego oraz kształtowanie wiadomości i umiejętności matematycznych dzieci.
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** brak.
9. **Źródło danego ćwiczenia w oparciu, o które dokonano adaptacji i modyfikacji:** Anna Król, *Pomoce dydaktyczne dla nauczycieli w klasach integracyjnych*, WSiP, Warszawa 2000.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Ewelina Rybczyńska.

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 2

Obszar wsparcia: koncentracja uwagi

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Jaki to wyraz?*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Dla uczniów z zaburzoną koncentracją uwagi.
3. **Cele ćwiczenia:** doskonalenie spostrzegawczości i koncentracji uwagi.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** karta pracy, długopis.
5. **Przebieg ćwiczenia:** W każdym wyrazie należy zmienić jedną literę w taki sposób, aby utworzyć nowe słowo:

nic – więc – wąż – brać – pąk – sad – len –
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *zdobycie przez uczniów umiejętności wykorzystywania posiadanych wiadomości podczas wykonywania zadań i rozwiązywania problemów.*
7. **Obszar podstawy programowej:** *uczeń rozumie sens kodowania oraz dekodowania informacji; odczytuje znaki informacyjne i napisy.*
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** brak.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** źródło nieznane.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Elżbieta Szustek.

Ćwiczenie nr 8

Obszar wsparcia: edukacja społeczna: umiejętność współpracy

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Jedziesz ze mną?*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Uczniowie niechętnie współpracujący w grupie, mający problemy z podejmowaniem decyzji.
3. **Cele ćwiczenia:**
 - rozwijanie umiejętności współpracy w grupie,
 - kształcenie umiejętności podejmowania decyzji.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** brak.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Uczestnicy siedzą w kręgu – osoba prowadząca znajduje się w środku. Osoba prowadząca porusza się po okręgu, naśladując jakiś środek lokomocji, np. samochód, pociąg, statek itp. Zatrzymuje się przed wybraną osobą, daje jej znak i ona rusza za nią, naśladując ten sam pojazd. Kiedy w ruchu jest już 6–10 uczestników, osoba prowadząca woła **Zmiana** i wszyscy, włącznie z nią, starają się usiąść na krzesłach. Ten, kto zostanie bez krzesła, zaczyna zabawę od początku, naśladując inny pojazd.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *współpracuje zgodnie w zabawie, przestrzega reguł obowiązujących w społeczności dziecięcej.*
7. **Obszar podstawy programowej:** *uczeń współpracuje z rówieśnikami w zabawie, przestrzega reguł obowiązujących w społeczności dziecięcej.*
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** Jeżeli mam dzieci na wózkach, zabawę tę prowadzę w kręgu, dzięki czemu mogą się one swobodnie w nią włączyć. Można ją również prowadzić na salce gimnastycznej. Wówczas dzieci będą siedziały na dywanie po turecku.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którym podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** źródło nieznane.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Barbara Tomaszewska.

Ćwiczenie nr 4

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające rozwój manualny przy zaburzeniach grafomotorycznych

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Jesienne korale.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Ćwiczenie dla klasy i dla uczniów nadpobudliwych.
3. **Cele ćwiczenia:** doskonalenie koordynacji wzrokowo-ruchowej oraz koordynacji i współpracy obu rąk, usprawnianie końców palców.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** owoce jarzębiny, igła, nitka, nożyczki.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Nauczyciel demonstruje, na czym będzie polegało zadanie. Przypomina uczniom o zachowaniu bezpieczeństwa przy posługiwaniu się igłą. Dziecko stara się nawlec igłę nitką – zawiązuje na końcu nitki supełek, następnie nawleka igłą owoce jarzębiny na nitkę. Podobnie można nawlekać koraliki na sznurek.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *wspomaganie dziecka w rozwoju emocjonalnym, społecznym, fizycznym i estetycznym; rozwijanie zdolności manualnych.*
7. **Obszar podstawy programowej:** *zajęcia techniczne – uczeń majsterkuje, dba o bezpieczeństwo własne i innych: utrzymuje porządek wokół siebie (na swoim stoliku), sprząta po sobie i pomaga innym w utrzymaniu porządku; zna zagrożenia wynikające z niewłaściwego używania narzędzi; dba o estetykę i poprawność graficzną pisma.*
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** Podczas tego ćwiczenia należy dbać o bezpieczeństwo dzieci, gdyż będą posługiwały się nożyczkami i igłą.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** źródło nieznane.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Violetta Kostrzewska.

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 8

Obszar wsparcia: pamięć

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Klamerka.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Ćwiczenie jest przeznaczone dla wszystkich dzieci w klasie.
3. **Cele ćwiczenia:** doskonalenie koordynacji psychoruchowej, umiejętności przeliczania, liczenia.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** klamerki, kostka do gry.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Dzieci tworzą drużyny. Każda drużyna posiada kostkę do gry i jednakową liczbę klamerk. Dzieci po kolei rzucają kostką. Na drugą stronę sali przenoszą tyle klamerk, ile wyrzucą oczek na kostce. Wygrywa drużyna, która najszybciej przeniesie wszystkie klamerki.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *zdobycie przez uczniów umiejętności wykorzystywania posiadanych wiadomości podczas wykonywania zadań i rozwiązywania problemów.*
7. **Obszar podstawy programowej:** *uczeń sprawnie liczy obiekty (dostrzega regularność dziesiętkowego systemu liczenia), wymienia kolejne liczebniki od wybranej liczby.*
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** brak.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** źródło nieznane.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Elżbieta Szustek.

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 1

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające analizę słuchową

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Kłapouchy*.
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Dla dzieci niepełnosprawnych umysłowo w stopniu lekkim i dla dzieci z zaburzoną analizą słuchową.
3. **Cel główny ćwiczenia:** kształcenie rozumienia treści metodą niewerbalną.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** pluszowa maskotka – miś.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Nauczyciel demonstruje na pluszowym misiu ruchy w takiej kolejności, w jakiej będą wykonywać je dzieci. Uczeń wypowiada się za pomocą aktów ruchowych, wykonywanych w odpowiedniej kolejności. Po wysłuchaniu opowiadania nauczyciel rejestruje prawidłowe posługiwanie się prawą i lewą kończyną oraz precyzję wykonania wymaganych ruchów. Nauczyciel może zadawać polecenia, opowiadając bajkę: „Tatuś misia codziennie rano przeprowadzał ze swoim synkiem ćwiczenia gimnastyczne. Najpierw kazał wyprostować się i opuścić łapki, potem podnieść prawą rękę, a potem lewą i opuścić w dół. Następnie kazał podnieść lewą nóżkę jak najwyżej, a potem prawą. Misiowi bardzo się spodobała ta zabawa”. Dla utrudnienia nauczyciel może prosić dzieci o „dołożenie” jednego wymyślonego przez nich ruchu.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *opanowanie czytania i pisanja jako form komunikowania się*.
7. **Obszar podstawy programowej:** edukacja polonistyczna – *uwagne słuchanie i rozumienie tekstów czytanych przez dorosłych*.
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** W sytuacji, gdy dziecko jest niepełnosprawne ruchowo, należy dopasować zestaw ćwiczeń do jego możliwości fizycznych.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** *O zajączku Strusiu* (Internet, autor nieznany).
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** mgr Renata Leśkiewicz.

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

pwn.pl sp. z o.o. ul. Romana Maja 1, 61-371 Poznań
projekt@pwn-iws.pl www.pwn-iws.pl tel. (061) 873 62 48 faks (061) 873 62 49
NIP 896-10-16-845 REGON 930932660

pwn.pl

Ćwiczenie nr 1

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające koordynację psychoruchową i koncentrację uwagi

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Klaskany.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Dla dzieci z zaburzoną koordynacją psychoruchową i słabą koncentracją uwagi.
3. **Cele ćwiczenia:** poprawa koordynacji psychoruchowej, wydłużenie i podniesienie efektywności koncentracji uwagi.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** krzeselka.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Dzieci siedzą w dwóch rzędach naprzeciwko siebie. Jedno krzesło stoi na środku. „Król” pokazuje ruch, który jest naśladowany przez wszystkich. Po wysłuchaniu każdego kupletu (ruchy króla) dzieci wykonują refren: dwa razy uderzają prawą ręką w prawą rękę osoby siedzącej przed nimi („prawa – prawa”), następnie dwa razy – w lewą („lewa – lewa”). Potem dwa razy w swoje uda („uda – uda”). Potem w swoje dłonie („dłonie – dłonie”). Następnie powtarzają uderzenie prawymi dłońmi dwa razy, lewymi rękoma dwa razy i na trzy, cztery – przesiadają się na miejsce po ich prawej stronie i wykonują gesty proponowane przez następnego „króla”.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** uczeń *obdarza uwagą dzieci i dorosłych, realizuje gestem proste wzory rytmiczne.*
7. **Obszar podstawy programowej:** edukacja muzyczna w zakresie odbioru i tworzenia muzyki; edukacja polonistyczna w zakresie wspomagania rozwoju umysłowego.
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** W razie braku krzesłek można ćwiczenia wykonać w siadzie skrzyżnym.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** Materiały do ćwiczenia zostały zaczerpnięte z warsztatów „Muzyka dla smyka”.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Krystyna Jakubowska.

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 4

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające koncentrację uwagi

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Kod.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Dla uczniów o dysfunkcjach wzrokowych i dla uczniów mających problemy z koncentracją uwagi.
3. **Cele ćwiczenia:** usprawnienie funkcji wzrokowych, rozwijanie koncentracji uwagi i orientacji w kierunkach.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** ołówki, kartki z kodem (załącznik nr 2).
5. **Przebieg ćwiczenia:** Uczniowie, posługując się kodem, odczytują wyrazy i je zapisują.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** uczeń *orientuje się na kartce papieru, aby odnajdować informacje; rozumie sens kodowania i dekodowania informacji.*
7. **Obszar podstawy programowej:** edukacja matematyczna w zakresie czynności umysłowych; edukacja polonistyczna w zakresie umiejętności czytania i pisanie.
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** brak.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** źródło nieznane.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Marzena Klimaszewska.

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Załącznik nr 2

	A	B	C	D	E	F	G	H
1	zrzu	ra	o	rzy	za	wy	Ka	wa
2	wy	po	łam	o	zda	po	ma	czka
3	mio	bra	o	zo	że	ta	u	rzacz
4	zde	bi	ny	cić	ta	że	czy	bra
5	ka	nie	rza	bra	rza	kie	nie	trze
6	rześ	dek	rze	na	ku	rzę	rzy	na
7	żo	od	że	rzy	rzą	ją	go	ny
8	sło	rze	ja	rze	wie	rzy	nie	zać
9	po	ra	za	Mał	oka	ny	żo	wa

$1A + 4D = \dots\dots\dots$
 $9D + 7G + 5C + 3F = \dots\dots\dots$
 $6C + 4G = \dots\dots\dots$
 $2B + 8E + 5H = \dots\dots\dots$
 $4A + 8F + 2C = \dots\dots\dots$
 $9A + 7E + 6B = \dots\dots\dots$
 $2G + 1D = \dots\dots\dots$
 $1G + 4E + 6G + 6D = \dots\dots\dots$
 $1H + 7D + 9H = \dots\dots\dots$
 $2E + 5E + 7F = \dots\dots\dots$
 $2F + 8B + 2H = \dots\dots\dots$
 $8C + 6F + 4B + 6H = \dots\dots\dots$
 $8D + 3A + 8A = \dots\dots\dots$
 $6A + 5F = \dots\dots\dots$
 $7B + 6E + 3H = \dots\dots\dots$

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 8

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające pamięć i koncentrację uwagi

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Kogo brakuje?*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Ćwiczenie zalecane dla grupy uczniów (klasy), w której są uczniowie mający problemy z koncentracją uwagi i zapamiętywaniem.
3. **Cele ćwiczenia:**
 - wspomaganie pamięci,
 - doskonalenie umiejętności koncentracji uwagi,
 - integracja grupy.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** koc.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Grupa dzieci ustawia się w rozsypce, wypełniając przestrzeń całej sali. Jedno z dzieci wychodzi z sali. Pozostali uczestnicy zabawy zmieniają się miejscami, a jedno z nich zostaje przykryte kocem. Dziecko, które wraca, musi odgadnąć, kogo brakuje.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** uczeń *kończący klasę I współpracuje z innymi w zabawie*.
7. **Obszar podstawy programowej:** edukacja społeczna – wychowanie do zgodnego współdziałania z rówieśnikami i dorosłymi.
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** brak..
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** Małgorzata Jachimska *Grupa bawi się i pracuje*, UNUS, Wałbrzych, 1994.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Katarzyna Wróblewska.

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 9

Obszar wsparcia: sfera emocjonalna dziecka i umiejętność podejmowania decyzji

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Kogo brakuje?*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Ćwiczenie jest przeznaczone dla dzieci klas I–III.
3. **Cele ćwiczenia:** wspomaganie sfery emocjonalnej dziecka, uczenie podejmowania decyzji w krótkim czasie.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** niepotrzebne.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Dzieci siedzą rozproszone po całej sali. Jedno z nich wychodzi. W tym czasie dzieci zamieniają się miejscami, a chętne dziecko się chowa. Zadaniem osoby, która wróciła, jest odgadnięcie w 30 sekund, kogo nie ma. Jeśli zgadnie – osoba, która się chowała, wykonuje otrzymane wcześniej zadanie, np. robi 10 przysiadów, jeśli nie – przysiady wykonuje osoba zgadująca.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *dziecko aktywnie uczestniczy w zabawach.*
7. **Obszar podstawy programowej:** *uczestniczy w zabawach ruchowych zgodnie z przyjętymi regułami; zgodnie bawi się w grupie.*
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** brak.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** Lucyna Bzowska, Renata Kownacka, Maria Lorek, Anna Sowińska, *Z zabawą i bajką w świecie sześciolatka. Gry, zabawy, pomysły metodyczne*, Impuls, Kraków 2008.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Małgorzata Sobieska.

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 1

Obszar wsparcia: koncentracja uwagi

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Kółko i krzyżyk.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Dla całej klasy.
3. **Cele ćwiczenia:** kształtowanie umiejętności podejmowania właściwych decyzji, utrwalenie pojęć: pionowo, poziomo, po skosie; doskonalenie współpracy w grupie.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** 9 krzesel, karteczki z symbolem X i O.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Ustawienie krzesel w trzech rzędach po 3. Podział klasy na dwa zespoły i przydzielenie karteczek z symbolami X i O. Wylosowanie kolejności rozpoczęcia zabawy. Ustawienie zespołów i ponumerowanie uczniów. Wywoływanie uczniów z danej drużyny przez nauczyciela w następujący sposób: „Zapraszam trzecie kółko, piąty krzyżyk itd.”. Najpierw wskazany uczeń zajmuje dowolne krzesło, potem przeciwna drużyna i tak na zmianę aż do momentu, kiedy jednej z drużyn uda się usiąść w ten sposób, że w linii pionowej, poziomej lub po skosie znajdą się te same znaczki, np. trzy X. Drużyna ta w tym momencie wygrywa.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *kształtowanie postaw warunkujących sprawne i odpowiedzialne funkcjonowanie we współczesnym świecie.*
7. **Obszar podstawy programowej:** *uczeń współpracuje z innymi w zabawie, przestrzega reguł obowiązujących w społeczności dziecięcej.*
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** brak.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** źródło nieznane.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Anna Słaby.

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 4

Obszar wsparcia: koncentracja uwagi, analiza wzrokowa

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Koło na wesole.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Ćwiczenie do pracy indywidualnej, grupowej bądź z całą klasą (klasy II i III).
3. **Cele ćwiczenia:**
 - wspomaganie koncentracji uwagi i analizy wzrokowej,
 - doskonalenie spostrzegawczości.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** drewniane koło o średnicy 30 cm i podzielone na 20 części, zestaw kartoników z wyrazami oraz ciągiem liczb.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Na statywie jest umocowane koło, którym można kręcić. Koło podzielone jest na 20 części, w których znajdują się różne rysunki (np. oko, lis, sowa itp.) oraz liczby dwucyfrowe lub trzycyfrowe (np. 28, 145 itp.). W zabawie może wziąć udział 4–6 zawodników. Zadaniem uczestników jest wprowadzenie w ruch koła. Po zatrzymaniu koła w miejscu strzałki uczestnik odczytuje nazwę z rysunku bądź liczbę. Jeżeli pole wskazuje rysunek (np. „oko”), zadaniem wszystkich zawodników jest odszukanie (spośród kartoników z wyrazami przygotowanych dla każdego zestawu) w ciągu 30 sekund jak najwięcej wyrazów zawierających w sobie wyraz „oko”, np. krokodyl, okolica. Jeżeli wylosowana zostaje liczba, to w zestawie kartoników należy w ciągu 30 sekund odnaleźć wśród liczb te, które zawierają podaną liczbę. Przykładowo: wylosowano liczbę 28 – odszukujemy ją wśród: 2572847, 4901289.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** uczeń rozumie sens kodowania oraz dekodowania informacji; odczytuje uproszczone rysunki, piktogramy, znaki informacyjne i napisy; wyszukuje w tekście potrzebne informacje.
7. **Obszar podstawy programowej:** edukacja matematyczna, edukacja polonistyczna.
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** brak.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** ćwiczenie własne.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Iwona Maj-Fortunko.

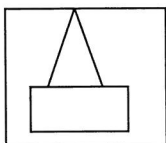
„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

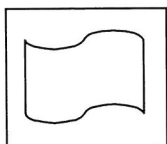
Ćwiczenie nr 4

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające koncentrację uwagi, pamięć

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Kolorowe figury.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Ćwiczenie jest zalecane dla wszystkich uczniów. Można je wykorzystać do ćwiczeń indywidualnych i ćwiczeń dla grupy dzieci podczas zajęć prowadzonych w ramach terapii; ćwiczeń dla uczniów z niepełnosprawnością poznawczą, a także podczas zajęć utrwalających nazywanie i rozpoznawanie figur geometrycznych oraz rozwijających logiczne myślenie.
3. **Cele ćwiczenia:**
 - kształtowanie umiejętności manualnych,
 - różnicowanie figur pod względem kształtu, wielkości i koloru,
 - rozwijanie percepcji wzrokowej i spostrzegawczości,
 - rozwijanie logicznego myślenia,
 - kształcenie umiejętności społecznych (radzenia sobie z wygraną i przegraną).
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** plansze, kartoniki z obrazkami, które określają warunki, kartoniki z figurami spełniającymi określone warunki, figury geometryczne różnego kształtu, koloru, wielkości; czyste kartoniki, kredki.

kartoniki określające kształt figur.

kartoniki określające wielkość i kolor figur.

5. Przebieg ćwiczenia:

Propozycja nr 1: Dzieci otrzymują plansze i 28 kartoników. Nauczyciel lub dzieci samodzielnie układają w górnej części kartoniki określające kolor i wielkość figur, a po lewej stronie – kształty figur. Nauczyciel wyjaśnia uczniom, że ich zadaniem jest ułożenie reszty kartoników, tak aby obrazek jednocześnie pasował do wzorów znajdujących się u góry i z lewej strony planszy, czyli spełniał jednocześnie warunki jednego i drugiego wzoru. Można wprowadzić element współzawodnictwa, w tym celu podzielić dzieci na grupy. Grupa, która jako pierwsza zakończy prawidłowe układanie kartoników na planszy, wygrywa (nauczyciel sprawdza, czy wszystkie

kartoniki zostały ułożone poprawnie). Jeżeli kartoniki zostały ułożone w niewłaściwy sposób, grupa powinna poprawić błędy.

Propozycja nr 2: Dzieci otrzymują plansze i figury geometryczne. Nauczyciel lub dzieci samodzielnie układają w górnej części kartoniki określające kolor i wielkość figur, a po lewej stronie – kształty figur. Nauczyciel pionkiem w środkowej części planszy wskazuje dowolne pole, a uczniowie wybierają figury geometryczne spełniające określone warunki.

Propozycja nr 3: Dzieci otrzymują plansze i czyste kartoniki lub kartki. Nauczyciel lub dzieci samodzielnie układają w górnej części kartoniki określające kolor i wielkość figur, a po lewej stronie – kształty figur. Nauczyciel pionkiem w środkowej części planszy wskazuje dowolne pole, a uczniowie na czystych kartonikach rysują figury geometryczne, ze zwróceniem uwagi na warunki, jakie mają spełniać oraz zgodność sposobu ułożenia z ilustracją.

Propozycja nr 4: Nauczyciel w wybranym polu w środkowej części układu kartonik. Uczniowie we właściwych polach (górna i prawa boczna część) dobierają kartoniki z warunkami, jakie spełniają wybrane przez nauczyciela figury.

6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *wyposażenie dziecka w umiejętność czytania i pisanie, w wiadomości i sprawności matematyczne potrzebne w sytuacjach życiowych i szkolnych oraz przy rozwiązywaniu problemów.*

7. **Obszar podstawy programowej:**

Uczeń:

- *klasyfikuje obiekty;*

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

- *rozumie sens kodowania i dekodowania informacji; odczytuje uproszczone rysunki, piktogramy; znaki informacyjne i napisy.*

8. Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji: brak.

9. Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji: opracowanie własne.

10. Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie: Dorota Zielińska.

PROJEKT WSPÓLFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 3

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające koncentrację uwagi, rozwijające wyobraźnię

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Kolorowe kule.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Jest to przykład ćwiczenia indywidualnego.
3. **Cele ćwiczenia:** wspomaganie koncentracji uwagi i pamięci.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** brak.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Uczniowie wykonują to ćwiczenie z zamkniętymi oczami, co wymaga od nich umiejętności wizualizacji (widzenia obrazów „oczami wyobraźni”). Dzieci młodsze mogą jeszcze nie posiadać takich umiejętności. Trudność ćwiczenia zwiększamy poprzez podniesienie liczby zapamiętywanych kul oraz zwiększenie szybkości mówienia. Nauczyciel mówi powoli, a dziecko w wyobraźni tworzy obraz: *„Wyobraź sobie żółtą kulę... Po jej lewej stronie umieść niebieską, a po prawej czerwoną... Między żółtą a niebieską umieść fioletową... Na prawo od czerwonej pomarańczową... Na skraju po lewej wyobraź sobie kulę zieloną, a na skraju po prawej – brązową... Na prawo od żółtej umieść kulę czarną”*. Zadaniem dziecka jest odtworzenie kolejności kul od lewej i od prawej strony. Zamiast kul może zapamiętywać przedmioty łatwe do wizualizacji, np. gitara, dzbanek, korń, samochód, lalka i inne. Zaczniemy od 4–5 elementów i dopiero, jeśli ćwiczenie okaże się łatwe, zwiększamy ich liczbę. W uproszczonej wersji podajemy powoli elementy (kule, przedmioty) w kolejności od lewej lub prawej strony, od góry lub od dołu. Ważne, żeby nie zacząć od zbyt trudnego zadania, gdyż łatwo w ten sposób zniechęcić dziecko do pracy.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *wspomaganie dziecka w rozwoju intelektualnym.*
7. **Obszar podstawy programowej:** edukacja polonistyczna – uczeń czyta teksty, recytuje wiersze, pisze z pamięci i ze słuchu.
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** brak.
9. **Źródło danego ćwiczenia w oparciu, o które dokonano adaptacji i modyfikacji:** Barbara Ukleja – portal 2plus.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Iwona Kałuska.

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

pwn.plsp. z o.o. ul. Romana Maja 1 61-371 poznań
projekt@pwn-iws.pl www.pwn-iws.pl tel. (061) 873 62 48 faks (061) 873 62 49

NIP 896 10 16 845 REGON 930932662

pwn.pl

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 4

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające rozwój manualny przy zaburzeniach **grafomotorycznych**

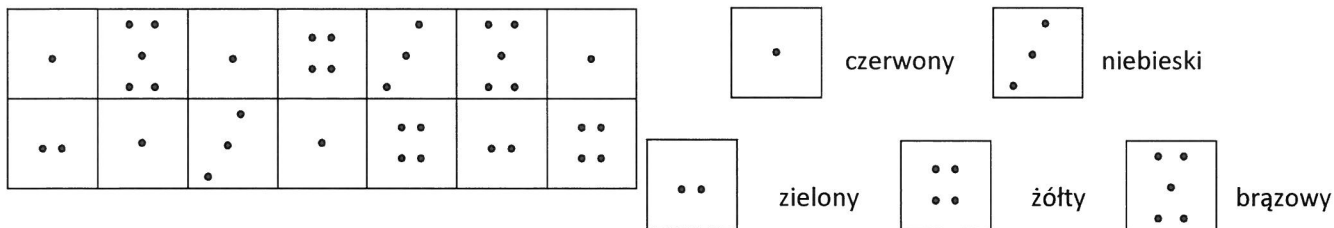
1. **Tytuł ćwiczenia:** *Kolorowe szlaczki.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Dla dzieci z zaburzeniami grafomotorycznymi.
3. **Cele ćwiczenia:**
 - doskonalenie rozwoju motorycznego,
 - kształtowanie nawyku dbania o estetykę wykonanych prac,
 - dbanie o poprawność wykonywanych wzorów.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** gotowe kartki z wzorami, szlaczkami i symbolami, farbki, pędzelki, kredki, ołówki, kolorowy papier, klej, plastelina.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Nauczyciel przygotowuje na samym początku wzory na dużym szarym papierze. Uczniowie dokończają wzorki za pomocą farb i pędzli, a następnie wydzierają je z kolorowego papieru i wyklejają plasteliną (słońce, grzybek, domek, wiśnie). Następnie dajemy uczniom przygotowane szlaczki w formacie A4. Uczniowie wykonują prace kolorowymi kredkami; ostatnie szlaczki przygotowane są w liniaturze. Prosimy uczniów o dokładne dokończenie wzorów – pracują ołówkiem. Przygotowujemy także szlaczki literopodobne.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *wspomaganie dziecka w rozwoju fizycznym i estetycznym.*
7. **Obszar podstawy programowej:** edukacja polonistyczna – uczeń *dba o estetykę i poprawność graficzną pisma (przestrzega zasad kaligrafii).*
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** brak.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** źródło nieznane.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Malwina Augustyniak.

Ćwiczenie nr 3

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające rozwój manualny przy zaburzeniach grafomotorycznych

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Kolorowy dywanik.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Dla grupy uczniów z niepełnosprawnością poznawczą.
3. **Cele ćwiczenia:**
 - dokładne i estetyczne wypełnianie pól kolorem,
 - przeliczanie elementów do 5,
 - mobilizowanie uczniów do aktywności z naciskiem na efekt końcowy,
 - kształcenie koncentracji uwagi.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** kolorowy dywanik:

5. **Przebieg ćwiczenia:** Uczeń przelicza kropki w kwadratach i koloruje wg podanego kodu, starając się nie przekraczać kolorem pola danego kwadratu.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *rozwijanie predyspozycji i zdolności poznawczych.*
7. **Obszar podstawy programowej:** *rozwijanie świadomego i sprawnego liczenia.*
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** brak.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** źródło nieznane.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Ewa Nestorowska.

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 4

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające analizę wzrokową i koordynację psychoruchową

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Kompozycje z figur geometrycznych.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Dla uczniów z zaburzeniami percepcji wzrokowej i koordynacji wzrokowo-ruchowej (ćwiczenia indywidualne lub dla grupy).
3. **Cele ćwiczenia:** usprawnianie percepcji wzrokowej i koordynacji psychoruchowej na materiale konkretnym.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** figury geometryczne płaskie o identycznym kształcie i rozmiarach wycięte z brystolu (figury mogą być kolorowe, np. czerwone koła, niebieskie trójkąty itp.).
5. **Przebieg ćwiczenia:** Przed przystąpieniem do wykonania ćwiczenia masujemy „punkty na myślenie”, aby aktywizować pracę oczu (ćw. z KE).

Etap I – układanie kompozycji wg przedstawionego wzoru:

Dziecko ma przed sobą ułożoną przez nauczyciela kompozycję z figur, np. żółtych kwadratów. Jego zadaniem jest ułożyć taką samą kompozycję. Wzór ma cały czas przed oczami.

Etap II – układanie kompozycji z pamięci:

Pokazujemy dziecku określony układ figur (np. z czerwonych kół). Prosimy ucznia, aby dokładnie przyjrzał się kompozycji i zapamiętał, jak są ułożone figury. Następnie zasłaniamy wzór i proponujemy, aby uczeń ułożył je tak samo. Po wykonaniu zadania sprawdzamy jego poprawność ze wzorem.

Etap III – układanie kompozycji własnej bez wzoru:

Dajemy dziecku zestaw figur i zachęcamy, aby z niego ułożyło z nich ładną, ciekawą kompozycję (np. z zielonych prostokątów i czerwonych kół). Ułożona kompozycja wygląda jak kolorowa mandala.

6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *zdobycie przez uczniów umiejętności wykorzystywania posiadanych wiadomości podczas wykonywania zadań i rozwiązywania problemów.*
7. **Obszar podstawy programowej:** edukacja matematyczna – uczeń *układa obiekty, klasyfikuje je, kontynuuje regularny wzór.*

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

pwn.plsp z o.o. ul. Romana Maja 1 61-371 poznań
projekt@pwn-iws.pl www.pwn-iws.pl tel. (061) 873 62 48 faks (061) 873 62 49

NIP 896-10-16-845 REGON 980922660

pwn.pl

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** Nauczyciel przygotowuje wiele zestawów figur, aby układać różne kompozycje jako wzór dla kilku uczniów jednocześnie. Przy tym dostosowujemy rodzaje kompozycji (rodzaj trudności układanki) do indywidualnych możliwości poszczególnych dzieci. W zależności od rozmiaru zakłóceń rozwojowych percepcji wzrokowej dziecka należy zachęcać je do układania figur jednego rodzaju albo jednego koloru. Dziecku, które ma trudności z ułożeniem nawet najprostszej kompozycji, nauczyciel pomaga, układając kompozycję po kolei (figura po figurze).
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** źródło nieznane.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Aneta Pawlak.

Ćwiczenie nr 10

Obszar wsparcia: umiejętność współpracy

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Kostka mimiczna.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Ćwiczenie skierowane dla grupy.
3. **Cele ćwiczenia:**
 - integracja grupy,
 - kształtowanie umiejętności współpracy,
 - ćwiczenie koordynacji słuchowo-wzrokowo-ruchowej,
 - kształtowanie wyobraźni i kreatywności.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** odtwarzacz CD, płyta z wesołą muzyką, kostka do gry, kartka z zadaniami.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Uczestnicy tańczą dowolnie przy muzyce. Kiedy muzyka nagle się urywa, prowadzący podnosi kostkę, pokazując wyraźnie jedną ściankę. Uczestnicy muszą szybko połączyć się w grupy liczące tyle osób, ile oczek jest na kostce. Po utworzeniu grup padają polecenia, które uczestnicy muszą wykonać w rytmie muzyki. Posługują się pantomimą.

Przykłady poleceń:

- kopanie ogródka,
 - lustro,
 - zakupy,
 - spacer pod parasolem,
 - życzenia na imieninach,
 - zaprzęgi konne.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** uczeń *współpracuje z innymi w zabawie, w nauce szkolnej i w sytuacjach życiowych; przestrzega reguł obowiązujących w społeczności dziecięcej oraz w świecie dorosłych, grzecznie zwraca się do innych w szkole, w domu i na ulicy; świadomie i aktywnie słucha muzyki, potem wyraża swe doznania werbalnie i niewerbalnie.*
 7. **Obszar podstawy programowej:** edukacja społeczna – wychowanie do zgodnego współdziałania z rówieśnikami i dorosłymi; edukacja muzyczna – wychowanie do odbioru i tworzenia muzyki: śpiewanie i muzykowanie, słuchanie, rozumienie.

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

8. Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji: brak.
9. Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji: Polskie Stowarzyszenie Pedagogów i Animatorów - KLANZA.
10. Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie: Magdalena Niewiedziała.

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

pwn.pl sp. z o.o. ul. Romana Maya 1, 61-371 Poznań
projekt@pwn-iws.pl www.pwn-iws.pl tel. (061) 873 62 48 faks (061) 873 62 49

NIP 896-10-16-845 REGON 990533660

pwn.pl

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 2

Obszar wsparcia: umiejętność współpracy

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Kostka.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Dla całej klasy.
3. **Cele ćwiczenia:**
Uczeń:
 - współpracuje w grupie,
 - reaguje poprawnie na sygnał,
 - panuje poprawnie nad własnym ciałem.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** kostka do gry, magnetofon.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Uczestnicy poruszają się dowolnie w rytm muzyki. Kiedy muzyka nagle zostaje wyłączona, prowadzący podnosi do góry kostkę, pokazując wyraźnie jedną ściankę. Uczestnicy mają za zadanie szybko połączyć się w grupy liczące tyle osób, ile oczek było pokazane na ściance kostki. Po utworzeniu grup nauczyciel podaje polecenie, które uczniowie muszą wykonać. Potem następuje powrót do swobodnego tańca. Przykładowe polecenia: 1 – każdy jest kelnerem w zatłoczonej restauracji; 2 – jedna osoba wykonuje dowolne ruchy, a druga jest jej cieniem; 3 – jedna osoba jest zepsutym samochodem, dwie ją pchają; 4 – wszyscy stoją pod jednym parasolem i tańczą; 5 – jedna osoba ma urodziny, pozostałe tańczą wokół niej; 6 – jedna osoba to lokomotywa, pozostałe są jej wagonikami.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *kształtowanie postaw warunkujących sprawne i odpowiedzialne funkcjonowanie we współczesnym świecie.*
7. **Obszar podstawy programowej:** *uczeń współpracuje z innymi w zabawie, w nauce szkolnej i w sytuacjach życiowych.*
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** brak.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** źródło nieznane.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Anna Słaby.

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 1

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające wyrażanie emocji

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Kostka.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Dla uczniów mających problemy z wyrażaniem własnych emocji i radzeniem sobie z trudnymi emocjami.
3. **Cele ćwiczenia:** rozwijanie umiejętności rozpoznawania własnych emocji, poznanie sposobów radzenia sobie z trudnymi emocjami.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** duża kostka z kartonu z napisami.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Uczniowie siedzą w kręgu. Jeden z nich rzuca kostką i opisuje te momenty ze swojego życia, w których doznaje uczuć napisanych na kostce. Potem kostką rzuca kolejna osoba. Kiedy wszyscy skończą rzucać, nauczyciel czyta historyjkę, podczas której wykonuje określone ruchy. Dzieci powtarzają je. Historyjka zaczyna się, np. w Krainie Wściekłości, Radości. Powinna zawsze kończyć się w Krainie Spokoju.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *uczeń współpracuje z innymi w zabawie, potrafi odróżnić, co jest dobre, a co złe w kontaktach z rówieśnikami.*
7. **Obszar podstawy programowej:** edukacja społeczna w zakresie wychowania do zgodnego współdziałania z rówieśnikami i dorosłymi.
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** brak.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** źródło nieznane.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Marzena Klimaszewska.

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 2

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające koordynację psychoruchową – kinezylogia edukacyjna

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Koziołeczek*.
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Dla uczniów z zaburzoną koordynacją psychoruchową, dla wszystkich uczniów.
3. **Cel główny ćwiczenia:** poprawa koordynacji psychoruchowej.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** nagranie muzyczne w rytmie polki.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Uczniowie ustawiają się w parach – jedna za drugą, twarzami do siebie, ręce skrzyżnie i raz i dwa i raz, dwa, trzy. Wszystkie pary odchodzą od siebie na dwa kroki i klaszcząc, podziwiają popisy taneczne. Potem pierwsze osoby prowadzą grupę na koniec sali, tworząc tunel, przez który przechodzą pozostali.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** uczeń *wyraża nastrój i charakter muzyki pląsając i tańcząc*.
7. **Obszar podstawy programowej:** edukacja muzyczna – *wychowanie do odbioru i tworzenia muzyki*.
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** Trudności z tym ćwiczeniem mogą dzieci niesłyszące. Ćwiczenia nie zaleca się dzieciom niedowidzącym.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** materiały z warsztatów „Muzyka dla smyka”.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Krystyna Jakubowska.

Ćwiczenie nr 4

Obszar wsparcia: ćwiczenie rozwijające pamięć słuchową oraz koordynację słuchowo-ruchową

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Kraczące słowa.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Dla uczniów mających problem z percepcją słuchową, koordynacją słuchowo-ruchową (ćwiczenie grupowe lub indywidualne).
3. **Cele ćwiczenia:**
Uczeń:
 - osłuchuje się ze słownictwem zawierającym głoskę „k”,
 - wyodrębnia głoskę w nagłosie, śródgłosie, wygłosie.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** ringo, zestaw wyrazów z sylabą – kra.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Nauczyciel układa na dywanie ringo w odpowiednim układzie przestrzennym: odstępy między kołami ringo sugerują przerwę między słyszanyymi dźwiękami (mniejszy odstęp – krótszą przerwę). Dziecko wystukuje rytm tyle razy, ile ma kół ringo. Uczniowie mogą sami układać swoje układy przestrzenne – rytm układu mogą wyklaskać, wytupać nogą lewą, prawą, obunóż. Nauczyciel proponuje uczniom zabawę *Kraczące słowa*, której celem jest utrwalenie poznanej głoski „k”. Z przygotowanego zestawu wyrazów dwusylabowych z głoską „k” nauczyciel wybiera kilka i wypowiada je, dzieląc na sylaby (kra powinno być wypowiedziane głośniejsze, a druga sylaba – ciszej). Uczniowie słuchają, dokonują syntezy i odgadują, jakie słowa usłyszeli. Zestawy wyrazów: Kra-ków, kra-ta, kra-wiec, kra-mik, kra-by, kra-my, kra-ny. Dzieci mogą same proponować wyrazy zawierające sylabę – kra. Dzięki temu ćwiczenie będzie jeszcze ciekawsze i bardziej twórcze. Podobne ćwiczenie można zastosować w wyrazach zawierających np. sylabę – ma-pa.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *utrwalenie umiejętności analizy, syntezy słuchowej wyrazów.*
7. **Obszar podstawy programowej:** edukacja polonistyczna – *dokonanie analizy, syntezy słuchowej wyrazów; wyodrębnienie wyrazów zawierających głoskę „k”.*
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** brak.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** Izabela Mańkowska, Małgorzata Rożyńska, *Ortograffiti z Bratkiem dla kl. I*, OPERON, Gdynia 2011.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Alina Czernicka.

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 5

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające rozwój manualny przy zaburzeniach grafomotorycznych

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Kropki.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Dla dzieci mających problemy z kaligrafią, koordynacją wzrokowo-ruchową.
3. **Cele ćwiczenia:** usprawnienie ręki i oka.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** ołówki, kartki z rysunkiem (załącznik nr 3).
5. **Przebieg ćwiczenia:** Uczeń otrzymuje kartkę z rysunkiem – wykropkowany kształt. Dziecko zaczyna rysować obiema rękoma od miejsc zaznaczonych strzałkami.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *uczeń wyprowadza kierunki od siebie; orientuje się na kartce papieru, aby odnajdować informacje.*
7. **Obszar podstawy programowej:** edukacja matematyczna w zakresie czynności umysłowych.
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** brak.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** źródło nieznane.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Marzena Klimaszewska.

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

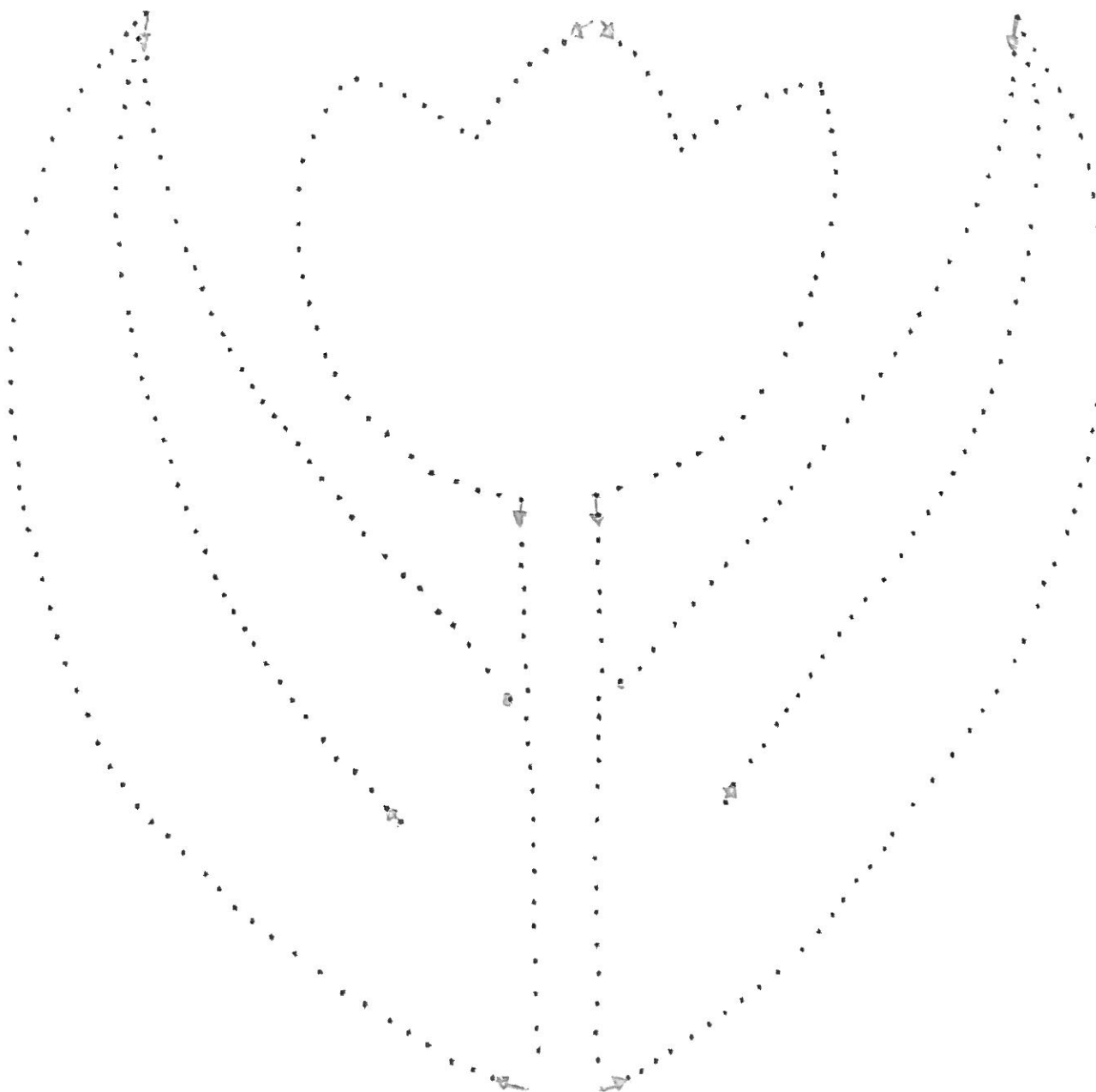
UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Załącznik nr 3

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

pwn.pl sp. z o.o. ul. Romana Mysłki 61-371 Poznań
projekt@pwn-iws.pl www.pwn-iws.pl tel. (061) 873 62 48 faks (061) 873 62 49

NIP 896-10-16-845 REGON 950933560

pwnpl

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 9

Obszar wsparcia: koncentracja uwagi, umiejętność radzenia sobie z frustracją

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Kto szybszy?*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Ćwiczenie dla całej klasy (w tym dla uczniów mających trudności z pamięciowym dokonywaniem obliczeń).
3. **Cele ćwiczenia:**
 - usprawnianie umiejętności dokonywania obliczeń matematycznych,
 - kształtowanie umiejętności zgodnego współdziałania w zespole,
 - uczenie właściwej reakcji emocjonalnej na sukces lub porażkę,
 - kształtowanie potrzeby unikania krzyku i kłótni w kontaktach z rówieśnikami.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** karteczki z działaniami, kartka, długopis.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Uczniowie dobierają się trójkami. Dwoje (dwóch) z nich dokonuje obliczeń (więcej dzieci może liczyć), a trzeci uczeń przejmuję funkcję prowadzącego i kontrolującego poprawność obliczeń. Prowadzący kolejno odkrywa karteczki z działaniami i kładzie je na środku stolika. Zadaniem uczniów jest podanie jak najszybciej wyniku, który sprawdza uczeń prowadzący zabawę. Działania zapisane na karteczkach mogą być tylko na dodawanie.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *wspieranie rozwoju intelektualnego i społecznego.*
7. **Obszar podstawy programowej:** *uczeń dodaje i odejmuje liczby w zakresie 100, podaje z pamięci iloczyny w zakresie tabliczki mnożenia; sprawdza wyniki dzielenia za pomocą mnożenia; wie, jak należy zachowywać się w stosunku do dorosłych i rówieśników (formy grzecznościowe).*
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** brak.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** źródło nieznane.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Barbara Andrzejewska.

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 1

Obszar wsparcia: koncentracja uwagi, pamięć, spostrzegawczość przy zaburzeniach percepcji wzrokowej

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Kto to? Co to?*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Ćwiczenie zalecane dla dzieci od 3 do 10 roku życia (w zależności od stopnia trudności obrazków). Można je wykorzystać w pracy indywidualnej z dzieckiem, a także podczas zabawy z 2–3 osobową grupą.
3. **Cele ćwiczenia:**
 - poprawianie koncentracji uwagi, pamięci, spostrzegawczości;
 - uwrażliwianie percepcji wzrokowej.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** drewniana plansza z odkrywanymi elementami w różnych kształtach, zdjęcia osób, zwierząt, roślin, przedmiotów (wybrane wg różnych kategorii, np. zawody, zwierzęta domowe, owoce, warzywa, przedmioty kuchenne).
5. **Przebieg ćwiczenia:** Uczeń otrzymuje plansze z zakrytymi elementami, pod którymi znajduje się ukryte zdjęcie. Odkrywając w dowolnej kolejności poszczególne elementy, uczeń ma za zadanie odgadnąć, kto (lub co) ukrył się na obrazku. W zabawie z małą grupą dzieci można wprowadzić elementy współzawodnictwa – kto pierwszy zgadnie, ten wygrywa.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *wspomaganie rozwoju umysłowego w zakresie usprawniania procesu koncentracji uwagi.*
7. **Obszar podstawy programowej:** w zakresie umiejętności społecznych – *uczeń obdarza uwagę dzieci i dorosłych, słucha ich wypowiedzi i chce zrozumieć, co przekazują; komunikuje w jasny sposób swoje spostrzeżenia, potrzeby, odczucia; w kulturalny sposób zwraca się do rozmówcy, mówi na temat, zadaje pytania i odpowiada na pytania innych osób; uczestniczy w rozmowie na tematy związane z życiem rodzinnym i szkolnym.*
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** W zależności od wieku dziecka obrazki po kolejnych odkryciach mogą z powrotem wracać na swoje miejsce lub obrazek może być stopniowo odkrywany do momentu, gdy nauczyciel otrzyma odpowiedź na pytanie: *kto to?* lub *co to?* Kiedy cały obrazek zostanie odkryty, można sprowokować rozmowę na jego temat i dzięki temu rozwijać mowę dziecka, wzbogacać jego słownictwo.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** pomysł własny nauczyciela.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Dorota Panasiuk.

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

pwn.pl sp. z o.o. ul. Romana Maja 1 61-371 Poznań
projekt@pwn-iws.pl www.pwn-iws.pl tel. (061) 873 62 48 faks (061) 873 62 49

NIP 596-10-16-845 REGON 141933366

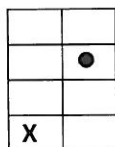
pwn.pl

Ćwiczenie nr 2

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające umiejętność współpracy

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Kto wyżej?*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Dla grupy uczniów z zaburzeniami zachowania.
3. **Cele ćwiczenia:**
 - kształtowanie umiejętności współpracy z innymi,
 - uczenie nawiązywania pozytywnych kontaktów w grupie,
 - kształtowanie zdolności podporządkowania się do zasad grupy,
 - ćwiczenie umiejętności radzenia sobie z porażką.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** kostka do gry, kartka z narysowaną drabinką (wys. 18 cm, szer. 2 cm, dł. między szczebelkami – 1 cm):

(rys. 1)

5. **Przebieg ćwiczenia:** Grają dwie osoby. Grający wyrzucają na zmianę kostki i po odczytaniu liczby oczek zaznaczają na drabince odpowiednie wysokości. Jeden – krzyżykiem, drugi – kropką (rys. 1). Ten, kto szybciej dojdzie do ostatniego szczebla – wygrywa. Gra jest ciekawsza, gdy pewne oczka na kostce, np. 1, 2, 3, 6 – upoważniają do wspięcia się, zaś pozostałe – powodują cofnięcie się o tyle szczebli, ile wskazuje kostka. **O d m i a n a :** każdy grający ma swój rysunek drabinki i zaznacza na niej pionkiem (guzikiem) uzyskaną wysokość.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *sprzysiężanie rozwojowi cech osobowości dziecka koniecznych do etycznego uczestnictwa w życiu społecznym.*
7. **Obszar podstawy programowej:** *przestrzeganie reguł obowiązujących w społeczności dziecięcej (uczeń współpracuje w zabawach i sytuacjach zadaniowych).*
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** brak.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** Adam Kalinowski, *Mamo, tato – bawcie się z nami!*, Nasza Księgarnia, Warszawa 1987.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Ewa Nestorowska.

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

pwn.pl | p. o.o. | ul. Romana Maja 61-371 | poznań
projekt@pwn-iws.pl | www.pwn-iws.pl | tel. (061) 873 62 48 | faks (061) 873 62 49

NIP 696-10-16-845 | REGON 140533663

pwnpl

Ćwiczenie nr 5

Obszar wsparcia: umiejętność współpracy, wyrażanie emocji

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Kwiatek*.
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Ćwiczenie jest dla całej klasy.
3. **Cele ćwiczenia:**
 - wzmocnienie więzi między uczniami w klasie,
 - wdrażanie do stosowania zwrotów grzecznościowych w kontaktach z koleżankami i kolegami,
 - kształtowanie umiejętności unikania krzyku, kłótni i innych zachowań agresywnych w kontaktach z innymi dziećmi.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** brak.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Uczestników zabawy dzielimy na 4-, 5-osobowe grupy. Aby uniknąć konfliktów możemy przeprowadzić losowanie. W woreczku umieszczamy po 4 lub 5 takich samych przedmiotów (ma być ich tyle, ile jest dzieci w danej grupie), np. cztery ołówki, cztery długopisy, gumki itp. Dzieci kolejno je losują i zgodnie z wylosowanym przedmiotem tworzą grupę. W ten sposób nie będzie nikogo, kto pozostanie bez grupy lub nie będzie przyjęty do danej podgrupy.
Kwiat – uczniowie zostają podzieleni na grupy. Każda z nich otrzymuje duże kartki papieru, na których rysuje kwiat (jego środek). Musi mieć on tyle płatków, ile jest dzieci w grupie. Na płatkach kwiatu uczniowie wpisują imię każdego członka grupy, w środkowej części kwiatka – wspólne cechy każdego uczestnika (kolor oczu, właściwości charakteru), ubiór itp., a na płatkach – elementy ich różniące. Uczestnicy opowiadają o swoich pracach. W tym ćwiczeniu możemy wykorzystać różne tematy, np.: „Jak spędziliście ferie”.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *wspieranie rozwoju intelektualnego i społecznego.*
7. **Obszar podstawy programowej:** *uczeń uważnie słucha wypowiedzi i korzysta z przekazywanych informacji, dobiera właściwe formy komunikowania się w różnych sytuacjach społecznych; uczestniczy w rozmowach: zadaje pytania, udziela odpowiedzi i prezentuje własne zdanie; poszerza zakres słownictwa i struktur składniowych, dba o kulturę wypowiedzianą się; poprawnie artykułuje głoski, akcentuje wyrazy, stosuje pauzy i właściwą intonację w zdaniach oznajmującym, pytającym i rozkazującym, stosuje formuły grzecznościowe; odróżnia dobro od zła, stara się być sprawiedliwy i prawdomówny.*
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** brak zaleceń.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** Birgit Fuchs, *Zabawy na rozwiązywanie konfliktów i napięć w grupie*, Jedność, Kielce 2003.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Barbara Andrzejewska.

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO
CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

pwn.pl sp. z o.o. ul. Romana Maja 7 61-371 poznań
projekt@pwn-iws.pl www.pwn-iws.pl tel. (061) 873 62 48 faks (061) 873 62 49

NIP 896 10 16 845 REGON 950933460

pwn **pl**

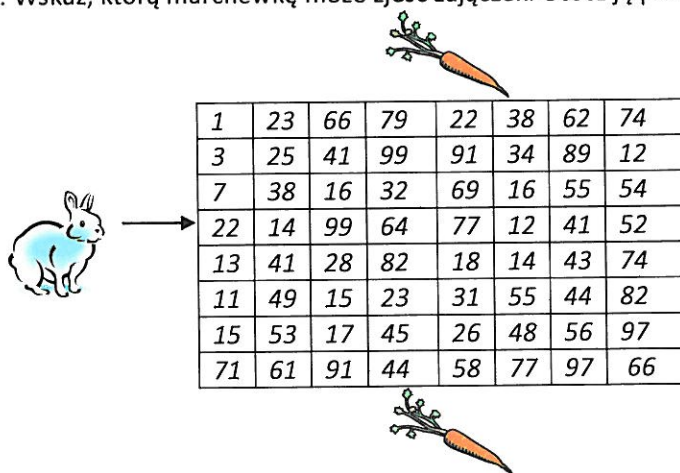
PROJEKT WSPÓLFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 2

Obszar wsparcia: koncentracja uwagi, motywacja do nauki i aktywności

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Labirynt liczb.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Dla uczniów mających trudności z opanowaniem pojęć matematycznych.
3. **Cele ćwiczenia:**
 - uczenie arytmetyki,
 - utrwalanie matematycznych właściwości liczb,
 - utrwalenie pojęć: *liczba parzysta i nieparzysta, liczba jedności*,
 - utrwalenie rozumienia przez dzieci dziesiętkowego systemu; wskazywanie w liczbie cyfry dziesiątek i cyfry jedności.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** labirynt, pomarańczowa kredka.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Nauczyciel mówi do uczniów: „Zajączek jest głodny. Aby zjeść marchewkę, musi przejść przez tajemny labirynt. Jak trzeba poruszać się po labiryncie, aby nie zgubić drogi? Począwszy od wejścia musisz przechodzić na pole z parzystą liczbą jedności. Przechodzić możesz tylko na sąsiadujące pola w pionie lub poziomie. Wskaż, którą marchewkę może zjeść zajączek. Otocz ją pomarańczowym kółkiem”.

6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *wspieranie rozwoju intelektualnego.*
7. **Obszar podstawy programowej:** *umiejętność prowadzenia elementarnych rozumowań matematycznych.*
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** brak.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na podstawie którego dokonano adaptacji i modyfikacji:**
http://abecadlo.cauchy.pl/labirynt_liczb/1/index.php.

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

10. Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie: Barbara Andrzejewska.

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

pwn.pl sp. z o.o. ul. Romana Maja 1 61-371 Poznań
projekt@pwn-iws.pl www.pwn-iws.pl tel. (061) 873 62 48 fax (061) 873 62 49

NIP 786 10 16 840 REGON 145093166

pwnpl

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 5

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające analizę wzrokową

1. Tytuł ćwiczenia: *Labirynt*.
2. Dla kogo jest zalecane ćwiczenie? Dla całej klasy i dla dzieci z zaburzoną analizą wzrokową.
3. Cele ćwiczenia: uczeń – rozwija myślenie poprzez zabawę, ćwiczy spostrzegawczość, ćwiczy orientację, ćwiczy dodawanie i odejmowanie.
4. Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia: plansza z labiryntem, tasiemka.
5. Przebieg ćwiczenia: Nauczyciel prosi dziecko, aby odnalazło właściwą drogę, którą piesek przeszedł do piłeczki w labiryncie. W labiryncie są trzy możliwe drogi. We wszystkich drogach, na każdym odcinku, pojawiają się działania na dodawanie. Uczeń musi odnaleźć drogę, na której odcinkach sumy dodawania wynoszą 20. Drogę w labiryncie uczeń zaznacza tasiemką.
6. Cel edukacyjny z podstawy programowej: edukacja matematyczna: *świadome i sprawne rachowanie, radzenie sobie w sytuacjach życiowych wymagających formułowania i obliczania działań matematycznych*.
7. Obszar podstawy programowej: w zakresie liczenia i sprawności rachunkowych.
8. Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji: brak.
9. Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji: źródło nieznane.
10. Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie: mgr Renata Leśkiewicz.

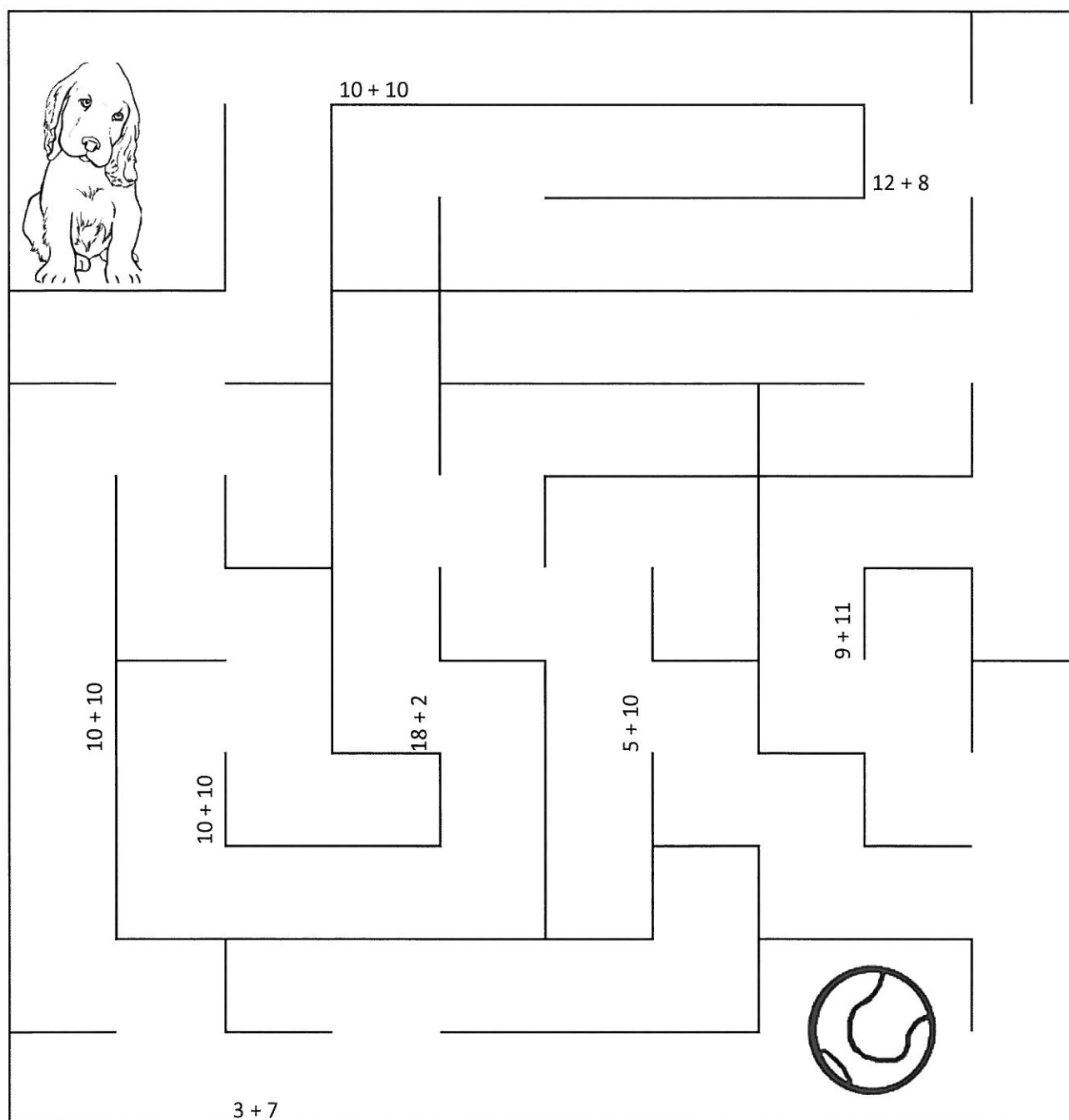
KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

pwn.pl sp. z o.o. ul. Romana Maja 1, 61-371 Poznań
projekt@pwn-iws.pl www.pwn-iws.pl tel. (061) 873 62 48 faks (061) 873 62 49
NIP 536-046-345 REGON 143083266

pwn.pl

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 1

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające koordynację wzrokowo-ruchową

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Latająca pszczołka.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Dla uczniów z nadpobudliwością oraz zaburzeniami zachowania.
3. **Cele ćwiczenia:**
 - ćwiczenie koncentracji uwagi,
 - wspomaganie koordynacji wzrokowo-ruchowej.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** krzesła dla każdego uczestnika gry lub dywan.
5. **Przebieg ćwiczenia:**

Liczba uczestników zabawy: min. 10 osób.

Czas ćwiczenia: min. pół godziny.

Wersja I: Wszyscy siadają w kręgu na krzesłkach lub na dywanie. Wybieramy jedną osobę, która będzie obserwatorem i rozpocznie zabawę. Może to być osoba, która uczestniczy w ćwiczeniu. Na hasło: „Leci pszczołka Kasia” (ważne, aby uczestnicy znali swoje imiona) wywołana osoba (w tym wypadku Kasia) zaczyna poruszać rękoma ustawionymi przy swoich skroniach (ściślej biorąc: dłonie z rozstawionymi palcami przysuwa się do skroni, dotyka kciukami do głowy, pozostałe palce falują niczym skrzydła pszczołki). Razem z Kasią „leca” jej sąsiedzi, ale osoba z prawej strony Kasi „leci” lewą ręką (bliżej Kasi), a osoba z lewej strony Kasi – „leci” prawą ręką. Obserwator po chwili wywołuje następną osobę i zabawa trwa dalej.

II wersja: Obserwator może być uczestnikiem zabawy – wtedy pierwsza osoba ustalona z góry wywołuje następną poprzez wypowiedzenie jej imienia. Należy się skoncentrować i pilnować, żeby poruszać rękami w momencie wywołania nie tylko danego imienia, ale także osoby siedzącej obok. Ci, którzy nie zareagują, oddają fanty, które na samym końcu należy wykupić w ustalony przez grupę sposób.

III wersja: Dla utrudnienia można zastąpić imiona dzieci pseudonimami lub charakterystyczną cechą osoby, np. rudy, z piegami, w okularach. Oczywiście należy pamiętać o tym, aby dla każdego była to miła zabawa i wystrzegać się określań odbieranych jako obraźliwe.

6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *wspomaganie dziecka w rozwoju społecznym.*
7. **Obszar podstawy programowej:** edukacja społeczna: *uczeń współpracuje z innymi w zabawie.*
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** brak.

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

pwn.pl sp. z o.o. ul. Romana Maja 1, 61-371 Poznań
projekt@pwn-iws.pl www.pwn-iws.pl tel. (061) 873 62 48 faks (061) 873 62 49
NIP 236-101-63-45 REGON 141393766

pwn.pl

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

9. Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji: źródło nieznane.

10. Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie: Agnieszka Dutkiewicz.

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

pwn.pl sp. z o.o. ul. Romana Maja 1, 61-371 Poznań
projekt@pwn-iws.pl www.pwn-iws.pl tel. (061) 873 62 48 faks (061) 873 62 49
NIP 296-10-16-845 REGON 143093366

pwnpl

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO
CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 6

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające rozwój manualny przy zaburzeniach grafomotorycznych

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Lepienie pierogów.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Ćwiczenia dla uczniów niepełnosprawnych ruchowo.
3. **Cele ćwiczenia:** poprawa precyzyjności ruchów palców.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** sól, mąka, woda, wałek do ciasta, szklanka.
5. **Przebieg ćwiczenia:**
 - Wykonanie masy solnej: odmierzanie pojemności składników lub ważenie, zagniatanie ciasta.
 - Wałkowanie ciasta, wyciskanie szklanką kótek, ugniatanie kulki (nadzienia pieroga), lepienie pierogów.
 - Wypieczenie pierogów w kuchence.
 - Wykorzystanie ich jako liczmanów na kolejnych zajęciach.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:**

Uczeń:

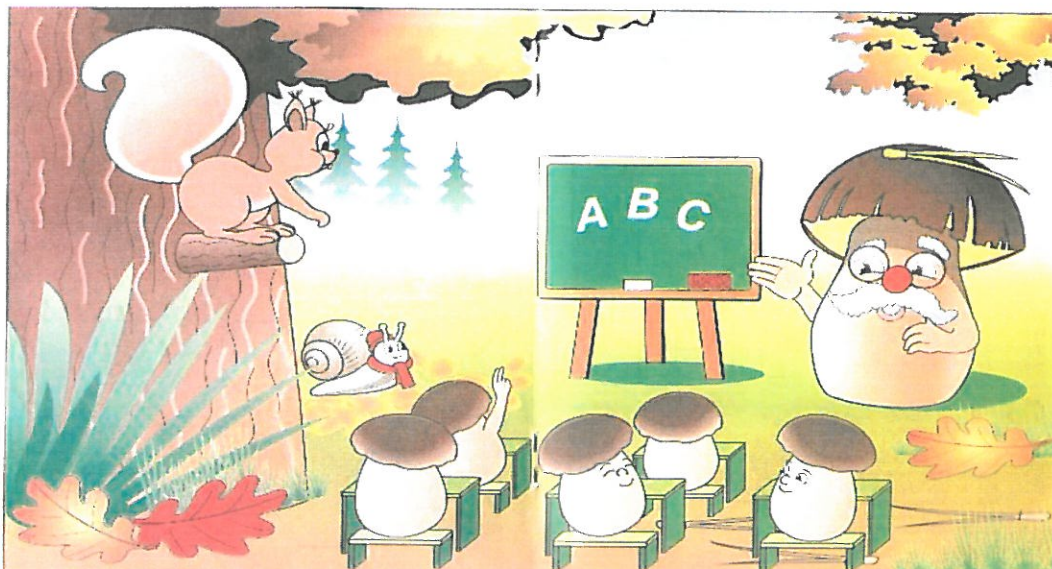
 - *posiada umiejętności odmierzania potrzebnej ilości materiału, odmierza pojemność;*
 - *potrafi ważyć przedmioty; różnicuje przedmioty cięższe, lżejsze.*
7. **Obszar podstawy programowej:** *...rozwijanie samodzielności (...), aktywności badawczej, a także działalności twórczej...*
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** brak.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** źródło nieznane.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Danuta Konopka.

Ćwiczenie nr 6

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające pamięć, koncentrację uwagi

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Leśna szkołka.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Ćwiczenie indywidualne dla dzieci z zaburzeniami percepcji wzrokowej.
3. **Cele ćwiczenia:**
 - ćwiczenie pamięci,
 - zapamiętywanie szczegółów,
 - wyrabianie całościowego i szybkiego wzrokowego zapamiętywania treści obrazków,
 - doskonalenie umiejętności odpowiadania na pytania.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** ilustracja przedstawiająca leśną szkołę:

5. **Przebieg ćwiczenia:** Nauczyciel pokazuje uczniowi ilustrację przedstawiającą leśną szkołę, po chwili chowa ją. Dziecko ma za zadanie zapamiętać jak najwięcej szczegółów znajdujących się na obrazku, by umieć odpowiedzieć na pytania dotyczące obrazka, np.: „Kto zasiada w ławkach?”, „Jakie zwierzęta są na ilustracji?”, „Ile chmurek płynie po niebie?” itp.

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *uczeń w kulturalny sposób zwraca się do rozmówcy, mówi na temat, zadaje pytania i odpowiada na pytania innych osób, dostosowuje ton głosu do sytuacji, np. nie mówi zbyt głośno.*
7. **Obszar podstawy programowej:** edukacja polonistyczna – *wspomaganie rozwoju umysłowego w zakresie wypowiadania się.*
8. **Ewentualne uwagi, zalecenia do realizacji:** brak.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** *Supelkowe łamigłówki, nr 5/2011.*
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Ewelina Rybczyńska.

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 1

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające rozwój intelektualny w zakresie edukacji matematycznej

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Licz po trzy.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Ćwiczenie dla klasy.
3. **Cele ćwiczenia:** wspomaganie koncentracji uwagi, rozwoju intelektualnego.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** tablica, ewentualnie zeszyt.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Ćwiczenie polega na wymienianiu co trzeciej liczby lub wszystkich liczb w kolejności. Liczby zawierają w sobie np. 3 i są jej wielokrotnością (3, 6, 9, 12, 13, 15 itd.). Podane liczby można jednocześnie zapisywać na tablicy lub w zeszytach w celu sprawdzenia poprawności ich zapisu przez dzieci. Podobne ćwiczenia można wykonać z pozostałymi liczbami, dostosowując je do indywidualnych możliwości poszczególnych dzieci.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *wspomaganie dziecka w rozwoju intelektualnym.*
7. **Obszar podstawy programowej:** edukacja matematyczna – *uczeń sprawnie liczy, wymienia kolejne liczebniki od wybranej liczby, także wspak, zapisuje liczby cyframi.*
8. **Ewentualne uwagi, zalecenia do realizacji:** brak.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** źródło nieznane.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Iwona Kałuska.

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 9

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające rozwój manualny przy zaburzeniach grafomotorycznych

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Lina.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Dla całej klasy i dla dzieci zaburzonych grafomotorycznie.
3. **Cel główny ćwiczenia:** osiągnięcie gotowości do nauki pisania.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** lina lub skakanka zawiązana na końcach.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Nauczyciel prosi, aby do tego ćwiczenia dzieci ustawiły się w kole, trzymając się za ręce. Pierwsza osoba, która rozpoczyna ćwiczenie, zakłada linę na ramię, druga natomiast musi bez puszczenia ręki swojej i koleżanki przerzucić linę przez siebie tak, aby lina dotarła do następnego kolegi. W przerzucanie liny angażują się kolejni uczniowie. Zabawa trwa do momentu, w którym lina wróci do ucznia rozpoczynającego ćwiczenie
6. Dla utrudnienia można powiększyć linę tak, aby wchodziło do niej dwoje dzieci.
7. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *doskonalenie aktywności fizycznej w różnych formach aktywności ruchowej.*
8. **Obszar podstawy programowej:** wychowanie fizyczne i edukacja zdrowotna.
9. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** Dla utrudnienia (np. dla starszych dzieci) można użyć dwóch kolorowych lin. Jedną puszczaemy w prawo, drugą w lewo i obserwujemy, która szybciej wróci.
10. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** Międzynarodowa konferencja *Pedagogika przeżyć i zabawy* zorganizowana w Krzyżowej.
11. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** mgr Renata Leśkiewicz.

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

pwn.pl sp. z o.o. ul. Romana Maja 1 61-371 Poznań
projekt@pwn-iws.pl www.pwn-iws.pl tel. (061) 873 62 48 fax (061) 873 62 49
NIP 896-10-16-843 REGON 997335660

pwn.pl

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 8

Obszar wsparcia: ćwiczenie indywidualne wspomagające analizę wzrokową, myślenie i koncentrację

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Litera w pomiędzy dwoma wyrazami.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Dla uczniów mających problemy z analizą wzrokową, szybkim myśleniem i koncentracją uwagi.
3. **Cele ćwiczenia:** doskonalenie analizy wzrokowej, poprawa koncentracji uwagi i szybkiego myślenia.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** arkusze z ćwiczeniami.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Uczeń odczytuje nazwy ilustracji. Następnie wpisuje do krzyżówki nazwę pasującą do określenia podanego w danym diagramie. Na koniec uczeń odczytuje hasło.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** uczeń *pisze proste, krótkie zdania: przepisuje, dba o estetykę i poprawność graficzną pisma.*
7. **Obszar podstawy programowej:** edukacja polonistyczna – w zakresie umiejętności czytania i pisania.
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** Jeżeli uczeń ma problemy z czytaniem, czyta nauczyciel.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** „Gazeta z klasą”.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Krystyna Jakubowska.

Ćwiczenie nr 3

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspierające analizę wzrokową

- 1. Tytuł ćwiczenia:** *Literka po literce.*
- 2. Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Dla dzieci z zaburzeniami analizy wzrokowej.
- 3. Cele ćwiczenia:**
 - doskonalenie analizy wzrokowej uczniów (stymulacja zmysłu wzroku),
 - poprawienie koncentracji uwagi.
- 4. Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** przygotowana kartka z tabelką z literami i literkami do wycięcia (zał. nr 1).
- 5. Przebieg ćwiczenia:** Nauczyciel podaje uczniowi polecenie zadania. Najpierw uczeń musi wyciąć literki zamieszczone na dole strony, a następnie ułożyć je w pustych kwadratach w takiej kolejności, w jakiej są napisane. Nauczyciel czuwa nad poprawnością zadania.
- 6. Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *wspomaganie dziecka w rozwoju intelektualnym.*
- 7. Obszar podstawy programowej:** edukacja matematyczna – uczeń *kontynuuje regularny wzór (szlaczek)*; edukacja polonistyczna – uczeń *zna wszystkie litery alfabetu.*
- 8. Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** brak.
- 9. Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** źródło nieznane.
- 10. Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Malwina Augustyniak.

Załącznik nr 1

B	D	P	R				
R	B	D	P				
D	B	R	P				
B	P	R	D				
D	B	P	R				
B	D	P	R				
B	R	P	D				
P	D	R	B				

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

B	D	P	R	D	B	P	R
R	B	D	P	B	D	P	R
D	B	R	P	B	R	P	D
B	P	R	D	P	D	R	B

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

pwn.pl sp. z o.o. ul. Romana Maja 1 61-371 Poznań
projekt@pwn-iws.pl www.pwn-iws.pl tel. (061) 873 62 48 faks (061) 873 62 49
NIP 296-10-16-845 REGON 930933660

pwn.pl

Ćwiczenie nr 9

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające analizę wzrokowo-słuchową

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Literkowe czary.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Dla uczniów, którzy mają problemy z analizą wzrokowo-słuchową, głoskowaniem i tworzeniem wyrazów z podanych liter.
3. **Cele ćwiczenia:**
 - zachęcanie do wysiłku umysłowego,
 - ćwiczenie uważnego spostrzegania i zapamiętywania,
 - utrwalenie znajomości liter i tworzenia wyrazów z podanych liter,
 - ćwiczenie umiejętności głoskowania.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:**
 - kartki, pisaki,
 - plansze z różnym zestawem liter (ok. 8 liter, 12 liter i 15 liter).
5. **Przebieg ćwiczenia:** Prowadzący wiesza planszę nr 1 (8 liter). Dzieci otrzymują kartki samoprzylepne, na których zapisują wyrazy i przyklejają je do stolika. Po napisaniu wszystkich wyrazów dzieci dobierają się w pary. Jedna osoba z pary czyta swoje wyrazy, druga dzieli je na głoski – później następuje zmiana. Gdy wszystkie dzieci wykonają ćwiczenie, można zawiesić drugą planszę. Jeżeli dzieci szybko pracują, można wykorzystać również trzecią planszę. Zasada pracy dzieci jest taka sama jak przy wykorzystaniu planszy nr 1.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:**
 - *posługiwanie się ze zrozumieniem określeniami: głoska, litera, wyraz,*
 - *dzielenie wyrazu na głoski,*
 - *układanie wyrazów z liter.*
7. **Obszar podstawy programowej:** *wspomaganie rozwoju umysłowego w zakresie umiejętności czytania i pisania.*
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** Ćwiczenie można stosować z możliwością dostosowania trudności do wieku dziecka i jego możliwości.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** źródło nieznane.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** mgr Maria Żurek.

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 4

Obszar wsparcia: ćwiczenia wspomagające stymulację polisensoryczną

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Literowe odbitki.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Dla dzieci z zaburzeniami prioproceptywnymi, zaburzeniami równowagi i poczucia ułożenia własnego ciała, ze zmianą płaszczyzn i poziomów oraz zaburzeniami wszystkich zmysłów.
3. **Cele ćwiczenia:** usprawnianie percepcji wzrokowej, słuchowej, dotykowej, usprawnianie małej i dużej motoryki, wyzwalanie aktywności ruchowej dziecka, doskonalenie komunikacji i porozumiewania się, rozwijanie umiejętności współdziałania, rozwijanie aktywności poznawczej, orientacji w schemacie ciała.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** kredki, farby oleiste, papier, klej.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Czytamy dziecku wierszyk *Literka B*:

*Kreseczka pionowa stoi jak kolumna. Z dwóch brzuszków po prawej stronie na pewno jest dumna.
Dolny brzuszek jest większy, bardzo nadął się. Czy już się domyślasz? To litera... B*

Dziecko uważnie słucha poleceń nauczyciela – musi stopą i ręką narysować literkę zgodnie z podpowiedzią. Pędzlem maluje stopę, a następnie odbija pionową kreskę, brzuszki – rysuje ręką. Dla utrudnienia dziecko wycina literki i nakleja na duży arkusz, na którym musi je starannie obrysować.

6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *opanowanie czytania i pisania jako form komunikowania się, posługiwanie się podstawowymi narzędziami i materiałami w wyrażaniu sytuacji realnych.*
7. **Obszar podstawy programowej:** edukacja polonistyczna – w zakresie umiejętności czytania i pisania; edukacja plastyczna – w zakresie wyrażania własnych myśli i uczuć w różnorodnych formach plastycznych.
8. **Ewentualne uwagi, zalecenia do realizacji:** W ćwiczeniu można wykorzystać wierszyki E. Sujeckiej ze zbioru *Rysowane wierszyki*.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** wierszyki Ewy Sujeckiej, modyfikacja metody malowania 10 palcami R.F. Show.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** mgr Renata Leśkiewicz.

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

pwn.plsp z o o ul. Romana Maja 1 61-371 poznań
projekt@pwn-iws.pl www.pwn-iws.pl tel. (061) 873 62 48 faks (061) 873 62 49
NIP 526 10 16 845 REGON 93033660

pwn.pl

Ćwiczenie nr 6

Obszar wsparcia: pamięć

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Literowy zawrót głowy.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Ćwiczenie do pracy indywidualnej, grupowej bądź z całą klasą (klasy II i III).
3. **Cele ćwiczenia:**
 - wspomaganie pamięci,
 - utrwalanie pisowni wyrazów z ó niewymiennym,
 - uczenie sprawnego posługiwania się alfabetem,
 - układanie twórczych opowiadań.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** karty pracy z zestawem rozsypanych liter.
5. **Przebieg ćwiczenia:**
 - Z podanych poniżej liter należy ułożyć wyrazy z ó niewymiennym:

KTAŁÓIN (kłótnia)	KÓJSAKAŁ (jaskółka)
CKAÓR (córka)	LRÓK (król)
RÓSKAK (skórka)	ŻTŁKÓO (żółtko)
ŁWÓŻ (żółw)	RCÓH (chór)
 - Ułożone wyrazy należy uporządkować według alfabetu.
 - Na zakończenie zadania dzieci układają śmieszne opowiadanie z wykorzystaniem wyrazów z ó niewymiennym.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *uczeń pisze czytelnie i estetycznie, dba o poprawność gramatyczną, ortograficzną oraz interpunkcyjną, tworzy wypowiedzi w formie ustnej i pisemnej: kilkudzaniową wypowiedź, krótkie opowiadanie i opis, list prywatny, życzenia, zaproszenie.*
7. **Obszar podstawy programowej:** edukacja polonistyczna.
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** brak.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** ćwiczenie własne.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Iwona Maj-Fortunko.

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 10

Obszar wsparcia: koncentracja uwagi

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Lokomotywa.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Dla grupy uczniów.
3. **Cele ćwiczenia:** współpraca w grupie, odczytywanie znaczenia określonych gestów.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** krzesła.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Dzieci w trójkach stoją jedno za drugim i opierają dłonie na ramionach poprzedzającej je osoby. Dwoje dzieci to lokomotywa – zamykają oczy. Ostatnie dziecko – maszynista za pomocą ustalonych gestów (np.: klaśnięcie w lewe ramię – skręt w lewo, szarpnięcie ramion w tył – cofanie, ściśnięcie ramion – zatrzymanie) prowadzi lokomotywę między rozstawionymi krzesłami.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *kształtowanie u uczniów postaw warunkujących sprawne i odpowiedzialne funkcjonowanie we współczesnym świecie.*
7. **Obszar podstawy programowej:** *uczeń rozumie sens kodowania i dekodowania informacji.*
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** brak.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** źródło nieznane.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Anna Słaby.

Ćwiczenie nr 3

Obszar wsparcia: kształtowanie analizy słuchowej i wzrokowej

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Loteryjka sylabowa.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Dla uczniów klas I–III.
3. **Cele ćwiczenia:** ćwiczenia w czytaniu.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** plansza z sylabami.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Uczeń otrzymuje planszę z sylabą, np. **ta**, oraz zestaw pociętych sylab, np. **ta, ma, sak, lon, ma, za, re, fe**. Jego zadaniem jest ułożenie jak największej liczby wyrazów, które rozpoczynają się od sylaby **ta**, a kończą pociętymi sylabami. Na koniec zadaniem ucznia jest odczytanie ułożonych wyrazów. Przed rozpoczęciem tego ćwiczenia można z uczniem wykonać ćwiczenia z KE, np. *Punkty na myślenie*.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *zdobywanie przez uczniów umiejętności wykorzystania posiadanych umiejętności podczas wykonywania zadań i rozwiązywanie problemów.*
7. **Obszar podstawy programowej:** edukacja polonistyczna (w zakresie umiejętności czytania i pisanie) – uczeń *zna wszystkie litery alfabetu, czyta i rozumie proste, krótkie teksty.*
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** Jeżeli uczeń ma duże trudności z dopasowaniem sylab pociętych, wybieramy dla niego proste wyrazy i zmniejszamy ich liczbę. Mogą to być wyrazy trzyliterowe, np. *ule, osa* itp.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** nieznane.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Hanna Renz.

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 3

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające koncentrację uwagi, pamięć, analizę i syntezę wzrokową, rozwój manualny przy zaburzeniach grafomotorycznych oraz orientację przestrzenną

1. Tytuł ćwiczenia: *Magiczne kwadraty.*

Dla kogo jest zalecane ćwiczenie? Dla dzieci z zaburzeniami analizy i syntezy wzrokowej, u których występują trudności w czytaniu i pisaniu oraz dla dzieci z zaburzoną orientacją przestrzenną. Ćwiczenie może być wykorzystane w każdej formie pracy (indywidualnej, grupowej, z całą klasą).

2. Cele ćwiczenia:

- ćwiczenie percepcji wzrokowej,
- ćwiczenie spostrzegawczości, koncentracji uwagi,
- ćwiczenie orientacji przestrzennej,
- ćwiczenie sprawności manualnej.

3. Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia: plansza z wzorami kwadratów – w jednakowej wielkości kwadratach znajdują się w różnych rogach małe kwadraciki.

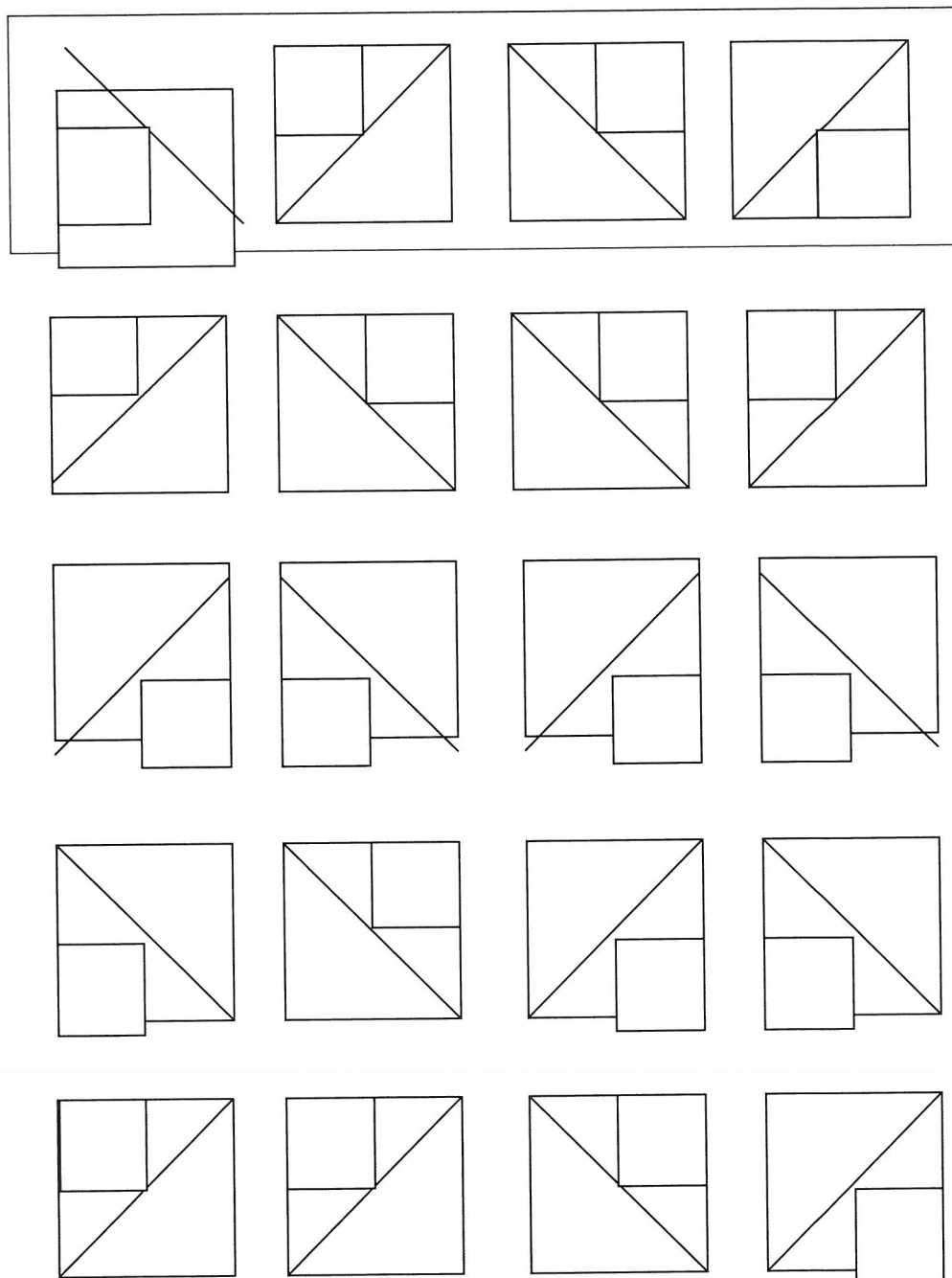
KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

pwn.pl sp. z o.o. ul. Romana Maya 1 61-371 Poznań
projekt@pwn-iws.pl www.pwn-iws.pl tel. (061) 873 62 48 faks (061) 873 62 49

NIP 896-10-16-845 REGON 950937660

pwnpl

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

4. Przebieg ćwiczenia:

- a) Dzieci przyglądają się kwadratom w ramce i rysują na kartce takie same wzory.
- b) Wspólnie z dziećmi analizujemy sposób, w jaki został podzielony kwadrat, jakie figury geometryczne się w nim znajdują, gdzie w każdym dużym kwadracie leży mały kwadrat (z prawej, z lewej, na górze, na dole).
- c) Dzieci kolorują w dowolny sposób każdy wzorek w ramce.
- d) Uczniowie wyszukują wśród kwadratów znajdujących się pod ramką wzorów i wpisują odpowiednie cyfry w ramce.
- e) Dzieci rysują z pamięci wybrane 3 kwadraty znajdujące się w ramce.

5. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *wyposażenie dziecka w umiejętność czytania i pisania, w wiadomości i sprawności matematyczne potrzebne w sytuacjach życiowych i szkolnych oraz przy rozwiązywaniu problemów.*
6. **Obszar podstawy programowej:** *uczeń wprowadza kierunki od siebie i innych osób; określa położenie obiektów względem obranego obiektu; orientuje się na kartce papieru, aby odnajdować informacje (np. w lewym górnym rogu) i rysować strzałki we właściwym kierunku.*
7. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** brak.
8. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** Zakrzewska B., *Moje dziecko źle czyta i pisze*, WSiP, Warszawa 2008.
9. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Dorota Zielińska.

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

pwn.pl sp. z o.o. ul. Romana Maja 1 61-371 Poznań
projekt@pwn-iws.pl www.pwn-iws.pl tel. (061) 873 62 48 faks (061) 873 62 49

NIP 896-10-16-845 REGON 930332663

pwn.pl

Ćwiczenie nr 8

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające analizę wzrokową i zaburzoną koncentrację uwagi

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Magiczny cylinder.*

2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Dla uczniów, którzy mają problemy z analizą wzrokową i koncentracją uwagi.

3. **Cele ćwiczenia:**

- Dążenie do tego, by dzieci odczuwały radość podczas zabawy,
- doskonalenie umiejętności czytania,
- rozwój umiejętności koncentracji uwagi,
- kształtowanie umiejętności planowania ruchu,
- uczenie współdziałania w relacjach z innymi.

4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:**

- magiczny cylinder,
- karteczki z wyrazami lub krótkimi zdaniami, np. drzewo, pies, hulajnoga, dom, Pani idzie kina, Idę na basen, Moja babcia jest chora itp.

5. **Przebieg ćwiczenia:** Dzieci siadają w kręgu. W środku ustawiamy magiczny cylinder, w którym znajdują się karteczki z wyrazami lub krótkimi zdaniami. Nauczyciel wyjaśnia, że zadaniem osoby losującej kartkę z kapelusza jest przeczytanie po cichu wyrazu lub zdania (nie pokazując innym) i pokazanie go bez użycia słów (gestem, mimiką, ruchem lub odgłosem) w taki sposób, aby pozostali mogli odgadnąć właściwą odpowiedź. Z chwilą udzielenia właściwej odpowiedzi karteczkę losuje następne dziecko. W ćwiczeniu powinny brać udział wszystkie dzieci. Jeżeli dziecko ma problem z rozszyfrowaniem wyrazu lub zdania, pomaga mu nauczyciel.

Wersja II: Wyrazy i zdania na kartkach mogą być trudniejsze, przeznaczone dla dwójki dzieci. Wówczas dzieci dobierają się w pary i po wylosowaniu zdania odchodzą na bok, aby przygotować scenkę pantomimiczną. W tym samym czasie pozostali uczestnicy wykonują ćwiczenie ruchowe lub ćwiczenie z kinezylogii edukacyjnej (również bez użycia słów).

6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:**

- *umiejętność posługiwania się ze zrozumieniem określeniami: wyraz, zdanie,*
- *obdarzanie uwagą rówieśników i dorosłych,*
- *czytanie i rozumienie krótkich tekstów.*

7. **Obszar podstawy programowej:** *wspomaganie rozwoju umysłowego w zakresie umiejętności społecznych warunkujących słuchanie i porozumiewanie się; wspomaganie rozwoju w zakresie początkowej nauki czytania i wypowiedzania się w małych formach teatralnych.*

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

8. **Ewentualne uwagi, zalecenia do realizacji:** Ćwiczenie to najlepiej stosować w pracy z małą grupą, aby nie trwało zbyt długo. Przedłużanie zadań może dekoncentrować grupę, co utrudni lub uniemożliwi osiągnięcie zamierzonego celu.
9. **Źródło danego ćwiczenia w oparciu, o które dokonano adaptacji i modyfikacji:** źródło nieznane.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** mgr Maria Żurek.

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 5

Obszar wsparcia: koncentracja uwagi i pamięć

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Makaronowe fantazje.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Ćwiczenie do pracy indywidualnej, grupowej bądź z całą klasą (klasy I–III).
3. **Cele ćwiczenia:**
 - wspomaganie koncentracji uwagi i pamięci,
 - rozpoznawanie i nazywanie kolorów,
 - kształcenie umiejętności manualnych.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** zestaw makaroników w różnych kolorach i kształtach, zestaw kart z wzorami makaronowych szlaczków, sznureczki.
5. **Przebieg ćwiczenia:** W ćwiczeniu może brać udział dowolna liczba uczestników. Na stoliku rozłożone są karty z wzorami kolorystycznych układów makaroników (odwrócone tyłem). Wybrane dziecko losowo typuje jedną z kart, odwraca i pokazuje wszystkim grającym. Uczestnicy przyglądają się wzorowi przez minutę i starają się zapamiętać szczegóły. Po tym czasie karta ze wzorem jest odwracana. Następnie uczestnicy nawlekają na swoje sznureczki makaroniki zgodnie z układem odczytanym ze wzoru karty. Zadanie należy wykonać w określonym czasie.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *uczeń podejmuje działalność twórczą, posługując się takimi środkami wyrazu plastycznego, jak: kształt, barwa, faktura, w kompozycji w przestrzeni; dostrzega symetrię.*
7. **Obszar podstawy programowej:** edukacja polonistyczna, edukacja plastyczna.
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** brak.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** ćwiczenie własne.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Iwona Maj-Fortunko.

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

pwn.pl sp. z o.o. ul. Romana Maja 1, 61-371 Poznań
projekt@pwn-iws.pl www.pwn-iws.pl tel. (061) 873 62 48 faks (061) 873 62 49

NIP 896-10-16-845 REGON 937823660

pwn.pl

Ćwiczenie nr 3

Obszar wsparcia: ćwiczenie umiejętności współpracy

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Mała orkiestra codziennej współpracy.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Dla uczniów mających zaburzenia w obrębie sfery funkcjonowania społecznego i poznawczego.
3. **Cele ćwiczenia:** uczeń: *potrafi współpracować z kolegą, koleżanką, potrafi nawiązać kontakt dotykowy, wzrokowy z całą grupą.*
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** dywan, płyta z muzyką instrumentalną.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Dzieci stoją w dwóch szeregach, tak aby każde z nich miało dla siebie parę. Nauczyciel podaje polecenie: „Witacie się różnymi częściami ciała (witają się wasze łokcie, kolana, ręce, pięty)”. Zmiana par – jedno dziecko wykonuje różne ruchy różnymi częściami ciała i twarzy, drugie je naśladuje. Po zmianie pary uczestnicy zabawy tworzą rzeźbę bez użycia słów (modelujemy poszczególne części ciała kolegi, który „zastyga” w wymyślonej przez drugą osobę pozie). Kolega odgaduje, co ta „rzeźba” przedstawia. Po zmianie pary prowadzący proponuje zabawę „rozrywanie skały” (kolega siada skulony, trzymając nogi oburącz, drugi stara się je „otworzyć” bez użycia siły). Wszyscy uczniowie siedzą w kręgu, trzymając się za ręce, cała grupa porusza się, kierując się na zewnątrz koła, następnie do wewnątrz – w prawo, w lewo. Na koniec wszyscy, trzymając się za ręce, próbują wstać.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:**
Uczeń:
 - *integruje się z zespołem klasowym,*
 - *potrafi zgodnie i twórczo współpracować w zespole.*
7. **Obszar podstawy programowej:** edukacja społeczna – *sluchanie uważnie poleceń nauczyciela, stosowanie właściwych zachowań wobec rówieśników i dorosłych, zgodne i twórcze współpracowanie w zespole.*
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** Należy dostosować polecenia do indywidualnych potrzeb psychofizycznych i edukacyjnych ucznia.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** Ćwiczenia oparte są na metodzie Ruchu Rozwijającego W. Sherborne.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Alina Czernicka.

Ćwiczenie nr 7

Obszar wsparcia: edukacja społeczna: umiejętność współpracy, koncentracja uwagi, wyrażanie emocji, ocena sytuacji

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Mam wiadomość.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Ćwiczenie dla klasy, w której mamy problem z dyscypliną i z komunikacją, a także z wyrażaniem emocji.
3. **Cele ćwiczenia:**
 - kształcenie umiejętności współdziałania w grupie,
 - rozwijanie umiejętności oceny zaistniałej sytuacji.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** brak.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Zabawa ta pomoże uspokoić grupę, gdy jest zbyt rozgadana. Dzielimy uczestników na trzy grupy, które ustawiamy w trzech szeregach. Jedna grupa ma za zadanie przekazać hasło podane przez nauczyciela trzeciej, zaś szereg w środku musi zakłócić przekaz wiadomości. Po skończonym ćwiczeniu rozmawiamy o tym, co spowodowało, że grupa trzecia nie wiedziała, co mówi grupa pierwsza – na końcu odnosimy to do sytuacji w klasie.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:**
Uczeń:
 - *współpracuje zgodnie w zabawie, przestrzega reguł obowiązujących w społeczności dziecięcej,*
 - *potrafi odróżnić, jaka sytuacja jest dobra, a jaka zła w kontaktach z rówieśnikami, dorosłymi.*
7. **Obszar podstawy programowej:** *uczeń współpracuje z rówieśnikami w zabawie, przestrzega reguł obowiązujących w społeczności dziecięcej.*
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** brak.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** źródło nieznane.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Barbara Tomaszewska.

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 7

Obszar wsparcia: koordynacja psychoruchowa

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Matematyczne kolanko.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Ćwiczenie jest przeznaczone jest dla wszystkich dzieci w klasie.
3. **Cele ćwiczenia:** *doskonalenie koncentracji uwagi i pamięci, kształtowanie umiejętności współpracy, utrwalenie mnożenia i dzielenia przez 5.*
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** piłka.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Dzieci rzucają do siebie piłką i zadają działania na mnożenie lub dzielenie przez 5. Jeśli osoba, do której rzucana jest piłka, źle odpowie, klęka na kolanko i dopiero wówczas podaje działanie innemu dziecku, do którego rzuca piłkę. Poprawna odpowiedź w następnym podaniu pozwala dziecku wstać. Nauczyciel czuwa nad tym, by dzieci miały możliwość podania poprawnej odpowiedzi.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *zdobycie przez uczniów umiejętności wykorzystywania posiadanych wiadomości podczas wykonywania zadań i rozwiązywania problemów.*
7. **Obszar podstawy programowej:** *uczeń w sytuacjach trudnych i wymagających wysiłku intelektualnego zachowuje się rozumnie, dąży do wykonania zadania, podaje w pamięci iloczyny w zakresie tabliczki mnożenia; sprawdza wyniki dzielenia za pomocą mnożenia.*
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** brak.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** źródło nieznane.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Elżbieta Szustek.

Ćwiczenie nr 5

Obszar wsparcia: koordynacja psychoruchowa, koncentracja uwagi, analiza słuchowa, analiza wzrokowa, umiejętność współpracy; ćwiczenia dla grup dwuosobowych

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Matematyczne podchody.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Dla dzieci z dyskalkulią, dla dzieci z zaburzoną koncentracją uwagi, z zaburzoną orientacją przestrzenną.
3. **Cele ćwiczenia:** wspomaganie koncentracji uwagi, utrwalanie i doskonalenie znajomości działań matematycznych, rozwój umiejętności orientacji w przestrzeni, nauczanie rozpoznawania kierunków.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** kartka formatu A4 z zaznaczonymi kratkami – w niektórych kratkach zaznaczone są przeszkody, np. kamień, jezioro, rów, drzewo itp. Na każdej kartce zaznaczone jest miejsce startu (np. domek) i miejsce mety (np. szkoła); można przygotować kilka różnych wersji kartek. Potrzebna będzie także kartka na zapisanie przez uczniów wskazówek oraz dodatkowo: długopis, pióro, ołówek – do wyboru.
5. **Przebieg ćwiczenia:**
 - Każda para uczniów otrzymuje taką samą kartkę z kratkami.
 - Uczniowie muszą siedzieć tak, aby nie widzieć swoich kartek. Każdy uczeń musi nanieść na swoją kartkę trasę z domu do szkoły – można ograniczyć liczbę „ruchów”, np. nie mniej niż 4 i nie więcej niż 10 ruchów.
 - Następnie każdy uczeń musi opisać zaznaczoną przez siebie trasę za pomocą wskazówek kierunku (w lewo, w prawo, na dół, do góry) oraz liczby kratek do przebycia za pomocą działań matematycznych (mnożenie, dzielenie, dodawanie, odejmowanie). Konieczne jest, aby uczeń wykorzystał każdy z czterech podstawowych typów działań. Wskazówka powinna wyglądać następująco: do góry 3 x 5 pól; w lewo 81–7 pól itp. Na wskazówkach nie może być podanych wyników. Należy zaznaczyć, że zadania matematyczne muszą być na tyle trudne, aby „przeciwnik” zabawy nie ukończył trasy przed nami.
 - W kolejnym etapie ćwiczenia nauczyciel sprawdza poprawność przygotowanych wskazówek.
 - Następnie uczniowie z pary zamieniają się kartkami ze wskazówkami – kartka z trasą nie może być przekazana.
 - Zadanie polega na odtworzeniu trasy drugiego ucznia na swojej kartce za pomocą pisaka w innym kolorze.
 - Po zakończeniu zadania nauczyciel z uczniami sprawdza jego poprawność.
 - Jako dodatkowe zadanie można przeprowadzić sprawdzenie, którego ucznia droga jest krótsza (sumując wyniki wszystkich działań).
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *utrwalenie materiału z zakresu działań matematycznych w pamięci, doskonalenie orientacji przestrzennej.*

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

7. **Obszar podstawy programowej:** *doskonalenie umiejętności wyznaczania kierunków na kartce papieru i w przestrzeni: na lewo, na prawo, do przodu, do tyłu, na dół, do góry; mnożenie i dzielenie liczb w zakresie tabliczki mnożenia; działania na liczbach w zakresie do 100.*
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** brak.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** ćwiczenia własne.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Agnieszka Iwancewicz.

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 4

Obszar wsparcia: koordynacja psychoruchowa, koncentracja uwagi, analiza słuchowa, analiza wzrokowa, umiejętność współpracy, ćwiczenia dla klasy

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Matematyczne rysunki.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Dla dzieci z: dyskalkulią, zaburzoną koncentracją uwagi, zaburzoną orientacją przestrzenną.
3. **Cele ćwiczenia:** usprawnienie koncentracji uwagi, utrwalanie i doskonalenie znajomości działań matematycznych, rozwój umiejętności orientacji w przestrzeni, rozpoznawanie kierunków.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** kartka formatu A4 z zaznaczonymi kratkami – identyczna dla każdego ucznia, pisak (lub ołówek, długopis).
5. **Przebieg ćwiczenia:**
 - Każde dziecko otrzymuje kartkę z kratkami.
 - Ich zadanie polega na odtworzeniu rysunku na kartce nauczyciela (ukrytego przed uczniami, np. w zalakowanej kopercie) na podstawie wskazówek podawanych przez nauczyciela w formie działań matematycznych (dodawanie, odejmowanie, mnożenie i dzielenie) i poprzez podanie kierunku (w prawo, w lewo, do góry, na dół). Nauczyciel musi wcześniej przygotować rysunek i opisać go w formie działań matematycznych.
 - Przykładowe sformułowania: wynik działania $2 \times 3 = ___$ pola do góry; wynik działania $20 - 15 = ___$ pola w lewo itd.
 - Po zakończeniu ćwiczenia nauczyciel otwiera zalakowaną kopertę i pokazuje rysunek dzieciom.
 - Następnie sprawdza, którym dzieciom udało się bezbłędnie odtworzyć rysunek.
 - Następnie, jeśli były błędne prace, nauczyciel jeszcze raz dyktuje działania matematyczne i wskazówki kierunku, tym razem wspólnie z dziećmi podaje na głos wynik. Dzieci, które błędnie narysowały rysunek pisakiem innego koloru, nanoszą właściwe kreski.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *utrwalenie materiału z zakresu działań matematycznych w pamięci, doskonalenie orientacji przestrzennej.*
7. **Obszar podstawy programowej:** *doskonalenie umiejętności wyznaczania kierunków na kartce papieru i w przestrzeni: na lewo, na prawo, do przodu, do tyłu, na dół, do góry; mnożenie i dzielenie liczb w zakresie tabliczki mnożenia; działania na liczbach w zakresie do 100.*
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** brak.

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

pwn.pl p.p. z o.o. ul. Romana Maja 1, 61-371 Poznań
projekt@pwn-iws.pl www.pwn-iws.pl tel. (061) 873 62 48 faks (061) 873 62 49

NIP 296-10-16-845 REGON 930933660

pwn.pl

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

9. Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji: ćwiczenie własne.

10. Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie: Agnieszka Iwancewicz.

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

pwn.pl sp. z o.o. ul. Romana Maja 1, 61-371 Poznań
projekt@pwn-iws.pl www.pwn-iws.pl tel. (061) 873 62 48 faks (061) 873 62 49

NIP 896-10-16-845 REGON 930933660

pwnpl

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 3

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające integrację sensoryczną

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Materac.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Dla dzieci z zaburzoną integracją sensoryczną i dla dzieci z dysleksją i nadruchliwością.
3. **Cele ćwiczenia:** usprawnianie koordynacji wzrokowo-ruchowej i przestrzennej.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** materac, koc.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Układamy na podłodze materace i kocy. Wszystkie dzieci kładą się na podłodze twarzą do dołu, a jedna osoba kładzie się na plecach i sama lub przy pomocy prowadzącego – turla się przez cały „dywan” ułożony z dzieci. Następnie kładzie się na końcu, a zaczyna turlać się następne dziecko. Ćwiczenie kończymy w momencie, gdy przeturlają się wszystkie dzieci. Na koniec pytamy dzieci, jak się czuły w obu rolach (jako turlający się i jako „materace”). Ćwiczenie dla utrudnienia możemy wykonywać na czas i podzielić dzieci na dwie grupy lub więcej.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *opanowanie czytania i pisania jako form komunikowania się, rozumienie pojęć i wykonywanie czynności umysłowych związanych z rozwiązywaniem problemów matematycznych.*
7. **Obszar podstawy programowej:** edukacja polonistyczna w zakresie umiejętności czytania i pisania, edukacja matematyczna w zakresie czynności umysłowych ważnych dla uczenia się matematyki – *wyprowadzanie kierunków od siebie i innych osób.*
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** brak.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** *Turlanie* (Internet, brak autora).
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** mgr Renata Leśkiewicz.

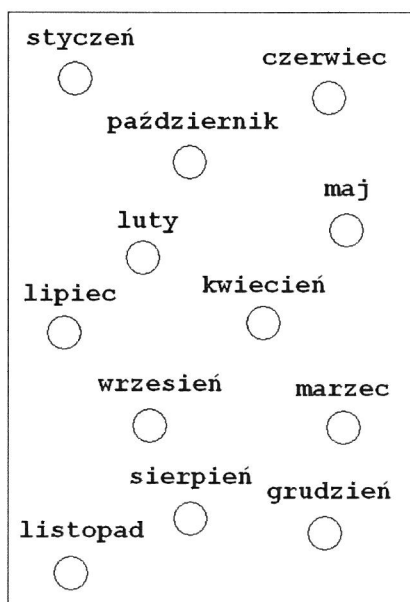
PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 2

Obszar wsparcia: rozwój manualny przy zaburzeniach grafomotorycznych, koncentracja uwagi, pamięć, ćwiczenia indywidualne

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Miesięczny sznureczek.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Dla dzieci z zaburzoną koordynacją wzrokowo-ruchową, zaburzoną koncentracją uwagi i pamięci.
3. **Cele ćwiczenia:** Ćwiczenie ma na celu usprawnić koordynację wzrokowo-ruchową i pamięć.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** deseczka z otworami według poniższego rysunku (ważne, aby nazwy miesięcy oraz przypisane im otwory były porzrzucone), sznureczek o długości dobranej tak, aby wystarczyło na przewleczenie go przez wszystkie otwory.

5. Przebieg ćwiczenia:

- Dziecko bierze sznureczek i przewleka go we właściwej kolejności przez wszystkie dziurki odpowiadające poszczególnym miesiącom.
- Dziecko powinno wyczytywać nazwy kolejnych miesięcy.
- Możliwe jest wykonanie różnych wersji deseczki.

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

- Można zwiększyć „trudność” zadania poprzez dodanie konieczności wskazania, ile dni ma aktualnie przewlekany miesiąc, który to kwartał roku.

6. Cel edukacyjny z podstawy programowej: *poznanie i utrwalenie nazw i kolejności miesięcy.*

7. Obszar podstawy programowej: *uczeń zna nazwy kolejności miesięcy, rozumie pojęcie miesiąc, kwartał, pół roku, pory roku.*

8. Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji: brak.

9. Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji: źródło nieznane.

10. Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie: Agnieszka Iwancewicz.

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 10

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające analizę i syntezę wzrokowo-słuchową

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Mieszanka wyrazowa.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie:** Dla uczniów z niepełnosprawnością poznawczą.
3. **Cele ćwiczenia:**
 - usprawnienie spostrzegania wzrokowego,
 - czytanie, łączenie sylab i wyrazów,
 - kształcenie koncentracji i uwagi,
 - odgadywanie wyrazów.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** paski sylabowe:

LA/CE/BU WKA/KIE/RZOD NIA/DY NAK/SZPI itp.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Uczeń otrzymuje wyrazy na paskach z poprzestawianymi sylabami, np. wyrazy z nazwami warzyw. Jego zadanie polega na odgadnięciu nazw warzyw i ich zapisaniu (uczeń rozcina sylaby i układa we właściwej kolejności).
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *kształcenie u dziecka pozytywnego stosunku do nauki.*
7. **Obszar podstawy programowej:** *wspomaganie rozwoju intelektualnego w początkowej nauce czytania.*
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** brak.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** źródło nieznane.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Ewa Nestorowska.

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 2

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające rozwój intelektualny w zakresie edukacji matematycznej

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Milcząca siódemka.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Ćwiczenie jest zalecane dla całej klasy.
3. **Cele ćwiczenia:** wspomaganie koncentracji uwagi, stymulowanie rozwoju intelektualnego.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** zeszyt, tablica.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Zadaniem ucznia jest liczenie od 1 w górę z pominięciem, np. wszystkich liczb, które zawierają w sobie 7 i są jej wielokrotnością (1, 2, 3, 4, 5, 6, X, 8, 9, 10, 11, 12, 13, X, 14, 16, X, 18, 19, 20, X, 22, 23 itd.). Im szybciej, tym trudniej. Zadanie można wykonywać, zapisując jednocześnie na tablicy liczby rzymskie. Podobne ćwiczenie można wykonać z pozostałymi liczbami, dostosowując je do możliwości poszczególnych dzieci i uwzględniając m.in. zasadę stopniowania trudności.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *wspomaganie dziecka w rozwoju intelektualnym.*
7. **Obszar podstawy programowej:** edukacja matematyczna – *uczeń sprawnie liczy, wymienia kolejne liczebniki od wybranej liczby, także wspak, zapisuje liczby cyframi.*
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** brak.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na podstawie którego dokonano adaptacji i modyfikacji:** Barbara Ukleja – portal 2plus (www.2plus.pl).
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenia:** Iwona Kałuska.

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

pwn.plsp z o.o. ul. Romana Maya 1 61-371 poznań
projekt@pwn-iws.pl www.pwn-iws.pl tel. (061) 873 62 48 faks (061) 873 62 49
NIP 896-10-16-845 REGON 980933660

pwn.pl

Ćwiczenie nr 6

Obszar wsparcia: ćwiczenia rozwijające aktywność ruchową

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Miłośnik sportu.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Dla uczniów: zahamowanych psychoruchowo, ze specyficznymi trudnościami w uczeniu się, upośledzonych umysłowo w stopniu lekkim, nadpobudliwych psychoruchowo, z deficytem uwagi.
3. **Cele ćwiczenia:** stymulowanie ucznia do aktywnego uczestniczenia w ćwiczeniach ruchowych.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** łezka relaksacyjna, wałek, półkule sensoryczne-kamienie, „tunel”, kolorowy tor do ćwiczeń równoważnych, piłeczka sensoryczna.
5. **Przebieg ćwiczenia:** W salce gimnastycznej z dostępnych pomocy rehabilitacyjnych nauczyciel wspólnie z dziećmi ustawia tor przeszkód. W ćwiczeniu bierze udział 5 dzieci, tak aby każde dziecko mogło w tym samym czasie wykonywać ćwiczenie. Ćwiczenia z wałkiem: siad na wałku „okrakiem” i podawanie piłeczki sensorycznej z ręki do ręki, leżenie przodem na wałku „podciąganie” się do przodu (praca rąk). Zmiana stanowiska. Ćwiczenie z elementem tunel: wejście do tunelu, przyjęcie pozycji „kulki” – nauczyciel toczy element, przejście przez tunel. Kolorowy tor do ćwiczeń równoważnych: przechodzenie ze stopnia na stopień (ta sama wysokość, naprzemiennie), przejście „po kładce” (na równej wysokości, pod górkę, z górki). Półkule sensoryczne: siad, masaż wybranego fragmentu ciała, rzuty piłką (do celu lub w parach do siebie). Łezka relaksacyjna: wygodny siad w ramach relaksu, wypoczynku, podrzucanie łezki i chwyt oburącz.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:**
Dziecko:
 - *potrafi zrelaksować się,*
 - *wykonywać ćwiczenia zgodnie z instrukcją nauczyciela,*
 - *potrafi pokonywać przeszkody.*
7. **Obszar podstawy programowej:** edukacja fizyczna, edukacja społeczna – *kształtowanie sprawności fizycznej; wychowanie do zgodnego współdziałania z rówieśnikami.*
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** Ćwiczenie można modyfikować, dostosowywać do indywidualnych możliwości psychofizycznych dziecka.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którym podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** źródło nieznane.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Alina Czernicka.

Ćwiczenie nr 8

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające rozwój manualny przy zaburzeniach grafomotorycznych

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Mój kolaż.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Ćwiczenie dla uczniów niepełnosprawnych ruchowo.
3. **Cele ćwiczenia:** wspomaganie koordynacji ruchowej rąk i wzroku oraz współpracy palców.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** ilustrowane czasopisma, nożyczki, klej, kartka, farby, pędzle.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Wycinanie z gazet ilustracji, tworzenie z nich całkiem nowego obrazka, przyklejanie elementów na kartce, dorysowywanie brakujących elementów, wypowiadanie się na temat swojej pracy, słuchanie opinii innych osób.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:**
Uczeń:
 - *podejmuje działalność twórczą, posługując się takimi środkami wyrazu plastycznego, jak: kształt, barwa, faktura w kompozycji na płaszczyźnie (stosując określone materiały, narzędzia i techniki plastyczne);*
 - *uczestniczy w rozmowach: zadaje pytania, udziela odpowiedzi i prezentuje własne zdanie.*
7. **Obszar podstawy programowej:** *wspomaganie dziecka w rozwoju intelektualnym, emocjonalnym, społecznym, (...) estetycznym.*
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** brak.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** źródło nieznane.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Danuta Konopka.

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 7

Obszar wsparcia: ćwiczenie dla uczniów z wadą słuchu

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Mozaika.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Dla dzieci z wadą słuchu.
3. **Cele ćwiczenia:** usprawnianie języka, warg, podniebienia miękkiego i żuchwy, wyrobienie wrażliwych miejsc i ruchów w jamie ustnej dla prawidłowego wymawiania dźwięków, opanowanie umiejętności świadomego kierowania ruchami narządów artykulacyjnych.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** rurka, kolorowy papier, ołówek.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Uczeń ołówkiem rysuje kontury dowolnego obrazka, np. domu, drzewa, misia itd. Następnie z kolorowego papieru robi wydzierankę i poprzez wciągnięcie powietrza przez rurkę przenosi skrawki papieru na swój szablon (aż do uzupełnienia całego obrazka). Po zakończonej pracy może przykleić papier do szablonu.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** edukacja plastyczna: *wyróżnienie i stosowanie podstawowych środków wyrazu plastycznego na płaszczyźnie i w przestrzeni.*
7. **Obszar podstawy programowej:** *w zakresie wyrażania własnych myśli i uczuć w różnorodnych formach plastycznych.*
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** Na zakończenie lekcji można dodatkowo z mniejszymi dziećmi wprowadzić ćwiczenie dmuchiwania kolorowych papierków na zasadzie: kto więcej, kto szybciej.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** brak.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** mgr Renata Leśkiewicz.

Ćwiczenie nr 8

Obszar wsparcia: koordynacja psychoruchowa, koncentracja uwagi, umiejętność radzenia sobie z frustracją, umiejętność współpracy, wyrażanie emocji

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Myjnia samochodowa.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Dla dzieci zahamowanych psychoruchowo, mających problemy z wyrażaniem emocji, zahamowanych emocjonalnie i społecznie.
3. **Cele ćwiczenia:** integracja grupy, wyzwalanie ekspresji ruchowej i zaufania do innych, wspomaganie koordynacji psychoruchowej.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** niepotrzebne.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Uczestnicy ustawiają się w szpaler, który dzielimy na trzy części: „Prysznic”, „Szczotki”, „Suszarka”. Osoby z początku szpaleru, przebierając palcami, „zraszają” samochód. Druga część szpaleru go szczotkuje, a trzecia – pucuje ruchami rozcierającymi. Każdy uczestnik kolejno staje przed szpalerem i mówi, jakiej marki jest samochodem i którą część chce mieć wymytą, np.: „Jestem mercedesem i chce mieć umyty dach”, po czym schyla się i udostępnia swoje plecy do mycia.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *uczeń współpracuje z innymi w zabawie, w nauce szkolnej i w sytuacjach życiowych; przestrzega reguł obowiązujących w społeczności dziecięcej oraz w świecie dorosłych, grzecznie zwraca się do innych w szkole, w domu i na ulicy; uczestniczy w zabawie teatralnej, ilustruje mimiką, gestem, ruchem zachowania bohatera literackiego lub wymyślnego.*
7. **Obszar podstawy programowej:** *W procesie kształcenia ogólnego szkoła podstawowa kształci u uczniów postawy sprzyjające ich dalszemu rozwojowi indywidualnemu i społecznemu, takie jak: kreatywność podejmowania inicjatyw oraz gotowość pracy zespołowej.*
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** brak.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** źródło nieznane.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Iwona Kostek.

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 4

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające umiejętność radzenia sobie z frustracją

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Myszy i koty.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Dla uczniów z zaburzeniami zachowania.
3. **Cele ćwiczenia:**
 - kształcenie umiejętności współdziałania w grupie,
 - kształtowanie umiejętności podporządkowywania się regułom grupy,
 - wdrażanie do aktywności własnej.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** brak.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Rysujemy dwa koła (mniejsze o średnicy dwóch kroków, większe o średnicy 15 kroków). W małym kółku siedzi myszka i udaje, że śpi. W obwodzie dużego koła siedzą koty i starają się podejść na czworakach do myszki. Jeżeli usłyszy ona jakiś szmer, daje znak ręką i kot musi wrócić na swoje miejsce. Zabawa odbywa się w ciszy. Wygrywa kot, któremu uda się podejść do myszki. Teraz zwycięski kot staje się myszką i zajmuje miejsce w małym kółku.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *wspomaganie dziecka w rozwoju społecznym.*
7. **Obszar podstawy programowej:** *wychowanie do zgodnego współdziałania z rówieśnikami i dorosłymi.*
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** brak.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** źródło nieznane.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Ewa Nestorowska.

Ćwiczenie nr 6

Obszar wsparcia: stymulacja polisensoryczna

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Naleśnikowy masaż.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Dla dzieci nadpobudliwych, z zaburzeniami zachowania, z niepełnosprawnością poznawczą.
3. **Cele ćwiczenia:**
 - rozwijanie świadomości własnego ciała,
 - rozbudzanie zaufania do kolegów,
 - wspomaganie koordynacji psychoruchowej.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** dywan, koc dla każdej pary ćwiczących.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Uczniowie dobierają się w pary (może je utworzyć nauczyciel) tak, aby nie czuły dyskomfortu. Jedno dziecko kładzie się na podłodze – będzie „ciastem naleśnikowym”. Drugie dziecko zamienia się w „kucharza”. Nauczyciel prowadzi zabawę – mówi tekst, a dzieci wykonują masaż „całego” ciała kolegi.

Tekst: Wyobraź sobie, że jesteś kucharzem, a przed Tobą, na stole, leży ciasto naleśnikowe. Mmm, pyszne! (dzieci mogą oblizywać sobie wargi). Żeby powstały naleśniki, musimy ciasto ugnieść (dzieci ugniatają delikatnie ciało kolegi) – z jednej strony, od prawej do lewej i od lewej do prawej. Teraz odwracacie ciasto na drugą stronę (przewracają kolegę na drugą stronę, np. z brzucha na plecy). Oj! Tutaj brakuje mąki – posypcie mąką ciasto (dzieci delikatnie pukają paluszkami ciało kolegi) od góry do dołu. Teraz znowu ugniatajcie, żeby ciasto było dobrze wyrobione. Myślę, że ciasto jest gotowe, teraz trzeba je rozwałkować (dzieci złożonymi dłońmi w pięść rozmasowują całe ciało kolegi z jednej i drugiej strony) – wałkujemy ciasto od góry do dołu, od lewej do prawej, a teraz z drugiej strony, żeby ciasto nie miało żadnej grudki. Proszę teraz ciasto rozmasować i uklepać (dzieci otwartą dłońią uklepują ciało kolegi z jednej i drugiej strony). Na koniec trzeba ciasto zawinąć w folię (dzieci zakrywają ciało kolegi kocem – poza głową) i zanieść do piekarnika (trzymając za jeden narożnik koca, uczeń ciągnie kolegę wyznaczoną trasą). Następuje zamiana ról.

Dzieci mogą wykonywać swobodne ruchy, ale trzeba je uczulić, że uczestnicy zabawy mają miejsca delikatne, takie jak: głowa, pupa, stopy, podbrzusze, wewnętrzna strona ud, gdzie absolutnie nie należy ich dotykać.

6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *wspomaganie w rozwoju emocjonalno-społecznym.*
7. **Obszar podstawy programowej:** *edukacja plastyczna – uczeń ilustruje sceny i sytuacje (realne i fantastyczne) inspirowane wyobraźnią, baśnią, opowiadaniem, muzyką.*
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** Ćwiczenie nie jest wskazane dla dzieci autystycznych lub agresywnych, które nie odróżniają złego dotyku od dobrego.

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

pwn.pl sp. z o.o. ul. Romana Maja 1, 61-371 Poznań
projekt@pwn-iws.pl www.pwn-iws.pl tel. (061) 873 62 48 faks (061) 873 62 49

NIP 296-10-16-845 REGON 930933660

pwn.pl

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

9. **Źródło danego ćwiczenia w oparciu, o które dokonano adaptacji i modyfikacji:** Metody pracy Weroniki Sherborne z dziećmi niepełnosprawnymi intelektualnie i ruchowo – ćwiczenie z kursu dla studentów UAM w Poznaniu. Tytuł ćwiczenia kursowego: *Wysyłamy listy*.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Agnieszka Dutkiewicz.

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

pwn.pl sp. z o.o. ul. Romana Maja 1, 61-371 poznań
projekt@pwn-iws.pl www.pwn-iws.pl tel. (061) 873 62 48 faks (061) 873 62 49

NIP 296-10-16-845 REGON 931333660

pwn.pl

Ćwiczenie nr 5

Obszar wsparcia: ćwiczenie umiejętności współpracy

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Nasz wspólny rysunek.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Dla uczniów nadpobudliwych psychoruchowo, ujawniających zaburzenia w zakresie funkcjonowania społecznego.
3. **Cele ćwiczenia:** kształtowanie umiejętności integrowania się z zespołem klasowym i poznawania zwyczajów świątecznych rówieśników.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** kredki, ołówki, flamastry, kartki A4.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Zajęcia odbywają się w parach. Dwoje dzieci rysuje jednocześnie na jednej kartce wylosowany temat związany ze Świętami Bożego Narodzenia (może być inny krąg tematyczny). Wylosowany temat zachowuje w tajemnicy. W trakcie pracy uczniom nie wolno porozumiewać się za pomocą słów. Propozycje tematów: szopka bożonarodzeniowa, wigilijne potrawy, wymarzone prezenty, świąteczny kulig, rodzinna kolacja itp. Po zakończeniu dzieci prezentują swoje prace, odgadują tematy, a następnie dokonują oceny współpracy. Nauczyciel rozdaje karteczki, na których każdy uczeń zaznacza krzyżykiem na 3-stopniowej skali stopień zadowolenia ze wspólnej pracy. W kręgu cała grupa omawia trudności wspólnej pracy i sposoby radzenia sobie z nimi. Na pożegnanie wspólna zabawa: wszystkie dzieci siedzą na dywanie – na sygnał prowadzącego „jeżdżą” na dywanie, odpychając się nogami i rękami i żegnają się z napotykanymi po drodze kolegami (np. przez podanie dłoni, „przybicie piątki”, trącenie stopą w stopę).
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:**
 - *poznanie różnych zwyczajów i tradycji świątecznych,*
 - *wykonanie pracy plastycznej zgodnie z podaną instrukcją,*
 - *ćwiczenie świadomości schematu ciała i przestrzeni.*
7. **Obszar podstawy programowej:** *edukacja społeczna, wychowanie fizyczne; poznawanie zwyczajów świątecznych, aktywne uczestniczenie we wspólnym działaniu; kształtowanie sprawności fizycznej.*
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** Polecenia należy dostosować do indywidualnych potrzeb psychofizycznych i edukacyjnych ucznia.
9. **Źródło danego, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** źródło nieznane.

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

10. Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie: Alina Czernicka.

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

pwn.pl sp. z o.o. ul. Romana Maya 1, 61-371 Poznań
projekt@pwn-iws.pl www.pwn-iws.pl tel. (061) 873 62 48 faks (061) 873 62 49

NIP 896 10 16 848 REGON 930533660

pwnpl

Ćwiczenie nr 1

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające umiejętność wyrażania emocji

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Nazywamy uczucia.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Dla uczniów z zaburzeniami zachowania i z deficytem umiejętności uwagi.
3. **Cele ćwiczenia:** rozpoznawanie i nazywanie uczuć u siebie i innych, bogacenie słownictwa.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** karteczki, flamastry, pudełko.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Dzieci wraz z nauczycielem siedzą w kręgu i porządkując obrazki do znanej wszystkim bajki (np. „Czerwony Kapturek”), opowiadają jej treść. Kolejne dziecko dopowiada zdanie. Nauczyciel przerywa opowiadanie, zachęcając dzieci do nazywania uczuć i emocji, jakich doświadczają bohaterowie bajki podczas kolejnych wydarzeń. Nazwy uczuć zapisują na karteczkach, które wrzucają do pudełka. Po zakończeniu opowiadania dzieci losują kartki z nazwami uczuć i za pomocą mowy ciała, mimiki, próbują je pokazać koleżankom i kolegom. Pozostałe dzieci odgadują nazwę uczucia. Dzieci dzielą wylosowane uczucia na przyjemne i nieprzyjemne, rozmawiają o swoich doświadczeniach życiowych dotyczących przeżywania różnych emocji i sposobów radzenia sobie z nimi.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:**
Uczeń:
 - *obdarza uwagę dzieci i dorosłych, słucha ich wypowiedzi i chce zrozumieć, co przekazują;*
 - *komunikuje w jasny sposób swoje odczucia;*
 - *przestrzega reguł obowiązujących w społeczności dziecięcej oraz w świecie dorosłych, grzecznie zwraca się do innych.*
7. **Obszar podstawy programowej:**
 - *kształtowanie u uczniów postaw warunkujących sprawne i odpowiedzialne funkcjonowanie we współczesnym świecie,*
 - *wzbogacanie zasobu słownictwa uczniów,*
 - *umiejętność komunikowania się w języku ojczystym.*
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** brak.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** źródło nieznane.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Danuta Konopka.

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO
CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

pwn.pl sp. z o.o. ul. Romana Kwiatka 7 61-371 Poznań
projekt@pwn-iws.pl www.pwn-iws.pl tel. (061) 873 62 48 faks (061) 873 62 49

NIP 896-10-16-840 REGON 980433660

pwnpl

Ćwiczenie nr 5

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające wyrażanie emocji

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Nie pękaj.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Ćwiczenie dla całej klasy, szczególnie pomocne dla uczniów z zaburzeniami zachowania.
3. **Cele ćwiczenia:** rozwijanie umiejętności radzenia sobie z przykrymi emocjami.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** plastikowa kostka do gry z przyklejonymi twarzami dzieci, które wyrażają przykre emocje (mogą być to, np. twarze wycięte z czasopism lub gotowe emotikony), dwa balony.

5. **Przebieg ćwiczenia:** Uczniowie siadają w kręgu. Nauczyciel na środku kładzie dużą plastikową kostkę do gry. Na każdej ścianie kostki zamiast oczek z punktami znajduje się rysunek z twarzą dziecka – wyrażającą przykre emocje, np. złość, smutek, ból, strach, gniew, lęk (6 przykładów – tyle, ile oczek). Po kolei każde dziecko jeden raz rzuca kostką. Zastanawia się, co mogło być przyczyną wywołania przykrej emocji u dziecka, którego buźkę wyrzuciła kostka (np. chłopiec się złości, bo popsuła mu się jego ulubiona zabawka, dziewczynka gniewa się na koleżankę, bo zdradziła innym jej tajemnicę, Ania jest smutna, bo nie dostała piątki ze sprawdzianu).

Nauczyciel podsumowuje tę część ćwiczenia: „Každy z nas odczuwa przykre emocje, zwłaszcza gdy pojawiają się jakieś trudne sytuacje, jakieś problemy, często niezależne od nas. Nie ma jednak złych emocji, może być tylko zły sposób radzenia sobie z nimi lub zły sposób ich wyrażania ich”. Nauczyciel, chcąc przekonać dzieci o ważności tego, co powiedział, prosi dwoje uczniów o nadmuchiwanie balonów. Następnie mówi, że balon to człowiek, a powietrze w nim to, np. złość. Potem zadaje pytanie: „Co się dzieje z człowiekiem, gdy złość utknie, np. w środku głowy?”.

Jeden uczeń tak długo uciska balon, aż balon pęknie. Drugi stopniowo wypuszcza powietrze – **balon nie pęka**. Nauczyciel pyta, który ze sposobów był bezpieczny? Podkreśla, że w drugim przypadku balon pozostał cały, nie pękł, chociaż złość została wypuszczona. Powyższym wnioskiem można zakończyć ćwiczenie. Podczas pracy z trzecioklasistami kolejnym etapem ćwiczenia może być praca w grupach, polegająca na tym, że uczniowie zapisują na pojedynczych kartkach przykłady dobrych i złych sposobów radzenia sobie z emocjami. Następnie dobre sposoby przyklejają pod niezniszczonym balonem, a złe – pod strzępami zniszczonego. Na koniec można rozdać dzieciom balony, a następnie polecić im, aby nadmuchały jeden z nich i wypuścili z niego powietrze (ćwiczenie oddechowe).

6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *kształtowanie u uczniów postaw warunkujących sprawne i odpowiedzialne funkcjonowanie we współczesnym świecie.*

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

pwn.plsp z o.o. ul. Romana Maja 1 61-371 poznań
projekt@pwn-iws.pl www.pwn-iws.pl tel. (061) 873 62 48 faks (061) 873 62 49
NIP 296 10 16 345 REGON 93093660

pwn.pl

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

7. **Obszar podstawy programowej:** edukacja społeczna – uczeń *potrafi odróżnić, co jest dobre, a co złe, w kontaktach z rówieśnikami i dorosłymi.*
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** Ćwiczenie można wykorzystać w całości, uwzględniając kolejne etapy, zaś w wypadku młodszych dzieci – wybrać, np. tylko „kostkę uczuć” – etap 1 lub „nadmuchiwanie i wypuszczanie powietrza z balonów”.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** źródło nieznane.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Aneta Pawlak.

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 1

Obszar wsparcia: koncentracja uwagi

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Niepotrzebne słowo.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Dla uczniów z zaburzoną koncentracją uwagi.
3. **Cele ćwiczenia:** doskonalenie spostrzegawczości, koncentracji uwagi, umiejętności czytania ze zrozumieniem.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** karta pracy z napisanymi wyrazami, długopis.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Uczeń na karcie pracy otrzymuje szereg wyrazów. Jego zadaniem jest przeczytanie wyrazów i skreślenie tych, które nie pasują do pozostałych w linijce.

mleko	chleb	serek	kamień	jajko	masło
jajko	kurczak	szczenię	kura	kogut	kurczątko
miska	garnek	patelnia	lodówka	talerz	szklanka
woda	budyń	sok	kawa	herbata	mleko

6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *zdobycie przez uczniów umiejętności wykorzystywania posiadanych wiadomości podczas wykonywania zadań i rozwiązywania problemów.*
7. **Obszar podstawy programowej:** uczeń czyta i rozumie teksty przeznaczone dla dzieci na I etapie edukacyjnym.
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** brak.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** źródło nieznane.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Elżbieta Szustek.

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 5

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspierające koncentrację uwagi

1. **Tytuł ćwiczenia:** *O co jeszcze zapytamy?*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Dla uczniów mających trudności ze współpracą w grupie.
3. **Cele ćwiczenia:**
Uczeń:
 - umie współpracować w grupie,
 - bierze odpowiedzialność za pracę grupy,
 - potrafi układać i zadawać pytania.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** obrazki dla grup, kartki ksero, długopisy.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Nauczyciel dzieli dzieci uczniów na grupy i przypomina o zasadach pracy w grupie. Następnie każda grupa otrzymuje ilustrację (każda grupa inną) oraz kartkę papieru i długopis. Zadaniem grup jest ułożenie jak najwięcej pytań do obrazka. Jeżeli grupy potrzebują pomocy, nauczyciel pomaga. Gdy prace są gotowe, każda grupa pokazuje pozostałym obrazek i przedstawia ułożone pytania. Jeżeli pozostali mają jeszcze pomysły, to dopowiadają inne pytania.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *wspomaganie dziecka w rozwoju społecznym i intelektualnym.*
7. **Obszar podstawy programowej:** edukacja społeczna; wychowanie do zgodnego współdziałania z rówieśnikami – uczeń *współpracuje z innymi w nauce szkolnej*; edukacja polonistyczna – uczeń *uczestniczy w rozmowach, zadaje pytania, udziela odpowiedzi i prezentuje własne zdanie; poszerza zakres słownictwa i struktur składniowych.*
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** brak.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** źródło nieznane; obrazki zaczerpnięte z publikacji: M. Kraszewska, *Małymi kroczkami. Ćwiczenia do zajęć wyrównawczych dla kl. I–II*, WIR, Kraków 2007.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Malwina Augustyniak.

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

projekt@pwn-iws.pl www.pwn-iws.pl tel. (061) 873 62 48 faks (061) 873 62 49

NIP 256 70 16 845 REGON 99 1533660

pwn.pl

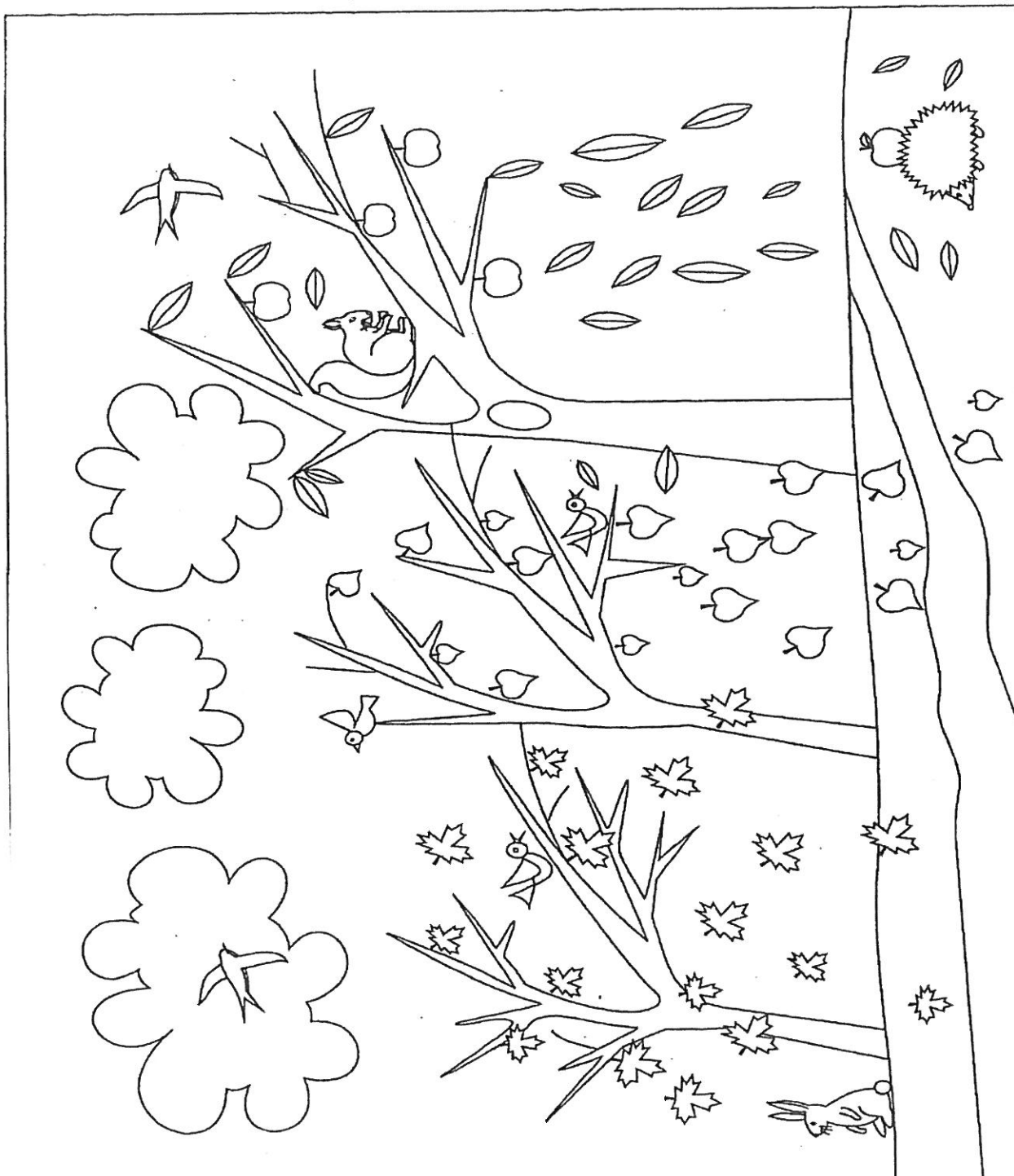
KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

pwn.plsp z o.o. ul. Romana Maya 1 61-371 poznań
projekt@pwn-iws.pl www.pwn-iws.pl tel. (061) 873 62 48 faks (061) 873 62 49
NIP 536-10-16-845 REGON 930933660

pwn.pl

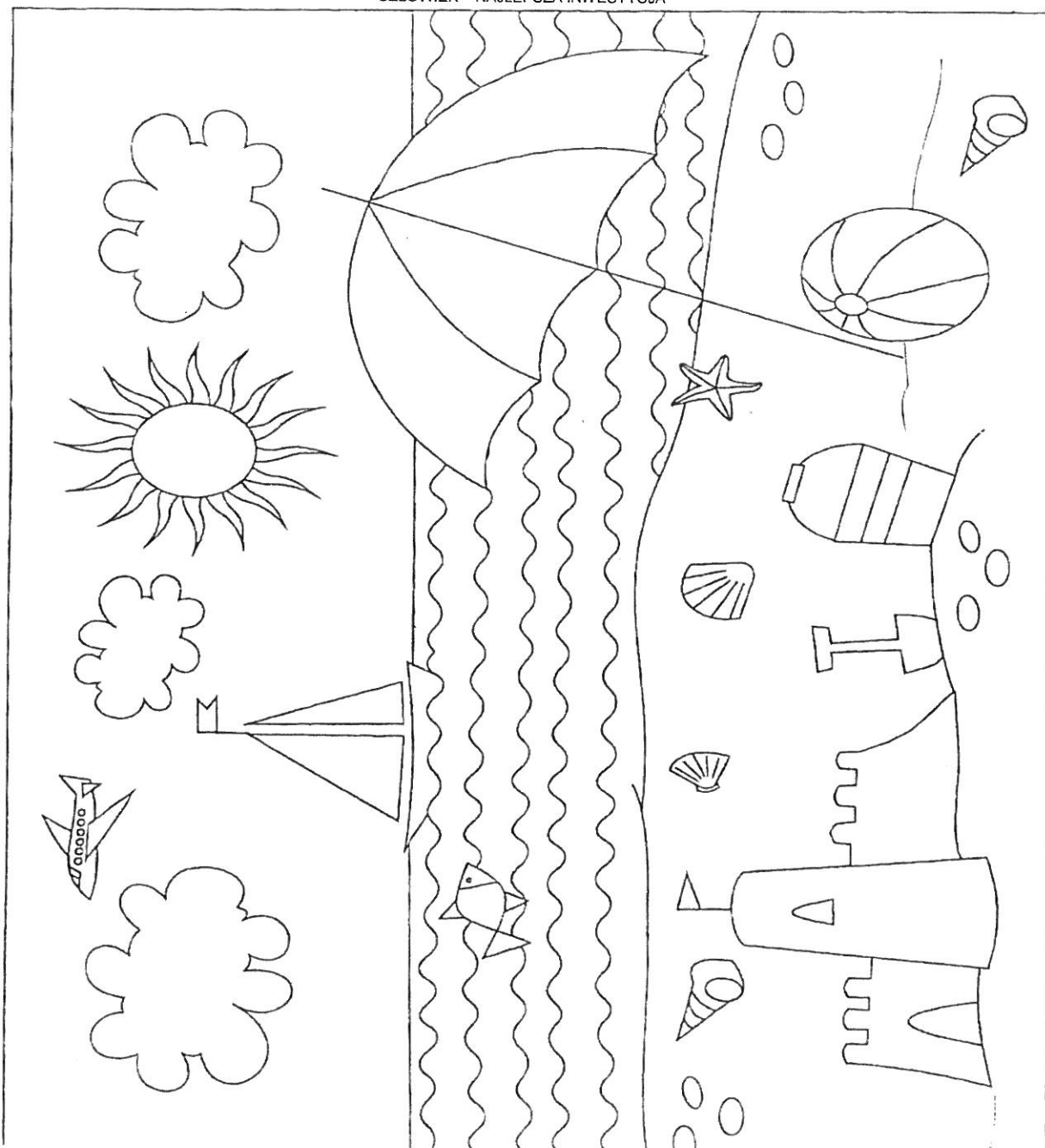
KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

PROJEKT WSPÓLFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

pwn.pl sp. z o.o. ul. Romana Maja 1, 61-371 Poznań
projekt@pwn-iws.pl www.pwn-iws.pl tel. (061) 873 62 48 faks (061) 873 62 49

NIP 296-10-16-045 REGON 937933660

pwn.pl

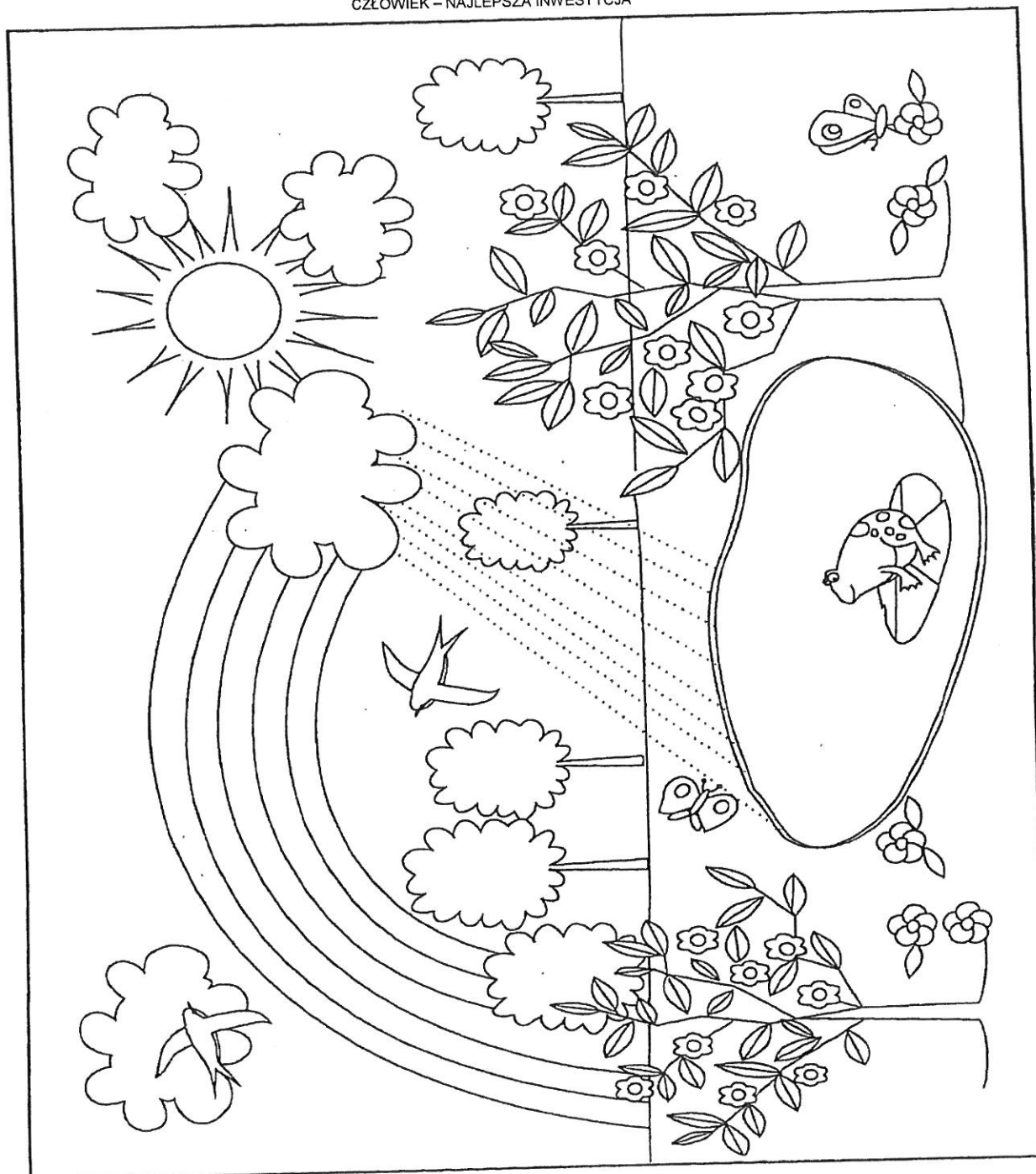
KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

pwn.pl sp. z o.o. ul. Romana Maja 1 61-371 Poznań
projekt@pwn-iws.pl www.pwn-iws.pl tel. (061) 873 62 48 faks (061) 873 62 49
NIP 296-10-16-845 REGON 950933660

pwn.pl

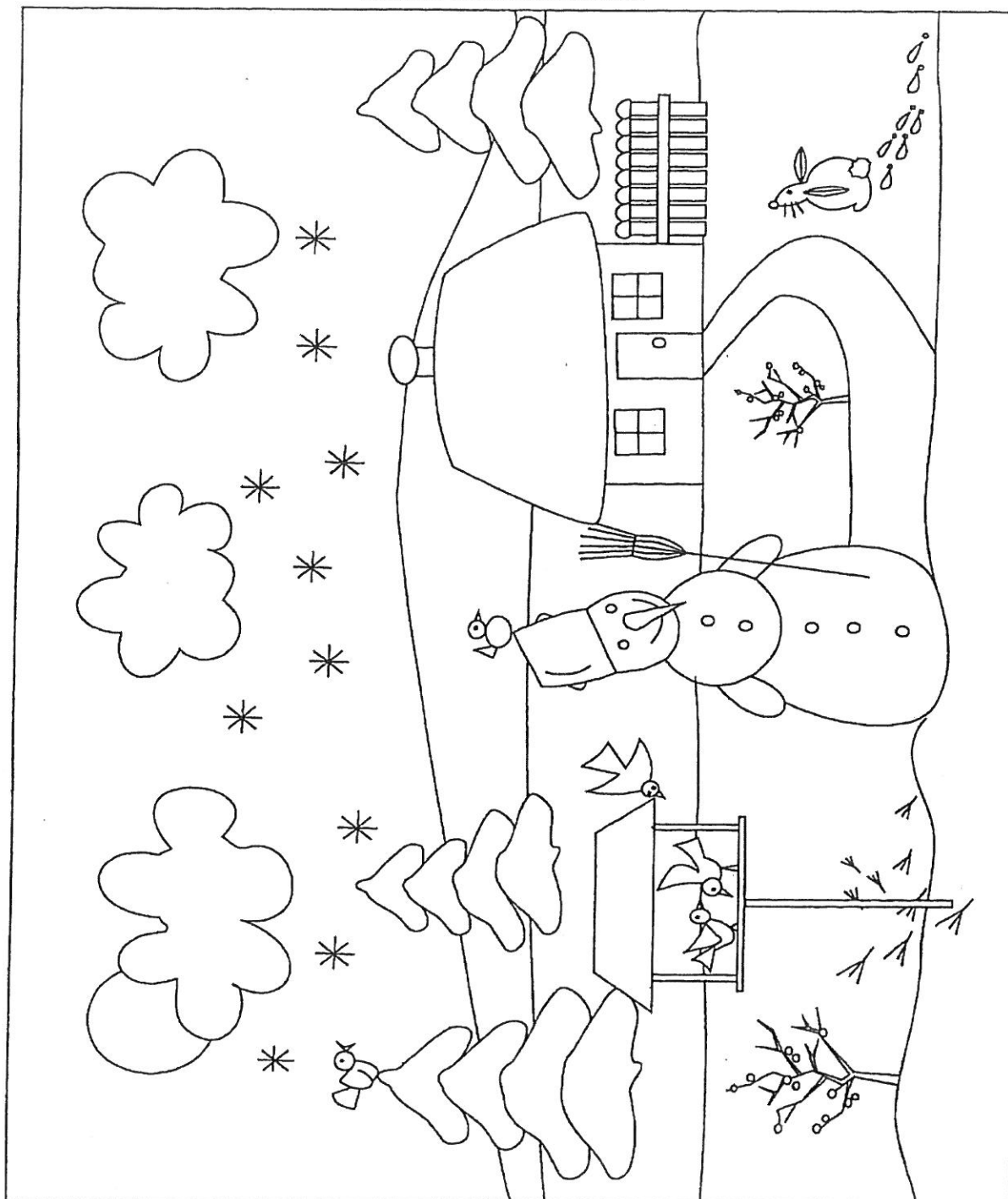
KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

pwn.pl sp. z o.o. ul. Romana Maja 7, 61-371 Poznań
projekt@pwn-iws.pl www.pwn-iws.pl tel. (061) 873 62 48 faks (061) 873 62 49
NIP 296-10-16-845 REGON 957933680

pwn.pl

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 1

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające koncentrację uwagi i pamięć

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Obserwator mody.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Ćwiczenie skierowane jest dla dzieci z zaburzeniami koncentracji uwagi.
3. **Cele ćwiczenia:**
 - ćwiczenie umiejętności synchronizowania koncentracji i zapamiętywania,
 - poprawianie spostrzegania, koncentracji uwagi, zapamiętywania,
 - kształtowanie umiejętności pisania krótkiego opisu wyglądu kolegów,
 - kształtowanie umiejętności współpracowania z innymi w zabawie, przestrzegania reguł wcześniej ustalonych.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** kartki, kredki, przybory do pisania.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Nauczyciel prosi, aby uczniowie zamknęli oczy i przypomnieli sobie szczegóły wyglądu jak największej liczby osób w klasie (ich kolor oczu, włosów, w co są dziś ubrane). Uczestnicy zapisują w formie notatki swoje spostrzeżenia, następnie sprawdzają poprawność wykonania zadania, przyglądając się opisanym przez siebie osobom. Wersja dla dzieci młodszych, które nie potrafią pisać, polega na narysowaniu jednej bądź kilku osób z klasy, pamiętając o wiernym odtworzeniu szczegółów ich wyglądu. Najlepiej, aby uczniowie wykonujący zadanie przeszli do innej sali. Jeśli nie ma możliwości przejścia do osobnej sali, na wstępie dzielimy klasę na II grupy, które siadają do siebie tyłem. Uczestnicy opisują przeciwną grupę. Można też przejść do innej klasy i poprosić uczniów o uważną obserwację kolegów przez kilka minut. Po powrocie do własnej sali dzieci wykonują zadanie, następnie powtórnie odwiedzają sąsiednią klasę w celu sprawdzenia poprawności wykonania zadania.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *uczeń współpracuje z innymi w zabawie, w nauce szkolnej i w sytuacjach życiowych; przestrzega reguł obowiązujących w społeczności dziecięcej oraz w świecie dorosłych, grzecznie zwraca się do innych w szkole, w domu i na ulicy.*
7. **Obszar podstawy programowej:** edukacja społeczna – *wychowanie do zgodnego współdziałania z rówieśnikami i dorosłymi.*
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** brak.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** źródło nieznane.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Magdalena Niewiedziała.

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

pwn.plsp z o.o. ul. Romana Maja 1, 61-371 Poznań
projekt@pwn-iws.pl www.pwn-iws.pl tel. (061) 873 62 48 faks (061) 873 62 49

NIP 896-10-16-045 REGON 930932660

pwn.pl

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

pwn.pl sp. z o.o. ul. Romana Maja 11 61-371 Poznań
projekt@pwn-iws.pl www.pwn-iws.pl tel. (061) 873 62 48 faks (061) 873 62 49

NIP 296-10-16-345 REGON 930933660

pwnpl

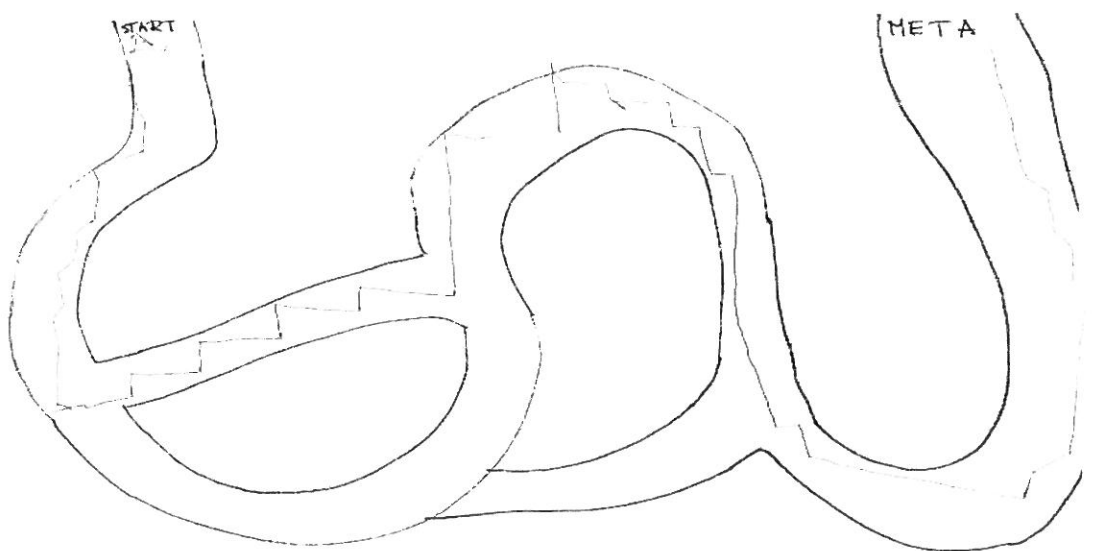
PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 3

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające umiejętność współpracy

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Od startu do mety.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Dla dzieci, które nie potrafią współpracować z innymi dziećmi oraz dla dzieci z zaburzeniami orientacji przestrzeni.
3. **Cele ćwiczenia:**
 - doskonalenie umiejętności współdziałania z innymi dzieckiem,
 - doskonalenie wskazywania kierunków: w prawo, w lewo, góra, dół.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** plansza z narysowaną drogą:

5. **Przebieg ćwiczenia:** Uczniowie dobierają się w pary. Jedno dziecko ma zawiązane oczy. Oboje otrzymują tę samą planszę z narysowaną drogą. Dziecko musi tak pokierować kolegą z zawiązanymi oczami (posługując się zwrotami: w prawo, w lewo, góra, dół), aby narysowało drogę od startu do mety.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** uczeń współpracuje z innymi w zabawie, w nauce szkolnej i w sytuacjach życiowych; przestrzega reguł obowiązujących w społeczności dziecięcej oraz w świecie dorosłych, grzecznie zwraca się do innych w szkole, w domu i na ulicy; wyprowadza kierunki od siebie i innych osób; określa

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

pwn.plsp z o.o. ul. Romana Majsa 1 61-371 poznań
projekt@pwn-iws.pl www.pwn-iws.pl tel. (061) 873 62 48 faks (061) 873 62 49
NIP 896-10-16-845 REGON 930933662

pwn.pl

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

położenie obiektów względem obranego obiektu; orientuje się na kartce papieru, aby odnajdywać informacje (np. w lewym górnym rogu) i rysować strzałki we właściwym kierunku.

7. **Obszar podstawy programowej:** edukacja społeczna – wychowanie do zgodnego współdziałania z rówieśnikami i dorosłymi; edukacja matematyczna – wspomaganie rozwoju umysłowego oraz kształtowanie wiadomości i umiejętności matematycznych dzieci.
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** Dzieci mogą zamienić się rolami wraz ze zmianą planszy.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** źródło nieznane.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Ewelina Rybczyńska.

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 5

Obszar wsparcia: ćwiczenia wspomagające słuch

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Odgłosy z ulicy.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Ćwiczenie dla uczniów z wadą słuchu.
3. **Cele ćwiczenia:** usprawnianie percepcji słuchowej.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** płyta CD.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Nauczyciel wprowadza dzieci w sytuację zadaniową. Wyjaśnia, że istotą zadania jest odgadnięcie, jakie odgłosy słyszał chłopiec, idąc do kolegi. Następnie prezentuje dzieciom odgłosy z płyty CD. Dzieci odgadują zagadki dźwiękowe: zapalanie silnika samochodu, tramwaj, jadące samochody, autobus, pociąg, trąbienie, karetka pogotowia, samochód hamujący z piskiem, kroki wielu osób i rozmowy ludzi.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *kojarzenie wiadomości i umiejętności z dźwiękami, rytmem i piosenkami.*
7. **Obszar podstawy programowej:** edukacja muzyczna – *uczeń rozróżnia podstawowe elementy muzyki (melodia, rytm, wysokość dźwięków).*
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** brak.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** źródło nieznane.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Danuta Konopka.

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 6

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające koncentrację uwagi

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Odruchy.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Dla dzieci mających problem z koncentracją uwagi i koordynacją psychoruchową.
3. **Cele ćwiczenia:**
 - stymulacja koncentracji uwagi,
 - doskonalenie koordynacji psychoruchowej,
 - ułatwienie kontaktu społecznego z innymi dziećmi.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** brak.
5. **Przebieg ćwiczenia:** W ćwiczeniu bierze udział czworo dzieci (A, B, C, D).

Dziecko A leży na plecach.

Dziecko B siedzi po turecku naprzeciw dziecka A.

Dzieci C i D klęczą po obu stronach dziecka A (tak aby kontrolować jednocześnie jego rękę i nogę).

Dziecko B jest liderem – wymienia kończyny: prawą lub lewą nogę, prawą lub lewą rękę, obie ręce, obie nogi, które dziecko A musi unieść do góry. W odpowiednim momencie kończy ćwiczenie, każąc dziecku A wstać.

Dzieci C i D mają za zadanie przytrzymywać i blokować części ciała, które unosi dziecko A.

Na komendę „Wstań!” dzieci C i D próbują uniemożliwić dziecku A wstanie.

6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *wspomaganie dziecka w intelektualnym, fizycznym oraz społecznym.*
7. **Obszar podstawy programowej:** w obszarze wychowania fizycznego – w zakresie sportów całego życia i wypoczynku *uczeń bierze udział w zabawach, minigrach i grach terenowych, zawodach sportowych, respektując reguły i podporządkowując się decyzjom sędziego.*
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** brak.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** źródło nieznane.
10. **Imię i nazwisko autor dostosowującego ćwiczenie:** Paweł Mazurkiewicz.

Ćwiczenie nr 9

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające rozwój manualny przy zaburzeniach grafomotorycznych

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Odwzorowywanie sylwetek ludzików.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Dla uczniów z nadpobudliwością ruchową.
3. **Cele ćwiczenia:**
 - usprawnianie spostrzegania i koordynacji wzrokowo-ruchowej,
 - kształcenie koncentracji i uwagi,
 - mobilizowanie do aktywności własnej.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** sylwetki ludzików do odwzorowywania, 2 komplety kart z ludzikami.

5. Przebieg ćwiczenia:

A) Na podstawie podanego wzoru uczeń odwzorowuje sylwetki ludzików tej samej wielkości, co wzór.

B) Nauczyciel pokazuje uczniowi jedną z czterech kart z ludzikami, a uczeń zapamiętuje i rysuje na kartce zapamiętany obraz.

C) Nauczyciel pokazuje jedną z czterech kart przez 5 sekund. Uczeń ma na stoliku karty, szuka i podnosi odpowiednią sylwetkę pokazaną przez nauczyciela.

D) Nauczyciel pokazuje jedną z czterech kart z ludzikami. Uczeń zapamiętuje obraz i stara się odtworzyć sylwetkę z karty.

6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *kształtowanie umiejętności służących zdobywaniu wiedzy (pisanie).*
7. **Obszar podstawy programowej:** *kształtowanie umiejętności kształtnego i estetycznego pisma.*
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** Ćwiczenie odbywa się pod kierunkiem nauczyciela.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** źródło nieznane.

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

10. Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie: Ewa Nestorowska.

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

pwn.pl sp. z o.o. ul. Romana Maja 1, 81-371 Poznań

projekt@pwn-iws.pl www.pwn-iws.pl tel. (061) 873 62 48 faks (061) 873 62 49

NIP 896 12 16 848 REGON 140333662

pwnpl

Ćwiczenie nr 9

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające analizę wzrokową, koncentrację uwagi, pamięć

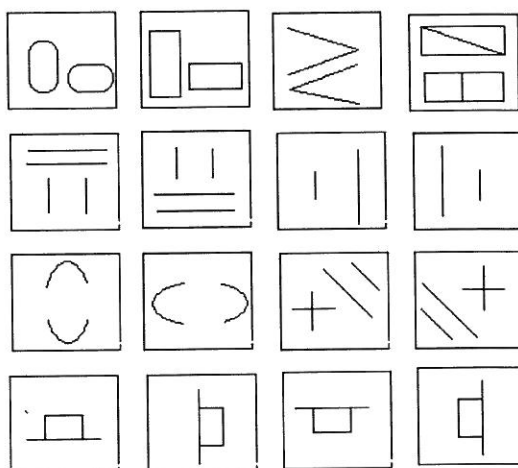
1. **Tytuł ćwiczenia:** *Odwzorowywanie symboli.*

2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Dla uczniów nadpobudliwych, uczniów z zaburzeniami analizy i syntezy wzrokowej oraz dla dzieci z problemami koncentracji uwagi.

3. **Cele ćwiczenia:**

- ćwiczenie spostrzegawczości, koncentracji uwagi,
- usprawnienie analizy i syntezy wzrokowej,
- ćwiczenie pamięci,
- usprawnienie orientacji przestrzennej,
- usprawnienie koordynacji wzrokowo-ruchowej.

4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** tablica z różnymi kształtami, pojedyncze kartoniki z takimi samymi wzorami, puste kartoniki.

5. Przebieg ćwiczenia:

Propozycja nr 1: Pokazujemy dziecku tablicę z różnymi kształtami, uczeń dostaje takie same wzory na pojedynczych kartonikach. Ćwiczenie polega na dobieraniu takich samych wzorów i nałożeniu kartoników na właściwe miejsca tablicy.

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Propozycja nr 2: Dajemy uczniowi tablicę ze wszystkimi wzorami. Pokazujemy wybrany wzór na małym kartoniku. Dziecko odszukuje na tablicy wskazany przez nauczyciela wzór, zapamiętuje go, a następnie samodzielnie z pamięci rysuje go na pustych kwadratach.

Propozycja nr 3: Nauczyciel pokazuje na małych kartonikach różne kształty. Uczeń przygląda się im i je zapamiętuje. Następnie na tablicy ze wszystkimi wzorami wskazuje wzory, które zapamiętał. Utrudnieniem zadania może być zwrócenie uwagi na prawidłową kolejność w odtwarzaniu zapamiętanych wzorów. Uczniowie mogą rysować zapamiętane wzory.

6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *wyposażenie dziecka w umiejętność czytania i pisanie, w wiadomości i sprawności matematyczne potrzebne w sytuacjach życiowych i szkolnych oraz przy rozwiązywaniu problemów.*
7. **Obszar podstawy programowej:** *uczeń wprowadza kierunki od siebie i innych osób; określa położenie obiektów względem obranego obiektu; orientuje się na kartce papieru.*
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** brak.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** Micorek M., *Materiały pomocnicze do zajęć korekcyjno-kompensacyjnych z dziećmi sześciolletnimi i siedmioletnimi*, RODN „WOM”, Bielsko-Biała 2008.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Dorota Zielińska.

Ćwiczenie nr 10

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające koncentrację uwagi, percepcję słuchowo-wzrokową, pamięć i umiejętność podejmowania decyzji

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Omnibus – wiem wszystko.*

2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Ćwiczenie dla dowolnej liczby uczniów, w tym: nadpobudliwych, z zaburzoną motywacją do nauki i aktywności.

3. **Cele ćwiczenia:**

- wyciszenie, koncentracja uwagi,
- koncentracja na bodźcach słuchowych i wzrokowych,
- rozwijanie mowy,
- wzbogacania czynnego słowniczka dziecka.

4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** karta pracy z opisaną tabelką.

5. **Przebieg ćwiczenia:** Uczniowie otrzymują kartki z narysowaną i opisaną tabelką. Na określony znak wybrany uczeń w myślach mówi po kolei litery alfabetu. Na hasło „stop” mówi literę, na której się zatrzymał. Uczniowie rozpoczynają wpisywanie odpowiednich haseł do tabelki. Po ustalonym limicie czasu (np. 5 minutach) następuje sprawdzenie zapisów.

Punktacja wygląda następująco:

- Jeżeli uczeń jako jedyny ma wpisany wyraz z danej kategorii (np. zwierzę, imię lub rzeczownik itp.) wpisuje sobie 15 pkt.
- Jeżeli kilku uczniów będzie miało wpisany wyraz w danej kategorii, ale wyrazy te będą inne, wpisuje sobie 10 pkt.
- Jeżeli kilku uczniów w danej kategorii będzie miało wpisany ten sam wyraz, wpisują 5 pkt.

Przygotowane przykładowe kategorie:

- Edukacja środowiskowo-przyrodnicza:

PAŃSTWO	MIASTO	ROSLINA	ZWIERZĘ	ZAWÓD	IMIĘ	SŁAWNA OSOBA	PUNKTY

- Edukacja środowiskowa:

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

KWIATY	DRZEWA	OWOCE	WARZYWA	PTAKI	RYBY	SSAKI	PUNKTY

- Edukacja polonistyczna:

RZECZOWNIK	CZASOWNIK	PRZYMOTNIK	PUNKTY

Przed rozpoczęciem zabawy można wypić wodę oraz wykonać ćwiczenia **Kinezylogii Edukacyjnej** na rozluźnienie, nabranie pewności siebie i kreatywne myślenie np.: *Punkty pozytywne, Oddychanie Brzuszkiem, Energetyzator*.

6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *rozwijanie predyspozycji i zdolności poznawczych dziecka.*

7. **Obszar podstawy programowej:** *uczeń w zakresie tworzy wypowiedzi, uczestniczy w rozmowach: zadaje pytania, udziela odpowiedzi i prezentuje własne zdanie: poszerza zakres słownictwa i struktur składniowych.*

8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:**

- Dzieci z dużymi zaburzeniami grafomotorycznymi mogą bawić się w omnibusa słownie. Zalecana liczba dzieci do zabawy słownej to nie więcej niż czworo.
- Karta z większą liczbą kategorii jest przeznaczona do gry na ok. 40 min (4–5 liter).
- Można wykorzystać karty polonistyczne jako uzupełnienie ćwiczeń na ok. 25 min (4 litery).

9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** źródło nieznane.

10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Małgorzata Błasziewicz.

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 8

Obszar wsparcia: koncentracja uwagi, pamięć, umiejętność współpracy, wyrażanie emocji

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Opowiadanie.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Ćwiczenia dla grupy uczniów (ze szczególnym uwzględnieniem tych, którzy mają trudności z budowaniem dłuższych wypowiedzi).
3. **Cele ćwiczenia:**
 - doskonalenie umiejętności układania i zapisywania opowiadania,
 - wdrażanie do dbałości o poprawność gramatyczną, ortograficzną oraz interpunkcyjną,
 - utrwalenie części mowy,
 - kształtowanie umiejętności pracy w zespole.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** kartki, długopisy, karteczki z podanymi wyrazami, kredki.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Uczniowie pracują w zespołach. Każdy zespół otrzymuje karteczki z zapisanymi częściami mowy: *las, drzewo, rośnie, ścięto, wielkie, tajemnicze, mech, ciemność, panuje, spadło, szyszka, wiewiórka, ruda, noc.* Uczniowie mają za zadanie ułożyć opowiadanie, wykorzystując wszystkie podane wyrazy. Mogą, oczywiście, dodać swoje wyrazy i zwroty. Po ukończeniu pracy każdy zespół prezentuje swoją pracę na forum klasy. Dodatkowo nauczyciel może polecić uczniom podkreślenie części mowy: czasowniki na czerwono, rzeczowniki na niebiesko, przymiotniki na czarno.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** wspieranie rozwoju intelektualnego i społecznego.
7. **Obszar podstawy programowej:** *uczeń tworzy wypowiedzi w formie ustnej i pisemnej: kilkuzdaniową wypowiedź, krótkie opowiadanie i opis, list prywatny, życzenia, zaproszenie; dobiera właściwe formy komunikowania się w różnych sytuacjach społecznych, uczestniczy w rozmowach: zadaje pytania, udziela odpowiedzi i prezentuje własne zdanie; poszerza zakres słownictwa i struktur składniowych; wie, jak należy zachowywać się w stosunku do dorosłych i rówieśników (formy grzecznościowe); zna prawa ucznia i jego obowiązki (w tym zasady bycia dobrym kolegą), respektuje je; uczestniczy w szkolnych wydarzeniach.*
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** brak.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** źródło nieznane.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Barbara Andrzejewska.

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 1

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające rozwój manualny przy zaburzeniach grafomotorycznych

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Ósemka w kratkę.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Ćwiczenie indywidualne zalecane dla dzieci z obniżoną sprawnością manualną, zaburzoną koordynacją wzrokowo-ruchową i orientacją przestrzenną.
3. **Cele ćwiczenia:**
 - doskonalenie sprawności grafomotorycznej,
 - usprawnianie koordynacji wzrokowo-ruchowej,
 - synchronizacja i usprawnienie półkul mózgowych.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** karta z 6 modelami „leniwych ósemek”, kredki w różnych kolorach.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Dziecko rysuje według wskazówek nauczyciela:
 - leniwą ósemkę w powietrzu,
 - leniwą ósemkę palcem na kartce,
 - obrysowuje model pierwszej ósemki na zewnątrz w odległości około 2 mm od linii ósemki,
 - rysuje drugą ósemkę wewnątrz jej modelu (linie ok. 2 mm od linii ósemki),
 - rysuje w kolejnym modelu ósemki linie pionowe, a następnie linie poziome (ósemka w kratkę),
 - w następnym modelu – linie ukośne z góry na prawo,
 - w kolejnym – linie ukośne z góry na lewo.

Ostatni model ósemki dziecko ozdabia w dowolny sposób.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** uczeń dba o estetykę i poprawność graficzną pisma.
7. **Obszar podstawy programowej:** edukacja polonistyczna – początkowa nauka czytania i pisania.
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** W trakcie wykonywania kolejnych ćwiczeń grafomotorycznych w modelach leniwej ósemki dziecko powinno mieć możliwość odpoczynku, rozluźnienia. Warto wprowadzać ćwiczenia ruchowe, oddechowe itp.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** metoda kinezylogii edukacyjnej P. Dennisona.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Katarzyna Wróblewska.

Ćwiczenie nr 10

Obszar wsparcia: rozwój manualny przy zaburzeniach grafomotorycznych (z zakresu kinezylogii edukacyjnej)

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Ósemkowe wariacje.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Ćwiczenie jest zalecane dla dzieci w młodszym wieku szkolnym, ale może być pomocne również dla tych starszych.
3. **Cele ćwiczenia:**
 - integrowanie funkcji półkul mózgowych,
 - rozwijanie sprawności manualnych,
 - poprawianie koncentracji uwagi,
 - doskonalenie koordynacji wzrokowo-ruchowej,
 - rozwijanie wyobraźni,
 - uczenie współdziałania w relacjach z innymi.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** wydrukowane wzory „leniwej ósemki” o różnych wielkościach.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Dzieci układają dowolne wzory z „leniwych ósemek”, np. na arkuszach szarego papieru (w ramach pracy grupowej lub indywidualnie na mniejszych arkuszach). Następnie przyklejają je i w ten sposób powstaje obraz wykonany z „leniwych ósemek”. W dalszej części dzieci ozdabiają swoje ósemki, kreśląc po śladzie kolorowymi kredkami (zawsze w lewo do góry). Można stosować również inne techniki plastyczne w ozdabianiu swoich prac, np. wyklejanie kuleczkami z bibuły.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *wspomaganie rozwoju umysłowego w zakresie usprawniania procesu koncentracji uwagi.*
7. **Obszar podstawy programowej:** w zakresie umiejętności pisania – *uczeń dba o estetykę i poprawność graficzną pisma.*
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** Wykonana praca zbiorowa, zawieszona na stałe w klasie, może posłużyć do ćwiczeń w kreśleniu leniwej ósemki, np. w czasie przerw lekcyjnych.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** pomysł własny nauczyciela.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Dorota Panasiuk.

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 2

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające koncentrację uwagi

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Pająk*.
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Dla grupy dzieci, które z trudem obdarzają uwagę drugą osobę (dorostego i rówieśników).
3. **Cele ćwiczenia:**
 - rozwijanie umiejętności koncentracji uwagi,
 - budowanie zaufania do drugiej osoby.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** kartki z narysowanymi kwadratami podzielonymi na pola kwadratowe (3 pola x 3 pola).

	PAJĄK	

5. **Przebieg ćwiczenia:** Nauczyciel rozdaje dzieciom kartki. Zadaniem dzieci jest uważne słuchanie i rysowanie trasy wg wskazówek nauczyciela, np.: pająk idzie w lewo, pająk idzie w dół, pająk idzie w prawo itp. Dzieci muszą zareagować wtedy, gdy pająk wyjdzie poza granice kwadratu. Jeżeli dzieci nie mają problemu z wykonaniem tego ćwiczenia, można zwiększyć trudność przez przygotowanie kwadratów z większą liczbą pól, np.: 4 x 4, 5 x 5 lub większe.
Wersja II: Kwadrat z pajakiem ma tylko nauczyciel. Pokazuje go dzieciom i objaśnia zasady śledzenia trasy pajaka. Uczniowie zasłaniają oczy. Nauczyciel mówi: pająk idzie w prawo, pająk idzie do góry itd. Dzieci reagują wtedy, gdy pająk wyjdzie poza granice kwadratu.
Uwaga: Nauczyciel mówi, że każde jego polecenie oznacza przejście na następne pole zgodnie z jego instrukcją.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *obdarzanie uwagą rówieśników i dorosłych, słuchanie wypowiedzi innych i rozumienie tego, co inni przekazują.*
7. **Obszar podstawy programowej:** *wspomaganie rozwoju umysłowego w zakresie umiejętności społecznych warunkujących słuchanie i porozumiewanie się.*
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** brak.
Ćwiczenie można stosować dla wszystkich dzieci, ponieważ zawiera ono trzy stopnie trudności.

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

9. Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji: źródło nieznane.

10. Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie: mgr Maria Żurek.

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

pwn.pl sp. z o.o. ul. Romanowa 11 61-371 Poznań
projekt@pwn-iws.pl www.pwn-iws.pl tel. (061) 873 62 48 faks (061) 873 62 49
NIP 896-10-16-245 REGON 980332660

pwn.pl

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 7

Obszar wsparcia: ćwiczenie dla grupy wspomagające pamięć

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Pakowanie walizki (gra słowna).*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Ćwiczenie zalecane dla uczniów mających trudności w zapamiętywaniu ciągów słownych, rymowanek, wierszyków, piosenek, wiadomości oraz dla uczniów mających trudności z koncentracją uwagi.
3. **Cele ćwiczenia:** wspomaganie pamięci i koncentracji uwagi.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** kartoniki z literami, walizka.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Uczniowie siedzą w kręgu wokół walizki. Wyobrażają sobie, że przed wyruszeniem w podróż będą pakować walizkę. Mogą włożyć do niej, co chcą, byle to nie było większe od walizki. Pierwszy z uczniów losuje kartonik z literą. Na wylosowaną literę wymienia nazwę przedmiotu, rośliny lub zwierzątka pluszowego, które „spakuje” do walizki. Kolejny uczeń powtarza nazwę rzeczy „spakowanej” przez poprzednika i wymienia własną rzecz. I tak kolejno uczestnicy gry podają nazwy różnych rzeczy. Wygrywa gracz, który „spakuje” ich najwięcej i będzie potrafił je wymienić. Po losowaniu kolejnej litery gra toczy się dalej.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** uczeń kończący klasę I: *odtworza z pamięci teksty dla dzieci, np. wiersze, piosenki, fragmenty prozy.*
7. **Obszar podstawy programowej:** edukacja polonistyczna – kształcenie umiejętności wypowiadania się w małych formach teatralnych.
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** brak.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** Małgorzata Szelachowska, „Pentliczek”, nr 27, 1994.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Katarzyna Wróblewska.

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 1

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające koncentrację uwagi

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Pamięciowe łamanie głowy.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Dla uczniów w każdym wieku.
3. **Cel główny ćwiczenia:** ćwiczenie koncentracji uwagi.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** ilustracja, pocztówka.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Dziecko przez 2–3 minuty przypatruje się obrazkowi. Po tym czasie obrazek zabieramy, a zadaniem dziecka jest wymienienie jak największej ilości przedmiotów, które się na nim znajdowały lub opowiedzenie treści ilustracji. Przed wykonaniem zadania można z dziećmi wykonać poznane ćwiczenia z KE, np. „Pompowanie piętą”, „Sowa”.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *uczeń tworzy wypowiedzi w formie ustnej i pisemnej, kształtowanie uczniów postaw warunkujących sprawne i odpowiedzialne funkcjonowanie we współczesnym świecie.*
7. **Obszar podstawy programowej:** edukacja polonistyczna – *uczeń uważnie słucha wypowiedzi i korzysta z przekazywanych informacji.*
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** Zabawa dostosowana powinna być do możliwości dzieci. Na ilustracji powinna znajdować się odpowiednia liczba przedmiotów, tak aby dziecko mogło je bez problemu zapamiętać.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** źródło nieznane.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Hanna Renz.

Ćwiczenie nr 1

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające analizę słuchową

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Pan Pytalski.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Ćwiczenie jest zalecane dla wszystkich uczniów klasy pierwszej, również dla niedosłyszących lub z wadą słuchu.
3. **Cele ćwiczenia:** kształcenie słuchu fonematycznego, rozpoznawanie samogłosek.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** ortogramy z literami odpowiadającymi poznanym głoskom, 6 kolorowych szarf do zaznaczenia miejsca, do którego dana głoska zaprosiła pana Pytalskiego, wzory „leniwych ósemek” dla tych dzieci, które nie potrafią samodzielnie napisać wzoru.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Nauczyciel opowiada dzieciom, że kiedyś był sobie pan Pytalski, który przyjaźnił się z sześcioma głoskami: głoską A, E, O, U, I, Y. Pewnego razu spotkał głoskę A, która zaprosiła go na lody. Pan Pytalski bardzo się ucieszył i obiecał przyjść. Gdy nadeszła niedziela, zapomniał, która głoska zaprosiła go do siebie. Wymieniał wszystkie imiona, ale nie mógł sobie przypomnieć. Poszedł do dzieci i poprosił, żeby mu pomogły. Pan Pytalski wymieniał ich imiona, zaś dzieci klaskały, gdy wymówił imię głoski, do której miał udać się z wizytą. Po opowiedzeniu tej historyjki nauczyciel proponuje dzieciom, by pomogły Panu Pytalskiemu i wtedy klaszczą, gdy usłyszą głoskę „a”. Innym razem nauczyciel opowiada dzieciom, że Pan Pytalski został zaproszony przez głoskę I na wycieczkę, następnie przez głoskę E do wesołego miasteczka, przez głoskę O do cyrku, przez głoskę U na plażę, przez głoskę Y w kosmos itp. Za każdym razem chodzi o to, by dzieci słuchowo różnicowały ćwiczoną głoskę i to poprawne różnicowanie manifestowały gestem. Uzupełnieniem zabawy może być tworzenie portretów głosek poprzez odpowiednie ustawienie się dzieci. Zabawę można zakończyć zajęciami plastycznymi – zachęcić uczniów do wylepiania plasteliną wielkich i małych liter, będących odpowiednikami poznanych głosek (ćwiczenie to wpływa dodatnio na doskonalenie sprawności manualnych). Jeżeli uczniowie wcześniej poznali sposób i kierunek pisania „leniwej ósemki” (ćw. z KE), można nauczyć je wpisywać w alfabetyczną ósemkę małe litery poznanych samogłosek.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *zdobycie przez uczniów umiejętności wykorzystywania posiadanych wiadomości podczas wykonywania zadań i rozwiązywania problemów.*
7. **Obszar podstawy programowej:** edukacja polonistyczna – uczeń *posługuje się ze zrozumieniem określeniami: głoska, litera.*
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** Ćwiczenie można przeprowadzić, wykorzystując jedną tylko samogłoskę, np. przy wprowadzeniu jej na danych zajęciach lub na zajęciach utrwalających wszystkie poznane samogłoski z wyjątkiem „ą” i „ę”, ponieważ nie ma wyrazów rozpoczynających się od tych samogłosek.

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

9. Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji: źródło nieznane.

10. Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie: Aneta Pawlak.

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

pwn.pl sp. z o.o. ul. Romana Maja 1 61-371 Poznań
projekt@pwn-iws.pl www.pwn-iws.pl tel. (061) 873 62 48 faks (061) 873 62 49

NIP 596 10 16 845 REGON 143753366

pwn.pl

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 9

Obszar wsparcia: ćwiczenie dla uczniów z zaburzeniem zachowania

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Papierowa wojna.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Ćwiczenie przeznaczone jest dla dzieci przejawiających agresję i złość.
3. **Cele ćwiczenia:** rozładowanie agresji i złości uczniów.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** stare gazety, gwizdek.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Dzieci w klasie dzieli się na dwie jednakowe podgrupy, z których każda zaznacza sobie takie samo „pole walki”. Na gwizdek prowadzącego wszystkie dzieci zaczynają formować papierowe kule i obrzucać się nimi nawzajem. Tej grupie, która po zakończeniu starcia będzie miała mniej papierowych kul na swoim polu, zostanie przeznaczony tytuł zwycięzcy.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *kształtowanie u uczniów postaw warunkujących sprawne i odpowiedzialne funkcjonowanie we współczesnym świecie.*
7. **Obszar podstawy programowej:** *potrafi odróżniać, co dobre, a co złe w kontaktach z rówieśnikami, współpracuje z innymi w zabawie.*
8. **Ewentualne uwagi, zalecenia do realizacji:** Równie atrakcyjna dla dzieci jest zabawa, w której wszyscy walczą przeciwko wszystkim. Po upływie ustalonego czasu kończy się „papierowa wojna”. Wtedy można na przykład wspólnie uformować ze wszystkich papierowych kulek wielką „piłkę pokoju”. Papierowa wojna zostanie przeprowadzona w wielu wariantach: dzieci mogą rzucać kulki, siedząc lub kucając. Mogą również wykorzystywać do rzucania stopy zamiast rąk. Wolno im rzucać tylko zza pleców lub pomiędzy nogami. Wszyscy muszą rzucać lewą ręką, leworęczne osoby prawą ręką.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** źródło nieznane.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Elżbieta Szustek.

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 7

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające umiejętności manualne poprzez kształcenie dotyku różnicującego (przy zaburzeniach koordynacji psychoruchowej oraz koncentracji uwagi ucznia)

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Para do pary.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Ćwiczenie zalecane dla dzieci w młodszym wieku szkolnym. Można wykorzystać je także do pracy z całą klasą, małą grupą lub uczniem indywidualnym.
3. **Cele ćwiczenia:**
 - poprawianie koncentracji uwagi,
 - rozwijanie wyobraźni,
 - usprawnianie percepcji dotykowej.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** dwa pudełka takiej samej wielkości, np. po butach, 5–8 par takich samych przedmiotów, np.: 2 smoczki, 2 zakrętki od słoika, 2 skarpetki, 2 długopisy itp., chustka do zasłonięcia oczu.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Dziecko w czasie zabawy ma zasłonięte oczy. Dziecko dotyka przedmiotów zgromadzonych w jednym pudełku, a następnie stara się odnaleźć dwa identyczne - w drugim pudełku. Wersja łatwiejsza ćwiczenia: Kiedy dziecko będzie miało trudności z odnalezieniem dwóch identycznych przedmiotów, można zmniejszyć ich liczbę do 2–3 par lub przed rozpoczęciem zabawy zapoznać je z włożonymi do pudełka rzeczami. Powinno to w znacznym stopniu ułatwić zadanie.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *wspomaganie rozwoju umysłowego w zakresie usprawniania procesu koncentracji uwagi.*
7. **Obszar podstawy programowej:** w zakresie umiejętności społecznych – *uczeń obdarza uwagę dzieci i dorosłych, słucha ich wypowiedzi i chce zrozumieć, co przekazują; komunikuje w jasny sposób swoje spostrzeżenia, potrzeby, odczucia; w kulturalny sposób zwraca się do rozmówcy, mówi na temat, zadaje pytania i odpowiada na pytania innych osób; uczestniczy w rozmowie na tematy związane z życiem rodzinnym i szkolnym.*
8. **Ewentualne uwagi, zalecenia do realizacji:** Należy zwrócić uwagę, aby przedmioty w pudełkach nie miały ostrych kątów. W ćwiczeniu należy także uwzględnić to, iż nie wszystkie dzieci będą dobrze czuły się z zawiązanymi oczami. Niektóre mogą odczuwać silny dyskomfort psychiczny, który spowoduje, że ćwiczenie będzie niemożliwe do wykonania. Dlatego przed wykonaniem ćwiczenia należy upewnić się, czy będzie ono dla dziecka przyjemne.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** Tom Dahlke, *365 gier i zabaw na każdy dzień roku*, REA, Warszawa 2005.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Dorota Panasiuk.

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

pwn.pl sp. z o.o. ul. Romana Maja 7, 61-321 Poznań
projekt@pwn-iws.pl www.pwn-iws.pl tel. (061) 873 62 48 fax (061) 873 62 49
NIP 896-10-16-045 REGON 932932667

pwn.pl

Ćwiczenie nr 6

Obszar wsparcia: koordynacja psychoruchowa, koncentracja uwagi

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Pędzel malarza.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Dla dzieci z nadpobudliwością psychoruchową, zaburzeniami koncentracji uwagi, zahamowanych emocjonalnie.
3. **Cele ćwiczenia:** kształtowanie aktywizacji grupy, rozwijanie wyobraźni i ekspresji twórczej, doskonalenie koncentracji uwagi na wybranych czynnościach.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** niepotrzebne.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Dobieramy się w pary. Jedna osoba w parze jest malarzem, druga – pędzlem malarza. Malarz wyciągniętą ręką powoli wykonuje jakieś czynności, np. maluje z boku na bok, z góry na dół, maluje różne wzorki, stawia kropki. Druga osoba stoi swobodnie i całym swoim ciałem obrazuje ruchy, jakie wykonuje malarz, bacznie go obserwując – jest ona pędzlem w ręku malarza.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *uczeń dobiera właściwe formy komunikowania się w różnych sytuacjach społecznych; obdarza uwagę dzieci i dorosłych, słucha ich wypowiedzi i chce zrozumieć, co przekazują, komunikuje w jasny sposób swoje spostrzeżenia, potrzeby, odczucia, uczestniczy w zabawie teatralnej, ilustruje mimiką, gestem, ruchem zachowania bohatera literackiego lub wymyślonego.*
7. **Obszar podstawy programowej:** *W procesie kształcenia ogólnego szkoła podstawowa kształci u uczniów postawy sprzyjające ich dalszemu rozwojowi indywidualnemu i społecznemu, takie jak: kreatywność podejmowania inicjatyw oraz gotowość pracy zespołowej.*
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** Ćwiczenia nie należy stosować u dzieci z wadami kończyn dolnych i górnych.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** źródło nieznane.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Iwona Kostek.

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 1

Obszar wsparcia: rozwój manualny

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Piaskowe literki.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Ćwiczenie jest przeznaczone dla uczniów klas I–III, którzy mają zaburzenia grafomotoryczne.
3. **Cele ćwiczenia:** wspomaganie rozwoju manualnego dziecka.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** płytka pleksi, kartka formatu A3, na której będą napisane litery, piasek w kolorze czerwonym i niebieskim.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Ćwiczenie to przydatne jest przy wprowadzaniu liter. Pod pleksi wkładamy litery narysowane na kartce, a dziecko w zależności, czy jest to samogłoska, czy spółgłoska, kreśli po śladzie daną literę odpowiednim kolorem (spółgłoski czerwonym, samogłoski – niebieskim).
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** ćwiczenia grafomotoryczne – *rysowanie ruchem ciągłym, przestrzeganie właściwego kierunku pisania, pisanie kształtnych liter.*
7. **Obszar podstawy programowej:** dziecko *zna wszystkie litery alfabetu.*
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** brak.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** źródło nieznane.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Małgorzata Sobieska.

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

pwn.pl sp. z o.o. ul. Romana Maja 1 61-371 poznań
projekt@pwn-iws.pl www.pwn-iws.pl tel. (061) 873 62 48 faks (061) 873 62 49
NIP 896 10 16 945 REGON 930933660

pwn.pl

Ćwiczenie nr 4

Obszar wsparcia: koncentracja uwagi i zmysł słuchu podczas pracy zespołowej

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Pilot w samolocie.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Ćwiczenie jest zalecane zarówno dla dzieci w młodszym wieku szkolnym, jak i starszych.
3. **Cele ćwiczenia:**
 - poprawianie koncentracji uwagi,
 - uwrażliwienie percepcji słuchowej w czasie reakcji na polecenia werbalne,
 - doskonalenie koordynacji słuchowo-ruchowej,
 - uczenie współdziałania w relacjach z innymi (budowanie zaufania),
 - kształtowanie umiejętności orientacji w przestrzeni i schemacie ciała.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** różne przedmioty ustawione na podłodze (pełniące rolę przeszkody do pokonania), chustka do zasłonięcia oczu.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Nauczyciel wybiera dwoje dzieci. Jedno jest pilotem samolotu i ma przewiązane chustką oczy. Drugie dziecko odgrywa rolę kapitana wieży kontrolnej i za pomocą słów kieruje samolotem. „Pojazd” porusza się pomiędzy ustawionymi na podłodze przeszkodami i stara się żadnej nie dotknąć. „Kapitan” wydaje polecenia, np. skręć w prawo, zrób dwa kroki w przód.

II wersja ćwiczenia: Jeżeli dziecku sprawia trudność poruszanie się pomiędzy przeszkodami z zawiązanymi oczami, można mu ułatwić to ćwiczenie. Dziecko-kapitan może trzymać dziecko-samolot za ramię i w ten sposób delikatnie go prowadzić, wydając jednocześnie polecenia słowne.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *wdrażanie do zgodnego współdziałania z rówieśnikami w zabawie.*
7. **Obszar podstawy programowej:** w zakresie umiejętności społecznych – *uczeń obdarza uwagą dzieci i dorosłych, słucha ich wypowiedzi i chce zrozumieć, co przekazują; komunikuje w jasny sposób swoje spostrzeżenia, potrzeby, odczucia; współpracuje z innymi w zabawie, w nauce szkolnej i w sytuacjach życiowych; przestrzega reguł obowiązujących w społeczności dziecięcej oraz w świecie dorosłych.*
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** W ćwiczeniu należy uwzględnić to, iż nie wszystkie dzieci będą dobrze czuły się z zawiązanymi oczami. Niektóre mogą odczuwać duży dyskomfort, który spowoduje, że ćwiczenie będzie niemożliwe do wykonania. Dlatego przed wykonaniem ćwiczenia należy upewnić się, czy będzie ono dla dziecka przyjemne.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** źródło nieznane.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Dorota Panasiuk.

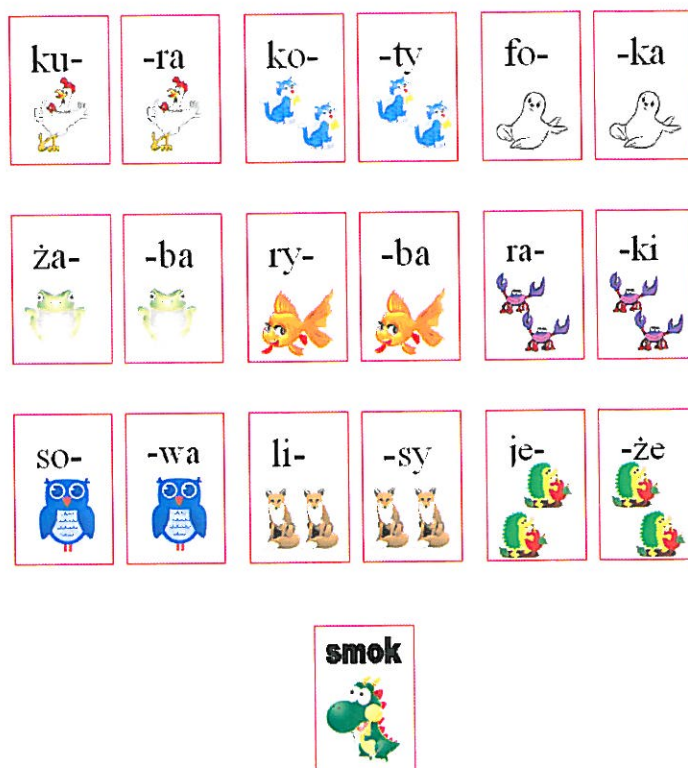
„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

Ćwiczenie nr 5

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające analizę wzrokową

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Piotruś Sylabek*.
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Ćwiczenie zalecane dla dzieci z trudnościami w opanowaniu umiejętności czytania.
3. **Cele ćwiczenia:** doskonalenie umiejętności czytania sylab otwartych i ich syntezy wyrazowej.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** talia kart do gry z sylabami i obrazkami.

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

5. **Przebieg ćwiczenia:** Jeden uczeń z pary biorącej udział w grze rozdaje karty, tak aby gracze wzajemnie nie widzieli, jakie karty otrzymuje przeciwnik. Dzieci sprawdzają, czy z otrzymanych kart można ułożyć wyrazy dwusylabowe – nazwy zwierząt. W wyborze pomagają obrazki zawarte na każdej karcie. Jeżeli mają takie pary, odkładają je, czytając głośno otrzymane wyrazy. Potem dzieci kolejno losują od siebie karty. Pierwszy losuje gracz, który otrzymał jedną kartę więcej. Jeżeli uda mu się ułożyć wyraz, odkłada parę kart, głośno czytając nazwę zwierzątka. Jeżeli nie ma odpowiedniej pary, karta pozostaje u niego. Gra toczy się do momentu wykorzystania wszystkich kart. Przegrywa osoba, która pozostaje z kartą Piotrusiem Sylabkiem. Do rewanżu między grającymi można wykorzystać karty, na których zapisane są tylko sylaby, a nie ma na nich pomocniczych obrazków.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** uczeń kończący klasę I: *zna wszystkie litery alfabetu, czyta i rozumie proste, krótkie teksty.*
7. **Obszar podstawy programowej:** edukacja polonistyczna – początkowa nauka czytania i pisanie.
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** brak.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** Katarzyna Wróblewska.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Katarzyna Wróblewska.

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

Ćwiczenie nr 6

Obszar wsparcia: ćwiczenie uspokajające, wspomagające koncentrację uwagi i umiejętność współpracy w grupie

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Piraci.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Ćwiczenie dla uczniów z zaburzeniami zachowania, nadpobudliwych. Mogą wykonywać je również uczniowie z wadą słuchu. Ćwiczenie przeznaczone jest także dla grupy dzieci.
3. **Cele ćwiczenia:**
 - wyciszenie emocji,
 - rozwijanie umiejętności współpracy w grupie,
 - wspomaganie koncentracji uwagi u dzieci nadpobudliwych.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** bębenek albo pudło, odwrócona miska itp.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Zabawa polega na przekazywaniu sygnału ręką, podobnie jak przy „iskierce”. Nauczyciel dzieli klasę na dwie pirackie drużyny. Drużyny siadają naprzeciwko siebie. Członkowie każdej z nich biorą się za ręce tak, aby utworzyć linię. Prowadzący zabawę, który jest hersztem wszystkich piratów, siada na jednym końcu dwurzędu, skrzynię skarbów, czyli bębenek stawia na drugim końcu pomiędzy ostatnimi siedzącymi piratami. Przekazuje wiadomość o skarbie zamkniętym w skrzyni, która otworzy się zwycięzcom po dwudziestokrotnym uderzeniu w nią. Która drużyna szybciej i bez pomyłki przekaże między sobą sygnały rękoma, ta wygra skarb. Wszyscy piraci zamykają oczy. Otwarte oczy ma tylko dwójka pierwszych piratów siedząca najbliżej herszta. Herszt rzuca monetą. Jeżeli pojawi się orzeł, ręce muszą pozostać nieruchomo. Jeżeli pojawi się reszka, pierwszy pirat przekazuje sygnał uściśnięciem ręki swojego sąsiada z drużyny. Ten przekazuje uścisk dalej i tak do końca szeregów. Ostatni z każdej drużyny próbuje jak najszybciej uderzyć w skrzynię, czyli bębenek przed drużyną przeciwną. Drużyna, która uderzyła w bębenek jako pierwsza, zdobywa jeden punkt. Drużynie, która się pomyli i przekaże sygnał, gdy moneta pokazuje orła, odejmowany jest 1 punkt. W następnej rundzie dzieci przesuwają się o jedną osobę tak, aby każdy mógł rozpocząć przekazywanie „iskierki”.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *kształtowanie postaw warunkujących sprawne i odpowiedzialne funkcjonowanie we współczesnym świecie.*
7. **Obszar podstawy programowej:** w zakresie sportów, całego życia i wypoczynku – *uczeń wie, jak należy zachować się w sytuacjach zwycięstwa i radzi sobie z porażkami w miarę swoich umiejętności.*
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** brak.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji:** źródło nieznane.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Małgorzata Błaszkiewicz.

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO
CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

pwn-iws.pl ul. Romana Maja 1 61-371 Poznań
projekt@pwn-iws.pl www.pwn-iws.pl tel. (061) 873 62 48 faks (061) 873 62 49

REGON 141654 REGON 93753662

pwnpl

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

pwn.pl sp. z o.o. ul. Romana Maja 1 61-371 Poznań
projekt@pwn-iws.pl www.pwn-iws.pl tel. (061) 873 62 48 faks (061) 873 62 49

NIP 896-10-16-845 REGON 930933660

pwn.pl

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 7

Obszar wsparcia: analiza wzrokowa

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Piramida sylab.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Dla wszystkich dzieci.
3. **Cele ćwiczenia:** doskonalenie analizy wzrokowo-słuchowej.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** kartka i ołówek.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Każde dziecko wypisuje na kartce wyrazy, różniące się liczbą sylab (pamiętając przy tym, że do zbudowania kompletnej piramidy będą potrzebne także wyrazy jedno- i dwusylabowe). Następnie uczniowie kopiuje rysunek wielopoziomowej piramidy i wpisują w schemat wymyślone wcześniej wyrazy, zachowując przy tym regułę, że na najwyższym poziomie znajduje się wyraz jednosylabowy, a każdy kolejny poziom różni się tym, że wpisany tam wyraz zawiera o jedną sylabę więcej. Dzieci budują swoje piramidy, a wygrywa to dziecko, którego piramida jest najwyższa i zbudowana zgodnie z regułami.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *zdobycie przez uczniów umiejętności wykorzystywania posiadanych wiadomości podczas wykonywania zadań i rozwiązywania problemów.*
7. **Obszar podstawy programowej:** *uczeń posługuje się ze zrozumieniem określeniami: wyraz, głoska, litera, sylaba.*
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** brak.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** źródło nieznane.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Renata Płochocka.

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

pwn i ws p o o ul. Romana Maja 1 61-371 poznań
projekt@pwn-iws.pl www.pwn-iws.pl tel. (061) 873 62 48 faks (061) 873 62 49

KP 396 10 16 845 REGON 99753366

pwn.pl

Ćwiczenie nr 2

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające rozwój manualny w zaburzeniach grafomotorycznych

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Piszemy list do Koziołka Mandaryna.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Dla dzieci z zaburzeniami koncentracji i obniżoną sprawnością manualną.
3. **Cele ćwiczenia:**
 - poprawa koncentracji,
 - doskonalenie sprawności grafomotorycznej.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** karton w formacie A4; ciemna farba plakatówka, pędzelek.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Nauczyciel przybliży dzieciom tradycyjny azjatycki sposób pisania, w którym kolejne znaki (w naszym przypadku duże, drukowane, łacińskie) są pisane w ciągu bezpośrednio pod sobą. Następnie pisze przykładowy krótki list na tablicy i pokazuje dzieciom, w jaki sposób poprawnie i czytelnie pisze się pędzelkiem. Każde dziecko maluje na kartoniku swoje imię (dużymi drukowanymi literami). Po odczekaniu (aż wyschnie farba) dzieci składają kartonik na pół i adresują list wg wzoru z tablicy (Szanowny Mandaryn – Koziołek Matołek).
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *kształtowanie u dziecka pozytywnego stosunku do nauki oraz rozwijanie ciekawości w poznawaniu otaczającego świata.*
7. **Obszar podstawy programowej:** (...) *pisze proste, krótkie zdania: przepisuje, pisze z pamięci; dba o estetykę i poprawność graficzną pisma (przestrzega zasad kaligrafii).*
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** brak.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** źródło nieznane.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Renata Płochocka.

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 5

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające rozwój wyobraźni i pokonywanie nieśmiałości

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Plamy.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Ćwiczenie dla grupy.
3. **Cele ćwiczenia:** rozwijanie wyobraźni, fantazji i skojarzeń, pokonywanie nieśmiałości.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** zestaw plam atramentowych.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Dzieci siedzą w kręgu, na środku leżą odwrócone kartki z plamami. Podchodzą do nich kolejno, wybierają jedną kartkę i mówią, z czym kojarzy im się rysunek. Tę samą kartkę omawiają inne dzieci. W kolejnym etapie można także zaproponować dzieciom wybranie kartki z plamą i dorysowanie pozostałych elementów, które wg nich będą stanowiły integralną całość. Można do tego wykorzystać atrament lub farby. Mogą także powstać kolorowe plamy – wszystko zależy od sytuacji i dzieci. Ostatnim etapem jest umieszczenie prac na tablicy.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *wspomaganie dziecka w rozwoju intelektualnym i estetycznym.*
7. **Obszar podstawy programowej:** edukacja polonistyczna – *uczeń obdarza uwagę dzieci i dorosłych, słucha ich wypowiedzi i chce zrozumieć, co przekazują; komunikuje w jasny sposób swoje spostrzeżenia, potrzeby, odczucia;* edukacja plastyczna – *uczeń ilustruje sceny, sytuacje inspirowane wyobraźnią.*
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** brak.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** www.ppp-p.sokp.pl (mgr Zofia Kowalska).
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Iwona Kałuska.

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

pwn.plsp z o.o. ul. Róniana 11 61-371 poznań
projekt@pwn-iws.pl www.pwn-iws.pl tel. (061) 873 62 48 faks (061) 873 62 49

NIP 786 10 16 845 REGON 147533662

pwn.pl

Ćwiczenie nr 7

Obszar wsparcia: koordynacja psychoruchowa, koncentracja uwagi, umiejętność radzenia sobie z frustracją

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Pląs „głowa, ramiona”*.
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Dla dzieci ze zbyt dużym napięciem mięśniowym, zahamowanych emocjonalnie, wycofanych.
3. **Cele ćwiczenia:** doskonalenie umiejętności rozluźnienia i odprężenia organizmu, wspomaganie koordynacji psychoruchowej i koncentracji uwagi.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** płyta z nagraniem melodii do piosenki *Siekiera, motyka*; odtwarzacz CD.

5. **Przebieg ćwiczenia:** Stoimy w rozsypce w kręgu. Śpiewamy do piosenki (na melodię *Siekiera, motyka*), ilustrując go wcześniej ustalonymi ruchami zgodnymi z tekstem:

*Ruch i podskok to zabawa – głowa, ramiona, kolana, pięty
Sport dla dzieci ważna sprawa – kolana, pięty, kolana, pięty
Ręce w górę w przód i w bok, – głowa, ramiona, kolana, pięty
Skłon do przodu, przysiad, skok. – oczy, uszy, usta, nos*

Możemy przeprowadzić drugą wersję tego ćwiczenia kiedy to prowadzący utrudnia pokazując swoim ciałem ruchy przeciwne niż podaje piosenka, dzieci natomiast wykonują ruchy zgodne z treścią piosenki.

6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** uczeń *obdarza uwagę dzieci i dorosłych, słucha ich wypowiedzi i chce zrozumieć, co przekazują; komunikuje w jasny sposób swoje spostrzeżenia, potrzeby, odczucia; uczestniczy w zabawie teatralnej, ilustruje mimiką, gestem, ruchem zachowania bohatera literackiego lub wymyślonego.*
7. **Obszar podstawy programowej:** *Ważnym zadaniem szkoły podstawowej jest edukacja zdrowotna, której celem jest kształcenie u uczniów nawyku dbałości o zdrowie swoje i innych oraz umiejętności tworzenia środowiska sprzyjającego zdrowiu.*
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** Nie należy stosować tego ćwiczenia w wypadku uczniów z dysfunkcjami narządów ruchu.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** źródło nieznane.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Iwona Kostek.

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 9

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające koncentrację uwagi i koordynację psychoruchową

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Plastelinowe uszatki.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Dla uczniów w każdym wieku.
3. **Cele ćwiczenia:** rozwijanie koordynacji ruchowej i koncentracji uwagi.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** plastelina, zapalki.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Dziecko ma za zadanie wykleić z plasteliny trzy ludziki podobne do Plastusia, z dużymi, sterczącymi uszami i wielkim sterczącym nosem. Ludziki mają siedzieć. Do rączek ludzika dziecko przyczepia zapalki. Następnie lepi małe kuleczki, którymi celuje w końcówki zapalek – kuleczka powinna dotknąć zapalki lub nawet przykleić się do niej. Wtedy zaliczamy dziecku zadanie – otrzymuje 1 pkt. Dziecko powtarza ćwiczenie, rzucając kuleczkami do każdego ludzika z osobna.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *kształtowanie u uczniów postaw warunkujących sprawne i odpowiedzialne funkcjonowanie we współczesnym świecie.*
7. **Obszar podstawy programowej:** edukacja techniczna – uczeń *realizuje „drogę” powstawania przedmiotów od pomysłu do wytworu, przedstawia pomysły rozwiązań technicznych.*
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** Zwiększając trudność wykonywanego zadania oraz patrząc na możliwości uczniów, ćwiczenie można wykonać (rzucając kuleczkami plasteliny do zapalek) raz lewą, raz prawą ręką.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** źródło nieznane.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Hanna Renz.

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 3

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające analizę wzrokową i słuchową

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Plątaninka*.
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Dla dzieci mających problemy z analizą słuchową i wzrokową.
3. **Cele ćwiczenia:** wyrabianie umiejętności dokonywania analizy słuchowej i wzrokowej, doskonalenie artykulacji.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** kartki z zadaniami (załącznik nr 1).
5. **Przebieg ćwiczenia:** Uczniowie otrzymują kartki z poleceniami. Ich zadaniem jest rozwiązanie anagramu – muszą tak przestawić litery, aby ułożyć nazwę przedmiotu. Następnie liczą w tych wyrazach litery ó i zaznaczają ich liczbę. Potem układają zdania, których wyrazy rozpoczynają się od liter podanego wyrazu. Następnie dzieci szukają innych słów złączone ukrytych wśród anagramów.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** uczeń *pisze proste, krótkie zdania; posługuje się ze zrozumieniem określeniami: wyraz, głoska, litera, sylaba, zdanie*.
7. **Obszar podstawy programowej:** edukacja polonistyczna w zakresie początkowej nauki czytania i pisania.
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** brak.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** źródło nieznane.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Marzena Klimaszewska.

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

pwni.pl sp. z o.o. ul. Romana Maja 1 61-371 Poznań
projekt@pwn-iws.pl www.pwn-iws.pl tel. (061) 873 62 48 faks (061) 873 62 49
NIP 6961046345 REGON 950933660

pwn.pl

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

ZAŁĄCZNIK NR 1

1. Przetwórz litery tak, aby ułożyć nazwy zabawek:

ADCSOÓMH.....

KALLA.....

OKCKL.....

EISMI.....

2. Podkreśl w wyrazach literę „o” i zaznacz jej liczbę :

MOTOCYKL, PILOT, TELEWIZOR, MONITOR, KRZESŁO

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----

3. Ułóż zdania, których wyrazy rozpoczynają się od słów poszczególnych liter:

OWOC OKRUTNY WIKTOR ODPARŁ CIOS

MAMA

KIWI

4. Odszukaj słowa ukrytych w innych wyrazach:

SKARBONKA, BADANIE, KOTWICA, RÓWIEŚNIK

Ćwiczenie nr 6

Obszar wsparcia: koncentracja uwagi, pamięć, analiza wzrokowa

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Pociąg*.
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Dla wszystkich dzieci.
3. **Cele ćwiczenia:**
 - doskonalenie percepcji wzrokowej,
 - poprawa koncentracji,
 - ćwiczenie pamięci.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** kartonowe tablice informacyjne zawierające nazwy polskich miast; krzesła.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Na początku nauczyciel wybiera czwórkę dzieci; każdemu z nich wręcza karton z nazwą miasta oraz ustala kolejność, w której będą biegły wzdłuż pociągu (trzymając jednocześnie karton przed sobą). Pozostałe dzieci ustawiają kilka krzeseł jedno za drugim; siadają na nich i kładą sobie ręce na ramionach. Pierwszy siada nauczyciel, który będzie odgrywał lokomotywę. Rozpoczyna się podróż – wszyscy głośno naśladują turkotanie kół pociągu; tupią rytmicznie nogami. Na sygnał nauczyciela – gdy ten, pogwizdując, oznajmia, że zbliżamy się do stacji – wybrane wcześniej dziecko biegnie wzdłuż pociągu (w kierunku od lokomotywy do ostatniego wagonu). Podczas mijania kolejnych miast dzieci biegną raz po lewej, raz po prawej stronie pociągu. Na koniec nauczyciel ogłasza zakończenie podróży i prosi uczniów (siedzących wcześniej na krzesłach) o zapisanie na kartce papieru nazw pojawiających się miast.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *kształtowanie u uczniów postaw warunkujących sprawne funkcjonowanie we współczesnym świecie.*
7. **Obszar podstawy programowej:** (...) *rozwijanie predyspozycji i zdolności poznawczych dziecka.*
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** brak.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** źródło nieznane.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Renata Płochocka.

Ćwiczenie nr 5

Obszar wsparcia: koncentracja uwagi i koordynacja psychoruchowa, motywacja do aktywności i współpracy w grupie

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Podaj dalej...*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Ćwiczenie jest zalecane zarówno dla dzieci w młodszym wieku szkolnym, jak i starszych (z nadpobudliwością). Można je także wykorzystać w czasie zajęć z całą klasą lub dużą grupą, np. w czasie zajęć świetlicowych.
3. **Cele ćwiczenia:**
 - ulepszanie koncentracji uwagi,
 - uwrażliwianie percepcji wzrokowej i dotykowej,
 - uczenie współdziałania w relacjach z innymi,
 - wyzwalanie aktywności ruchowej poprzez współzawodnictwo w zespole.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** łyżka dla każdego zawodnika, kosz (naczynie na małe kamienie).
5. **Przebieg ćwiczenia:** Dzieci podzielone są na dwa równoliczne zespoły, które siedzą w rzędach naprzeciwko siebie. Każdy zawodnik trzyma w ręku łyżkę. Na jednym końcu szeregu postawione jest naczynie z kamieniami (wspólne dla obu drużyn). Na sygnał startu pierwsze osoby w szeregu podnoszą przy pomocy łyżki kamień i podają go następnej osobie, kładąc na jej łyżce. W ten sposób kamień wędruje od jednego zawodnika do drugiego, aż ostatni położy go na ziemi. W międzyczasie jednak transportowany jest już drugi, trzeci i kolejny kamień. Na koniec liczymy, ile kamieni przeniosła każda z drużyn. Wygrywa ta drużyna, która przeniosła ich najwięcej.
II wersja ćwiczenia: Można również ustawić dla każdej drużyny po jednym naczyniu z jednakową liczbą kamieni w środku. W takim wypadku drużyny rywalizują ze sobą o to, która pierwsza zakończy przenoszenie kamieni na drugi koniec szeregu.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *wdrażanie do zgodnego współdziałania z rówieśnikami w zabawie.*
7. **Obszar podstawy programowej:** *w zakresie umiejętności społecznych – uczeń obdarza uwagę dzieci i dorosłych, słucha ich wypowiedzi i chce zrozumieć, co przekazują; komunikuje w jasny sposób swoje spostrzeżenia, potrzeby, odczucia; współpracuje z innymi w zabawie, w nauce szkolnej i w sytuacjach życiowych; przestrzega reguł obowiązujących w społeczności dziecięcej oraz w świecie dorosłych.*
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** Zabawa może być przeprowadzona zarówno w pomieszczeniu, jak i w terenie. W pomieszczeniu możemy wykorzystać krzeselka, poduszki lub po prostu wykładzinę, a w terenie – dzieci mogą siedzieć na trawie. Jeżeli dzieci podają sobie kamienie, powinny być one podobnej wielkości. Do podawania nadają się również inne przedmioty, np. orzechy włoskie, małe piłeczki.

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

9. Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji: źródło nieznane.

10. Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie: Dorota Panasiuk.

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

pwn.pl sp. z o.o. ul. Romana Maja 1, 61-371 poznań
projekt@pwn-iws.pl www.pwn-iws.pl tel. (061) 873 62 48 faks (061) 873 62 49
NIP 636-10-16-845 REGON 900902660

pwn.pl

Ćwiczenie nr 4

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające koncentrację uwagi, analizę wzrokową, umiejętność współpracy w grupie

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Podaj dalej.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Ćwiczenie przeznaczone dla uczniów nadpobudliwych oraz dla uczniów z zaburzoną pamięcią słuchową. Można je wykorzystać do pracy z grupą dzieci.
3. **Cele ćwiczenia:**
 - rozwijanie pamięci słuchowej,
 - współdziałanie w grupie,
 - poprawne radzenie sobie w sytuacji stresującej.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** brak środków.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Uczniowie siadają w rzędach po kilkoro dzieci, tworząc 2–3 drużyny. Zaczyna nauczyciel, mówiąc słowo będące imieniem, nazwą przedmiotu itp. Następnie uczeń siedzący na końcu rzędu wymyśla kolejne słowo i na zasadzie głuchego telefonu przekazuje oba słowa po cichu osobie siedzącej przed nim. Ta z kolei wymyśla następne słowo, dołącza je do już otrzymanych i przekazuje całość dalej. Słowa muszą tworzyć logiczne zdania. Im zdania śmieszniejsze, tym lepiej. Uczeń siedzący jako pierwszy w rzędzie mówi na głos usłyszane zdanie.
Zabawę można przeprowadzić również w wersji pisanej. Zaczyna uczeń w ławce pierwszej. Zapisuje imię na kartce. Podaje kartkę do odczytania koledze w ławce za sobą. Ten czyta wyraz i dopisuje drugi wyraz. Podaje dalej. Następny uczeń zapisuje kolejny wyraz tworzący logiczną całość. Drużyny odczytują swoje zdania. Zdania ciekawe albo śmieszne można przepisać do zeszytu.
W zabawie słownej i pisemnej można dzieciom określić temat, na przykład: piszemy o rodzinie, o zwierzętach, o świętach itd.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *rozwijanie predyspozycji i zdolności poznawczych dziecka.*
7. **Obszar podstawy programowej:** w zakresie umiejętności czytania i pisania – *uczeń pisze proste, krótkie zdania: przepisuje, pisze z pamięci; dba o estetykę i poprawność graficzną pisma (przestrzega zasad kaligrafii).*
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** Zabawy słownej nie należy przeprowadzać z uczniami o znacznie zaburzonej artykulacji.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** źródło nieznane.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Małgorzata Błaszkwicz.

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO
CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

pwn.pl sp. z o.o. ul. Igniana Maja 1 61-371 Poznań
projekt@pwn-iws.pl www.pwn-iws.pl tel. (061) 873 62 48 faks (061) 873 62 49
NIP 896 10 16 845 REGON 380930660

pwnpl

Ćwiczenie nr 3

Obszar wsparcia: rozwijanie wrażliwości słuchowej, koncentracji, integracji grupy

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Podaj dźwięk.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Ćwiczenie wspomagające analizę słuchową, koncentrację.
3. **Cele ćwiczenia:**
Uczeń:
 - rozwija wrażliwość słuchową,
 - potrafi skoncentrować się na dźwięku,
 - zapamiętuje kolejność wydawanych odgłosów,
 - akceptuje zasady zabawy i potrafi ich przestrzegać.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** brak.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Uczestnicy siadają w kręgu, obejmują się ramionami, zamykają oczy. Prowadzący rozpoczyna, podając jakiś dźwięk (np. mlaskanie językiem, gwizdanie). Następna osoba potarza ten dźwięk i dodaje własny. Można próbować przyspieszać, zwalniać, ściszać. Można także naśladować dźwięki przyrody, np.: lasu, morza, zwierząt, kosmosu. Można łączyć wydawanie dźwięków z ruchami, np. dźwięk przy podnoszeniu ręki, dźwięk przy skoku itp.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** uczeń *improwizuje głosem i na instrumentach według ustalonych zasad.*
7. **Obszar podstawy programowej:** edukacja społeczna – wychowanie do zgodnego współdziałania z rówieśnikami i dorosłymi; edukacja muzyczna – zakres tworzenia muzyki.
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** brak.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** Małgorzata Jachimka, *Grupa bawi się i pracuje*, Unus, Wałbrzych 1994.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Magdalena Niewiedziała.

Ćwiczenie nr 3

Obszar wsparcia: ćwiczenie pamięci słuchowej

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Podaj rytm.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Dla dzieci z wadą słuchu.
3. **Cele ćwiczenia:**
 - ćwiczenie pamięci słuchowej,
 - wspomaganie koncentracji uwagi.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** instrumenty perkusyjne dla każdego dziecka, np. bębenek.
5. **Przebieg ćwiczenia:**

Liczba uczestników: min. 10 osób.

Dzieci siadają w kręgu, najlepiej na dywanie, każde trzyma w ręku bębenek. Rozpoczyna dziecko wskazane przez nauczyciela i wystukuje bardzo krótki rytm. Dziecko obok podaje rytm kolegi i dodaje swój i tak dalej. Osoba, która pomyli się w odtworzeniu rytmu, musi powtórzyć całość.

W wersji dla młodszych dzieci rytm można zapisywać na tablicy i dzieci muszą go odtworzyć.

W wersji dla starszych dzieci prowadzący zabawę nauczyciel wyznacza kolejne osoby, żeby nie następowały po sobie tak, jak siedzą.

6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *ukształtowanie systemu wiadomości i umiejętności potrzebnych dziecku do poznawania i rozumienia świata.*
7. **Obszar podstawy programowej:** edukacja muzyczna – *uczeń gra na instrumentach perkusyjnych proste rytmy i wzory rytmiczne.*
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** brak.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** źródło nieznane.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Agnieszka Dutkiewicz.

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 3

Obszar wsparcia: koncentracja uwagi, pamięć, zdolności skojarzeniowe i spostrzegawczość – w zaburzeniach percepcji słuchowej oraz przy ograniczonym zasobie słownictwa

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Podaj trzy.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Ćwiczenie jest zalecane dla dzieci w młodszym wieku szkolnym. Można je wykorzystać w czasie zajęć z całą klasą lub dużą grupą dzieci, np. w czasie zajęć świetlicowych.
3. **Cele ćwiczenia:**
 - poprawianie koncentracji uwagi,
 - wzbogacanie zasobu słownictwa,
 - uwalnianie percepcji słuchowej podczas zabawy przy muzyce.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** piłka (maskotka lub inny przedmiot do podawania), litery na małych tekturowych kartonikach, kapelusz (koszyk lub inny przedmiot do losowania liter), magnetofon.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Dzieci siedzą w kole i przy dźwiękach muzyki podają sobie piłkę. Gdy muzyka umilknie, dziecko, które jest w posiadaniu piłki, losuje z kapelusza jeden kartonik z literą. Następnie musi ono podać nazwy trzech przedmiotów, które zaczynają się na wylosowaną literę. W tym czasie piłka dalej krąży wśród uczniów. Gdy wróci do dziecka, a ono w tym czasie nie zdąży wymienić trzech przedmiotów, daje fant. Zabawę można modyfikować na wiele sposobów w zależności od poziomu rozwojowego grupy, np. zwiększając lub zmniejszając liczbę podawanych przedmiotów.
Wersja trudniejsza ćwiczenia: Uczeń po wylosowaniu litery musi pokazać dany przedmiot, używając jedynie gestów.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *wspomaganie rozwoju umysłowego w zakresie usprawniania procesu koncentracji uwagi i wypowiedzania się.*
7. **Obszar podstawy programowej:** w zakresie umiejętności społecznych – *uczeń obdarza uwagę dzieci i dorosłych, słucha ich wypowiedzi i chce zrozumieć, co przekazują; komunikuje w jasny sposób swoje spostrzeżenia, potrzeby, odczucia; w kulturalny sposób zwraca się do rozmówcy, mówi na temat, zadaje pytania i odpowiada na pytania innych osób; uczestniczy w rozmowie na tematy związane z życiem rodzinnym i szkolnym.*
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** brak.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** źródło nieznane.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Dorota Panasiuk.

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 1

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające analizę słuchowo-wzrokową

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Podróż alfabetycznym pociągkiem.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Dla uczniów, którzy mają problemy z analizą wzrokowo-słuchową, głoskowaniem i czytaniem wyrazów w izolacji oraz w tekście.
3. **Cele ćwiczenia:**
 - zachęcanie do wysiłku umysłowego,
 - ćwiczenie uważnego spostrzegania i zapamiętywania,
 - utrwalenie znajomości liter,
 - ćwiczenie umiejętności głoskowania,
 - rozpoznawanie i nazywanie obrazków.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** litery alfabetu, plansze w kształcie lokomotywy i wagonów, obrazki – karty do ćwiczeń.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Nauczyciel rozkłada plansze (przedstawiają one lokomotywę i kilka wagonów w zależności od tego, ile głosek chcemy utrwalić). Plansze-wagony oznaczone są wybranymi literkami alfabetu umieszczonymi we foliowych kieszonkach. Obok układamy obrazki (karty) odwrócone ilustracją do podłoża (stolik, podłoga). Dzieci losowo odkrywają karty, nazywają obrazek (np. słońce), dzielą go na głoski i wkładają do wagonu z literką „S”.
II wersja: Wagony można oznaczyć pierwszą sylabą lub wkładać obrazki do wagonów, uwzględniając ostatnią głoskę, np. obrazek „dom” dziecko wkłada do wagonu z literką „M”.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:**
Uczeń:
 - *posługuje się ze zrozumieniem pojęciami: głoska, litera, wyraz,*
 - *dzieli wyrazy na głoski i litery.*
7. **Obszar podstawy programowej:** *wspomaganie rozwoju umysłowego w zakresie nauki czytania, pisania i wypowiedzania się.*
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** Ćwiczenie można stosować dla wszystkich dzieci – można ewentualnie dla dzieci z zaburzeniami przygotować proste i czytelne rysunki.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** źródło nieznane.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** mgr Maria Żurek

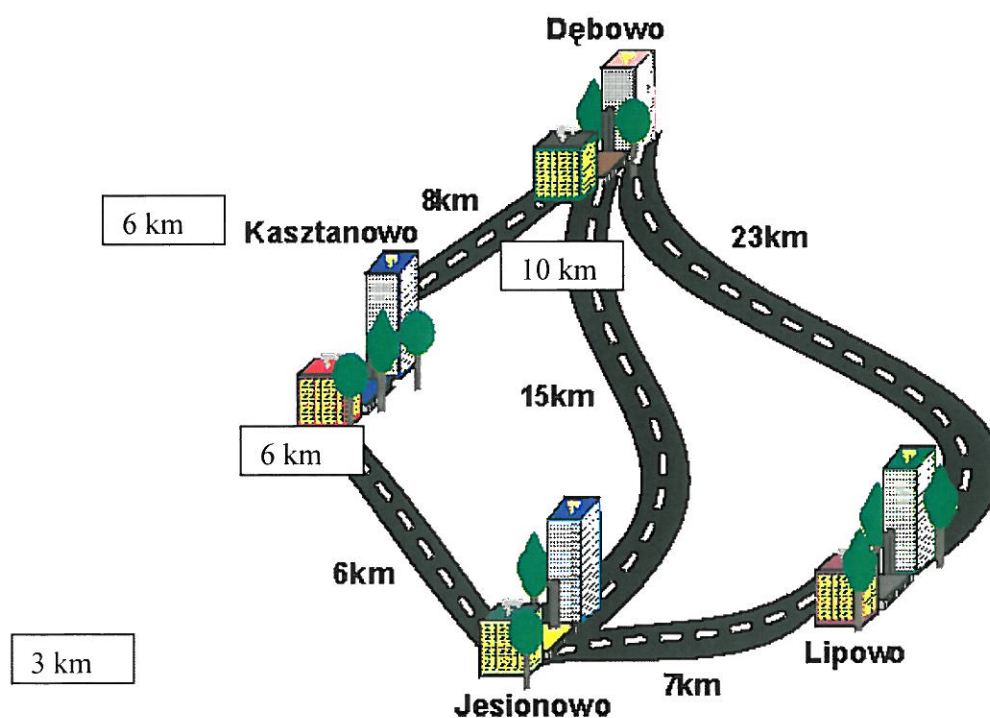
PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 4

Obszar wsparcia: umiejętność podejmowania decyzji

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Podróżnik.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Jest to ćwiczenie indywidualne.
3. **Cele ćwiczenia:** kształtowanie umiejętności podejmowania właściwej decyzji, czytania ze zrozumieniem, obliczania w zakresie 10, rozróżniania pojęć: najkrótsza, najdłuższa.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** karta pracy.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Nauczyciel odczytuje uczniowi tekst lub uczeń czyta go samodzielnie. „Karol mieszka w miejscowości Lipowo i ma za zadanie zawieźć lekarstwa dla babci, która mieszka w Dębowie. Ponieważ będzie to pierwsza tak daleka wyprawa Karola rowerem, popatrz na mapę i odpowiedz mu najkrótszą drogę z Lipowa do Dębowa. Zaznacz tę drogę czerwoną kredką. Najdłuższą drogę zaznacz kredką niebieską”.

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględnia potrzeby edukacyjne uczniów”

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *zdobycie przez uczniów umiejętności wykorzystywania posiadanych wiadomości podczas wykonywania zadań i rozwiązywania problemów.*
7. **Obszar podstawy programowej:** *uczeń sprawnie dodaje liczby w zakresie 10.*
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** brak.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** źródło nieznane.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Anna Słaby.

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 8

Obszar wsparcia: współpraca w grupie

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Podskakująca piłka.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Dla całej klasy.
3. **Cele ćwiczenia:**
Uczeń:
 - współpracuje w grupie,
 - liczy podskakującą piłkę,
 - trzyma chustę we właściwy sposób.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** kolorowa chusta, np. klanzy, piłka.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Każdy uczeń trzyma w obu dłoniach kawałek chusty. Nauczyciel wrzuca w środek chusty piłeczkę. Zadaniem uczniów jest poruszanie chustą w taki sposób, by piłeczka się na niej odbijała, ale z niej nie spadała. Uczniowie liczą, ile razy udało im się wspólnie podrzucić piłkę na chuście.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *kształtowanie u uczniów postaw warunkujących sprawne i odpowiedzialne funkcjonowanie we współczesnym świecie.*
7. **Obszar podstawy programowej:** *uczeń współpracuje z innymi w zabawie, nauce szkolnej.*
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** brak.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** źródło nieznane.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Anna Słaby.

Ćwiczenie nr 2

Obszar wsparcia: analiza słuchowa, analiza wzrokowa

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Podział wyrazów na sylaby – liczenie sylab.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Dla dzieci z zaburzeniami funkcji wzrokowo-słuchowych.
3. **Cele ćwiczenia:** ćwiczenie funkcji wzrokowo-słuchowej i analizy dźwiękowej, wydzielanie sylab w mowie.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** kartoniki z cyframi od 1 do 3; 12 obrazków po 4 obrazki na każdą liczbę sylab.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Dzieci biorą kolejno do ręki obrazki, mówią nazwy przedstawionych na nich przedmiotów i starają się określić liczbę sylab w tych wyrazach za pomocą ruchów ręki ułożonej pod brodą, która w czasie wypowiedzania się – opada. Po czym układają obrazek pod cyfrą, która wskazuje, z ilu sylab wyraz się składa. Jeśli uczniowie rozumieją podział wyrazu na sylaby, wówczas mówią od razu sylabami nazwy przedmiotu na obrazku, a przy wymawianiu każdej sylaby dotykają kolejno cyfr na kartoniku i pozostawiają obrazek pod cyfrą, przy której wymówiły ostatnią sylabę.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *uczeń dostrzega różnicę między literą a głoską, dzieli wyrazy na sylaby, oddziela wyrazy w zdaniu, zdania w tekście.*
7. **Obszar podstawy programowej:** *Czytanie – rozumiane zarówno jako prosta czynność oraz jako umiejętność rozumienia, wykorzystywania i przetwarzania tekstów w zakresie umożliwiającym zdobywanie wiedzy, rozwój emocjonalny, intelektualny i moralny oraz uczestnictwo w życiu społeczeństwa.*
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** brak.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** Irena Czajkowska, Kazimierz Herda, *Zajęcia korekcyjno-kompensacyjne w szkole*, WSiP, Warszawa 2005.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Iwona Kostek.

Ćwiczenie nr 4

Obszar wsparcia: ćwiczenie dla klasy

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Policyjny pościg.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Dla wszystkich dzieci.
3. **Cele ćwiczenia:**
 - poprawa koordynacji ruchowej,
 - doskonalenie percepcji wzrokowej.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** kartoniki z dwucyfrowymi liczbami (wielkości kartki z zeszytu), agrafki, gwizdek, granatowa czapka; tekturowa imitacja policyjnej odznaki (pokrytej folią aluminiową).
5. **Przebieg ćwiczenia:** Dzieci zbierają się na sali gimnastycznej. Na początku zabawy nauczyciel wybiera jedno dziecko (najlepiej, by był to ktoś z osłabioną percepcją wzrokową); uczeń ten zostanie policjantem. Pozostałym dzieciom przypina do pleców kartoniki agrafką (na każdym kartoniku są napisane grubym markerem lub flamastrem wyraźne dwucyfrowe liczby). Następnie nauczyciel tłumaczy dzieciom zasady zabawy: wybrane wcześniej dziecko zakłada czapkę i staje się tym samym policjantem; pozostałe udają, że są pędzącymi samochodami – muszą biegać bezładnie po sali. „Policjant” otrzymuje od nauczyciela zadanie: musi zatrzymać groźnego przestępcę, uciekającego samochodem oznaczonym konkretną liczbą (nauczyciel wybiera jedną z liczb wypisanych wcześniej na kartonikach). Rozpoczyna się policyjny pościg. Dziecko udające radiowóz może wydawać z siebie dźwięki imitujące buczenie syreny. Pościg trwa około dwóch minut. Po tym czasie nauczyciel gwizdnie i wszyscy zatrzymują się. Jeżeli „policjantowi” udało się złapać konkretne dziecko (oznaczone wybraną liczbą) otrzymuje policyjną odznakę (przygotowaną wcześniej z tektury i folii aluminiowej); jeżeli nie uda mu się dostrzec i zlokalizować uciekającego „samochodu”, musi oddać czapkę komuś innemu.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *rozwijanie sprawności fizycznej.*
7. **Obszar podstawy programowej:** *uczestniczenie w zajęciach rozwijających sprawność fizyczną, zgodnie z regułami.*
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** brak.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** źródło nieznane.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Renata Płochocka.

Ćwiczenie nr 5

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające analizę wzrokową

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Pomieszane sylaby.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Ćwiczenie indywidualne lub dla całej klasy, a także: dla uczniów nadpobudliwych, z niepełnosprawnością poznawczą, z zaburzoną koncentracją wzrokowo-ruchową.
3. **Cele ćwiczenia:** rozwijanie koncentracji uwagi, spostrzegawczości, analizy wzrokowej, kształtowanie umiejętności czytania, utrwalanie zasad ortografii i interpunkcji, ćwiczenie kaligrafii.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** koperty z sylabami.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Każde dziecko otrzymuje kopertę z rozsypanką sylabową. Zadaniem ucznia jest ułożenie logicznego zdania. Podpowiedzią jest wielka litera i kropka, np. *cia górki. ja bi cio Mo. lu o* (*Moja ciocia lubi ogórki.*). Po ułożeniu zdania i jego weryfikacji przez nauczyciela dzieci przepisują zdania do zeszytów. Zwracają uwagę na wielką literę na początku i kropkę na końcu zdania. Rysują ogórka i podpisują ilustrację, aby utrwalić jego pisownię.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *wspomaganie dziecka w rozwoju intelektualnym, emocjonalnym, społecznym, etycznym, fizycznym; kształtowanie systemu wiadomości i umiejętności potrzebnych dziecku do poznawania i rozumienia świata.*
7. **Obszar podstawy programowej:** edukacja polonistyczna – *uczeń zna wszystkie litery alfabetu, odczytuje napisy, pisze krótkie zdania, przepisuje, pisze z pamięci, dba o estetykę i poprawność graficzną pisma; posługuje się ze zrozumieniem określeniami: wyraz, sylaba, zdanie; oddziela wyrazy w zdaniu.*
8. **Ewentualne uwagi, zalecenia do realizacji:** W ramach kolejnego zadania uczniowie mogą pisać ułożone zdania z pamięci.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** źródło nieznane.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Violetta Kostrzewska.

Ćwiczenie nr 3

Obszar wsparcia: ćwiczenie dla klasy usprawniające analizę wzrokową

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Portret klasowy.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Dla wszystkich dzieci.
3. **Cele ćwiczenia:**
 - poprawa koncentracji,
 - doskonalenie percepcji i analizy wzrokowej,
 - uczenie współdziałania w grupie.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** aparat fotograficzny, duża odbitka przedstawiająca portret grupowy całej klasy, prześcieradło z wyciętymi otworami i namalowanymi konturami osób (będące schematycznym odwzorowaniem zdjęcia).
5. **Przebieg ćwiczenia:** Nauczyciel przynosi wywołaną odbitkę portretu całej klasy. Przywołuje do siebie wszystkie dzieci i prosi, żeby uważnie przypatrzyły się fotografii i zapamiętały swoją pozycję w układzie. Następnie rozpościera przygotowane wcześniej prześcieradło (trzymając je razem z nauczycielem wspomagającym); każe dzieciom ustawić się w taki sposób, by odtworzyły układ z fotografii. Kiedy będą już gotowe, ustawiony wcześniej naprzeciwko aparat – wykonuje zdjęcie. Na koniec wszyscy porównują obydwie fotografie na monitorze i wychwytyują ewentualne różnice.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *umiejętność pracy zespołowej.*
7. **Obszar podstawy programowej:** (...) *rozwijanie predyspozycji i zdolności poznawczych dziecka.*
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** Zajęcia należy przeprowadzić w pogodny dzień, tak by aparat mógł prawidłowo naświetlić zdjęcie bez użycia lampy błyskowej, nie powodując tym samym prześwietlenia (wynikającego z odbicia błysku od jasnej powierzchni prześcieradła).
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** źródło nieznane.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Renata Płochocka.

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 6

Obszar wsparcia: umiejętność podejmowania decyzji, ćwiczenie dla uczniów z niepełnosprawnością poznawczą, analiza wzrokowa

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Pory roku.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Dla dzieci z zaburzeniami poznawczymi oraz dla uczniów z zaburzeniami koncentracji.
3. **Cele ćwiczenia:** stymulacja rozwoju, poznawanie i przydzielanie zjawisk atmosferycznych towarzyszących porom roku.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** piktogramy przedstawiające zjawiska atmosferyczne, charakterystyczną roślinność, zwierzęta. Na przykład:
 - ilustracja opadów śniegu, deszczu, burzy, wiatru, kry na rzece,
 - ilustracje drzew w poszczególnych porach roku (opadające liście, kwitnące, owocujące),
 - ilustracje kwiatów charakterystycznych dla poszczególnych pór roku (przebiśniegi, chryzantemy, żonkile, maki),
 - ilustracje przedstawiające zapadanie zmroku o różnych porach roku (np. gwieździste niebo z zegarkiem wskazujących godzinę 16.00, jasne niebo z zegarkiem wskazujących godzinę 20.00),
 - ilustracje przedstawiające zwierzęta (np. sikorki w karmniku, śpiący niedźwiedź),
 - ilustracje przedstawiające sezonowe warzywa i owoce,
 - ilustracje przedstawiające termometr z typowymi dla pór roku temperaturami,
 - ilustracje przedstawiające typowe sporty,
 - ilustracje przedstawiające prace rolnicze w różnych porach roku.

Potrzebne będą także tabliczki z nazwami pór roku – można przygotować kilka zestawów piktogramów. Możliwe będzie przeprowadzenie tego ćwiczenia równolegle w kilku grupach.

5. Przebieg ćwiczenia:

- Dzieci zostają podzielone na 2–3 osobowe grupy.
- Nauczyciel rozkłada wszystkie piktogramy dla każdej z grup.
- Każda grupa otrzymuje tabliczki z nazwami pór roku – zadaniem uczniów jest przyporządkowanie piktogramów do poszczególnych pór roku.
- Po uporządkowaniu nauczyciel przeprowadza z każdą grupą dyskusję na temat przydziału i uzasadnienia wyboru ilustracji.

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *zwiększenie i utrwalenie wiedzy z zakresu nauk przyrodniczych dotyczących podziału roku na pory.*
7. **Obszar podstawy programowej:** edukacja przyrodnicza – *zjawiska atmosferyczne: jesień, zima, lato, wiosna.*
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** brak.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** ćwiczenie własne.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Agnieszka Iwancewicz.

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

pwn.pl | ul. Romana Maja 1, 61-371 Poznań
projekt@pwn-iws.pl | www.pwn-iws.pl | tel. (061) 873 62 48 | faks (061) 873 62 49

NIP 595-016-045 REGON 140933661

pwn.pl

Ćwiczenie nr 10

Obszar wsparcia: koncentracja uwagi, pamięć, umiejętność współpracy

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Poszedł Jarek na jarmarek.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Dla uczniów nadpobudliwych, mających problemy z zapamiętywaniem i koncentracją uwagi.
3. **Cele ćwiczenia:** doskonalenie pamięci poprzez zapamiętywanie ciągów wyrazowych, wzbogacanie słownictwa, rozwijanie koncentracji uwagi, wyciszenie, kształtowanie cierpliwości.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** niepotrzebne.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Uczestnicy siedzą w kręgu. Pierwsza osoba mówi: „Poszedł Jarek na jarmarek, kupił sobie...” – i tutaj dodaje, co sobie kupił, np. kwiatek. Kolejna osoba powtarza całe to zdanie i dodaje drugi przedmiot, który kupił Jarek. Kolejni uczestnicy zabawy dodają po jednej rzeczy, powtarzając oczywiście całą wcześniejszą listę zakupów bohatera zabawy. Gdy ktoś ma trudności z przypomnieniem sobie kolejnych zakupionych rzeczy, grupa może pomóc, pokazując gestem, o jaki zakup chodzi, a w ostateczności – odpowiedzieć słownie.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *uczeń obdarza uwagą dzieci i dorosłych, słucha ich wypowiedzi i chce zrozumieć, co przekazują; komunikuje w jasny sposób swoje spostrzeżenia, potrzeby, odczucia.*
7. **Obszar podstawy programowej:** *W procesie kształcenia ogólnego szkoła podstawowa kształci u uczniów postawy sprzyjające ich dalszemu rozwojowi indywidualnemu i społecznemu, takie jak: kreatywność, wytrwałość podejmowania inicjatyw oraz gotowość do pracy zespołowej.*
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** W ćwiczeniu tym, jak w każdym ćwiczeniu dla dzieci nadpobudliwych czy zahamowanych, liczy się wsparcie prowadzącego i zachęta do wysiłku intelektualnego.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** źródło nieznane.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Iwona Kostek.

Ćwiczenie nr 5

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające analizę słuchową i pamięć

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Poszukiwacze.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Ćwiczenie jest zalecane dla dzieci klas pierwszych, które wykazują zaburzenia funkcjonowania analizatora słuchowego. Ćwiczenie najlepiej realizować z mniejszą grupą dzieci lub indywidualnie na zajęciach wyrównawczych.
3. **Cele ćwiczenia:**
 - kształtowanie i rozwijanie słuchu fonematycznego,
 - aktywizacja procesów poznawczych – myślenia i uwagi,
 - stymulacja rozwoju mowy.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** duża kostka do gry, kartoniki z literami alfabetu.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Dzieci siadają w kręgu. Na dywanie leżą kartoniki z literami alfabetu odwrócone napisem do dołu. Wybrane dziecko podnosi losowo wybrany kartonik. Odczytuje literę. Nauczycielka rzuca kostką. Ile oczek wypadnie, tyle wyrazów na daną literę musi powiedzieć uczeń. Przed rozpoczęciem zabawy można wypić wodę oraz wykonać ćwiczenie z zakresu kinezylogii edukacyjnej *Kapturek Myśliciela*.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *zdobycie przez uczniów umiejętności wykorzystywania posiadanych wiadomości podczas wykonywania zadań i rozwiązywania problemów.*
7. **Obszar podstawy programowej w zakresie umiejętności czytania i pisania:** *uczeń zna wszystkie litery alfabetu, czyta i rozumie proste, krótkie teksty.*
8. **Ewentualne uwagi, zalecenia do realizacji:**
 - Zabawa ta jest ćwiczeniem statycznym, dlatego mogą w niej brać udział dzieci niepełnosprawne ruchowo.
 - W klasach drugich dzieci mogą mieć podaną kategorię wyrazów, np.: rzeczowniki albo czasowniki.
 - Jeżeli ćwiczenia wspomagające analizę słuchową trzeba ćwiczyć z dziećmi starszymi, dla urozmaicenia pracy można dostosować formę zabawy do posiadanych przez dzieci innych umiejętności, np. matematycznych. Wtedy nauczyciel podaje działanie na odejmowanie lub dzielenie. Wynik jest liczbą wyrazów, jakie ma podać dziecko (staramy się podawać dostatecznie niskie wyniki).
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** źródło nieznane.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Małgorzata Błaszkwicz.

Ćwiczenie nr 8

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające umiejętność współpracy

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Poznajemy się stopami.*

2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Ćwiczenie dla uczniów z niepełnosprawnością poznawczą, zahamowanych, nieśmiałych, „zamkniętych w sobie”. Może być wykorzystane w metodzie integracji sensorycznej.

3. **Cele ćwiczenia:**

- rozwijanie umiejętności współpracy poprzez zabawę,
- wyrabianie umiejętności łatwego nawiązywania kontaktów,
- kształtowanie postaw opartych na wzajemnym zaufaniu.

4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** muzyka spokojna, relaksacyjna oraz muzyka „żywa” i skoczna, opowieść nauczyciela.

5. **Przebieg ćwiczenia:** Nauczyciel proponuje dzieciom zabawę, podczas której będą mogli porozmawiać ze sobą w szczególny sposób. Poleca, aby każdy poszukał sobie partnera, który jest interesujący, wzbudza ciekawość i potrzebę poznania, jaki jest naprawdę. Następnie uczniowie dobrani w pary siadają naprzeciwko siebie i zdejmują obuwie. Nauczyciel prosi, aby spojrzeli na siebie i nic nie mówili: prowadzący włącza spokojną muzykę. Zwraca się do uczniów, instruując, co mają robić swoimi stopami. Przykładowo: „Chciałabym, abyście spokojnie poruszali swoimi stopami, przyglądając im się przez chwilę” (30 sekund). Teraz przyciągnijcie stopy do siebie, po czym zacznijcie ostrożnie i powoli poruszać nimi w kierunku oddalonych stóp waszego partnera, tak jakby wasze stopy były dwoma wędrowcami, którzy spotykają się na otwartej przestrzeni (30 sekund). Przyciągnijcie swoje stopy znowu do siebie”. Zmienia się charakter muzyki. Nauczyciel mówi dalej: „Wyobraźcie sobie, że wasze stopy mają ochotę na kłótnię. Pozwólcie im na wzajemne starcie, oprzyjcie stopy na stopach i siłujcie się nimi (30 sekund). Po raz kolejny przyciągnijcie stopy do siebie”. Muzyka zmienia się. Tym razem ma spokojniejszy charakter. Nauczyciel kontynuuje: „Wyobraźcie sobie, że macie niesłychanie ciekawskie stopy. Jest w nich nie tylko ciekawość, ale i odrobina strachu. Znowu poruszajcie stopami ku sobie. Pozwólcie przy tym na wzajemne poznanie się waszych stop, tak jak to robią zainteresowane sobą dzieci – czują one lęk i jednocześnie niepewność, gdy nareszcie nadarzy im się możliwość spotkania (30 sekund). Ponownie przyciągnijcie stopy do siebie”. Znowu zmienia się muzyka – mogą delikatnie rozbrzmiewać dzwonki sań. Nauczyciel mówi: „Wyobraźcie sobie teraz, że jest zima. Wasze stopy są zmarznięte. Dotknijcie się nawzajem stopami i zacznijcie je sobie ogrzewać, poruszając nimi (30 sekund). Rozdzielcie stopy”. Muzyka staje się wesoła, radosna. Nauczyciel kończy słowami: „Na koniec poruszajcie swoimi stopami tak, jak wy chcecie, np. w sposób, które spodoba się waszemu partnerowi (30 sekund). Teraz pożegnajcie się wzajemnie waszymi stopami. Powiedźcie sobie przy pomocy stóp *do widzenia*” (15 sekund).

6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *kształtowanie u uczniów postaw warunkujących sprawne i odpowiedzialne funkcjonowanie we współczesnym świecie.*

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

7. **Obszar podstawy programowej:** edukacja społeczna – uczeń *współpracuje z innymi w zabawie, w nauce szkolnej i w sytuacjach życiowych, przestrzega reguł obowiązujących w społeczności dziecięcej.*
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** Jeżeli uczniowie mają trudności w dobraniu się w pary, nauczyciel pomaga im w tym, zachęca ich. Należy tak przygotować ćwiczenie, aby nikt nie został sam. Jeżeli liczba uczniów jest nieparzysta, zamiast pary może brać udział w zabawie, np. troje dzieci. Aby dzieci nie czuły się skrępowane, na stopach mogą mieć skarpetki. W wypadku gdy w zabawie bierze udział uczeń niepełnosprawny ruchowo (np. porusza się na wózku i nie może ruszać stopami) może z partnerem bawić się rękoma, poruszając palcami dłoni.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** D. Umiastowska, E. Rutkowska, *Żywe lekcje w nauczaniu zintegrowanym*, Impuls, Kraków 2003.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Aneta Pawlak.

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 6

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające koncentrację uwagi

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Prezenty.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Dla uczniów mających problemy z koncentracją uwagi i zapamiętywaniem.
3. **Cele ćwiczenia:** poprawa umiejętności koncentrowania się oraz umiejętności zapamiętywania.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** brak.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Dzieci siedzą w kółku. Pierwszy uczeń mówi: „Na urodziny chcę dostać piłkę”. Drugi uczeń mówi: „Na urodziny chcę dostać piłkę i lalkę”. Następne dziecko powtarza nazwy prezentów, które chce dostać poprzednie dziecko i dokłada swój pomysł.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** uczeń *współpracuje z innymi w zabawie, w nauce szkolnej i sytuacjach życiowych.*
7. **Obszar podstawy programowej:** edukacja społeczna w zakresie wychowania do zgodnego współdziałania z rówieśnikami i dorosłymi.
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** brak.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** źródło nieznane.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Marzena Klimaszewska.

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 7

Obszar wsparcia: ćwiczenie rozwijające pamięć słuchową, koncentrację uwagi

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Przedstaw mnie.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Dla uczniów mających trudności z koncentracją uwagi, zaburzoną percepcję słuchową.
3. **Cele ćwiczenia:** uczeń – ćwiczy koncentrację uwagi, kształtuje umiejętności społeczne, ćwiczy aktywne słuchanie.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** muzyka instrumentalna.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Dzieci dobierają się parami – dobrze, jeśli parę tworzą dzieci, które najmniej się znają. Prowadzący ustala, kto jest osobą A, kto B. Przez parę minut osoba A opowiada o sobie, np. co lubi robić, jakie jest jej marzenie, ulubiony kolor, ulubiona potrawa, co lubi najbardziej w szkole itp. Nauczyciel może przed ćwiczeniem powiedzieć dzieciom, o czym koledzy chcieliby się dowiedzieć. W tym czasie osoba B nic nie mówi, tylko akceptująco słucha. Po upływie paru minut następuje zmiana: osoba B mówi na swój temat do osoby A. Następnie na forum klasy każdy przedstawia swojego kolegę. Bardzo ważne jest, aby każdy był wysłuchany do końca. Należy też zadbać o atmosferę sprzyjającą poczuciu bezpieczeństwa. W tle włączamy cicho muzykę instrumentalną.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:**
Dziecko:
 - *dziecko obdarza uwagę rówieśników, słucha ich wypowiedzi,*
 - *mówi na temat,*
 - *współpracuje z innymi w zabawie.*
7. **Obszar podstawy programowej:** edukacja polonistyczna i edukacja społeczna; *wychowanie do zgodnego współdziałania z rówieśnikami; wspomaganie rozwoju umysłowego w zakresie wypowiadania się; dbałość o kulturę języka.*
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** Nauczyciel zwraca uwagę, czy słuchacz kolegi nie przeszkadza mu w trakcie wypowiedzi. Podczas prezentacji, jeśli kolega zapomniał jakiegoś ważnego szczegółu, można go naprowadzić. Grupa akceptuje wypowiedzi, nie komentuje.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** źródło nieznane.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Alina Czernicka.

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

pwn.pl sp. z o.o. ul. Romana Maja 1 61-371 Poczna
projekt@pwn-iws.pl www.pwn-iws.pl tel. (061) 873 62 48 faks (061) 873 62 49

NIP 896-10-16-045 REGON 980922660

pwn.pl

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 6

Obszar wsparcia: rozwój manualny przy zaburzeniach grafomotorycznych (z zakresu kinezylogii edukacyjnej)

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Przeplatana ósemka.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Ćwiczenie zalecane dla dzieci w młodszym wieku szkolnym i do pracy indywidualnej.
3. **Cele ćwiczenia:**
 - integracja funkcji półkul mózgowych,
 - rozwijanie sprawności manualnych,
 - poprawianie koncentracji uwagi,
 - doskonalenie koordynacji wzrokowo-ruchowej.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** drewniana plansza z „leniwą ósemką” (z wyciętymi otworami do przewlekania), długa kolorowa sznurówka.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Uczeń przewleka kolorową sznurówkę przez otwory w „leniwej ósemce” zgodnie ze wskazanym kierunkiem (zawsze w lewo do góry).
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *wspomaganie rozwoju umysłowego w zakresie usprawniania procesu koncentracji uwagi.*
7. **Obszar podstawy programowej:** w zakresie umiejętności pisania – uczeń *dba o estetykę i poprawność graficzną pisma.*
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** brak.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** pomysł własny nauczyciela.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Dorota Panasiuk.

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 10

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające umiejętność współpracy

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Rachmistrzowie.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Ćwiczenia dla całej klasy.
3. **Cele ćwiczenia:** kształcenie umiejętności współpracy, radzenia sobie z frustracją, kształtowanie zdolności rozpoznawania monet i banknotów, obliczania sum, wykonywanie ćwiczeń na porównywanie różnicowe.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** monety i banknoty wycięte z wycinanki, koperty.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Nauczyciel dzieli klasę na czteroosobowe zespoły i kładzie na ławce kopertę z wyciętymi z wycinanki monetami i banknotami. Zadaniem każdej grupy jest, jak najszybciej, obliczyć otrzymaną kwotę pieniędzy. Po wykonaniu zadania grupa, która wykonała je jako pierwsza, zdaje relację z toku swoich działań, np. jak podzieliła pracę między jej poszczególnych członków. Dzieci opowiadają o napotkanych trudnościach, wyciągają wnioski i dokonując korekty swoich działań (np. wybór lidera, podział czynności), wykonują kolejne zadanie polegające na porównaniu kwot pieniędzy w dwóch kopertach.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:**
Uczeń:
 - dodaje i odejmuje liczby w zakresie 100,
 - porównuje dowolne dwie liczby w zakresie 1000 (słownie i z użyciem znaków $<$, $>$, $=$).
7. **Obszar podstawy programowej:** *Do najważniejszych umiejętności zdobywanych przez ucznia w trakcie kształcenia ogólnego w szkole podstawowej należą (...) umiejętność pracy zespołowej.*
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** brak.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** źródło nieznane.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Danuta Konopka.

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 7

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspierające wyrażanie emocji

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Radość i złość.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Dla dzieci, które mają problemy z prawidłowym wyrażaniem emocji.
3. **Cele ćwiczenia:**
 - kształtowanie umiejętności wyrażania emocji pozytywnych i negatywnych,
 - zachęcanie do wyrażania emocji.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** kartoniki z krótkimi zdaniami, które opisują sytuację zachęcającą ucznia do wyrażania emocji:
 - Kubuś Puchatek znalazł duży kubek miodu.
 - Krzysiu grał w piłkę i przegrał.
 - Kłapouszek spotkał przyjaciela, którego dawno nie widział.
 - Krzysiu był niegrzeczny i za karę nie może wyjść do lasu.A także: kartki, kredki, piłki, chusteczki, kartki gazet, gazety.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Uczniowie siedzą w kręgu, nauczyciel zaprasza kolejno uczniów i odczytuje zadanie z kartonika. Wybrany uczeń przedstawia swoim zachowaniem (mimiką, ciałem lub za pomocą przedmiotów) daną sytuację. Pozostali uczniowie również pokazują daną emocję. Nauczyciel podsumowuje zadanie stwierdzeniem, że emocje wyrażamy nie tylko słowem, ale również naszym ciałem, mimiką, gestami lub za pomocą przedmiotów (np. ze złości rzucamy gazetami, rwiemy chusteczki). Po zakończonej rundce uczniowie malują wybraną przez siebie twarz wyrażającą emocje.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *wspomaganie dzieci w rozwoju emocjonalnym.*
7. **Obszar podstawy programowej:** edukacja polonistyczna; w zakresie umiejętności wypowiadania się w małych formach teatralnych – *uczeń uczestniczy w zabawie teatralnej, ilustruje mimiką, gestem, ruchem zachowanie bohatera literackiego lub wymyślnego.*
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** brak.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** źródło nieznane.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Malwina Augustyniak.

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

pwn.plsp z p o o ul. Romana Maye 1 61-371 poznań
projekt@pwn-iws.pl www.pwn-iws.pl tel. (061) 873 62 48 faks (061) 873 62 49

NIP 59610416345 REGON 201433660

pwn.pl

Ćwiczenie nr 2

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające koncentrację uwagi

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Rajd samochodowy.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Ćwiczenie dla klasy, dla uczniów nadpobudliwych, dla uczniów z niepełnosprawnością poznawczą, z zaburzeniami zachowania, z zaburzoną koncentracją uwagi.
3. **Cele ćwiczenia:** ćwiczenie koncentracji, pobudzanie wyobraźni i umiejętności jej wykorzystania, kształtowanie orientacji przestrzennej, budowanie zaufania.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** przepaska na oczy, kręgle, piłki lekarskie, słupki.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Uczniowie dobierają się w pary. Jedna osoba zakrywa oczy przepaską i udaje, że jest „samochodem”. Druga osoba jest „kierowcą” (pilotem) i kieruje za pomocą słów „samochodem”, który musi pokonać tor przeszkód ułożony, np.: z kręgów, piłek, słupków. Za strącenie lub dotknięcie każdej przeszkody „samochód” otrzymuje punkty karne. Uczniowie mają trzy szanse, by wykonać to ćwiczenie – później odpadają z gry. Kolejna para zaczyna „jazdę”. Po zawiązaniu oczu kolejnemu uczniowi należy zmienić ustawienie przeszkód.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *wspomaganie dziecka w rozwoju intelektualnym, emocjonalnym, społecznym, etycznym, fizycznym.*
7. **Obszar podstawy programowej:** edukacja fizyczna (*uczeń współpracuje z innymi w zabawie w nauce i w sytuacjach życiowych, uczestniczy w zajęciach rozwijających sprawność fizyczną, zgodnie z regułami*); edukacja społeczna (*uczeń potrafi pokonywać przeszkody sztuczne i naturalne*).
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** brak.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** źródło nieznane.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Violetta Kostrzewska.

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 2

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające koncentrację uwagi i koordynację psychoruchową

1. **Tytuł ćwiczenia:** Raz dwa trzy, liczba patrzy.
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Dla każdej grupy wiekowej – może być przeprowadzone z małą grupą uczniów, a także z całą klasą, np. na zajęciach wychowania fizycznego.
3. **Cele ćwiczenia:** wspomaganie koncentracji uwagi u dzieci poprzez ruch, rozwijanie koordynacji psychoruchowej.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** zbędne.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Dzieci stoją w kole. Kolejno odliczają. Zabawa polega na wymienianiu kolejnych liczb. Przykładowo: dziecko z nr 2, uderzając rękoma o kolano, wymienia swoją liczbę i dowolną liczbę z koła, np. raz-dwa, dwa-osiem. Dziecko z nr 8 powinno wymienić swoją liczbę i dowolną z koła, np. raz-dwa, osiem-dziesięć. Zadanie to wykonujemy w miarę szybko. Odpada dziecko, które „się zagapi”. Zabawa trwa dalej, ale uczniowie muszą uważać na liczby, których nie ma w kole. Przed zabawą można zastosować poznane przez ucznia ćwiczenia z KE wspomagające koordynację uwagi, np. „Słoń”, „Zginanie stopy”.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *kształtowanie u uczniów postaw warunkujących sprawne i odpowiedzialne funkcjonowanie we współczesnym świecie.*
7. **Obszar podstawy programowej:** wychowanie fizyczne – *uczeń uczestniczy w zajęciach rozwijających sprawność fizyczną.*
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** Jeżeli w zabawie uczestniczyć będą dzieci niepełnosprawne ruchowo, zabawę można wykonać w kole, ale na siedząco.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** źródło nieznane.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenia:** Hanna Renz.

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

projekt@pwn-iws.pl www.pwn-iws.pl tel. (061) 873 62 48 faks (061) 873 62 49

pwn.pl

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 1

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające analizę i syntezę wzrokowo-słuchową

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Rebusy wyrazowe.*

2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Dla grupy uczniów z niepełnosprawnością poznawczą.

3. **Cele ćwiczenia:**

- łączenie i czytanie sylab i wyrazów,
- wdrażanie do całościowego czytania,
- kształtowanie pozytywnego stosunku do nauki,
- bogacenie zasobów leksykalnych.

4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** rebusy.

5. **Przebieg ćwiczenia:** Uczniowie rozpoczynają od głośnego czytania wyrazów sylabowo-obrazkowych i wyjaśnienia ich znaczenia.

a. ba kan   mo   ter,

b. ch y awa rz le ,

c. ica a t pan ok ary,

d. kon na ce de k,

e. k er p er a k a,

f. 100 noga, 100 pa, 100 lica, mia 100, 100 k.

6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *kształtowanie u dziecka pozytywnego stosunku do nauki.*

7. **Obszar podstawy programowej:** *wspomaganie rozwoju intelektualnego w początkowej nauce czytania.*

8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** brak.

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

pwn.pl p.p.s. ul. Romana Maja 1 61-371 poznań
projekt@pwn-iws.pl www.pwn-iws.pl tel. (061) 873 62 48 faks (061) 873 62 49

N.F. 296-10-16-045 REGON 951933660

pwn.pl

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** Janina Wójtowiczowa, *Logopedyczny zbiór wyrazów*, WSiP, Warszawa 2011.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Ewa Nestorowska.

Ćwiczenie nr 3

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające umiejętność współpracy

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Ręce w górę.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Dla wszystkich uczniów.
3. **Cele ćwiczenia:** wyrabianie umiejętności współpracy w zespole.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** stół lub ławki szkolne, monety, kartka i długopis.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Dzieci są podzielone na dwie grupy, które siadają naprzeciwko siebie. Wybieramy w każdej grupie lidera. Drużyny otrzymują monetę. Wyniki będziemy zapisywać na kartce. Zawodnicy jednej drużyny zaczynają podawać sobie monetę pod stołem, tam i z powrotem. Po chwili lider drugiej grupy krzyczy: „Ręce w górę”. Zawodnicy pierwszej grupy drużyny podnoszą zaciśnięte pięści ponad głowy. Lider drugiej grupy krzyczy: „Ręce w dół” – uczniowie kładą otwarte dłonie na stole. Zawodnicy drugiej drużyny muszą uważnie słuchać, w którym miejscu moneta uderzyła o stół, by zidentyfikować gracza, który ją trzyma. Lider drużyny bez monety wymienia po kolei imiona graczy z przeciwnej drużyny, próbując wyeliminować tych, którzy nie mają monety. Wywołany gracz podnosi ręce ze stołu, by pokazać, że nie ma monety. Jeśli moneta pojawi się, zanim zostanie wypowiedziane imię ostatniego gracza, to drużyna chowa ją ponownie. Jeśli „sprawca” zostanie rozpoznany, gracze z drużyny, która odgadywała, chowają monetę. Wygrywa drużyna z największą liczbą punktów.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *uczeń współpracuje z innymi w zabawie, w nauce szkolnej i sytuacjach życiowych.*
7. **Obszar podstawy programowej:** edukacja społeczna – wychowanie do zgodnego współdziałania z rówieśnikami i dorosłymi.
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** Aby utrudnić grę, zawodnicy z grupy, która odgaduje, rozpoznają osobę, która ma monetę oraz rękę, w której ją skrywa.
9. **Źródło danego ćwiczenia w oparciu, o które dokonano adaptacji i modyfikacji:** Penny Warner, *Gry i zabawy dla dzieci*, Zielona Sowa, Warszawa 2008.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Krystyna Jakubowska.

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 4

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające analizę słuchowo-wzrokową

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Rodzina zwierząt.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Dla uczniów, którzy mają problemy z analizą wzrokowo-słuchową i czytaniem.
3. **Cele ćwiczenia:**
 - ćwiczenie umiejętności globalnego czytania,
 - ćwiczenie umiejętności rozpoznawania głosów i dopasowywania ich do nazw zwierząt.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** kartki z wyrazami mama – koń, tata – koń, syn – koń, córka – koń, mama – kot, tata – kot, syn – kot, babcia – kot itd.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Nauczyciel rozdaje przygotowane karteczki, na których wypisane są rodziny zwierząt (mama, tata, dzieci, babci, dziadek). Rodzina nie powinna być zbyt liczna. Uczniowie z wylosowanymi karteczkami spacerują po sali i dopiero na sygnał nauczyciela zaglądają do swoich kartek, czytają napisy i w jak najkrótszym czasie muszą odnaleźć członków swojej rodziny, posługując się tylko głosem, np.: pies – szczeka, kot – miauczy, gęś – gęga itd. Wygrywa rodzina, która pierwsza się odnajdzie i ustawi się w szeregu.

Wersja II: Dla starszych dzieci można na kartkach pisać nazwy zwierząt bez słowa mama, tata: klacz – koń – źrebiak, kura – kogut – kurczątka, pies – suka – szczeniaki itd.

Wersja III: Atrakcyjność tego ćwiczenia można podnieść dzięki wprowadzeniu kartek z nazwami domów dla zwierząt, np. dla rodziny psów można dopisać wyraz buda. Zadaniem dzieci będzie wówczas nie tylko słuchanie odgłosów wydawanych przez zwierzęta, ale również odnalezienie odpowiedniego napisu lub rysunku domu (w zależności, co prowadzący wprowadzi).
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *słuchanie wypowiedzi innych i chęć zrozumienia, co oni przekazują; czytanie i rozumienie krótkich tekstów; rozumienie sensu kodowania i dekodowania informacji.*
7. **Obszar podstawy programowej:** *wspomaganie rozwoju w zakresie początkowej nauki czytania i wypowiadania się w małych formach teatralnych.*
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** Ćwiczenie można stosować w zespole klasowym lub w mniejszych grupach.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** źródło nieznane.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** mgr Maria Żurek.

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

pwn.pl | p.p. z o.o. ul. Romana Maja 51-371, Poznań
projekt@pwn-iws.pl | www.pwn-iws.pl | tel. (061) 873 62 48 | faks (061) 873 62 49

NIP 596-10-16-845 | REGON 950322660

pwn.pl

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 5

Obszar wsparcia: kinezylogia edukacyjna

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Rowerek*.
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Ćwiczenie dla całej klasy.
3. **Cele ćwiczenia:** integracja lewej i prawej strony ciała, poprawa czytania, pisanie i czytania.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** brak.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Ćwiczymy na miękkiej powierzchni. Podnosimy ręce i głowę do góry. Obejmujemy głowę dłońmi i ją przytrzymujemy. Prawym łokciem dotykamy lewego kolana, potem lewym łokciem – prawego kolana. Oddychamy rytmicznie.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** przyswajanie przez uczniów podstawowego zasobu wiadomości na temat faktów, zasad, teorii i praktyki, dotyczących przede wszystkim tematów i zjawisk bliskich doświadczeniom uczniów.
7. **Obszar podstawy programowej:** *uczeń zna wszystkie litery alfabetu, czyta i rozumie proste, krótkie teksty, pisze proste, krótkie zdania.*
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** brak.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** źródło nieznane.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Elżbieta Szustek.

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 3

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające analizę słuchową

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Rozbite sylaby.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Dla dzieci z problemami analizy i syntezy słuchowej.
3. **Cele ćwiczenia:** wspomaganie analizy i syntezy słuchowej.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** brak.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Spośród grupy dzieci wybrane zostaje jedno dziecko, które wychodzi na chwilę z sali. Pozostałe dzieci podzielone zostają na 3 grupy. Prowadzący wymyśla 3-sylabowe słowo. Każda grupa otrzymuje jedną sylabę podanego słowa. Zadaniem dzieci jest poruszanie się po sali w różnych kierunkach i ciągłe wymawianie swojej sylaby. Natomiast dziecko, które wyszło z klasy, jest zobligowane do odgadnięcia słowa wymyślonego przez prowadzącego.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *wspomaganie dziecka w rozwoju intelektualnym.*
7. **Obszar podstawy programowej:** edukacja polonistyczna – uczeń *dostrzega różnicę pomiędzy literą i głoską; dzieli wyrazy na sylaby; oddziela wyrazy w zdaniu, zdania w tekście.*
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** Ćwiczenie można różnicować w zależności od poziomu trudności: od słów 2-sylabowych po słowa 6-sylabowe.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** źródło nieznane.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Paweł Mazurkiewicz.

Ćwiczenie nr 1

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające umiejętność wyrażania emocji

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Rozpoznajemy i wyrażamy emocje.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Dla dzieci mających problem z okazywaniem i nazywaniem emocji.
3. **Cele ćwiczenia:** stymulowanie ucznia do uświadamiania sobie obecności różnych uczuć i ich nazywania.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** kolorowe flamastry, bibuła, woda.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Dzieci siedzą przy stolikach. Przed nimi leżą flamastry w kolorach: brązowym, zielonym, pomarańczowym oraz biała krepina. Każde dziecko mówi, w jakim jest nastroju, jak się czuje dzisiaj w szkole. Następnie rysuje na bibule dowolny rysunek (może być ulubiona zabawka) w kolorze, który oddaje nastrój dziecka. Nauczyciel zwraca się do dzieci: „Tak czujecie się w tej chwili, ale wasze uczucia się zmieniają – tak powinno być. A teraz pokażę wam, jak emocje potrafią się zmieniać”. Nauczyciel spryskuje zabawki wodą. Dzieci obserwują, jak kolory pochodne rozkładają się na podstawowe: zabawki brązowe stają się żółto-czerwono-niebieskie, zabawki zielone stają się żółto-niebieskie, zabawki pomarańczowe stają się żółto-czerwone, zabawki czarne – stają się kolorowe. Nauczyciel tłumaczy: „Tak jak nasze kolorowe zabawki potrzebowały wody, aby się zmienić, tak nasze uczucia zmieniają się każdego dnia pod wpływem różnych sytuacji”.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *uczeń potrafi mówić o swoich uczuciach.*
7. **Obszar podstawy programowej:** *edukacja społeczna i plastyczna (poznanie kolorów podstawowych, wyrażanie własnych uczuć w różnorodnych formach plastycznych, określenie stanów emocjonalnych związanych z różnymi sytuacjami szkolnymi; wyrażanie i nazywanie własnych stanów emocjonalnych).*
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** Należy dostosować polecenia do indywidualnych potrzeb psychofizycznych i edukacyjnych ucznia.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** Izabela Mańkowska, Małgorzata Rożyńska, *Ortografii z Bratkiem dla kl. I*, OPERON, Gdynia 2011.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Alina Czernicka.

Ćwiczenie nr 7

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające koncentrację uwagi, analizę wzrokową

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Rozpoznajemy litery.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Dla uczniów mających trudności z rozpoznawaniem liter (w celu ich utrwalenia), dla uczniów z zaburzeniem analizy i syntezy wzrokowej oraz dla dzieci z problemami koncentracji uwagi.
3. **Cele ćwiczenia:**
 - utrwalenie poznanych liter,
 - ćwiczenie spostrzegawczości, koncentracji uwagi,
 - usprawnienie analizy i syntezy wzrokowej.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** karta pracy z układami, które składają się z różnych liter.

5. **Przebieg ćwiczenia:**
 - A) Przedstawione układy składają się z kilku liter. Zadaniem ucznia jest wyodrębnienie liter znajdujących się w poszczególnych układach.
 - B) Uczniowie samodzielnie tworzą układy.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *wyposażenie dziecka w umiejętność czytania i pisania, w wiadomości i sprawności matematyczne potrzebne w sytuacjach życiowych i szkolnych oraz przy rozwiązywaniu problemów.*
7. **Obszar podstawy programowej:** *uczeń zna wszystkie litery alfabetu, czyta i rozumie proste, krótkie teksty.*
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** brak.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** Zakrzewska B., *Moje dziecko źle czyta i pisze*, WSiP, Warszawa 2008.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Dorota Zielińska.

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

pwn.pl sp. z o.o. ul. Romana Maja 1, 61-371 Poznań
projekt@pwn-iws.pl www.pwn-iws.pl tel. (061) 873 62 48 faks (061) 873 62 49

NIP 596-10-16-848 REGON 14333662

pwn.pl

Ćwiczenie nr 8

Obszar wsparcia: analiza słuchowa

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Rozpoznawanie sylab w usłyszanych słowach.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Ćwiczenie jest skierowane dla uczniów z zaburzeniami analizy i syntezy słuchowej.
3. **Cele ćwiczenia:**
 - kształcenie umiejętności wyodrębniania sylab w słowach o prostej budowie fonetycznej,
 - kształcenie umiejętności dzielenia wyrazów na sylaby,
 - stymulowanie do aktywnego uczestniczenia w sytuacjach zadaniowych.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** brak.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Nauczyciel wypowiada słowa, które zawierają określoną sylabę. Następnie wolno i wyraźnie wypowiada te słowa, zaś zadaniem dzieci jest uderzenie w bębenek (kłaśnięcie) w momencie, gdy usłyszają daną sylabę. Mogą być pomocne różne wierszyki, np. z sylabą „sz”:

*Poszły kaczką na wycieczkę,
by nacieszyć się słoneczkiem.
Szły szeregiem drogą polną,
jak to kaczkę strasznie wolno.
Jedna kaczką niosła namiot,
druga z koszem drepcze za nią.
Ta parasol wielki taszczy,
ta od deszczu osiem płaszczy.
Reszta kaczek kosze niesie...*
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** uczeń *posługuje się ze zrozumieniem określeniami: wyraz, głoska, litera, sylaba, zdanie.*
7. **Obszar podstawy programowej:** edukacja polonistyczna – wspomaganie rozwoju umysłowego w zakresie wypowiedzania się, dbałość o kulturę języka, początkowa nauka czytania i pisanie, kształtowanie umiejętności wypowiedzania się w małych formach teatralnych.
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** brak.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** źródło nieznane.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego:** Magdalena Niewiedziała.

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

pwn.pl sp. z o.o. ul. Romana Maja 1 61-371 poznań
projekt@pwn-iws.pl www.pwn-iws.pl tel. (061) 873 62 48 faks (061) 873 62 49

NIP 396 10 16 845 REGON 930 933 660

pwn.pl

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 9

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające koncentrację uwagi i koordynację psychoruchową

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Rysowane dyktando.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Dla dzieci z trudnościami w koncentracji uwagi i koordynacji psychoruchowej.
3. **Cele ćwiczenia:**
 - doskonalenie koncentracji uwagi,
 - wspieranie koordynacji psychoruchowej,
 - kształtowanie umiejętności słuchania i wykonywania poleceń.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** kartki papieru, ołówek oraz instrukcja rysunku: „Po lewej stronie kartki narysuj duże drzewo, a na drzewie 5 listków. W prawym dolnym rogu kartki narysuj jeża, który niesie jabłko. Między jeżem a drzewem narysuj grzyba. Nad grzybem ptaszka. W prawym górnym rogu kartki narysuj słońce i chmurkę”.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Uczniowie siedzą w ławkach, mają przed sobą kartkę i ołówek. Ich zadanie polega na tym, by dokładnie narysować to, co mówi nauczyciel. Nauczyciel mówi wolno i wyraźnie – w razie konieczności powtarza. W klasie musi panować cisza. Jeżeli uczniowie skończą zadanie, wymieniają się pracami i je sprawdzają. Nauczyciel rysuje poprawnie na tablicy.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *wspomaganie dziecka w rozwoju intelektualnym.*
7. **Obszar podstawy programowej:** edukacja matematyczna – *uczeń wyprowadza kierunki od siebie i innych osób, określa położenie obiektów względem obranego obiektu; orientuje się na kartce papieru, aby odnajdować informacje (np. w lewym górnym rogu).*
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** brak.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** źródło nieznane.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Malwina Augustyniak.

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

pwn.pl | p. 0 61 873 62 48 | ul. Romanowa 11A | 61-371 Poznań
projekt@pwn-iws.pl | www.pwn-iws.pl | tel. (061) 873 62 48 | faks (061) 873 62 49

NIP 696 10 16 845 | REGON 140321460

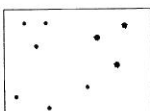
pwn.pl

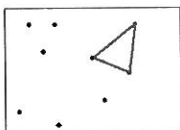
Ćwiczenie nr 8

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające rozwój manualny przy zaburzeniach grafomotorycznych

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Rysowanie figur geometrycznych.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Dla ucznia z niepełnosprawnością poznawczą.
3. **Cele ćwiczenia:**
 - usprawnianie spostrzegania wzrokowego i orientacji przestrzennej,
 - utrwalenie nazw figur geometrycznych: kwadrat, trójkąt, prostokąt.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** 3 kartki A4 z zaznaczonymi kropkami.

5. **Przebieg ćwiczenia:** Uczeń rysuje (np. trójkąty) poprzez łączenie ze sobą kropek jako wierzchołków figur. Figury nie mogą się ze sobą łączyć. Uczeń postępuje podobnie, rysując kwadraty i prostokąty na osobnych kartkach z zaznaczonymi kropkami.

6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *dążenie do wykonania zadania w sytuacjach trudnych i wymagających wysiłku intelektualnego.*
7. **Obszar podstawy programowej:** *wspomaganie rozwoju umysłowego i kształtowanie umiejętności matematycznych.*
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** brak.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** źródło nieznane.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Ewa Nestorowska.

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZY OWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 3

Obszar wsparcia: rozwój manualny przy zaburzeniach grafomotorycznych

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Rysowanie w parach.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Ćwiczenie dla całej klasy (z podziałem na pary).
3. **Cele ćwiczenia:**
 - rozwijanie sprawności manualnej,
 - kształtowanie umiejętności współpracy,
 - ćwiczenie koncentracji uwagi.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** duże kartki papieru, mazaki, opaska do zawiązania oczu.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Uczniowie dobierają się parami i dostają kartkę papieru oraz mazak. Jedna osoba ma zawiązane oczy. Otrzymuje polecenie, by luźno położyła na kartce papieru tę dłoń, w której trzyma ołówek. Osoba z zawiązanymi oczami rysuje postać ludzką, kierując się wskazówkami partnera.
Inna wersja: Osoba z zawiązanymi oczami otrzymuje polecenie, by luźno położyła na kartce papieru dłoń, w której trzyma ołówek. Potem do ćwiczenia dołącza jej partner. Pokazujemy mu napisane na kartce pojęcie – musi on chwycić za dłoń partnera i spróbować prowadzić ją tak, aby ten narysował pokazane mu pojęcie. Kiedy rysunek jest gotowy, pasywny partner zdejmuje opaskę z oczu i próbuje nazwać to, co narysował.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *wspieranie rozwoju intelektualnego i społecznego.*
7. **Obszar podstawy programowej:** *uczeń podejmuje działalność twórczą, posługując się takimi środkami wyrazu plastycznego, jak: kształt, barwa, faktura, w kompozycji na płaszczyźnie i w przestrzeni (stosując określone materiały, narzędzia i techniki plastyczne); zna prawa ucznia i jego obowiązki (w tym zasady bycia dobrym kolegą), respektuje je; uczestniczy w szkolnych wydarzeniach.*
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** brak.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** Birgit Fuchs, *Zabawy na rozwiązywanie konfliktów i napięć w grupie*, Jedność, Kielce 2003.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Barbara Andrzejewska.

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

projekt@pwn-iws.pl www.pwn-iws.pl tel. (061) 873 62 48 faks (061) 873 62 49

pwn.pl

Ćwiczenie nr 5

Obszar wsparcia: koordynacja psychoruchowa, koncentracja uwagi

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Rysujemy wierszyk pt. „Obrazek”.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Dla dziecka z zaburzoną koordynacją psychoruchową i z zaburzeniami orientacji przestrzennej.
3. **Cele ćwiczenia:** doskonalenie orientacji dziecka w przestrzeni i rozumienia związanych z tym terminów: **nad, pod, przed, za, obok, między itp.**
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** kartka papieru, kredki.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Reedukator czyta wierszyk pt *Obrazek*: „Mam sześć kredek w pudełeczku, narysuję domek. W jednym oknie będzie kotek, w drugim mały Tomek. Na czerwonym dachu komin, dym leci do góry. Ponad dachem żółte słońko wśród niebieskich chmurek. Kotek siedzi na okienku bardzo dumny z domku. Tylko Tomek czegoś płacze. – Czego płaczesz Tomku? Tomek chciałby wyjść na spacer, jesień piękna taka! Ale spójrzcie: dom drzwi nie ma i jak tu nie płakać?”. Zadaniem dziecka jest narysowanie ilustracji do wiersza zgodnie z jego treścią. „Co trzeba dorysować na ilustracji, aby Tomek przestał płakać?” – podpowiada nauczyciel.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** uczeń rozumie wypowiedzi ze słuchu, rozróżnia znaczenie wyrazów o podobnym brzmieniu, rozpoznaje zwroty stosowane na co dzień i potrafi się nimi posługiwać, rozumie ogólny sens krótkich opowiadań i dialogów.
7. **Obszar podstawy programowej:** umiejętność uczenia się jako sposób zaspakajania naturalnej ciekawości świata, odkrywania swoich zainteresowań i przygotowania do dalszej edukacji.
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** brak.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** nieznane.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Iwona Kostek.

Ćwiczenie nr 6

Obszar wsparcia: edukacja społeczna – umiejętność współpracy w grupie, wychowanie fizyczne

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Rzucaj piłkę.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Uczniowie uczestniczący w zajęciach wychowania fizycznego, którzy mają kłopoty ze współpracą w drużynie.
3. **Cele ćwiczenia:** rozwijanie umiejętności współdziałania w grupie.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** piłki lub poduszki albo balony.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Dzielimy salę (najlepiej gimnastyczną) na dwie wyraźne połowy (najlepiej za pomocą siatki do siatkówki). Na każdej połowie jest jedna drużyna. Zadanie polega na tym, żeby przerzucić naraz trzy piłki (poduszki lub balony – jeśli nie gramy w sali gimnastycznej) na stronę przeciwnej drużyny, która w tym czasie łapie spadające piłki. Jeżeli 3 piłki upadną na ziemię, drużyna rzucająca zdobywa punkt. Po tym następuje zmiana drużyn. Jak pójdzie za łatwo, to można dodać czwartą piłkę.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:**
Uczeń:
 - *współpracuje zgodnie w zabawie, przestrzega reguł obowiązujących w społeczności dziecięcej.*
 - *potrafi chwycić piłkę i rzucać nią na odległość.*
7. **Obszar podstawy programowej:** uczeń *zgodnie współpracuje z rówieśnikami w zabawie.*
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** brak.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** źródło nieznane.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Barbara Tomaszewska.

Ćwiczenie nr 10

Obszar wsparcia: koncentracja uwagi

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Salatka wyrazowa.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Ćwiczenie przeznaczone jest dla wszystkich dzieci w klasie.
3. **Cele ćwiczenia:** samodzielne odczytywanie prostych wyrazów, składanie rozsypanek wyrazowych.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** kartoniki z wyrazami dwusylabowymi.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Na kartonikach należy wypisać wyrazy dwusylabowe. Sylaby wpisać w dwóch różnych kolorach. Na odwrocie kartonika narysować lub przykleić obrazek symbolizujący dany wyraz. Karteczki porozcinać na dwie części. Uczeń musi dopasować do siebie odpowiednie części wyrazu. Prawidłowe zastawienie sylab daje po odwróceniu karteczek odpowiedni obrazek.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *zdobycie przez uczniów umiejętności wykorzystywania posiadanych wiadomości podczas wykonywania zadań i rozwiązywania problemów.*
7. **Obszar podstawy programowej:** *uczeń posługuje się ze zrozumieniem określeniami: wyraz, głoska, litera, sylaba, zdanie.*
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** Można dzielić na sylaby wyrazy dłuższe.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** Gabriela Badura-Strzelczyk, *Pomóż mi zrobić to samemu. Matematyka w ujęciu Marii Montessori od lat trzech do klasy trzeciej*, Nowik, Opole 2008.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Elżbieta Szustek.

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 10

Obszar wsparcia: ćwiczenie usprawniające koordynację wzrokowo-ruchową

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Ścieżka zajęczka.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Dla uczniów w każdym wieku.
3. **Cele ćwiczenia:** skoordynowanie pracy nóg, rąk przy kontroli wzroku.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** 10 szt. woreczków, wiaderko.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Dziecko samodzielnie układa podwójną ścieżkę z woreczków. Pierwsza ścieżka powinna być rozmieszczona nieco wyżej od ścieżki drugiej. Woreczki powinny się przeplatać. Dziecko układa ścieżkę z woreczków naprzemiennie, wyciągając je z wiaderka, które ze sobą nosi. Do tego celu wykorzystuje tylko rękę dominującą. Po ułożeniu woreczków dziecko skacze między nimi, naśladowując ruchy zajęczka. Przy skokach podpira się rączkami o podłogę.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *kształtowanie u uczniów postaw warunkujących sprawne i odpowiedzialne funkcjonowanie we współczesnym świecie.*
7. **Obszar podstawy programowej:** wychowanie fizyczne – *uczeń uczestniczy w zajęciach rozwijających sprawność fizyczną.*
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** Jeżeli zadanie jest dla dzieci trudne do wykonania, można ścieżkę z woreczków ułożyć równolegle. Dla uczniów z większymi możliwościami podnosimy próg trudności – dziecko wyciąga woreczki z wiaderka nie tylko ręką dominującą, ale także „słabszą” ręką.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** źródło nieznane.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Hanna Renz.

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 6

Obszar wsparcia: wspieranie rozwoju osobistego oraz kształtowanie umiejętności interpersonalnych

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Ścieżka zaufania.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Ćwiczenie dla całej klasy.
3. **Cele ćwiczenia:** budowanie zaufania między partnerami, uwrażliwienie na odczucia drugiego człowieka.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** gruba lina długości 50–60 metrów do wytyczenia trasy oraz opaski na oczy.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Uczestnicy dobierają się parami. Jeden z partnerów zasłania oczy opaską, drugi natomiast pełni rolę przewodnika. Przewodnik opisuje, jak wygląda trasa przed nimi, udziela szczegółowych instrukcji, co partner powinien zrobić, aby bezpiecznie pokonać drogę. Może także pomagać osobie prowadzonej w poznawaniu otoczenia za pomocą innych zmysłów: dotyku, węchu, słuchu. Podając instrukcje, należy podkreślić, jak duża odpowiedzialność spoczywa na prowadzącym. Jednocześnie trzeba jednak zaznaczyć, iż ćwiczenie to powinno sprawiać przyjemność obu partnerom. Trzeba więc uważać, by nie zranić swoich uczuć. Po przejściu trasy w jedną stronę następuje zamiana ról. Po wykonaniu ćwiczenia partnerzy dzielą się swoimi przeżyciami z całą grupą. Omawiają trudności, podkreślają, co sprawiało im przyjemność, czego dowiedzieli się o sobie, w jakiej roli czuli się lepiej i dlaczego.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *wspomaganie dziecka w rozwoju emocjonalnym i społecznym.*
7. **Obszar podstawy programowej:** *edukacja społeczna – uczeń współpracuje z innymi w zabawie, w nauce szkolnej i w sytuacjach życiowych, przestrzega reguł obowiązujących w społeczności dziecięcej, grzecznie zwraca się do innych w szkole, w domu i na ulicy.*
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** brak.
9. **Źródło danego ćwiczenia w oparciu, o które dokonano adaptacji i modyfikacji:** www.eid.edu.pl (Jolanta Jaworska).
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Iwona Kałuska.

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 2

Obszar wsparcia: koncentracja uwagi, wyobraźnia, rozwój mowy przy zaburzeniach percepcji słuchowej

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Skarbnica wiedzy.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Ćwiczenie zalecane dla dzieci w młodszym wieku szkolnym. Można wykorzystać je do pracy z całą klasą, małą grupą lub uczniem indywidualnym.
3. **Cele ćwiczenia:**
 - poprawianie koncentracji uwagi,
 - rozwijanie wyobraźni,
 - wzbogacanie zasobu słownictwa,
 - uwrażliwienie percepcji słuchowej.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** duża kostka do gry z kolorowymi polami.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Uczniowie siedzą w kole. Jeden wybrany uczeń wykonuje rzut kolorową kostką do gry. Zabawa polega na podawaniu słów zgodnie z kolorem wyrzuconym na kostce:
 - I etap ćwiczenia – uczniowie wymieniają rzeczy, np. tylko białe (śnieg, mąka, cukier itp.).
 - II etap ćwiczenia – uczniowie wymieniają rzeczy wg innego kryterium, np. tylko białe i miękkie.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *wspomaganie rozwoju umysłowego w zakresie usprawniania procesu koncentracji uwagi i wypowiedania się.*
7. **Obszar podstawy programowej:** *w zakresie umiejętności społecznych – uczeń obdarza uwagę dzieci i dorosłych, słucha ich wypowiedzi i chce zrozumieć, co przekazują; komunikuje w jasny sposób swoje spostrzeżenia, potrzeby, odczucia; w kulturalny sposób zwraca się do rozmówcy, mówi na temat, zadaje pytania i odpowiada na pytania innych osób; uczestniczy w rozmowie na tematy związane z życiem rodzinnym i szkolnym.*
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** Nauczyciel może podawać różne kryteria w zależności od aktualnych potrzeb i od tematyki zajęć.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** źródło nieznane.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Dorota Panasiuk.

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

pwn.pl | pwn.pl | pwn.pl | ul. Romana Maja 1, 51-371, Wrocław
projekt@pwn-iws.pl | www.pwn-iws.pl | tel. (061) 873 62 48 | faks (061) 873 62 49

NF 226 10-16-245 | REGON 143093960

pwn.pl

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO
CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 10

Obszar wsparcia: integracja sensoryczna

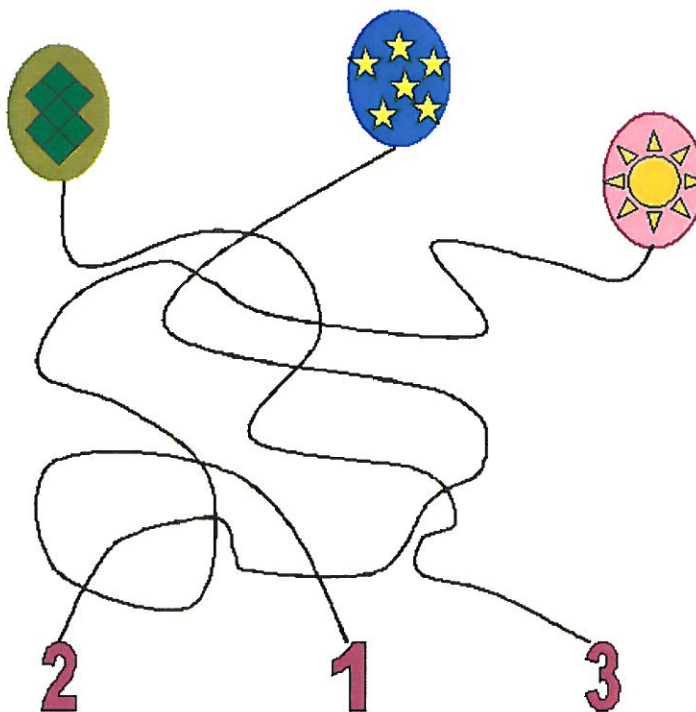
1. **Tytuł ćwiczenia:** *Skarby chomika.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Dla wszystkich dzieci.
3. **Cele ćwiczenia:**
 - poprawa koordynacji wzrokowo-ruchowej,
 - umiejętność współpracy i podejmowania wspólnych decyzji.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** kreda, cztery nieprzejrzyste woreczki, ziemniaki, buraki, marchewki, ziarna zbóż.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Nauczyciel rysuje kredą na podłodze cztery poplątane ścieżki prowadzące do czterech nor. Dzieci dzielą się na cztery grupy i wybierają ścieżkę, po której będą szły. Ostrożnie, krok po kroku, przechodzą po ścieżce. Kiedy dojdą do nory, dotykają woreczka z zapasami, starając się rozpoznać dotykiem jego zawartość, ale nie mówią głośno, co rozpoznały. Po powrocie na swoje miejsca dzieci z każdej grupy mówią, jakie zapasy zgromadził chomik w norze, a nauczyciel rozwiązuje woreczki i pokazuje dzieciom zawartość.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *umiejętność pracy zespołowej.*
7. **Obszar podstawy programowej:** *uczeń zna sposoby przystosowania się zwierząt do poszczególnych pór roku.*
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** brak.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** źródło nieznane.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Renata Płochocka.

Ćwiczenie nr 4

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające analizę wzrokową

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Śledzenie wzrokiem.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Ćwiczenie jest zalecane dla uczniów z zaburzeniami percepcji wzrokowej oraz koncentracji uwagi.
3. **Cele ćwiczenia:**
 - doskonalenie spostrzegania, wodzenia wzrokiem,
 - wspomaganie koncentracji uwagi.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** karta pracy w formacie A3.

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

5. **Przebieg ćwiczenia:** Zadaniem dziecka jest wodzenie wzrokiem po kolejnych liniach oznaczonych numerami i wskazanie (opisanie) balonu, do którego ta linia prowadzi.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** uczeń kończący klasę I (w zakresie umiejętności czytania i pisania) *rozumie sens kodowania oraz dekodowania informacji, odczytuje uproszczone rysunki, piktogramy, znaki informacyjne i napisy.*
7. **Obszar podstawy programowej:** edukacja polonistyczna – początkowa nauka czytania i pisania.
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** Jeżeli dziecko ma trudności z odnalezieniem balonu poprzez wodzenie wzrokiem po linii, może po jej śladzie rysować kredką.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** Katarzyna Wróblewska.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Katarzyna Wróblewska.

Ćwiczenie nr 3

Obszar wsparcia: analiza słuchowa, analiza wzrokowa

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Słowny wieszaczek.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Dla wszystkich dzieci.
3. **Cele ćwiczenia:** usprawnianie percepcji słuchowej, wspieranie koordynacji wzrokowo-słuchowej.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** deseczki z gwoździkami, na których będą zawieszane tabliczki z literami, słowami, obrazkami; tabliczki zawierające literę, słowo, obrazek przygotowane według klucza:
 - tabliczka z literą „A”: tabliczka ze słowem „Autobus”, tabliczka z obrazkiem przedstawiającym autobus,
 - tabliczka z literą „C”: tabliczka ze słowem „Czerwony”, tabliczka z obrazkiem przedstawiającym czerwony prostokąt, koło, trójkąt itd.
 - Im więcej tabliczek, tym większa możliwość modyfikowania zabawy.
5. **Przebieg ćwiczenia:**
 - Nauczyciel wybiera z pośród tabliczek z literkami jedną literkę i wiesza ją na pierwszym wolnym wieszaku, pozostałe tabliczki z wyrazami i obrazkami leżą osobno i są widoczne.
 - Następnie za pomocą kostki nauczyciel (lub drugie dziecko) objaśnia zadanie: parzysty wynik rzutu kostką oznacza, że dziecko ma odnaleźć wśród pozostałych tabliczek tabliczkę ze słowem rozpoczynającym się literką wylosowaną przez nauczyciela. Jeśli wynik rzutu jest nieparzysty – uczeń musi odnaleźć tabliczkę z właściwym obrazkiem przedstawiającym kolor, przedmiot, którego nazwa rozpoczyna się od wybranej przez nauczyciela litery.
 - Drugie dziecko uczestniczące w zabawie wyszukuje tabliczkę brakującą do zestawu.
 - Inne dziecko – pierwsze dobierające tabliczkę – musi podzielić dany wyraz na sylaby, z kolei drugie dziecko musi ułożyć krótkie zdanie z tym wyrazem.
 - Dzieci powinny zamieniać się kolejnością.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** posługiwanie się znajomością liter i przyporządkowania słów według litery, układanie krótkich zdań, dodatkowo utrwalanie wiedzy na temat liczb parzystych i nieparzystych.
7. **Obszar podstawy programowej:** uczeń rozumie sens kodowania oraz dekodowania informacji, odczytuje uproszczone rysunki, piktogramy, znaki informacyjne i napisy; posługuje się ze zrozumieniem określeniami: wyraz, głoska, litera, sylaba, zdanie.
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** brak.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** ćwiczenie własne.

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA ROZWOJU

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO
CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

10. Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie: Agnieszka Iwancewicz.

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

pwn.pl sp. z o.o. ul. Romana Maja 1 61-371 Poznań
projekt@pwn-iws.pl www.pwn-iws.pl tel. (061) 873 62 48 faks (061) 873 62 49
NIP 896-10-16-845 REGON 930933660

pwnpl

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 6

Obszar wsparcia: ćwiczenie dla grupy uczniów lub klasy wspomagające analizę słuchową, koncentrację uwagi i koordynację słuchowo-ruchową

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Słucham i gram.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Ćwiczenie jest zalecane dla uczniów mających trudności z koncentracją uwagi oraz wykazujących zaburzenia w percepcji i analizie słuchowej.
3. **Cele ćwiczenia:**
Doskonalenie:
 - umiejętności koncentracji uwagi skierowanej na dźwięki,
 - umiejętności dokonywania analizy słuchowej i odtwarzania dźwięków w podanym rytmie,
 - umiejętności grania na instrumentach perkusyjnych.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** instrumenty perkusyjne: trójkąty, kołatki, grzechotki, bębny, tamburyna.
5. **Przebieg ćwiczenia:**
I etap:
 1. Zapoznanie dzieci (lub przypomnienie) z rodzajami instrumentów perkusyjnych, dźwiękami, jakie można z nich wydobyć oraz sposobem gry na tych instrumentach.
 2. Rozdanie dzieciom instrumentów i polecenie, aby usiadły tyłem do prowadzącego ćwiczenie (np. na dywanie) i uważnie słuchały, jak gra na instrumencie.
 3. Nauczyciel gra na wybranym instrumencie. Dziecko, które usłyszy dźwięk swojego instrumentu również podejmuje na nim grę.
II etap: Ćwiczenie przebiega w podobny sposób, z tą różnicą, że dziecko próbuje dokładnie odtworzyć na swoim instrumencie rytm zagrany przez nauczyciela. Na koniec rytm podany przez nauczyciela powtarzają razem wszystkie dzieci.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** uczeń kończący klasę III *gra na instrumentach perkusyjnych (proste rytmy i wzory rytmiczne).*
7. **Obszar podstawy programowej:** edukacja muzyczna – odbiór muzyki.
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** brak.

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

9. Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji: Katarzyna Wróblewska.

10. Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie: Katarzyna Wróblewska.

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

pwn.pl sp. z o.o. ul. Romana Maja 1, 61-337 Poznań
projekt@pwn-iws.pl www.pwn-iws.pl tel. (061) 873 62 48 faks (061) 873 62 49
NIP 696-10-16-848 REGON 951933460

pwn.pl

Ćwiczenie nr 9

Obszar wsparcia: koncentracja uwagi, pamięć, skupienie

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Spacer po lesie/Zakupy w sklepie.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Dla uczniów mających problemy z koncentracją, skupieniem, uwagą, pamięcią.
3. **Cele ćwiczenia:** usprawnianie procesów koncentracji, uwagi i pamięci.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** przykładowe opowiadanie, kartki papieru dla uczniów, długopisy lub pióra.

Przykładowe opowiadania:

Wyobraź sobie, że wybrałeś się na spacer do lasu. Idziesz dróżką. Jest ci bardzo przyjemnie. Słuchasz, jak wietrzyk rusza liście na drzewach, które pięknie szumią. Dębowe liście szeleszczą pod stopami. Nagle na wprost ciebie wychodzi na ścieżkę mały dzik ze swoją mamą. Ostatnio na lekcjach uczyłeś się o dzikich zwierzętach. Mogą być niebezpieczne, dlatego przyglądasz się z daleka i odchodzisz powoli, skręcając w lewą stronę. Jest śliczna pogoda, słońeczko przebija przez pomarańczowo-czerwone liście. Jesień w lesie jest bajkowa. Pogoda dopisuje i dzięki temu zwierzątka harczą po lesie. Po prawej stronie na drzewie ganiają się dwie rude małe wiewiórki. Ale są one zwinne i sprytne. W oddali słychać stukot dzięcioła i kukanie kukułki, spacerują sobie sarenki. W oddali między krzewami przebiegł mały zajączek. Idąc dalej, wychodzisz na polanę, na której środku stoi paśnik z marchewką i sianem. Robi się już późno. Żał ci iść do domu, ale postanawiasz, że jeszcze tu wrócisz.

Wyobraź sobie, że jesteś na zakupach w sklepie spożywczym. Przechodzisz przez bramkę z wózkiem. Na samym początku znajduje się stoisko z warzywami i owocami. Jest tu bardzo kolorowo, dużo czerwonych jabłek, zielone winogrona, kiwi, pomarańczowe mandarynki, marchewki, brokuły, zielone ogórki, cukinie, dojrzałe pomidory, ziemniaki i wiele innych. Nabrałeś ochoty na surówkę z marchewki i jabłka. Wybierasz kilka marchewek i jabłek, pakujesz do torebki i wkładasz do koszyka. Idziesz dalej, podchodzisz do stanowiska z pieczywem, chrupiącym chlebem, okrągłymi bułeczkami i księżycowymi rogalami. Tak ładnie pachnie, że postanawiasz kupić bułeczkę, którą bierzesz i wkładasz do koszyka. Przypomniałeś sobie, że mama prosiła, abyś kupił mleko. Idziesz na stoisko z nabiałem. Bierzesz mleko i wkładasz do koszyka, ale w międzyczasie postanawiasz, że na kolację zjesz jogurt owocowy. Jest ich tak dużo, kuszą cię różnymi smakami: morelowym, wiśniowym, truskawkowym, jagodowym, brzoskwiniowym. Wahasz się, bo wszystkie smaki lubisz, ale ostatecznie decydujesz się na jogurt o smaku truskawkowym, który wkładasz do koszyka. Pod koniec zakupów, aby ośłodzić sobie drogę powrotną do domu, podchodzisz do stanowiska ze słodyczami. Bardzo lubisz żelki owocowe, draże kokosowe i ciasteczka maślane. Decydujesz się na żelki owocowe, które z przyjemnością zajądasz w drodze do domu.

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

5. **Przebieg ćwiczenia:** Nauczyciel prosi uczniów, aby się skupili, zamknęli oczy i wysłuchali bardzo uważnie opowiadania. Po przeczytaniu rozdaje uczniom kartki i długopisy i prosi, aby każdy wypisał w kolejności wszystkie zwierzęta, jakie spotkał na swojej drodze w lesie. Po wypisaniu nauczyciel jeszcze raz czyta opowiadanie, a dzieci sprawdzają, jak dużo zwierząt zdołali zapamiętać i wypisać. Do drugiej historyjki poleceniem jest wypisanie w kolejności wszystkich produktów, jakie włożył do koszyka.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *uczeń uważnie słucha, umiejętnie wchodzi w rolę.*
7. **Obszar podstawy programowej:** *słuchanie dłuższych wypowiedzi nauczyciela, uczniów, uważne słuchanie czytanych tekstów, by zapamiętać i jak najwierniej odtworzyć ich treść.*
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** brak.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** ćwiczenie własne.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Agnieszka Iwancewicz.

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

pwn.pl sp. z o.o. ul. Romana Maja 7 61-371 podgaj
projekt@pwn-iws.pl www.pwn-iws.pl tel. (061) 873 62 48 faks (061) 873 62 49
NIP 596-10-16-845 REGON 930932662

pwn.pl

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 7

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające rozwój manualny przy zaburzeniach grafomotorycznych

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Sprawną ręką.*

2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Dla uczniów z trudnościami w zachowaniu poprawności graficznej pisma.

3. **Cele ćwiczenia:**

- doskonalenie umiejętności rysowania szlaczków, znaków i liter po śladzie,
- poznanie ćwiczeń z kinezylogii edukacyjnej,
- ćwiczenie umiejętności współpracy w grupie.

4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:**

- sztalugi, do których przyklejone są kartki ze wzorami do pisania lub rysowania po śladzie,
- kredki świecowe, pisaki lub inne przybory do pisania.

5. **Przebieg ćwiczenia:** Nauczyciel wyjaśnia uczniom reguły ćwiczenia. W czasie, gdy słyszą muzykę relaksacyjną – uczniowie wykonują jedno ćwiczenie kinezylogii edukacyjnej (*ruchy naprzemienne, leniwe ósemki, rysowanie oburącz, masowanie punktów na myślenie, pozycja Dennisona i inne*). Z chwilą zatrzymania nagrania każdy bierze jedną kredkę, ustawia się przed sztalugą i kreśli po śladzie nauczyciela lub poprzedniego dziecka narysowany wzór. Ćwiczenie powtarzamy kilka razy. Każde podejście do sztalugi poprzedzone jest innym ćwiczeniem gimnastyki mózgu.

6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:**

- *znajomość liter alfabetu;*
- *poprawne odtwarzanie kształtu wszystkich liter;*
- *przepisywanie i pisanie z pamięci wyrazów i zdań.*

7. **Obszar podstawy programowej:** *kształtowanie umiejętności czytania i pisania.*

8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** Ćwiczenie mogą wykonywać wszystkie dzieci na etapie przygotowania do nauki pisania, w czasie wprowadzania liter oraz dzieci ujawniające problemy z zachowaniem właściwego kształtu liter i utrzymaniem pisma w liniaturze.

9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** źródło nieznane.

10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** mgr Maria Żurek.

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 10

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające koncentrację uwagi

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Sudoku.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Dla całej klasy, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci z zaburzoną koncentracją uwagi.
3. **Cele ćwiczenia:** rozwijanie logicznego myślenia, usprawnianie koordynacji wzrokowo-ruchowej, przyswajanie podstawowych pojęć matematycznych, uczenie rozpoznawania figur – trójkąta, kwadratu, koła.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** plansza z 16 kratkami podzielona przez środek grubszymi liniami poziomymi i pionowymi tak, aby powstał czteroelementowy moduł; obrazki wielkości kratki z daną figurą geometryczną (koło, kwadrat, prostokąt, trójkąt).
5. **Przebieg ćwiczenia:** Nauczyciel prosi dziecko, aby uzupełniło puste pola poprzez nałożenie obrazka z daną figurą na puste pole zgodnie z zasadą sudoku, tak aby w każdym rzędzie, w każdej kolumnie i w każdym czteroelementowym wyróżnionym module – dany obrazek występował tylko raz.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** edukacja matematyczna: *rozumienie pojęć i wykonywanie czynności umysłowych związanych z rozwiązywaniem problemów matematycznych.*
7. **Obszar podstawy programowej:** *rozpoznawanie figur geometrycznych i tworzenie rymów.*
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** Dla młodszych dzieci można zamiast figur wprowadzić obrazki z misiem, piłką, lalką, autkiem itd.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** brak
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** mgr Renata Leśkiewicz.

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

pwn.pl sp. z o.o. ul. Romana Maja 1 61-371 poznań
projekt@pwn-iws.pl www.pwn-iws.pl tel. (061) 873 62 48 faks (061) 873 62 49
NIP 896-10-16-845 REGON 893932667

pwn.pl

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 2

Obszar wsparcia: umiejętność radzenia sobie z frustracją.

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Superfarmer*.
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Ćwiczenie skierowane dla uczniów sfrustrowanych, którzy nie radzą sobie z porażką.
3. **Cele ćwiczenia:**
Uczeń:
 - potrafi poradzić sobie z frustracją (spowodowaną nagłą utratą zdobytych punktów),
 - zna nazwy zwierząt należących do gatunków ptaków, ssaków, gadów i płazów.
 - potrafi skoncentrować się na zadaniu.
 - akceptuje zasady zabawy i potrafi ich przestrzegać.
 - znosi porażkę i podejmuje działanie od początku.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** kostka sześcienna, obrazki zwierząt, przybory do zapisywania punktacji.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Nauczyciel przygotowuje kostkę sześcienną, na której ściankach umieszcza obrazki przedstawiające 4 gatunki zwierząt, np.: ptaka, ssaka, rybę i płaza. Na pozostałych dwóch ściankach umieszcza wizerunki „Kasownika punktów” – może to być dowolny obrazek, który będzie zabierał zdobyte dotychczas punkty. Zawodnik musi zgromadzić po jednym zwierzęciu każdego gatunku. Niestety, co jakiś czas na kostce pojawia się „Kasownik punktów”, np.: wizerunek lisa. Zabawa bywa szalenie frustrująca, kiedy co chwilę traci się zdobytą, ale właśnie dzięki temu wspaniale ćwiczy umiejętność radzenia sobie z porażką. Wersji tematycznych gry może być wiele, zależnie od aktualnej tematyki.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *sprzyszanie rozwojowi cech osobowości dziecka koniecznych do aktywnego i etycznego uczestnictwa w życiu społecznym.*
7. **Obszar podstawy programowej:** edukacja społeczna – *wychowanie do zgodnego współdziałania z rówieśnikami i dorosłymi;* edukacja przyrodnicza – *uczeń wymienia zwierzęta i rośliny typowe dla wybranych regionów Polski; rozpoznaje i nazywa niektóre zwierzęta egzotyczne.*
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** brak.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** SUPERFARMER – gra firmy Granna.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Magdalena Niewiedziała.

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

pwn.pl sp. z o.o. ul. Romana Maja 1, 61-371 Poznań
projekt@pwn-iws.pl www.pwn-iws.pl tel. (061) 873 62 48 faks (061) 873 62 49

NIP 896-10-16-545 REGON 141333660

pwn.pl

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO
CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

pwn.pl sp. z o.o. ul. Romanowa 11 61-371 Poznań
projekt@pwn-iws.pl www.pwn-iws.pl tel. (061) 873 62 48 faks (061) 873 62 49
NIP 896-10-16-243 REGON 950963560

pwnpl

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 5

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające koncentrację uwagi i pamięć

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Supermózg.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Ćwiczenie zalecane jest dla małej grupy (4–5 osób) z zaburzoną koncentracją uwagi.
3. **Cele ćwiczenia:**
 - ćwiczenie koncentracji uwagi,
 - ćwiczenie umiejętności zapamiętywania.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** 2 zestawy identycznych kart do pracy przedstawiających obrazki, wyrazy lub działania matematyczne w zależności od wieku dziecka (jeżeli w grze będzie brało więcej dzieci, to każde musi dostać taki sam zestaw kart), przegrody, np. tekturowe teczki lub specjalnie przygotowane tekturowe przegrody.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Nauczyciel układa po swojej stronie kilka kart. Na chwilę odstawia karty, po czym znów je chowa. Zadaniem dziecka jest wybranie ze swojego zestawu takich samych kart i ułożyć je w takiej samej kolejności.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *obdarzanie uwagą rówieśników i dorosłych; słuchanie wypowiedzi innych i rozumienie tego, co inni przekazują.*
7. **Obszar podstawy programowej:** *wspomaganie rozwoju umysłowego w zakresie umiejętności społecznych warunkujących słuchanie i porozumiewanie się.*
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** Ćwiczenie można wykorzystać dla dzieci młodszych i starszych, stosując odpowiednie do wieku zestawy kart (obrazki, sylaby, wyrazy, działania matematyczne itp.).
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** źródło nieznane.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** mgr Maria Żurek.

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 3

Obszar wsparcia: koncentracja uwagi i pamięć

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Świat liczb w guzikach.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Ćwiczenie do pracy indywidualnej, grupowej bądź z całą klasą (klasy II–III).
3. **Cele ćwiczenia:**
 - wspomaganie koncentracji uwagi i pamięci.
 - doskonalenie umiejętności mnożenia w zakresie tabliczki mnożenia.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** zestaw kolorowych guzików z działaniami na mnożenie w zakresie 100 (bez wyników), komplet guzików z wynikami mnożenia liczb, 4 guziki „neutralne” bez liczb oraz biały guzik „zbijacz”.
5. **Przebieg ćwiczenia:** W grze może wziąć udział 4 graczy. Każdy gracz losuje zestaw np. 10 guzików z działaniami na mnożenie. Na środku stolika lub podłogi leżą rozrzucone kolorowe guziki z wynikami mnożenia (odwrócone tyłem). Każdy z graczy ma „neutralny” guzik bez liczb służący do zbijania guzika „zbijacza”. Uczestnicy losują kolejność zbijania. Zawodnik może wykonać jeden ruch przez pstryknięcie guzika „zbijacza”. Jeżeli „zbijacz” uderzy o dowolny guzik leżący na podłodze, uczeń odwraca go odczytuje liczbę (np. 42) i odszukuje wśród swoich guzików pasujące działanie ($6 \cdot 7$). Jeżeli uczeń nie ma guzika z odpowiednim działaniem lub wskaże działanie błędne, kolejka przechodzi na następną osobę itd. Wygrywa ten, kto najszybciej pozbędzie się guzików z działaniami.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** uczeń *podaje z pamięci iloczyny w zakresie tabliczki mnożenia.*
7. **Obszar podstawy programowej:** edukacja matematyczna.
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** brak.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** ćwiczenie własne.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Iwona Maj-Fortunko.

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

pwn.pl sp. z o.o. ul. Romana Maja 1 61-371 poznań
projekt@pwn-iws.pl www.pwn-iws.pl tel. (061) 873 62 48 fax (061) 873 62 49
NIP 596-10-16-845 REGON 143093266

pwn.pl

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 6

Obszar wsparcia: analiza wzrokowa

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Świetlny refleks.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Ćwiczenie jest zalecane dla uczniów klas I–III, którzy mają problemy z analizą wzrokową.
3. **Cel główny ćwiczenia:** wspomaganie analizy wzrokowej dziecka.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** 5 lampek o różnych kolorach (mogą być diody przymocowane do drewnianej deseczki); na desce umocowane są przyciski odpowiadające kolorom światełek, ale ułożone achronologicznie w stosunku do nich.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Dziecko po zapaleniu światełka musi wyłączyć je jak najszybciej, przyciskając włącznik w danym kolorze żarówki.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** uczeń *określa położenie przedmiotów w przestrzeni, słucha dźwięków i odgłosów, kształci spostrzegawczość, nazywa kolory.*
7. **Obszar podstawy programowej:** dziecko *uczestniczy w zabawie, reaguje na sygnały.*
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** Dziecko borykające się z wadą wzroku może mieć trudność z wykonaniem tego zadania.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** źródło nieznane.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Małgorzata Sobieska.

PROJEKT WSPÓLFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 9

Obszar wsparcia: koncentracja uwagi, koordynacja psychoruchowa, motywacja do aktywności i współpracy w grupie (przy zaburzeniach zachowania)

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Szpaler.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Ćwiczenie jest zalecane dla dzieci w młodszym wieku szkolnym (8–10 lat), ale i starszych.
3. **Cele ćwiczenia:**
 - poprawienie koncentracji uwagi,
 - uczenie współdziałania w relacjach z innymi,
 - budowanie poczucia bezpieczeństwa i integracji.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** brak.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Dzieci tworzą szpaler (twarze mają zwrócone w jedną stronę), trzymają się za ręce, które po chwili podnoszą. Zadaniem każdego z uczniów jest przejście przez szpaler, nie dotykając nikogo. Uczeń musi iść powoli w pozycji wyprostowanej. Gdy kogoś dotknie, wraca na początek i ponawia próbę.
II część ćwiczenia: Dzieci stają twarzami do siebie, tworząc korytarz. Każda osoba przechodząca przez korytarz musi spojrzeć w oczy dziecku stojącemu w szpalerze.
Po skończonym ćwiczeniu dzieci dzielą się wrażeniami, opowiadają o odczuciach, jakie towarzyszyły im podczas pierwszej i drugiej części zabawy.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *wdrażanie do zgodnego współdziałania z rówieśnikami w zabawie.*
7. **Obszar podstawy programowej:** w zakresie umiejętności społecznych – *uczeń współpracuje z innymi w zabawie, w nauce szkolnej i w sytuacjach życiowych; przestrzega reguł obowiązujących w społeczności dziecięcej oraz w świecie dorosłych.*
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** Nauczyciel pilnuje, by dzieci nie przechodziły przez utworzony szpaler za szybko. Ćwiczenie powinno odbywać się przy całkowitej koncentracji (dzieci nie mogą rozmawiać). Kiedy ćwiczenie jest już dzieciom znane, można wprowadzić muzykę relaksacyjną.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** Teresa Opolska, Elżbieta Potempska, *Dziecko nadpobudliwe – program korekcji zachowań*, Centrum Metodyczne Pomocy Psychologiczno-Pedagogicznej Ministerstwa Edukacji Narodowej, Warszawa 1999.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Dorota Panasiuk.

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

pwn.pl sp. z o.o. ul. Romana Maja 1 61-371 Poznań
projekt@pwn-iws.pl www.pwn-iws.pl tel. (061) 873 62 48 faks (061) 873 62 49

NIP 786-10-16-845 REGON 320932460

pwn.pl

Ćwiczenie nr 8

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające umiejętności współpracy

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Szpieg i agent.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Dla grupy dzieci, w której kontakty społeczne stanowią problem.
3. **Cele ćwiczenia:**
 - wspomaganie umiejętności współpracy,
 - integracja grupy,
 - stymulowanie zmysłu wzroku oraz koordynacji psychoruchowej.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** przyklepce pocięte w kwadraciki 1cm/1cm, płyta z wolną i szybką muzyką.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Spośród grupy dzieci wybrane zostają dwie osoby – szpieg i agent. Szpieg otrzymuje 20 chipów (przyklepców). Pozostałe dzieci chodzą po sali w różnych kierunkach. W tle prezentowana jest na zmianę – wolna i szybka muzyka. Szpieg ma za zadanie przyklepić chipy na ubraniach poruszających się po sali dzieci (w najmniej widocznych miejscach). Wykonuje to podczas wolnej muzyki. Z kolei przy szybkiej muzyce agent poszukuje chipów. W trakcie trwania ćwiczenia reszta grupy może pomóc albo szpiegowi, albo agentowi (dzieci nie mogą jednak odrywać chipów). Po zakończeniu ćwiczenia sumowana jest liczba chipów zgromadzonych przez agenta. Jeśli ich liczba jest mniejsza niż 10, oznacza to wygraną szpiega. Podsumowując ćwiczenie, należy wspólnie przeanalizować, które dzieci pomagały szpiegowi (uciekając przed agentem), a które wspierały agenta, pomagając mu zdobyć jak największą liczbę chipów.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *wspomaganie dziecka w rozwoju społecznym.*
7. **Obszar podstawy programowej:** w obszarze wychowania fizycznego i edukacji zdrowotnej – *uczeń wie, jak należy zachować się w sytuacjach zwycięstwa i radzi sobie z porażkami w miarę swoich możliwości.*
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** brak.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** źródło nieznane.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Paweł Mazurkiewicz.

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

wyrazy zawierające samogłoski **oa** na kolor zielony – kosa, koza). Następnie uczniowie odczytują wybraną grupę wyrazów i piszą ją z pamięci.

6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *wyposażenie dziecka w umiejętność czytania i pisania, w wiadomości i sprawności matematyczne potrzebne w sytuacjach życiowych i szkolnych oraz przy rozwiązywaniu problemów.*
7. **Obszar podstawy programowej:** *uczeń posługuje się ze zrozumieniem określeniami: wyraz, głoska, litera, sylaba, zdanie; pisze proste, krótkie zdania (wyrazy); przepisuje, pisze z pamięci; dba o estetykę i poprawność graficzną pisma.*
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** brak.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** Zakrzewska B., *Moje dziecko źle czyta i pisze*, WSiP, Warszawa 2008.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Dorota Zielińska.

Ćwiczenie nr 9

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające analizę wzrokowo-słuchową

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Szukamy sylab.*

2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Dla dzieci z zaburzeniami percepcji wzrokowej, które mają problemy z rozpoznawaniem i poprawnym nazywaniem liter o podobnych kształtach oraz dla uczniów nadpobudliwych. Ćwiczenie może być wykorzystane w każdej formie pracy (indywidualnej, grupowej, z całą klasą).

3. **Cele ćwiczenia:**

- nauka rozpoznawania i poprawnego nazywania,
- usprawnienie techniki czytania,
- ćwiczenie pamięci wzrokowej,
- ćwiczenie spostrzegawczości, koncentracji uwagi,
- usprawnienie analizy i syntezy wzrokowej i słuchowej.

4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** 5 zestawów sylab:

a) sylaby drukowane, gdzie spółgłoski różnią się graficznie:

TA	GA
----	----

TA	GA	GA	TA
GA	TA	TA	GA
TA	TA	GA	TA
GA	TA	TA	GA

b) sylaby drukowane, w których spółgłoski są do siebie graficznie podobne, np.: CA, GA;

c) sylaby drukowane, w których trzy spółgłoski są do siebie podobne, np.: MA, WA, NA;

d) sylaby ze spółgłoskami często przez dzieci mylonymi – są przedstawione małymi literami, np.: ba, pa, da, ga;

e) sylaby podobne do siebie w układzie normalnym i odwróconym, np.: NA, AN, MA, AM.

5. **Przebieg ćwiczenia:** Uczniowie odszukują i odczytują sylaby znajdujące się w ramce. Liczą, ile razy występuje dana sylaba, a wynik zapisują w ramce. Czytają wskazany rząd sylab (np. jeden w układzie poziomym, drugi w układzie pionowym). Zapisują usłyszaną sylabę. Uczniowie mogą wykorzystać sylaby z ramki.

6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *wyposażenie dziecka w umiejętność czytania i pisania, w wiadomości i sprawności matematyczne potrzebne w sytuacjach życiowych i szkolnych oraz przy rozwiązywaniu problemów.*

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

7. **Obszar podstawy programowej:** *uczeń zna wszystkie litery alfabetu, czyta i rozumie proste, krótkie teksty; pisze proste, krótkie zdania: przepisuje, pisze z pamięci; dba o estetykę i poprawność graficzną pisma.*
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** brak.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** Zakrzewska B., *Moje dziecko źle czyta i pisze*, WSiP, Warszawa 2008.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Dorota Zielińska.

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

pwn.pl sp. z o.o. ul. Romana Maja 1, 61-371 Poznań
projekt@pwn-iws.pl www.pwn-iws.pl tel. (061) 873 62 48 faks (061) 873 62 49
NIP 596 10 16 345 REGON 141913667

pwn.pl

Ćwiczenie nr 10

Obszar wsparcia: edukacja społeczna – umiejętność współpracy, koncentracja uwagi, ćwiczenie pamięci, motywacja do nauki

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Szumi las.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Dla dzieci mających problemy z pamięcią i koncentracją.
3. **Cele ćwiczenia:**
 - rozwijanie umiejętności współpracy w grupie,
 - utrwalenie wiadomości o gatunkach drzew.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** szalik lub chustka.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Dzieci tworzą duże koło. Jedno z nich staje wewnątrz koła i zawiązuje oczy szalikiem. Następnie wyciąga prawą rękę, obraca się dookoła siebie i mówi: „Szumi las, szumi las, wymień drzewo, które znasz”. Potem zatrzymuje się i wskazuje dziecko z koła, aby wymieniło nazwę drzewa, a następnie określiło jego cechy, np. kasztanowiec: drzewo liściaste, ma brązowe owoce w zielonych, kolczastych łupinach. Dziecko, które prawidłowo odgadnie i określi drzewo, ma prawo wejść do środka i zabawa przebiega dalej w podobny sposób. Staramy się jednak, by drzewa się nie powtarzały.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:**
Uczeń:
 - *współpracuje zgodnie w zabawie, przestrzega reguł obowiązujących w społeczności dziecięcej;*
 - *potrafi odróżnić gatunki drzew rosnących w lesie.*
7. **Obszar podstawy programowej:**
 - edukacja społeczna – *uczeń współpracuje z rówieśnikami w zabawie, przestrzega reguł obowiązujących w społeczności dziecięcej;*
 - edukacja przyrodnicza – *uczeń zna nazwy i potrafi opisać drzewo.*
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** Aby umożliwić jak największej liczbie dzieci pełny udział w zabawie – można podzielić klasę na 2–3 koła.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** źródło nieznane.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenia** Barbara Tomaszewska.

Ćwiczenie nr 8

Obszar wsparcia: umiejętność podejmowania decyzji

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Szybka decyzja.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Dla dzieci, które mają problemy z szybkim podejmowaniem decyzji.
3. **Cele ćwiczenia:**
 - rozwijanie umiejętności pomagających w podejmowaniu decyzji,
 - kształtowanie zdolności szanowania decyzji innych.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** kartoniki ze słodyczami dla każdego ucznia: baton, lizak, czekolada, chipsy, jabłko.

Przebieg ćwiczenia: Nauczyciel rozdaje uczniom kartoniki ze słodyczami. Mają ok. 30 s na to, aby wybrać ulubiony słodycz. Uczniowie tworzą grupy zgodnie z wybranym słodyczem. Następnie nauczyciel pokazuje jabłko i pyta, czy ktoś zrezygnuje z cukierka i stanie po stronie jabłka – liczy do trzech. Chwali tych, którzy szybko podjęli decyzję i tłumaczy im, dlaczego była słuszna (np. mówi, że jabłko jest zdrowe). Nie krytykuje decyzji pozostałych dzieci, ale zaznacza, że słodycze powinny jeść w ograniczonej ilości z powodu złego wpływu na ich zęby i zdrowie. Omówione ćwiczenie można swobodnie wykorzystać, np. w trakcie rozmów na tematy dotyczące sposobów spędzania wolnego czasu: spacer, rower, basen, biegi, siedzenie przed komputerem.

5. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *wspomaganie dziecka w rozwoju emocjonalnym.*
6. **Obszar podstawy programowej:** *sprzysianie rozwojowi cech osobowości dziecka koniecznych do aktywnego i etycznego uczestnictwa w życiu społecznym.*
7. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** brak.
8. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** źródło nieznane.
9. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Malwina Augustyniak.

Ćwiczenie nr 1

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające analizę słuchową

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Tablica interaktywna.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Dla dzieci mających problem z analizą słuchową i orientacją przestrzenną.
3. **Cele ćwiczenia:**
 - stymulacja zmysłu słuchu,
 - doskonalenie orientacji przestrzennej.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** mała tablica na pisaki, pisaki, marakas lub inny instrument perkusyjny, kartka papieru, opaska na oczy.
5. **Przebieg ćwiczenia:** W ćwiczeniu uczestniczy dwoje dzieci (A i B). Dziecko A rysuje na kartce papieru prosty kształt figury (dziecko B nie widzi tej figury). Zadaniem dziecka A jest takie poinstruowanie dziecka B, aby narysowało ono określony kształt na tablicy. W tym celu dziecko A nie może komunikować się werbalnie, a jedynie niewerbalnie za pomocą marakasu lub innego instrumentu perkusyjnego. Dziecko B stoi przed tablicą. Dziecko A nakierowuje swoją ręką rękę dziecka B na punkt startowy. Następnie dziecko A staje za tablicą i instruuje grą na marakasie kierunek prowadzenia linii przez dziecko B:
 - jeśli gra z prawej strony tablicy – dziecko B rysuje linię w prawą stronę,
 - jeśli gra z lewej strony tablicy – w lewą stronę,
 - jeśli gra z góry tablicy – linię rysuje do góry,
 - jeśli gra z dołu tablicy – linię prowadzi w dół.

Dziecko B rysuje linię tak długo, dopóki słyszy dźwięk marakasu.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *wspomaganie dziecka w zakresie intelektualnym.*
7. **Obszar podstawy programowej:** edukacja matematyczna – uczeń *rozpoznaje i nazywa koła, kwadraty, prostokąty i trójkąty (również niestandardowe, położone w różny sposób).*
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:**
 - Figury mogą mieć jedynie linie proste i kąty proste.
 - Tablica musi być wolnostojąca, o niewielkich wymiarach, aby dziecko stojące za tablicą mogło zagrać na instrumencie zarówno pod nią, nad nią, jak i po lewej i prawej stronie.
 - Dziecko B powinno prowadzić linię bardzo wolno.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** źródło nieznane.

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

10. Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie: Paweł Mazurkiewicz.

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

pwn.pl sp. z o.o. ul. Romana Maja 1, 61-337 Poznań
projekt@pwn-iws.pl www.pwn-iws.pl tel. (061) 873 62 48 faks (061) 873 62 49

NIP 896-10-16-845 REGON 141992663

pwn.pl

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 7

Obszar wsparcia: ćwiczenie motywujące do nauki i aktywności

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Tabliczka sylabowa.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Dla grupy uczniów nadpobudliwych.
3. **Cele ćwiczenia:**
 - usprawnianie spostrzegania wzrokowego i orientacji przestrzennej,
 - posługiwanie się pojęciami sylaba, dwuznak,
 - utrwalanie dwuznaków,
 - tworzenie sylab i uzupełnianie w tabelce,
 - czytanie sylab jako etap do czytania całościowego.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** tabliczka sylabowa dla ucznia i kwadraty sylabowe:

↗	a	ą	e	ę	u	y
ch						
dz						
sz						
cz						
rz						

np.

cha	chą	che
-----	-----	-----

Podobnie postępujemy ze wszystkimi dwuznakami.

5. **Przebieg ćwiczenia:** Uczniowie łączą dwuznaki z samogłoskami i głośno czytają sylaby utworzone w tabliczce sylabowej. Odmiana – nauczyciel podaje sylabę z tabliczki, a uczniowie szukają odpowiedniego kwadratu sylabowego i umieszczają go we właściwym polu tabliczki.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *kształcenie umiejętności służący zdobywaniu wiedzy (czytanie).*
7. **Obszar podstawy programowej:** *czytanie ze zrozumieniem symboli, piktogramów i tabel.*
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** brak.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** źródło nieznane.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Ewa Nestorowska.

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 4

Obszar wsparcia: pamięć dziecka

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Tajemnicze karty.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Ćwiczenie jest przeznaczone dla uczniów I–III, którzy mają problemy z zapamiętywaniem.
3. **Cel główny ćwiczenia:** wspomaganie pamięci dziecka.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** 5 kart z różnymi rysunkami dziecka (2 komplety).
5. **Przebieg ćwiczenia:** Odkrywamy jeden komplet kart i zostawiamy przez chwilę, żeby dziecko zaznałomiło się z rysunkami. Następnie je odwracamy. Dziecko losuje 1 kartę z drugiego kompletu i musi odgadnąć, w którym miejscu znajduje się ta karta w grupie odwróconych.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** dziecko *systematycznie wzbogaca słownik czynny*.
7. **Obszar podstawy programowej:** dziecko *czyta globalnie wybrane wyrazy*.
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** brak.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** źródło nieznane.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Małgorzata Sobieska.

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO
CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 10

Obszar wsparcia: koncentracja uwagi, pamięć, skupienie

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Tajemnicze obrazki.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Dla uczniów mających problemy z koncentracją, skupieniem, uwagą, pamięcią.
3. **Cele ćwiczenia:** usprawnianie proces koncentracji, uwagi i pamięci.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** karteczki z różnymi obrazkami, np.: rysunek przedstawiający lalkę, misia, figury geometryczne, kolorowe piłki, kwiatki o różnych odcieniach płatków, auta, zwierzęta itp.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Nauczyciel prosi uczniów, aby się skupili. Pokazuje dziecku rysunek, np. lalki i prosi, aby uważnie się mu uważnie przyjrzało i zapamiętało wszystkie szczegóły zapamiętało: kolor sukienki, liczbę spinek we włosach, kształt, wzory, co trzyma lalka w ręku itp.) Następnie zabieramy obrazek i zadajemy dziecku pytania związane z danym rysunkiem: „Co zapamiętałeś z obrazka?”, „Jaki kolor miała sukienka lalki?”, „Jakie włosy miała lalka, jakiej były długości i koloru?”, „Co trzymała w ręku?”, „Co leżało z jej prawej strony?”, „Jakie wzory były na sukience?”, „Czy miała spinki we włosach?” itp. Pytania zadaje nauczyciel do konkretnego obrazek i po kolei.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *uczeń uważnie przygląda się, skupia uwagę, ćwiczy pamięć, koncentrację.*
7. **Obszar podstawy programowej:** *sluchanie dłuższych wypowiedzi nauczyciela, uczniów, uważne sluchanie czytanych tekstów, by zapamiętać i jak najwierniej odtworzyć ich treść; opisywanie przedmiotów i osób z otoczenia bądź przedstawionych na obrazku, formułowanie odpowiedzi na pytania.*
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** brak.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** ćwiczenie własne.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Agnieszka Iwancewicz.

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

pwn-iws.pl z o.o. ul. Tomiana 11/61-371 Poznań
projekt@pwn-iws.pl www.pwn-iws.pl tel. (061) 873 62 48 faks (061) 873 62 49
NIP 796-10-16-845 REGON 940932667

pwnpl

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 5

Obszar wsparcia: słuch dziecka

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Tajemnicze odgłosy.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Ćwiczenie zalecane jest dla uczniów klas I–III, którzy mają problem z analizą słuchową.
3. **Cel główny ćwiczenia:** wspomaganie analizy słuchowej dziecka.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** karty z rysunkami, magnetofon, odgłosy na płycie odpowiadające kartom.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Dzieci mają przed sobą karty z rysunkami. Puszczamy odgłosy odpowiadające kartom. Dziecko musi podnieść kartę odpowiadającą usłyszanym odgłosom.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** uczeń *rozpoznaje odgłosy przyrody i wskazuje ich źródła.*
7. **Obszar podstawy programowej:** *odgłosy przyrody w różnych środowiskach – rozpoznawanie i nazywanie ich źródeł.*
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** Ćwiczenie nie może być realizowane z dziećmi, które nie słyszą.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** źródło nieznane.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Małgorzata Sobieska.

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

pwn.pl | pwn i ws | ul. Romana Dmowskiego 161-371 | poznań
projekt@pwn-iws.pl | www.pwn-iws.pl | tel. (061) 873 62 48 | faks (061) 873 62 49

NIP 786 10 46 343 | REGON 141731667

pwn.pl

Ćwiczenie nr 6

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspierające pamięć

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Tajemnicze ruchy.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Dla dzieci mających trudności z pamięcią.
3. **Cel główny ćwiczenia:** doskonalenie pamięci.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** różne gesty przygotowane przez nauczyciela.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Ćwiczenie ma na celu nauczenie dzieci nazw miesięcy. Nauczyciel, posługując się językiem migowym, pokazuje uczniom gest i mówi nazwę miesiąca. Dzieci powtarzają za nauczycielem gest i nazwę miesiąca. Do każdego gestu nauczyciel może dopowiedzieć kilka słów, które skojarzą się dzieciom z danym miesiącem:
 - styczeń: pocieramy się pięściami, aby się rozgrzać,
 - luty: nasze palce są jak sanki, którymi w lutym jeździmy,
 - marzec: rybka macha ogonkiem w stawie pokrytym cienkim lodem (zwiastun wiosny),
 - kwiecień: stukamy w wielkanocną pisanek,
 - maj: rozkwitają pąki,
 - czerwiec: podwijamy rękawy, bo gorąco,
 - lipiec: rozpalamy ognisko na obozie,
 - sierpień: żniwa, koszenie sierpem,
 - wrzesień: potrząsamy jabłónką,
 - październik: wykopki i skrobanie ziemniaka,
 - listopad: polowanie i strzelby,
 - grudzień: łamiemy się opłatkiem.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *wspomaganie dziecka w rozwoju intelektualnym.*
7. **Obszar podstawy programowej:** edukacja matematyczna w zakresie pomiaru czasu – uczeń *nazywa miesiące w roku.*
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** brak.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** źródło nieznane; obrazki zaczerpnięte z: J. K. Hendzel, *Słownik polskiego języka migowego*, Offer, Olsztyn 1995.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Malwina Augustyniak.

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

1595. styczeń, -czniowy

693. luty, -owy

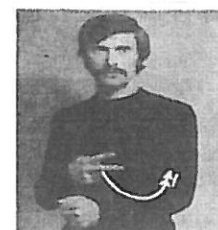
737. marzec, -rcowy

648. kwiecień, -lniowy

720. maj, -owy

169. czerwiec, -wcowy

675. lipiec, -pcowy

1483. sierpień, -niowy

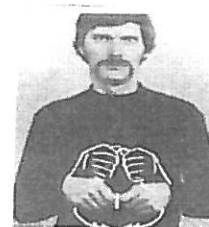
1942. wrzesień, -śniowy

1041. październik, -owy

678. listopad, -owy

397. grudzień, -dniowy

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

pwn.pl p. 2010 „J. romana maya” 61-371 poznań
projekt@pwn-iws.pl www.pwn-iws.pl tel. (061) 873 62 48 faks (061) 873 62 49
NIP 226-10-16-845 REGON 92-383-662

pwn.pl

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 3

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające pamięć

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Tajemniczy blok.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Ćwiczenie indywidualne.
3. **Cele ćwiczenia:** doskonalenie pamięci, grupowanie przedmiotów w pary, nazywanie przedmiotów, określanie przeznaczenia danych przedmiotów.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** budynek – blok wykonany z pudełek od zapalek, dowolne przedmioty (guziki, pieniądze, obrazki itp.).
5. **Przebieg ćwiczenia:** Ustawiamy przed uczniem blok zbudowany z pudełek od zapalek. Uczeń za każdym razem otwiera dwie kieszonki i zapamiętuje znajdujące się w nich przedmioty. Jego zadaniem jest odnalezienie kieszonki zawierającej takie same przedmioty. Zadanie kończy się, gdy uczeń odszuka wszystkie pary ukrytych przedmiotów. Wyciąga je z kieszonek i określa, co to są za przedmioty oraz wskazuje ich zastosowanie, np.: guzik służy do zapinania.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *zdobycie przez uczniów umiejętności wykorzystywania posiadanych wiadomości podczas wykonywania zadań i rozwiązywania problemów.*
7. **Obszar podstawy programowej:** uczeń klasyfikuje obiekty: tworzy kolekcje.
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** brak.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** źródło nieznane.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Anna Słaby.

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 5

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające analizę i syntezę wzrokowo-słuchową

- 1. Tytuł ćwiczenia:** *Takie same wyrazy.*
- 2. Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Dla grupy uczniów z niepełnosprawnością poznawczą.
- 3. Cele ćwiczenia:**
 - usprawnianie spostrzegania wzrokowego i orientacji przestrzennej,
 - łączenie i czytanie sylab i wyrazów,
 - wyszukiwanie danego wyrazu w grupie innych wyrazów,
 - kształcenie koncentracji i uwagi.
- 4. Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:**

O	PAS	KA
PAS	TER	KA
KA	KA	O

(rys.1)

opatrunek pasterka
opaska pasek
kakadu kakao

PO	WIE	KA
MO	TY	LE
SA	ŁA	TA

(rys.2)

motyka sobota
polana powieka
sałata motyle

KA	NA	PA
NA	TU	RA
PO	RA	DA

(rys.3)

porada kalina
matura narada
kanapa natura

- 5. Przebieg ćwiczenia:** Uczeń czyta głośno wyraz z tabelki, np. opaska. Następnie odszukuje ten wyraz w grupie wyrazów po prawej stronie i podkreśla go kolorem z ramki.
- 6. Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *wyposażenie dziecka w umiejętność czytania potrzebną w sytuacjach życiowych i szkolnych.*
- 7. Obszar podstawy programowej:** *wspomaganie rozwoju umysłowego w zakresie początkowej nauki czytania.*
- 8. Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** brak.
- 9. Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** źródło nieznane.

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO
CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

10. Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie: Ewa Nestorowska.

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

pwn-plsp z o.o. ul. Romana Maya 1, 61-371 Poznań
projekt@pwn-iws.pl www.pwn-iws.pl tel. (061) 873 62 48 faks (061) 873 62 49
NIP 896-10-161848 REGON 143093266

pwnpl

Ćwiczenie nr 10

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające analizę wzrokową

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Takie sobie wyrazy.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Ćwiczenie indywidualne lub do pracy w grupach. Zalecane dla uczniów z zaburzoną koncentracją uwagi, z zaburzoną analizą i syntezą wzrokową, nadpobudliwych.
3. **Cele ćwiczenia:** rozwijanie umiejętności różnicowania i właściwego stosowania słów różniących się jedną głoską oraz rozumienie ich znaczenia, rozwijanie słuchu fonematycznego, rozwijanie analizy i syntezy wzrokowej, kształtowanie umiejętności czytania.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** obrazki (których nazwy są paronimami), koperty.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Nauczyciel dzieli klasę na trzy grupy. Każda grupa uczniów otrzymuje kopertę, w której znajduje się 10 obrazków. Do zabawy dobieramy takie obrazki, których nazwa różni się tylko jedną głoską. Na przykład:
karty – narty rak – mak brona – wrona
koza – kosa czapka – żabka młot – płot
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *wspomaganie dziecka w rozwoju intelektualnym, emocjonalnym i społecznym; należy zadbać o to, aby dziecko odróżniało dobro od zła, było świadome przynależności społecznej do grupy rówieśniczej.*
7. **Obszar podstawy programowej:** edukacja polonistyczna – uczeń w zakresie umiejętności czytania i pisania:
 - rozumie sens kodowania oraz dekodowania informacji,
 - odczytuje uproszczone rysunki, piktogramy, znaki informacyjne i napisy,
 - zna wszystkie litery alfabetu,
 - czyta i rozumie proste, krótkie teksty,
 - posługuje się ze zrozumieniem określeniami: wyraz, głoska, litera, sylaba, zdanie.
 - współpracuje z innymi w zabawie, w nauce szkolnej i w sytuacjach życiowych; przestrzega reguł obowiązujących w społeczności dziecięcej oraz w świecie dorosłych, grzecznie zwraca się do innych w szkole w domu i na ulicy.
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** Po zakończonej zabawie grupy wymieniają się kopertami z obrazkami, tak aby każdy zespół miał możliwość trzykrotnie zrobić to ćwiczenie. Później dzieci mogą samodzielnie podać kilka przykładów par wyrazów różniących się jedną głoską. Ćwiczenie może sprawiać trudność dziecku mającemu wadę wymowy.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** źródło nieznane.

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

10. Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie: Violetta Kostrzewska.

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

pwn.pl sp. z o.o. ul. Romana Maja 1 61-377 Poznań
projekt@pwn-iws.pl www.pwn-iws.pl tel. (061) 873 62 48 faks (061) 873 62 49

NIP 696-10-16-845 REGON 143093660

pwn.pl

Ćwiczenie nr 10

Obszar wsparcia: ćwiczenie z zakresu kinezylogii edukacyjnej

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Tańczące chusty.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Dla dzieci z zaburzeniami analizatora słuchowego.
3. **Cele ćwiczenia:**
 - ćwiczenie poczucia rytmu,
 - doskonalenie płynności ruchów dłoni,
 - ćwiczenie koncentracji uwagi,
 - ćwiczenie ruchów naprzemiennych, integrujących pracę półkul mózgowych,
 - ćwiczenie analizatora słuchowego.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** kolorowe chusty (kwadrat o boku 50 cm), odtwarzacz CD, nagranie z muzyką poważną, krzesła dla każdego uczestnika.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Uczniowie otrzymują po cztery chusty w różnych kolorach. Jedną chustę trzymają w dłoniach, drugą zawiązują na stopach. Wszyscy siadają w kręgu na krzesłach. Zabawę prowadzi nauczyciel – pokazuje on w rytm muzyki ruchy ręką, pozostali odtwarzają je na zasadzie echa. Należy jednak uświadomić dzieciom, że w momencie gdy poruszają prawą ręką, to muszą także poruszać lewą nogą i odwrotnie. Na początku muzyka jest wolna i spokojna. Po kilku minutach wprowadzamy muzykę szybką i energiczną. Potem znowu przechodzimy do muzyki spokojnej i wolnej. Każdy uczeń musi pamiętać o tym, by wykonać ruch zgodnie z tempem i rytmem usłyszanej muzyki.
Przykładowe ruchy rąk i nóg: ręka wędruje do góry i wolno kołysząc się na boki, opada w dół – równocześnie porusza się noga; energiczne wymachy ręką i nogą w bok; ręka i przeciwna noga kreślą koła małe i duże; rysują w powietrzu znak z itp.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *wspomaganie dziecka w rozwoju intelektualnym.*
7. **Obszar podstawy programowej:** edukacja muzyczna: *uczeń odtwarza proste rytmy głosem i na instrumentach perkusyjnych; wyraża nastrój i charakter muzyki, płąsając i tańcząc (reaguje na zmianę tempa i dynamiki).*
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** brak.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** źródło nieznane.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Agnieszka Dutkiewicz.

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO
CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

pwn.pl sp. z o.o. ul. Romana Maja 1 61-371 Poznań
projekt@pwn-iws.pl www.pwn-iws.pl tel. (061) 873 62 48 faks (061) 873 62 49
NIP 696-10-16045 REGON 950933662

pwn.pl

Ćwiczenie nr 2

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające analizę słuchową

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Targanie paska papieru.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Ćwiczenie dla uczniów klasy pierwszej, mających trudności z analizą i syntezą wyrazów.
3. **Cele ćwiczenia:** rozwijanie słuchu fonematycznego na materiale słownym (bezliterowym), doskonalenie umiejętności wyróżniania wyrazów w zdaniu, sylab w wyrazie, głosek w sylabie.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** ilustracje, paski papieru dla każdego ucznia.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Nauczyciel pokazuje dzieciom ilustrację, na której podstawie układają proste zdanie (np. Tata maluje domek). Nauczyciel może pomóc dzieciom zadając, pytanie: „Co robi tata?”. Wtedy jest pewne, że w zdaniu będzie czasownik, dzięki czemu łatwiej będzie małym dzieciom ułożyć zdanie. Po ułożeniu zdania nauczyciel rozdaje dzieciom pasek papieru o długości ok. 20 cm. Jeszcze raz głośno i wyraźnie powtarza zdanie. Potem prosi uczniów, aby **podarli pasek na tyle części, ile słyszą w nim wyrazów**. Po wykonaniu polecenia następuje sprawdzenie. Na tablicy zostaje umieszczony wzór. Nauczyciel pilnuje, by cały pasek został podarty na kawałki. Nie może zostać żadnego kawałka – jego długość jest bez znaczenia. Następnie całe zdanie wypowiadają sylabami. Sylaby mogą wyklaskać lub wystukać przy jednoczesnym ich wymawianiu. Teraz każdy **pasek (słowo) dzielą na tyle części, ile słyszą w nim sylab**. Następuje sprawdzenie wykonania polecenia. Nauczyciel wykonuje to samo, co uczniowie i umieszcza wzór na tablicy. Ostatnim etapem ćwiczenia jest dzielenie sylab na głoski. Po poprawnym kilkakrotnym wybrzmiewaniu kolejnych głosek wyrazu uczniowie **rozdzielają każdą sylabę na tyle kawałków, ile słyszą w niej głosek**. Po wykonaniu zadania następuje sprawdzenie. Wzór na tablicy.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *zdobycie przez uczniów umiejętności wykorzystywania posiadanych wiadomości podczas wykonywania zadań i rozwiązywania problemów.*
7. **Obszar podstawy programowej:** edukacja polonistyczna – uczeń *posługuje się ze zrozumieniem określeniami: wyraz, głoska, sylaba, zdanie.*
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** Ćwiczenie można różnicować pod względem trudności. Przykładowo: zdania mogą być krótkie, dwu-, trzywyrazowe lub dłuższe np. czterowyrazowe. Uczniowie z zaburzeniami słuchu fonematycznego lub z wadą słuchu mogą zakończyć ćwiczenie na etapie dzielenia wyrazów na sylaby bez wymawiania poszczególnych głosek.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** źródło nieznane.

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

10. Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie: Aneta Pawlak.

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

pwn.pl; z o.o. ul. Romana Maja 1 61-371 Poznań
projekt@pwn-iws.pl www.pwn-iws.pl tel. (061) 873 62 48 faks (061) 873 62 49

NIP 896-10-161845 REGON 930933660

pwn.pl

Ćwiczenie nr 7

Obszar wsparcia: ćwiczenie dla uczniów niepełnosprawnych ruchowo

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Teatr palcowy.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Ćwiczenia skierowane dla uczniów niepełnosprawnych ruchowo oraz intelektualnie.
3. **Cele ćwiczenia:**
 - ćwiczenie małej motoryki (precyzyjne ruchy dłoni i palców) i kontaktu z własnym ciałem,
 - rozwijanie wyobraźni, twórczego myślenia i ekspresji emocji, współpracy,
 - ćwiczenie pamięci,
 - nauka współpracy rówieśnikami i trening komunikacji.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** brak.
5. **Przebieg ćwiczenia:** (wskazania poszczególnych etapów, ewentualnie różne wersje)

Ćwiczenie paluszków w oparciu o wierszyk pt. *Tomcio Paluszek:*

Tomcio Paluch (wszystkie palce zwinęte w pięść)
Tomcio Paluch tańczy sam (wyprostowanie kciuka)
ram pam pam, ram, pam pam. (zginanie i prostowanie kciuka)
Teraz przyszedł tancerz inny, (wyprostowanie palca wskazującego)
te w tańczeniu bardzo zwinny. (wymachiwanie palcem wskazującym)
I środkowy (wyprostowanie palca środkowego)
już do tańca jest gotowy. (wymachiwanie palcem środkowym)
Teraz serdeczny chce tańczyć troszeczkę, (wymachiwanie palcem serdecznym)
ja też, ja też mały palec woła, (wymachiwanie małym palcem)
i tańczą leciutko raz dokoła, raz dokoła. (krążenie całą dłonią)

Wierszyk pt: Pięć paluszków (dzieci poruszają palcami obu rąk):

Prawa ręka ma, lewa ręka ma (dzieci wyciągają kolejno ręce przed siebie. Nie oczekujemy jednak, aby wiedziały, która jest prawa, a która lewa, ale mogą pokazywać za moderatorem)

Paluszki witamy, głośno przeliczamy (dzieci zaciskają dłonie w pięści, a następnie prostują kolejne palce u obu rąk jednocześnie)

Ty i ja, ty i ja (dzieci wskazują na siebie i na innych)

Jeden, dwa, trzy, cztery, pięć (dzieci po kolei liczą palce u jednej ręki, łapiąc je drugą)

Kolejny wierszyk:

Mam 10 palców małych do zabawy doskonałych. (dzieci podnoszą dłonie do góry, na wysokość twarzy)
Mogę wszystko zrobić nimi – paluszkami malutkimi! (dzieci nadal trzymają dłonie na wysokości twarzy i dodatkowo ruszają paluszkami)
Mogę zamknąć je w piąsteczki lub rozłożyć jak chusteczki, (zgodnie z treścią dzieci zamykają dłonie w piąstki, a następnie rozkładają je przed sobą)
Mogę w słońko je zamienić, albo schować do kieszeni. (w rozłożonych dłoniach dzieci „rozczapierzają” paluszki, a następnie wkładają do kieszeni)
Mogę podnieść je wysoko lub rozłożyć tak szeroko, (dzieci podnoszą ręce wysoko, a następnie je rozkładają w bok)
Mogą w koszyk się zaplatać albo jak motylek latać. (dzieci splatają dłonie palcami ze sobą, potem udają machanie skrzydełkami)
Mogę je ustawić w rzędzie lub rozpocząć od początku! (dzieci łączą ze sobą paluszki w obu dłoniach)

6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** uczeń uczestniczy w zabawie teatralnej, ilustruje mimiką, gestem, ruchem zachowania bohatera literackiego lub wymyślonego. Powtarza prostą melodię; śpiewa piosenki z repertuaru dziecięcego, wykonuje śpiewanki i rymowanki.
7. **Obszar podstawy programowej:** umiejętności społeczne warunkujące porozumiewanie się i kulturę języka.; edukacja muzyczna – wychowanie do odbioru i tworzenia muzyki: śpiewanie i muzykowanie, słuchanie i rozumienie.
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** brak.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** M. Socha, *Dziecko nadpobudliwe*.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Magdalena Niewiedziała.

Ćwiczenie nr 1

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające analizę wzrokową

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Telewizor.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Ćwiczenia dla grupy, zalecane dla uczniów z wadą słuchu i wzroku oraz z zaburzonym słuchem fonematycznym.
3. **Cele ćwiczenia:** kształtowanie i rozwijanie syntezy i analizy wzrokowej, zapobieganie dysleksji, kształtowanie umiejętności czytania oraz wspomaganie koncentracji uwagi.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** kartoniki z wyrazami, obrazki, telewizor z kartonu.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Nauczyciel informuje dzieci, że na ekranie telewizora ukryte jest słowo. Na tablicy ułożone są obrazki w odpowiednim porządku, które rozpoczynają się od każdej kolejnej głoski ukrytego słowa. Dzieci powinny z wyodrębnionych głosek utworzyć ukryte słowo. Jeśli dziecko prawidłowo nazwie słowo, podchodzi do ekranu telewizora i odsłania ukryty wyraz. Dzieci sprawdzają zgodność odpowiedzi kolegi z ukrytym słowem. Na przykład: ukryte słowo *li*, obrazki: *laska, igła, sroka*.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *rozwijanie predyspozycji i zdolności poznawczych dziecka oraz wyposażenie go w umiejętność czytania i pisania.*
7. **Obszar podstawy programowej:** edukacja polonistyczna.
Uczeń w zakresie umiejętności czytania i pisania:
 - rozumie sens kodowania oraz dekodowania informacji,
 - odczytuje uproszczone rysunki, piktogramy, znaki informacyjne i napisy,
 - zna wszystkie litery alfabetu,
 - czyta i rozumie proste, krótkie teksty,
 - posługuje się ze zrozumieniem określeniami: wyraz, głoska, litera, sylaba, zdanie.Uczeń w zakresie umiejętności społecznych warunkujących porozumiewanie się i kulturę języka:
 - obdarza uwagę dzieci i dorosłych, słucha ich wypowiedzi i chce zrozumieć, co przekazują; komunikuje w jasny sposób swoje spostrzeżenia.
 - w kulturalny sposób zwraca się do rozmówcy.
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** Po wyszukaniu i odczytaniu ukrytego słowa dzieci układają z nim zdanie.

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

9. Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji: <http://bursztynek.pukiewicz.pl>

10. Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie: Violetta Kostrzevska.

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

pwn.pl sp. z o.o. ul. Romana Maja 1 61-371 poznań
projekt@pwn-iws.pl www.pwn-iws.pl tel. (061) 873 62 48 faks (061) 873 62 49
NIP 696-10-16-845 REGON 920933660

pwn.pl

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZYŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 8

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające dla całej klasy i dla uczniów z niedosłuchem

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Tor.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Dla uczniów: z zaburzoną koordynacją wzrokowo-ruchową, nadpobudliwych, z zaburzeniami koncentracji uwagi, z wadą słuchu.
3. **Cele ćwiczenia:** usprawnianie koordynacji wzrokowo-ruchowej i przestrzennej, rozwijanie umiejętności współdziałania, ćwiczenie koncentracji, budowanie zaufania, wyrażanie emocji, kształtowanie umiejętności współpracy, usprawnianie języka, warg, podniebienia miękkiego i żuchwy.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** kreda, piłka pingpongowa, rurka.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Ćwiczenie wykonujemy na dużej powierzchni, np. sali gimnastycznej. Nauczyciel rysuje tor, przy którym jest dwoje dzieci – jeden na początku toru, drugi na jego końcu. Ćwiczenie to polega na tym, że uczniowie, czołgając się, wydychają powietrze przez rurkę i prowadzą swoją piłeczkę tak, aby nie wypadła z toru.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** wychowanie fizyczne i edukacja zdrowotna: *doskonalenie sprawności fizycznej w różnych formach aktywności ruchowej.*
7. **Obszar podstawy programowej:** *kształtowanie sprawności fizycznej.*
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** Ćwiczenie to uczniowie mogą wykonywać pojedynczo lub też dwójkami na czas. W ramach wprowadzenia do ćwiczenia można narysować dzieciom krótki tor. Ćwiczenie to można wykonać również w kole – dwoje dzieci stara się wypchać jedną piłeczkę poza obręb koła.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** szkolenie „Uczeń z niedosłuchem w szkole ogólnodostępnej”.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** mgr Renata Leśkiewicz.

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

projekt@pwn-iws.pl www.pwn-iws.pl tel. (061) 873 62 48 faks (061) 873 62 49

pwn.pl

PROJEKT WSPÓLFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 8

Obszar wsparcia: wspomaganie umiejętności współpracy

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Tratwa ratunkowa.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Ćwiczenie przeznaczone jest dla uczniów klas I–III.
3. **Cele ćwiczenia:** rozwijanie umiejętności wzajemnej współpracy.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** płyta z muzyką marynarską, 2 arkusze papieru formatu A2.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Włączamy muzykę marynarską. Dzieci wykonują różne ruchy tak, jakby pracowali na statku. W pewnym momencie muzyka cichnie (sygnał tego, że statek tonie). Rozłożone arkusze papieru to tratwa ratunkowa, na której dzieci muszą się jak najdłużej utrzymać. Wszyscy muszą się na nią zmieścić i wytrzymać przynajmniej minutę.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *dziecko uczestniczy w zabawach ruchowych zgodnie z regułami, ilustruje ruchem treść piosenki.*
7. **Obszar podstawy programowej:** *dziecko zgodnie współpracuje, realizując zadania grupowe; słucha piosenki; aktywnie uczestniczy w zabawach.*
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** brak.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** źródło nieznane.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Małgorzata Sobieska.

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

pwn.pl sp. z o.o. ul. Romana Maye 1, 61-371 Poznań
projekt@pwn-iws.pl www.pwn-iws.pl tel. (061) 873 62 48 faks (061) 873 62 49

NIP 296-101-6345 REGON 302922660

pwn.pl

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 6

Obszar wsparcia: umiejętność współpracy

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Tratwa ratunkowa.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Dla klasy.
3. **Cele ćwiczenia:** ćwiczenie rozluźniające, rozwijające umiejętność współpracy grupie.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** arkusz papieru.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Uczestnicy dzielą się na grupy 7–8 osobowe. Każdy zespół otrzymuje arkusz papieru około 60 x 90 cm, wyobrażający tratwę ratunkową. Wszyscy uczestnicy mają się zmieścić na nim i wytrzymać przez około 30 sekund.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *kształtowanie u uczniów postaw warunkujących sprawne i odpowiedzialne funkcjonowanie we współczesnym świecie.*
7. **Obszar podstawy programowej:** *uczeń współpracuje z innymi w zabawie, przestrzega reguł obowiązujących w społeczności dziecięcej...*
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** brak.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** źródło nieznane.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Anna Słaby.

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

pwn iws sp. z o.o. ul. Romana Maja 1, 61-371 Poznań
projekt@pwn-iws.pl www.pwn-iws.pl tel. (061) 873 62 48 faks (061) 873 62 49

REGON 141253042

pwn.pl

Ćwiczenie nr 5

Obszar wsparcia: rozwijanie słownictwa czynnego i umiejętności budowania poprawnej wypowiedzi

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Trzy karty.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Dla dzieci z wadą słuchu.
3. **Cele ćwiczenia:**
 - rozwijanie słownictwa czynnego,
 - ćwiczenie umiejętności budowania poprawnej wypowiedzi.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** karty z wyrazami łączące się tematycznie.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Ćwiczenie dla grupy złożonej min. z 3 osób. Uczniowie siadają przed nauczycielem, najlepiej na dywanie. Nauczyciel rozdaje im po 6 kart ze słowami dotyczącymi dwóch tematów, np. związanych z zawodem lekarza i z porą roku lato (im więcej osób uczestniczy w ćwiczeniu, tym więcej tematów powinno się znaleźć na kartach). Trzy karty nauczyciel odkrywa na środku przed uczniami. Słowa na karcie to rzeczowniki, w l. pojedynczej i mianowniku, czasowniki w bezokoliczniku, przymiotniki.

II wersja: Zadaniem uczniów jest ułożenie zdania zawierającego słowo z jednej z kart w ręce (do wyboru przez ucznia) i z jednej z kart na stole. Przykładowo: na stole leżą karty: stetoskop, słońce, tęcza. Uczeń wybiera kartę ze swoich sześciu, np. syrop i układa zdanie: W letni słoneczny poranek pan doktor zapisał mi syrop.

I wersja: Zadaniem uczniów jest wykorzystanie jednej karty z ręki (do wyboru przez ucznia) oraz wszystkich kart ze stołu. Przykładowe zdanie, które mogliby ułożyć: Dzisiaj jest piękne słońce i pojawiła się tęcza, a ja siedzę u lekarza, który zapisał mi syrop i nie może skończyć mnie badać stetoskopem.

III wersja: Zadaniem uczniów jest nie tylko ułożenie zdania z kart (jak w II wersji), ale sprawienie, żeby zdania uczniów łączyły się w logiczną całość i powstała z tego historyjka.

Na samym początku wyjaśniamy niezrozumiałe słowa. Dla młodszych uczniów prezentujemy słowa związane z najbliższym i znanym otoczeniem. Dla starszych dzieci wprowadzamy słowa abstrakcyjne, związane z uczuciami i dobieramy tematy tak, żeby połączenie ich nie było od razu oczywiste. W starszej grupie można wyznaczyć czas, w którym należy ułożyć zdanie.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *wspomaganie rozwoju umysłowego w zakresie wypowiadania się.*
7. **Obszar podstawy programowej:** edukacja polonistyczna: *uczeń tworzy wypowiedzi w formie ustnej i pisemnej: kilkuzdaniową wypowiedź, krótkie opowiadanie i opis, list prywatny, życzenia, zaproszenie.*
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** brak.

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA ROZWOJU

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO
CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

9. Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji: źródło nieznane.

10. Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie: Agnieszka Dutkiewicz.

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

pwn.pl; ul. Romana Maja 1, 61-371 Poznań
projekt@pwn-iws.pl www.pwn-iws.pl tel. (061) 873 62 48 faks (061) 873 62 49

NIP 636-101-6345 REGON 140333660

pwn.pl

Ćwiczenie nr 5

Obszar wsparcia: ćwiczenia dla klasy – usprawniające koordynację psychoruchową

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Ucieczka z bagien.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Dla wszystkich dzieci.
3. **Cele ćwiczenia:** poprawienie koordynacji ruchowej.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** kreda i gwizdek.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Dzieci zbierają się na boisku szkolnym. Nauczyciel rysuje na asfalcie kredą lub na ziemi patykiem ślady stóp biegnącego człowieka. Ślady układają się w krótką ścieżkę i muszą być dostosowane do długości kroku dziecka. Ważne, by tor biegu wymuszał konieczność oddawania naprzemiennych skoków. Nauczyciel tłumaczy dzieciom fabułę zabawy. Narysowana ścieżka przedstawia drogę przez bagna. Trzeba biec dokładnie po wyznaczonych śladach, gdyż inaczej bagno może wciągnąć nogę. Dzieci ustawiają się w rzędzie i na sygnał nauczyciela pojedynczo pokonują trasę. W momencie, gdy dziecko wypadnie poza wyznaczone linie, nauczyciel głośno gwizdże, a dziecko odpada z dalszej gry.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *rozwijanie sprawności fizycznej.*
7. **Obszar podstawy programowej:** *uczestniczenie w zajęciach rozwijających sprawność fizyczną, zgodnie z regułami.*
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** brak.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** źródło nieznane.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Renata Płochocka.

Ćwiczenie nr 4

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające koordynację psychoruchową i szybkie myślenie

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Uderzanie, klaszkanie i pstrykanie.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Dla dzieci myślących wolno i mających problemy z koordynacją.
3. **Cele ćwiczenia:** poprawa tempa myślenia, podniesienie poziomu koordynacji psychoruchowej.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** Wystarczająco dużo przestrzeni, aby gracze utworzyli kółko.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Gracze siadają w kółku po turecku. Wybieramy osobę, która rozpocznie grę. Wybiera ona kategorię, np. „kolory”. Zaczyna rytmicznie uderzać, klaszkać i pstrykać: dwa razy uderza w nogi, dwa razy klaszcze i pstryka najpierw palcami u lewej ręki, potem u prawej. Wszyscy powtarzają to, co robi prowadzący. Po chwili gracz wymienia rzecz z wybranej kategorii – po tym, jak uderzy rękoma w nogi, nie gubiąc rytmu. Następny gracz robi podobnie. Gra toczy się do momentu, w którym gracz nie potrafi wymyślić słów albo gubi rytm. Odpada z gry i musi opuścić kółko. Następna runda rozpoczyna się od nowej kategorii. Gra kończy się, gdy w kole pozostaje jeden gracz – zwycięzca.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** uczeń *uczestniczy w rozmowach, poszerza zakres słownictwa i struktur składniowych.*
7. **Obszar podstawy programowej:** edukacja polonistyczna – uczeń *tworzy wypowiedzi.*
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** Ćwiczenie można przeprowadzić na świeżym powietrzu i je wzbogacić o element rzucania piłki. Dzieci uderzają, klaszczą i pstrykają w wolnym tempie.
9. **Źródło danego ćwiczenia w oparciu, o które dokonano adaptacji i modyfikacji:** Penny Warner, *Gry i zabawy dla dzieci*, Zielona Sowa, Warszawa 2008.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Krystyna Jakubowska.

Ćwiczenie nr 1

Obszar wsparcia: koncentracja uwagi

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Układamy jesienną mandalę.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Dla dzieci z zaburzeniami koncentracji.
3. **Cele ćwiczenia:**
 - poprawienie koncentracji,
 - doskonalenie sprawności ruchowej,
 - poprawa koordynacji wzrokowo-ruchowej.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** rysunek mandali na kartonie; kasztany, żołędzie, liście klonu.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Dzieci zostają dzień wcześniej poproszone o przyniesienie kasztanów, żołędzi i liści klonu. Nauczyciel zbiera dzieci w kręgu; pośrodku kładzie na podłodze karton z namalowaną mandalą i pokazuje obszary, które mają być pokryte poszczególnymi przedmiotami. W tle odtwarzana jest muzyka relaksacyjna. Nauczyciel prosi dzieci, żeby wsłuchały się w dźwięki i zachowały ciszę. Po chwili wyznacza pierwsze dziecko, które rozpocznie układanie mandali. Następuje odliczanie zgodnie z kierunkiem obrotu wskazówek zegara. Każde dziecko pojedynczo i w skupieniu podchodzi do mandali i kontynuuje układankę, dokładając jeden przedmiot.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *umiejętność pracy zespołowej.*
7. **Obszar podstawy programowej:** (...) *kształtowanie u uczniów postaw warunkujących sprawne i odpowiedzialne funkcjonowanie we współczesnym świecie.*
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** brak.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** źródło nieznane.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego:** Renata Płochocka.

Ćwiczenie nr 5

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające rozwój manualny przy zaburzeniach grafomotorycznych, koncentrację uwagi, pamięć, analizę wzrokową

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Układamy obrazek.*

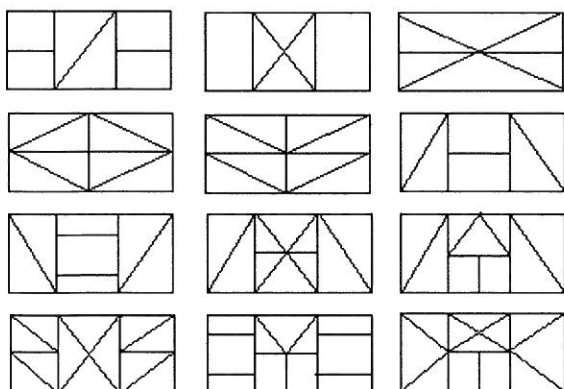
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Dla dzieci z zaburzeniami analizy i syntezy wzrokowej, z zaburzoną orientacją przestrzenną i nadpobudliwych. Ćwiczenie może być wykorzystane w każdej formie pracy (indywidualnej, grupowej, z całą klasą).

3. **Cele ćwiczenia:**

- kształtowanie umiejętności ujmowania zależności między całością obrazu i jego elementami składowymi,
- ćwiczenia w analizie i syntezie spostrzegania i klasyfikowania.

4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:**

- 12 ilustracji bez nadmiaru szczegółów, kolorowe,
- kartki w tym samym formacie co ilustracje z wzorami pocięcia (przykłady na rysunku poniżej):

5. **Przebieg ćwiczenia:**

- Uczeń otrzymuje ilustrację oraz wzór pocięcia danej ilustracji na osobnej kartce tego samego formatu.
- Dziecko rozcina ilustrację zgodnie z wzorem, wkłada wszystkie części do koperty i zapisuje na niej liczbę elementów.
- Uczeń układa z kawałków całą ilustrację. W wypadku zaistnienia trudności najpierw nakłada elementy na kartkę ze wzorem.

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

- Opowiadamy treści obrazka. Zachęcamy dziecko do pełnych wypowiedzi. Zwracamy uwagę na to, co dzieje się po prawej, a co po lewej stronie obrazka; co znajduje się w prawym, a co w lewym, np. górnym lub dolnym rogu. Uczeń odłącza, np.: prawy element górny. Wyszukuje element wskazany na wzorze pocięcia.
- Mieszmamy części kilku ilustracji ze sobą. Zadaniem dziecka jest uporządkowanie elementów, a następnie ułożenie z nich całości. Można wprowadzić element współzawodnictwa.

6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *rozwijanie predyspozycji i zdolności poznawczych dziecka; kształtowanie u dziecka pozytywnego stosunku do nauki oraz rozwijanie ciekawości w poznawaniu otaczającego świata i w dążeniu do prawdy.*

7. **Obszar podstawy programowej:** *uczeń układa obiekty; wybiera obiekt w takiej serii, określa następne i poprzednie; klasyfikuje obiekty; wprowadza kierunki od siebie i innych osób, określa położenie obiektów względem obranego obiektu; orientuje się na kartce papieru, aby odnajdować informacje (np. w lewym górnym rogu).*

8. **Ewentualne uwagi zalecenia do realizacji:** brak.

9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** Zakrzewska B., *Moje dziecko źle czyta i pisze*, WSiP, Warszawa 2008.

10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Dorota Zielińska.

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 10

Obszar wsparcia: wspieranie analizatora wzrokowego

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Układamy w całość.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Dla dzieci z zaburzeniami analizatora wzrokowego.
3. **Cele ćwiczenia:**
 - doskonalenie analizy wzrokowej (stymulowanie zmysłu wzroku),
 - doskonalenie koordynacji wzrokowo-ruchowej.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** obrazki pocięte w różny sposób (pionowo, poziomo, na skos, w kwadraty).
5. **Przebieg ćwiczenia:** Zadaniem ucznia jest ułożenie pociętych obrazków według pokazanego schematu. Jeżeli uczeń ułoży jeden obrazek, nauczyciel podaje mu następny. Nauczyciel czuwa nad poprawnością wykonania zadania.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *wspomaganie dziecka w rozwoju intelektualnym.*
7. **Obszar podstawy programowej:** edukacja techniczna – uczeń *posiada umiejętności korzystania z prostych instrukcji i schematów rysunkowych.*
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** brak.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** obrazki zaczerpnięte z czeskiej malowanki.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Malwina Augustyniak.

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

pwn.pl | pwn-iws.pl | ul. Rozana 11A | 61-371 Poznań
projekt@pwn-iws.pl | www.pwn-iws.pl | tel. (061) 873 62 48 | faks (061) 873 62 49

NIP 826-10-61345 REGON 93123166

pwn.pl

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

pwn.pl sp. z o.o. ul. Romana Maja 1, 61-371 Poznań
projekt@pwn-iws.pl www.pwn-iws.pl tel. (061) 873 62 48 faks (061) 873 62 49
NIP 786-10-16-045 REGON 141093366

pwn.pl

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

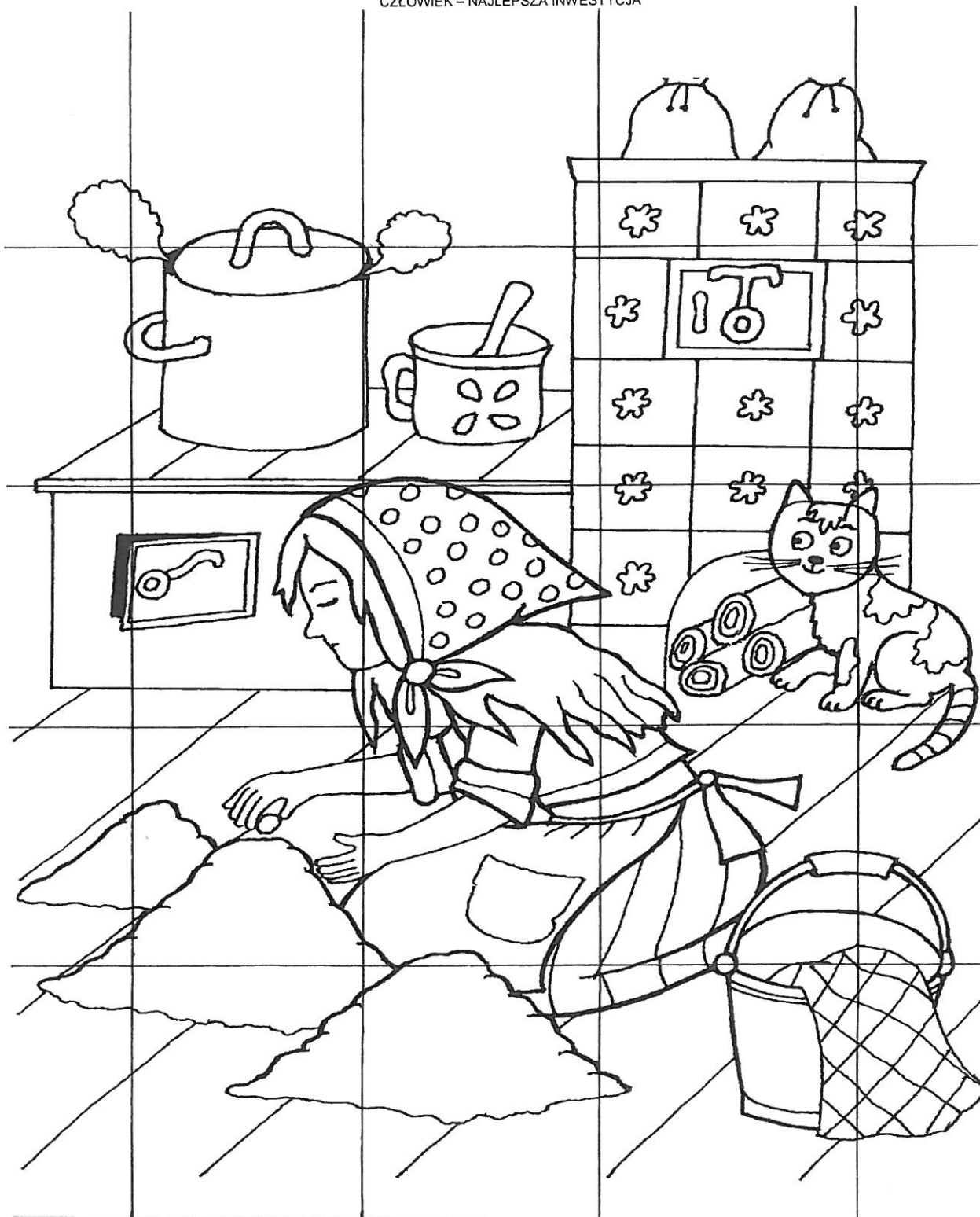
pwn.pl sp. z o.o. ul. Romana Maya 1 61-371 poznań
projekt@pwn-iws.pl www.pwn-iws.pl tel. (061) 873 62 48 faks (061) 873 62 49
NIP 256-10-16-845 REGON 901321660

pwn.pl

PROJEKT WSPÓLFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA ROZWOJU

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

pwn.pl | pwn@pwn.pl | ul. Romana Maja 1, 61-371 Poznań
projekt@pwn-iws.pl | www.pwn-iws.pl | tel. (061) 873 62 48 | faks (061) 873 62 49

NIP 896-10-16-845 | REGON 987303667

pwn.pl

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO
CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 5

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające rozwój manualny przy zaburzeniach grafomotorycznych

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Układanie liter z drutu.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Ćwiczenie wspomagające zdolności grafomotoryczne.
3. **Cele ćwiczenia:**
 - utrwalanie kształtu poznanych liter,
 - rozwijanie drobnych partii mięśniowych rąk i palców.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** drut miedziany, kolorowe nici mulinowe.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Polecamy uczniom lepić z cienkich drucików wskazane litery lub cały alfabet. Następnie mają one owinać wykonane wzory liter nićmi mulinowymi. Wzory alfabetu mogą służyć jako pomoce do ćwiczeń. Wielkość liter może być dowolna. Zaczynamy od dużych rozmiarów.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *uczeń zna wszystkie litery alfabetu, czyta i rozumie proste, krótkie teksty; przedstawia pomysły rozwiązań technicznych: planuje kolejne czynności, dobiera odpowiednie materiały (papier, drewno, metal, tworzywo sztuczne, materiały włókiennicze) oraz narzędzia.*
7. **Obszar podstawy programowej:** edukacja polonistyczna (umiejętność czytania i pisania); edukacja techniczna – uczeń realizuje „drogę” powstawania przedmiotów od pomysłu do wytworu.
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** brak.
9. **Źródło danego ćwiczenia na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** źródło nieznane.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Magdalena Niewiedziała.

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 10

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające rozwój intelektualny w zakresie edukacji polonistycznej

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Układanka literowa i sylabowa.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Ćwiczenie jest zalecane dla całej klasy.
3. **Cel główny ćwiczenia:** wspomaganie analizy słuchowej.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** papier, długi wyraz dla każdego ucznia.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Nauczyciel pisze dla każdego ucznia jeden długi wyraz (wyraźnie, dużymi literami) na pasku papieru. Dzieci rozcinają swój „wyraz” – dzielą go na poszczególne litery. Następnie układają z pociętych liter ten sam wyraz lub inne. Jeżeli wprowadzimy element rywalizacji, to wygrywa to dziecko, które ułoży z poszczególnych liter jak najwięcej wyrazów. To samo ćwiczenie można wykonać, dzieląc długi wyraz na sylaby. Dzieci wówczas układają nowe wyrazy z powstałych sylab. Zabawę można kontynuować, układając wyrazy w kolejności alfabetycznej.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *wspomaganie dziecka w rozwoju intelektualnym.*
7. **Obszar podstawy programowej:** edukacja polonistyczna – uczeń *posługuje się ze zrozumieniem określeniami: wyraz, głoska, litera, sylaba; zna wszystkie litery alfabetu.*
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** brak.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** źródło nieznane.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Iwona Kałuska.

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

pwn.pl | pwn i ws. | ul. Romana Maja 1 | 61-377 | pocztą
projekt@pwn-iws.pl | www.pwn-iws.pl | tel. (061) 873 62 48 | faks (061) 873 62 49
NIP 296-10-16-845 | REGON 141303660

pwn.pl

Ćwiczenie nr 5

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające umiejętność wyrażania emocji

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Ukryte emocje.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Dla dzieci mających problem z okazywaniem i nazywaniem emocji.
3. **Cele ćwiczenia:** kształtowanie umiejętności opisywania i nazywania emocji.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** karteczki samoprzylepne, pisaki.
5. **Przebieg ćwiczenia:** dzieci siedzą w kole. Otrzymują pisaki oraz po dwie karteczki samoprzylepne. Zadaniem dzieci jest narysowanie na jednej karteczce twarzy z aktualnie przeżywaną przez dziecko emocją (radość, smutek, euforia, złość, przygnębienie, zdziwienie, nieśmiałość itp.), na drugiej kartce twarzy z emocją dziecka siedzącego po jego prawej stronie. Następnie prowadzący prosi aby pierwsze dziecko przykleiło najpierw kartkę ze swoją emocją w takim miejscu, w którym czułoby się z tą emocją dobrze (np. uśmiechnięta buzia – środek tablicy, przestraszona buzia – pod dywanem), a następnie z emocją kolegi lub koleżanki z jego prawej strony. Kolejne dziecko weryfikuje czy kolega prawidłowo narysował jego emocję i jeśli tak, czy znajduje się ona w odpowiednim miejscu. Jeśli jego nastrój nie został prawidłowo określony to zmienia kartkę na narysowaną przez siebie i przykleja ją w miejscu przez siebie wybranym, po czym przykleja kartkę z emocją dziecka po jego prawej stronie itd. Ćwiczenie wykonywane jest do momentu, w którym wszyscy powieszą karteczki z emocjami i je zweryfikują.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *wspomaganie dziecka w rozwoju emocjonalnym.*
7. **Obszar podstawy programowej:** edukacja społeczna – *uczeń odróżnia dobro od zła, stara się być sprawiedliwym i prawdomównym; nie krzywdzi słabszych i pomaga potrzebującym.*
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** Ćwiczenie może być prowadzone na początku i na końcu zajęć szkolnych w danym dniu, aby sprawdzić, czy stan emocjonalny uległ zmianie.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** źródło nieznane.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Paweł Mazurkiewicz.

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 9

Obszar wsparcia: umiejętność współpracy

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Ukryty skarb.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Ćwiczenie jest zalecane dla grupy uczniów.
3. **Cele ćwiczenia:** uczeń współpracuje w grupie, właściwie określa kierunki.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** dowolny przedmiot do ukrycia.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Uczniowie podzieleni są na grupki 3-osobowe. Jedna osoba z grupy ma zawiązane oczy. Nauczyciel ukrywa w klasie przedmiot – skarb. Osoby, które znają miejsce ukrycia skarbu, muszą tak naprowadzać swojego kolegę z grupy (ma zawiązane oczy), by doszedł do skarbu. Mogą kierować do niego polecenia typu: zrób dwa kroki do przodu, trzy kroki w lewo itd.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *kształtowanie u uczniów postaw warunkujących sprawne i odpowiedzialne funkcjonowanie we współczesnym świecie.*
7. **Obszar podstawy programowej:** *uczeń wyprowadza kierunki od siebie i innych osób.*
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** brak.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** źródło nieznane.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Anna Słaby.

Ćwiczenie nr 9

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające koncentrację uwagi

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Ukryty wyraz.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Ćwiczenie indywidualne, dla grupy lub klasy, ćwiczenie dla uczniów z zaburzoną koncentracją uwagi, z zaburzoną analizą wzrokową, nadpobudliwych.
3. **Cele ćwiczenia:** kształtowanie i usprawnianie analizy i syntezy wzrokowej oraz koordynacji wzrokowo- ruchowej, osiągnięcie gotowości do nauki szybkiego, płynnego czytania, wspomaganie koncentracji, utrwalenie ortografii.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** ciągi liter drukowanych, wymieszanych ze sobą, zapisanych na kartkach.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Każde dziecko otrzymuje kartkę z ciągiem liter drukowanych. Wśród tych liter 10 razy powtarza się słowo „hak”. Zadaniem dzieci jest odszukanie ukrytego słowa i zakreślenie go pętlą.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *wspomaganie dziecka w rozwoju intelektualnym, emocjonalnym, społecznym, etycznym, fizycznym i estetycznym.*
7. **Obszar podstawy programowej:** edukacja polonistyczna – uczeń rozumie sens kodowania oraz dekodowania informacji; odczytuje znaki informacji, napisy; posługuje się ze zrozumieniem określeniami: wyraz, głoska, litera, sylaba, zdanie; wyszukuje w tekście potrzebne informacje; pisze czytelnie i estetycznie (przestrzega zasad kaligrafii), dba o poprawność gramatyczną, ortograficzną oraz interpunkcyjną.
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** W ciągach literowych można ukryć różne wyrazy z trudnością ortograficzną. Dzieci mogą układać z tymi wyrazami zdania, a następnie je pięknie przepisać do zeszytu.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** źródło nieznane.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Violetta Kostrzewska.

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 6

Obszar wsparcia: ćwiczenie rozwijające interakcje społeczne

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Uliczka.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Ćwiczenie przeznaczone jest dla wszystkich dzieci w klasie.
3. **Cele ćwiczenia:** integracja grupy, budowanie zaufania.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** brak.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Dwa szeregi dzieci stoją przodem do siebie, tworząc uliczkę. Pozostałe dzieci przechodzą po kolei przez uliczkę, a dzieci stojące w szeregu starają się ich rozśmieszyć (stroją miny, łaskoczą itp.) Co jakiś czas dzieci wymieniają się miejscami.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *kształtowanie u uczniów postaw warunkujących sprawne i odpowiednie funkcjonowanie we współczesnym świecie.*
7. **Obszar podstawy programowej:** *uczeń współpracuje z innymi w zabawie, przestrzega reguł w obowiązujących w społeczności dziecięcej i w świecie dorosłych; wie, gdzie można bezpiecznie organizować zabawy.*
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** brak.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** źródło nieznane.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Elżbieta Szustek.

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 3

Obszar wsparcia: edukacja polonistyczna – ćwiczenie wspomagające rozwój manualny przy zaburzeniach grafomotorycznych

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Umiem dorysować.*
 2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Ćwiczenie jest zalecane dla uczniów klas I, którzy mają problemy z odwzorowywaniem, rysowaniem wzorów literopodobnych (na początku roku szkolnego).
 3. **Cele ćwiczenia:** wspomaganie rozwoju manualnego przy zaburzeniach grafomotorycznych.
 4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** kartka szarego papieru lub kalka techniczna z rozpoczętym wzorem do rysowania, kredki.
 5. **Przebieg ćwiczenia:** Przyklejamy dziecku kartkę do stolika, by się nie ruszała. Uczniowie kreślą proste i skośne linie na kartce z szarego papieru lub kalce technicznej, dorysowując rozpoczęte przez nauczyciela bądź naszkicowane wzory:
 - konturów drzew,
 - płatków kwiatów,
 - tęczy, chmur, balonów itp.
- Dane ćwiczenie powinno być realizowane po ćwiczeniach rozmachowych.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *rozwijanie umiejętności manualnych.*
 7. **Obszar podstawy programowej:** *uczeń dba o estetykę i poprawność graficzną pisma.*
 8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** Uczniowie mniej sprawni manualnie mogą mieć cały wzór wykropkowany lub wykreskowany, natomiast uczniowie manualnie sprawniejsi powinni mieć wzory z większą liczbą szczegółów.
 9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** źródło nieznane.
 10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Barbara Tomaszewska.

Ćwiczenie nr 8

Obszar wsparcia: koncentracja uwagi

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Usłysz swoje imię.*

2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Dla wszystkich dzieci.

3. **Cele ćwiczenia:**

- poprawa koncentracji,
- doskonalenie percepcji słuchowej.

4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** Opowiadanie nauczyciela:

Piotrek zgubił swój zeszyt. Ponieważ na ostatniej lekcji siedział z Olą, pomyślał, że to ona przez przypadek wzięła go ze sobą. Spytał kolegów Mateusza i Łukasza, czy widzieli Olę, jak ta wychodziła razem z Natalią i Ewelina ze szkoły – obie szły do Marty, gdzie miały spotkać się z Karoliną i Kingą. Mateusz powiedział, że ich nie widział, ale poradził, by Piotrek zapytał się Damiana lub Rafała, gdyż oni grali wtedy razem z Pawłem, Markiem i Kacprem w piłkę. Do rozmowy wtrąciła się Wiktoria. Widziała, jak Kasia kładła jakiś zeszyt na półce. Niestety Kasia pobiegła z Małgosią i Klaudią do domu. Piotrek poszedł więc razem z Tomkiem i Kubą z powrotem do klasy szukać zeszytu. Spotkali tam Marysię, która razem z Anią i Marcinem rysowała duży plakat. Na półce leżał zeszyt ćwiczeń Ani. Piotrek szukał dalej. Nagle zjawiła się Klaudia i przyniosła jego zeszyt, który znalazła na schodach.

5. **Przebieg ćwiczenia:** Nauczyciel czyta dzieciom opowiadanie. Wcześniej uprzedza uczniów, że w chwili gdy usłyszą swoje imię, powinni wstać. W trakcie lektury sukcesywnie wstają kolejne dzieci. Po zakończeniu czytania nauczyciel sprawdza, czy wszystkie dzieci, których imiona zostały wymienione, stoją.

6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *rozwijanie predyspozycji i zdolności poznawczych dziecka.*

7. **Obszar podstawy programowej:** *słuchanie z uwagą czytanych utworów.*

8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** Występujące w opowiadaniu imiona należy indywidualnie zmodyfikować, tak by większość z nich odpowiadała imionom występującym w danej klasie.

9. **Źródło danego, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** źródło nieznane.

10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Renata Płochocka.

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 4

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające rozwój wyobraźni oraz kształtowanie umiejętności wypowiedzania się

1. **Tytuł ćwiczenia:** *UTI*.
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie:** Ćwiczenie dla grupy.
3. **Cele ćwiczenia:** ćwiczenie wyobraźni i fantazji.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** białe kartki, ołówki, kredki, flamastry.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Dzieci siedzą przy stolikach – każdy otrzymuje materiały. Nauczyciel podaje instrukcję: „Nazywam się UTI, nie możesz mnie zobaczyć, możesz mnie usłyszeć – narysuj, jak wyglądam”. Następnie dzieci prezentują swojego UTI, opowiadają, gdzie mieszka, co je, co lubi robić, co im się w nim podoba. Pod koniec ćwiczenia umieszczają portrety UTI na tablicy.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *wspomaganie dziecka w rozwoju intelektualnym i estetycznym.*
7. **Obszar podstawy programowej:** edukacja polonistyczna – *uczeń obdarza uwagą dzieci i dorosłych, słucha ich wypowiedzi i chce zrozumieć, co przekazują; komunikuje w jasny sposób swoje spostrzeżenia, potrzeby, odczucia;* edukacja plastyczna – *uczeń ilustruje sceny, sytuacje inspirowane wyobraźnią.*
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** brak.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** www.ppp-p.sokp.pl (mgr Zofia Kowalska).
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenia:** Iwona Kałuska.

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 4

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające analizę wzrokową i koncentrację uwagi

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Uważne patrzenie.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Ćwiczenie dla uczniów z wadą wzroku.
3. **Cele ćwiczenia:** wspomaganie umiejętności koncentracji uwagi, usprawnianie percepcji wzrokowej.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** okno.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Usiądź ze swoim uczniem wygodnie przy oknie i popatrz na niebo pokryte chmurami. Skup uwagę dziecka na chmurach, rozmawiaj z nim o zmiennych kształtach chmur, ich ruchu i barwie. Nie pozwól, aby uczeń się rozpraszal, nie pozwól mu kierować wzroku na inne obiekty, zachęcaj, aby opowiadał o tym, co widzi. Jeśli trzeba, pomóż mu dobierać odpowiednie słowa. Zachwycaj się tym, co mówi, okazuj duże zainteresowanie. Później poproś dziecko, aby narysowało oglądane przez siebie niebo.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *rozwijanie koncentracji uwagi.*
7. **Obszar podstawy programowej:** edukacja polonistyczna – uczeń tworzy wypowiedzi w formie ustnej.
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** brak.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** źródło nieznane.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Danuta Konopka.

Ćwiczenie nr 10

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające analizę słuchową i wzrokową

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Uzupełnianie tekstu.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Ćwiczenie zalecane jest dla dzieci mających trudności w opanowaniu umiejętności czytania i pisania, uczniów „dyslektycznych” oraz dla uczniów z niepełnosprawnością poznawczą. Ćwiczenie może być wykorzystane w różnych formach pracy: indywidualnej, grupowej, z całą klasą.
3. **Cele ćwiczenia:**
 - doskonalenie techniki czytania – czytanie sylabami,
 - ćwiczenie koncentracji uwagi,
 - usprawnienie techniki pisania.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** tekst zapisany kolorowymi sylabami, tekst z brakującymi sylabami.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Uczeń czyta tekst sylabami, a następnie całościowo aż do uzyskania płynności czytania. Pomocne w dokonywaniu syntezy wyrazów będzie ćwiczenie, polegające na coraz szybszym wymawianiu sylab wchodzących w skład czytanego wyrazu.

Na łące są żaby. Tu żaba duża,
A tu małe żaby. Żaby dają nura
Do wody. Kogo się boją?

Następnie uczniowie uzupełniają tekst brakującymi sylabami. Przy uzupełnianiu tekstu muszą unikać głoskowania wyrazów, wykorzystując ich podział na sylaby. Pomaga to w opanowaniu techniki pisania bez „gubienia” liter.

Na . . ce są . . by. Tu . . ba du . . ,
a tu ma by. Ża . . da . . nu . .
do . . dy. Ko . . się . . ją?

6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *wyposażenie dziecka w umiejętność czytania i pisania, w wiadomości i sprawności matematyczne potrzebne w sytuacjach życiowych i szkolnych oraz przy rozwiązywaniu problemów.*
7. **Obszar podstawy programowej:** *uczeń zna wszystkie litery alfabetu, czyta i rozumie proste, krótkie teksty; pisze proste, krótkie zdania: przepisuje, pisze z pamięci; dba o estetykę i poprawność graficzną pisma.*
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** brak.

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** Mickiewicz J., *Ćwiczenia ułatwiające naukę czytania i pisanie dla uczniów klas młodszych*, TNOiK, Toruń 1999.

10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Dorota Zielińska.

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

pwn.pl sp. z o.o. ul. Romana Maja 1 61-371 poznań

projekt@pwn-iws.pl www.pwn-iws.pl tel. (061) 873 62 48 faks (061) 873 62 49

NIF 128-10-16-043 REGON 141937660

pwn.pl

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 2

Obszar wsparcia: koncentracja uwagi i pamięć

1. **Tytuł ćwiczenia:** *W literkowie.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Ćwiczenie do pracy indywidualnej, grupowej lub z całą klasą (klasy I–III).
3. **Cele ćwiczenia:**
 - wspomaganie koncentracji uwagi i pamięci,
 - kształcenie poprawności ortograficznej,
 - utrwalanie liter alfabetu.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** zestaw liter alfabetu, kartoniki z tematycznym układem zagadek, zestaw kolorowych koralików.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Na stoliku rozłożone są zagadki uporządkowane według grupy tematycznej (zwierzęta, rośliny, rzeczy, zawody itp.). Każda z grup tematycznych posiada inny kolor kart. Uczestnik zabawy losuje zagadkę z wybranej grupy tematycznej. Prowadzący odczytuje jej treść. Dziecko musi odgadnąć zagadkę i ułożyć w określonym czasie (np. 20 sekund) odpowiedź z liter alfabetu. Uczestnik za poprawne wykonanie zadania otrzymuje punkty – koraliki. Za ułożenie poprawnego hasła – 1 pkt., za poprawność ortograficzną – 1 pkt.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** uczeń rozumie teksty przeznaczone dla dzieci na I etapie edukacyjnym i wyciąga z nich wnioski; zna wszystkie litery alfabetu.
7. **Obszar podstawy programowej:** edukacja polonistyczna, edukacja przyrodnicza, edukacja społeczna.
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** brak.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** ćwiczenie własne.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Iwona Maj-Fortunko.

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 10

Obszar wsparcia: pamięć

1. **Tytuł ćwiczenia:** *W moim magicznym domku.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Ćwiczenie jest przeznaczone do pracy indywidualnej, grupowej i z całą klasą (klasy I–III).
3. **Cele ćwiczenia:**
 - wspomaganie pamięci,
 - kształcenie spostrzegawczości.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** domek z okiennicami dużego formatu, karty z ilustracjami.
5. **Przebieg ćwiczenia:** W wybranym miejscu sali zawieszamy makietę kolorowego domku z otwieranymi okiennicami. W okienkach po otwarciu widnieją rysunki o różnej formie, kształcie i barwie. Zadaniem dziecka jest odnalezienie dwóch okienek, w których będą identyczne wzory. Wygrywa ten, kto zbierze największą liczbę par obrazków. W zabawie może brać udział do 3 uczestników.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** uczeń *klasyfikuje obiekty; tworzy kolekcje; rozumie sens kodowania oraz dekodowania informacji; odczytuje uproszczone rysunki, piktogramy, znaki informacyjne i napisy.*
7. **Obszar podstawy programowej:** edukacja matematyczna, edukacja polonistyczna.
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** brak.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** ćwiczenie własne.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Iwona Maj-Fortunko.

Ćwiczenie nr 10

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające percepcję wzrokową, koordynację wzrokowo-ruchową, sprawność grafomotoryczną

1. **Tytuł ćwiczenia:** *W przymierzalni.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Dla uczniów mających słabą motywację do nauki, zaburzoną analizę i syntezę wzrokowo-słuchową.
3. **Cele ćwiczenia:** utrwalanie samogłosek.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** kolorowy sznurek, klamerki, kartoniki z wyrazami: b_l, b_r, b_k, p_k, m_j, m_k, s_r, s_n, w_r, w_l, l_t, l_k, g_j, g_z; klocki różnej wielkości z naklejonymi wyrazami.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Na kolorowym sznurku (najlepiej czerwonym) przypięte są samogłoski: a, ą, e, ę, i, u, y, o, ó. Na stolikach uczniowie mają kartoniki z wyrazami. Polecenia nauczyciela: „Poszukaj w przymierzalni odpowiedniej litery oznaczającej samogłoskę”, „Przymierz głośno odpowiednią literę, aż trafisz na tę właściwą”, „Uzupełnij wyrazy: b_l, b_r, m_k, m_j, b_k, p_k, s_n, s_r, b_t, p_s, l_t, l_k, g_z, g_j, w_r, w_l. Dzieci czytają głośno powstałe wyrazy i je przepisują starannie w liniaturze. Następnie uczniowie przymierzają odpowiednią samogłoskę do wyrazów z lukami przyklejonymi do kolorowych klocków różnej wielkości: k_t, r_k, b_t, b_k itp. Odczytują wyrazy, przepisują w liniaturze, starannie łącząc litery.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:**
Uczeń:
 - *dokонуje analizy, syntezy, słuchowo-wzrokowej wyrazów,*
 - *utrwała samogłoski,*
 - *pisze poznane wyrazy.*
7. **Obszar podstawy programowej:** edukacja polonistyczna – *posługiwanie się ze zrozumieniem określeniami: wyraz, głoska, litera; rozpoznawanie liter alfabetu.*
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** dostosowanie polecenia do indywidualnych możliwości uczniów.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** Izabela Mańkowska, Małgorzata Rożyńska, *Ortografitti z Bratkiem dla kl. I*, OPERON, Gdynia 2011.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Alina Czernicka.

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 1

Obszar wsparcia: koncentracja uwagi i pamięć

1. **Tytuł ćwiczenia:** *W świecie roślin i zwierząt.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie:** Ćwiczenie do pracy indywidualnej, grupowej i z całą klasą (klasy I–II).
3. **Cele ćwiczenia:**
 - wspomaganie koncentracji uwagi i pamięci,
 - ćwiczenie rozpoznawania roślin i zwierząt charakterystycznych dla środowisk przyrodniczych: las, łąka, pole, ogród.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** zestaw 48 piłeczek z ilustracjami zwierząt i roślin charakterystycznych dla środowisk przyrodniczych (las, łąka, pole i ogród), 4 plansze ilustrujące środowiska przyrodnicze.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Dzieci siedzą w kole na sali gimnastycznej. W czterech dowolnych, widocznych miejscach sali rozwieszone są duże ilustracje przedstawiające charakterystyczne środowiska przyrodnicze: las, łąka, pole, ogród. Każdy z uczestników zabawy wyjmuje z kosza po jednej, małej piłeczce, na której znajduje się rysunek zwierzęcia lub rośliny. Dzieci, siedząc w kole, na umówiony sygnał przekazują sobie piłeczki. Piłeczki krążą wśród dzieci do momentu ponownego sygnału. Po sygnale każdy uczestnik zabawy musi uważnie przyjrzeć się rysunkowi na piłce i jak najszybciej podbiec do tej ilustracji, do której pasuje dane zwierzę lub roślina. Zabawę kontynuuje się do momentu wyczerpania zapasu piłeczek.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *uczeń rozpoznaje rośliny i zwierzęta żyjące w takich środowiskach przyrodniczych, jak park, las, pole, sad, ogród, łąka; współpracuje z innymi w zabawie, w nauce szkolnej i w sytuacjach życiowych.*
7. **Obszar podstawy programowej:** edukacja przyrodnicza.
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** brak.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** ćwiczenie własne.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Iwona Maj-Fortunko.

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 2

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające koncentrację uwagi, spostrzegawczość

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Wędrowniczek*.
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Ćwiczenie dla grupy dzieci mających trudności z koncentracją uwagi i pamięcią wzrokową.
3. **Cele ćwiczenia:**
 - doskonalenie koncentracji uwagi, spostrzegawczości,
 - uczenie zgodnej zabawy z innymi dziećmi,
 - respektowanie zasad przyjętych w grach i zabawach,
 - stymulowanie do aktywnego udziału w grach i zabawach ruchowych i właściwego reagowania na polecenia.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** brak.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Dzieci siedzą w kręgu na piętach. Do środka wrzucają po jednym bucie (wcześniej dziecko „wędrowniczek” obserwowało buty kolegów). Do środka koła wchodzi „wędrowniczek” i stara się oddać każdemu jego but. Dzieci liczą, ile razy się pomylił. Następuje zmiana „wędrowniczka”. Wygrywa to dziecko, które popełniło najmniej błędów.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *uczeń współpracuje z innymi w zabawie, w nauce szkolnej i w sytuacjach życiowych; przestrzega reguł obowiązujących w społeczności dziecięcej...*
7. **Obszar podstawy programowej:** *edukacja społeczna – wychowanie do zgodnego współdziałania z rówieśnikami i dorosłymi.*
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** brak.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** Aleksandra Sommerfeld, „Życie Szkoły”, nr 2/2010.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Ewelina Rybczyńska.

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 2

Obszar wsparcia: koordynacja psychoruchowa

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Wesoła piłeczka.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Ćwiczenie przeznaczone jest dla dzieci klas I–III.
3. **Cel główny ćwiczenia:** wspomaganie koordynacji psychoruchowej dziecka.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** plastikowy kubek, kawałek sznurka, piłeczka (może być taka, jaką kupuje się dla kotków do zabawy).
5. **Przebieg ćwiczenia:** Piłeczka przymocowana jest do kubka. Dziecko podrzuca piłeczkę tak, by trafić nią do kubka. Dziecko trzyma kubek raz w prawej ręczce, raz w lewej.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** dziecko *aktywnie uczestniczy w zabawach ruchowych, wyrabia zręczność i koordynację ruchową.*
7. **Obszar podstawy programowej:** dziecko *pewnie rzuca do celu stałego.*
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** brak.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** źródło nieznane.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Małgorzata Sobieska.

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

pwn.pl.pl | adres: ul. Romana Dmowskiego 161-171 | podłoga
projekt@pwn-iws.pl | www.pwn-iws.pl | tel. (061) 873 62 48 | faks (061) 873 62 49

NIP 290 10 16 345 | REGON 957337487

pwn.pl

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 2

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające koncentrację uwagi oraz rozwijające spostrzegawczość słuchową

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Wesołe obręcze.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Dla uczniów z wadą słuchu.
3. **Cele ćwiczenia:**
 - wspomaganie koncentracji uwagi,
 - rozwijanie koordynacji słuchowo-ruchowej,
 - ćwiczenie zręczności manualnej.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** plastikowe lub drewniane obręcze o średnicy nie większej niż 20 cm, po jednej dla każdego uczestnika.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Ćwiczenie odbywa się przy śpiewaniu fragmentu piosenki pt. *W murowanej piwnicy* (melodia ludowa z Podhala):

*W murowanej piwnicy
tańcowali zbójnicy.
Kazali se piknie grać
i na nóżki spozirać.*

Uczniowie otrzymują po jednej obręczy, którą muszą puszczać w ruch wirujący na podłodze lub stole – zabawę rozpoczynają po usłyszeniu wyraźnego sygnału dźwiękowego. Nauczyciel stoi za uczniami tak, żeby go nie widzieli i śpiewa fragment piosenki. Najpierw jednak omawia niezrozumiałe słowa i trudności ortograficzne. Wyjaśnia też, co oznacza słowo „Podhale” oraz wyrażenie „melodia ludowa”.

W I wersji zadania dzieci puszczaają w ruch obręcz na głośno zaśpiewany wyraz: piwnicy, zbójnicy, piknie, nóżki.

W II wersji zadania dzieci puszczaają w ruch obręcz, gdy usłyszą wyraz zakończony głoską miękką „ć” (grać, spozirać).

Na zakończenie można wspólnie z dziećmi zaśpiewać, klaszcząc rytmicznie w dłonie, uderzając obręczą o podłogę lub obręcz kolegi (z zachowaniem bezpieczeństwa).

6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *kształtowanie systemu wiadomości i umiejętności potrzebnych dziecku do poznawania i rozumienia świata.*

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

7. **Obszar podstawy programowej:** edukacja muzyczna: uczeń realizuje sylabami rytmicznymi i gestem oraz ruchem proste rytmy i wzory rytmiczne, reaguje ruchem na puls rytmiczny, jego zmiany, zmiany tempa, metrum, dynamiki.
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** Ćwiczenie nie może być zrealizowane z dziećmi niedosłyszającymi, które posługują się tylko językiem migowym lub komunikują się tylko za pomocą odczytywania mowy z ust.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** Barbara Kosmowska, *Dzisiaj się bawimy. Rewalidacja indywidualna prowadzona metodą Dobrego Startu. Scenariusze zajęć klas I–IV szkoły specjalnej*, WSiP 2008.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Agnieszka Dutkiewicz.

PROJEKT WSPÓLFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 8

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające rozwój intelektualny w zakresie edukacji polonistycznej

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Wesoły życiorys.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Ćwiczenie dla klasy.
3. **Cele ćwiczenia:** wspomaganie koncentracji uwagi, rozwijanie intelektu.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** kartki, długopisy, kalendarz.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Wspólnie z dziećmi wypisujemy na pasku papieru kolejne litery alfabetu. Rozcinamy litery (każdą oddzielnie) i wkładamy je do pudełka. Dziecko i nauczyciel wyciągają z pudełka tylko po jednej literze i wg załączonego poniżej wzoru układają swój wesoły życiorys. Przykładowo na literę B – imię: Barnaba, nazwisko: Bułeczka, imię ojca: Benedykt, imię matki: Balbina, imię brata: Bogdan, imię siostry: Brygida, zawód: bibliotekarz, adres zamieszkania: Bogucice, ulica: Bagno 13. Życiorys można wygłaszać lub pisać na kartce. Do zabawy, aby była wesejsza, można dziecku podsunąć kalendarz, dzięki któremu przekona się, ile jest ciekawych, a mało znanych imion.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *wspomaganie dziecka w rozwoju intelektualnym.*
7. **Obszar podstawy programowej:** edukacja polonistyczna – uczeń *zna wszystkie litery alfabetu, dba o poprawność gramatyczną i ortograficzną.*
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** brak.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** www.dbc.wroc.pl (Poradnik metodyczny dla wychowawców).
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Iwona Kałuska.

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 7

Obszar wsparcia: rozwój manualny przy zaburzeniach grafomotorycznych, koncentracja uwagi, umiejętność współpracy, umiejętność podejmowania decyzji

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Wspólny rysunek.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Ćwiczenie dla uczniów nadpobudliwych i dla grupy.
3. **Cele ćwiczenia:**
 - kształtowanie wyobraźni,
 - rozwijanie zdolności manualnych.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** kartki, kredki, kartki z pojęciami.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Uczniowie dobierają się w drużyny czteroosobowe i wspólnie wykonują rysunek na określony temat. Każdy z uczestników zespołu może narysować jeden element. Uczestnicy tak długo rysują, aż sami postanowią, że praca jest skończona. Jeden z członków grupy przedstawia efekty wspólnej pracy. Uczniowie po skończeniu pracy mogą wspólnie w grupie napisać krótki tekst na temat swojej pracy, który potem odczytają całej klasie.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *wspieranie rozwoju intelektualnego i społecznego.*
7. **Obszar podstawy programowej:** *uczeń podejmuje działalność twórczą, posługując się takimi środkami wyrazu plastycznego, jak kształt, barwa, faktura, w kompozycji na płaszczyźnie i w przestrzeni (stosując określone materiały, narzędzia i techniki plastyczne); dba o kulturę wypowiedzania się; poprawnie artykułuje głoski, akcentuje wyrazy, stosuje pauzy i właściwą intonację w zdaniu oznajmującym, pytającym i rozkazującym; stosuje formuły grzecznościowe; wie, jak należy zachowywać się w stosunku do dorosłych i rówieśników (formy grzecznościowe); zna prawa ucznia i jego obowiązki (w tym zasady bycia dobrym kolegą), respektuje je; uczestniczy w szkolnych wydarzeniach.*
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** brak.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** źródło nieznane.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Barbara Andrzejewska.

Ćwiczenie nr 8

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające rozwój manualny przy zaburzeniach grafomotorycznych

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Wydzieranka-naklejanka.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Ćwiczenia dla klasy, dla uczniów ze słabą sprawnością ruchową, dla uczniów nadpobudliwych.
3. **Cele ćwiczenia:** kształtowanie sprawności manualnej, opanowanie precyzyjnych ruchów ręki, usprawnianie orientacji kierunkowej i organizacji przestrzennej, doskonalenie poziomu estetycznego rysunku.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** kartki a4 z konturami przedmiotów, owoców, warzyw; kolorowe wycinanki, klej.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Dziecko otrzymuje (lub ma możliwość wyboru) kartkę z konturem, np. gruszki, piłki. Z kolorowych wycinanek wydiera małe skrawki papieru i przykleja, wypełniając obrazek. Ćwiczy przy tym ruch pęsetkowy palców i dba o estetykę swojej pracy.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *wspomaganie dziecka w rozwoju emocjonalnym, społecznym, fizycznym i estetycznym; rozwijanie zdolności manualnych.*
7. **Obszar podstawy programowej:** edukacja polonistyczna, edukacja plastyczna – *uczeń uczestniczy w rozmowach: zadaje pytania, udziela odpowiedzi i prezentuje własne zdanie; poszerza zakres słownictwa i struktur składniowych; podejmuje (w zakresie ekspresji przez sztukę) działalność twórczą, posługując się takimi środkami wyrazu plastycznego, jak: kształt, barwa, faktura w kompozycji na płaszczyźnie.*
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** Podczas tego ćwiczenia nauczyciel dba o to, aby dzieci precyzyjnie wydierały równe pod względem wielkości skrawki kolorowego papieru. W trakcie zajęcia powinna być przerwa na ćwiczenia ruchowe, rozluźniające napięcie mięśniowe, np. podskoki, przysiady, ruchy naprzemienne itp.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** źródło nieznane.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Violetta Kostrzewska.

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 2

Obszar wsparcia: doskonalenie orientacji przestrzennej i kierunkowej

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Wyprawa do lasu.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Dla dzieci mających problem z orientacją przestrzenną i analizą słuchową.
3. **Cele ćwiczenia:**
Uczeń:
 - rozumie instrukcję słowną – według niej działa,
 - rozróżnia stronę lewą i prawą w schemacie własnego ciała oraz na kartce papieru.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** plansze z ilustracją lasu, 2 kasztany, 2 szyszki, 2 liście, 1 żółędź.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Dzieci stoją w parach na dywanie naprzeciw siebie. Nauczyciel podaje polecenie: „Podajcie sobie lewe ręce, pomachajcie do siebie lewą ręką, prawą, dotknijcie lewą ręką lewego łokcia kolegi. Stańcie na prawej nodze, policzcie do pięciu, następnie na lewej nodze”. Uczniowie siadają do ławek, kładą na wskazanych przez nauczyciela miejscach (na kartce papieru z ilustracją lasu) przyniesione przedmioty. Nauczyciel zadaje kolejne polecenie: „Połóżcie 1 szyszkę pod drzewem, 2 kasztany na drzewie, 2 liście w lewym dolnym rogu, 1 żółędź w prawym dolnym rogu”. W finalnym ogniwie ćwiczenia następuje omówienie ilustracji ze wskazaniem usytuowania przedmiotów. Uczniowie przeliczają przyniesione przedmioty.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** brak.
7. **Obszar podstawy programowej:** edukacja przyrodnicza (*wyodrębnienie zjawisk realnych typowych dla środowiska leśnego*); edukacja matematyczna (*kształtowanie umiejętności i wiadomości matematycznych; stosunki przestrzenne na kartce: prawa, lewa, góra, dół – ćwiczenia utrwalające*).
8. **Ewentualne uwagi, zalecenia do realizacji:** Należy dostosować polecenia do indywidualnych potrzeb psychofizycznych i edukacyjnych ucznia.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** źródło nieznane.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Alina Czernicka.

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

pwn.pl; pwn@pwn.pl; ul. Romanowa 16, 01-371 Poczta
projekt@pwn-iws.pl www.pwn-iws.pl tel. (061) 873 62 48 faks (061) 873 62 49

NIP 296 10 45 845 REGON 90 530660

pwn.pl

Ćwiczenie nr 6

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające analizę i syntezę wzrokowo-słuchową

- 1. Tytuł ćwiczenia:** *Wyraz w wyrazie.*
- 2. Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Dla grupy uczniów z niepełnosprawnością poznawczą.
- 3. Cele ćwiczenia:**
 - łączenie i czytanie liter, sylab, wyrazów zgodnych z zapisem,
 - kształcenie koncentracji i uwagi.
- 4. Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** wyrazy na paskach napisane pismem dużych liter drukowanych.
- 5. Przebieg ćwiczenia:** Przed uczniem znajdują się wyrazy na paskach: KALINA, ŚLINA, RADA, UZDA, WLOT, SMAK. Czyta je, opuszczając po jednej literze w każdym wyrazie. Uczeń może zakrywać przeczytane litery paskiem papieru lub palcem.

K	A	L	I	N	A
A		L	I	N	A
		L	I	N	A
			I	N	A
				N	A
					A

U	Z	D	A
Z	D		A
	D		A
			A

- 6. Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *kształtowanie umiejętności służących zdobywaniu wiedzy (czytanie).*
- 7. Obszar podstawy programowej:** *kształtowanie umiejętności płynnego, poprawnego i wyraźnego czytania.*
- 8. Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** Czytanie rozpoczynamy od wyrazów jednosylabowych, stosując stopniowanie trudności.
- 9. Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** Lucyna i Dariusz G. Gołyszny, *Raz, dwa, trzy...*, Innowacje, Krzeszowice 1995.
- 10. Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Ewa Nestorowska.

Ćwiczenie nr 10

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające koordynację psychoruchową oraz rozwój manualny przy zaburzeniach grafomotorycznych

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Wyścigi ołówków.*

2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Ćwiczenie dla uczniów z zaburzoną koordynacją psychoruchową oraz mających trudności w pisaniu. Może być pomocne dla dzieci leworęcznych i podczas zajęć indywidualnych.

3. **Cele ćwiczenia:**

- usprawnianie ruchu obu rąk,
- doskonalenie koordynacji psychoruchowej,
- rozwijanie sprawności manualnej.

4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** kartki brystolu formatu A1 lub A2 z czerwoną pionową linią po środku, 2 ołówki równej długości w dwóch kolorach.

5. **Przebieg ćwiczenia:** Dziecko otrzymuje kartkę brystolu, na której narysowana jest kredą lub flamastrem czerwona pionowa linia (dzieląca kartkę na dwie równe części) oraz dwa kolorowe ołówki jednakowej długości. Ołówki leżą po obu brzegach kartki. Uczeń ma za zadanie:

- „przeturlać” najpierw palcami, potem całymi dłońmi ołówki w dwóch kolorach do linii środkowej, która jest metą; dziecko stara się, aby żaden kolor się „nie spóźnił”,
- wykonać to samo ćwiczenie – tyle tylko, że ruch palców, a potem dłoni jest od środka do brzegów,
- jeden z kolorów ma „przybiec” szybciej – dziecko wymienia kolor ołówka trzymanego w prawej ręce.

Uczeń otrzymuje nową kartę, ale bez podziału na części. Jego zadaniem jest:

- postarać się, aby oba kolory spotkały się w samym środku kartki,
- powtórzyć to samo ćwiczenie, ale sprawić, aby kolor trzymany w ręce prawej (znowu wymieniamy tylko kolor) „dobięł” dalej; robimy odpowiedni znak (kółko) nieco bliżej lewego brzegu kartki,
- dziecko trzyma dwa kolorowe ołówki obok siebie w dole kartki; robi „szyny” od dołu do góry. Obydwa ołówki mają posuwać się razem, tworząc równoległe linie. To samo od góry do dołu.

Teraz ołówki to rowerzyści, którzy pozostawiają na mokrej ziemi ślady. Dziecko trzyma w obu dłoniach ołówek tak, jak przybór pisarski. Najpierw oba „rowery” jadą od dołu środkiem kartki obok siebie, potem drogi ich rozchodzą się w przeciwne strony (kierunki zaznaczone są na kartce strzałkami) tak, aby prawa ręka szła na prawo, a lewa na lewo – potem znowu się spotykają. Mogą jechać po drogach coraz bardziej krętych, zawsze jednak tak, aby ślady ruchu ręki prawej i lewej odpowiadały sobie wzajemnie.

Ostatnim etapem ćwiczenia będzie rysowanie kolorowym ołówkiem po śladzie „leniwej ósemki” (ćw. KE) najpierw jedną, potem drugą ręką, a na końcu oburącz.

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *zdobycie przez uczniów umiejętności wykorzystywania posiadanych wiadomości podczas wykonywania zadań i rozwiązywania problemów.*
7. **Obszar podstawy programowej:** edukacja polonistyczna – uczeń *dba o estetykę i poprawność graficzną pisma (przestrzega zasad kaligrafii).*
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** Nauczyciel cały czas zwraca uwagę na poprawność wykonywanych ćwiczeń, koryguje ewentualne błędy, np. niewłaściwe trzymanie ołówka w dłoni, zbyt mocny nacisk na kartę. Jeżeli występuje zbyt szybka męczliwość dłoni, należy zmniejszyć liczbę niektórych elementów ćwiczenia.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** M. Szurmiak, *Podstawy reedukacji uczniów z trudnościami w czytaniu i pisaniu*, WSiP, Warszawa 1987.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Aneta Pawlak.

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 7

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające: rozwój manualny przy zaburzeniach grafomotorycznych

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Żaba w alfabecie.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Ćwiczenie dla uczniów niepełnosprawnych ruchowo oraz dla uczniów z niepełnosprawnością poznawczą.
3. **Cele ćwiczenia:** utrwalanie prawidłowego kształtu i kierunku kreślenia liter, obliczanie sum.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** kartoniki z wykropkowanymi literami alfabetu (pisane wzory liter), kostka do gry, pionki.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Dziecko losuje „wykropkowaną” literę alfabetu – zdobędzie ją, kiedy przesunie po niej „żabkę” (pionek) zgodnie z kierunkiem pisma. Będzie mógł to zrobić, gdy wyrzuci kostką sumę kropek znajdujących się na literze – jeśli będzie ich więcej, różnicę doliczy do następnej litery. Zdobyte litery zapisuje w zeszyte, układa w kolejności alfabetycznej lub tworzy z nich wyrazy. Układanie wspólnego wyrazu ze zdobytych liter i zapisanie go zgodne z regułami kaligrafii może być dobrym zadaniem dla całej grupy.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:**
Uczeń:
 - *pisze czytelnie i estetycznie (przestrzega zasad kaligrafii),*
 - *dodaje i odejmuje liczby w zakresie 100.*
7. **Obszar podstawy programowej:** *budowanie w umysłach dzieci pojęć liczbowych i sprawności rachunkowych; zajęcia zwiększające szanse edukacyjne uczniów zdolnych oraz uczniów mających trudności w nauce.*
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** brak.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** źródło nieznane.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Danuta Konopka.

Ćwiczenie nr 3

Obszar wsparcia: analiza wzrokowa, analiza słuchowa, koncentracja uwagi

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Zabawa w sklep – kupowanie obrazków.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Dla dzieci z zaburzoną percepcją wzrokowo-słuchową, a także dla dzieci z ryzyka dysleksji.
3. **Cele ćwiczenia:** wytwarzanie związków wzrokowo-słuchowych, utrwalanie prawidłowej wymowy głosek **p** i **b**.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** zestaw obrazków: pióro, piłka, plot, piec, pająk, pasek, bat, banan, butelka, buda, beret, balon; 6 kartoników z literą **p** i 6 kartoników z literą **b**.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Dziecko otrzymuje 6 kartoników z literą **p** i 6 kartoników z literą **b**. Reedukator rozkłada na stole (stół to sklep) obrazki. Zadaniem dziecka jest wykupienie kolejnych obrazków, których nazwy zaczynają się od głoski **p** lub **b** (dziecko samo wybiera obrazki), dając w zamian odpowiedni kartonik. Równocześnie dziecko głośno nazywa „kupiony obrazek”.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *uczeń tworzy wypowiedzi w formie ustnej i pisemnej: kilkuzdaniową wypowiedź, krótkie opowiadanie; dostrzega różnicę między literą a głoską, dzieli wyrazy na sylaby, oddziela wyrazy w zdaniu, zdania w tekście; reaguje werbalnie i niewerbalnie na proste polecenia nauczyciela; rozumie wypowiedzi ze słuchu – rozróżnia znaczenie wyrazów o podobnym brzmieniu.*
7. **Obszar podstawy programowej:** *czytanie – rozumiane zarówno jako prosta czynność oraz jako umiejętność rozumienia, wykorzystywania i przetwarzania tekstów w zakresie umożliwiającym zdobywanie wiedzy, rozwój emocjonalny, intelektualny i moralny oraz uczestnictwo w życiu społeczeństwa; umiejętność komunikowania się w języku ojczystym zarówno w mowie, jak i w piśmie.*
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** brak.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** Irena Czajkowska, Kazimierz Herda, *Zajęcia korekcyjno-kompensacyjne w szkole*, WSiP, Warszawa 2005.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Iwona Kostek.

PROJEKT WSPÓLFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 6

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające koncentrację uwagi

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Zabawa w szyfr.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Dla uczniów klas I–III.
3. **Cel główny ćwiczenia:** wspomaganie koncentracji uwagi.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** zdanie zapisane szyfrem (każda literka – inny znaczek) oraz deszyfrator (alfabet z przyporządkowanymi znakami do każdej litery).
5. **Przebieg ćwiczenia:** Zadaniem ucznia jest rozszyfrowanie zdania, które otrzymuje od nauczyciela. Później sytuacja ulega odwróceniu – to uczeń koduje zdanie, które później musi rozszyfrować nauczyciel.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *zdobywanie przez uczniów umiejętności wykorzystywania posiadanych wiadomości podczas wykonywania zadań i rozwiązywania problemów.*
7. **Obszar podstawy programowej:** edukacja polonistyczna – w zakresie umiejętności czytania i pisania: uczeń rozumie sens kodowania oraz dekodowania informacji, odczytuje uproszczone rysunki, piktogramy, znaki informacyjne i napisy.
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** Ćwiczenia tego typu są bardzo lubiane przez uczniów. Czują się wtedy niczym mali detektywi. Pamiętać trzeba, że konkretne kody dostosowujemy do możliwości dziecka. Jeżeli są one dla ucznia zbyt trudne, obniżamy próg trudności.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** źródło nieznane.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Hanna Renz.

Ćwiczenie nr 6

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające analizę wzrokową

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Zabawa z kostką.*

2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Dla uczniów, którzy mają problemy z analizą wzrokową, dzieleniem wyrazów na sylaby i przeliczaniem sylab oraz czytaniem.

3. **Cele ćwiczenia:**

- zachęcanie do wysiłku umysłowego,
- tworzenie sytuacji zapewniających dzieciom odczuwanie radości podczas zabawy,
- doskonalenie umiejętności czytania,
- dzielenie wyrazów na sylaby i ich przeliczanie.

4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:**

- kostka do gry – na jej dwóch przeciwległych polach jest po jednym oczku, na następnych dwóch po dwa oczka i kolejnych – po trzy oczka,
- karty z wyrazami 1-, 2- i 3-sylabowymi (wyrazy nie są podzielone na sylaby).

5. **Przebieg ćwiczenia:** Nauczyciel razem z dziećmi rozkłada karty z napisanymi na nich wyrazami w ten sposób, aby były one widoczne. Następnie wybrany uczeń rzuca kostką. Dzieci wybierają z rozłożonych kart wyraz z taką liczbą sylab, jaką wskazuje liczba oczek na kostce, np. 1 oczko – kot, nos; 2 oczka – okno, zeszyt; 3 oczka – sikorka itd. Każde dziecko musi głośno podzielić wybrany wyraz, aby sprawdzić, czy wybrało właściwy kartonik. Gra trwa aż do wyczerpania kartoników.

Wersja II: Przygotowujemy tradycyjną kostkę do gry i kartoniki z wyrazami 1-, 2-, 3-, 4-, 5- i 6-sylabowymi dla dzieci starszych.

6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:**

- *umiejętność posługiwania się ze zrozumieniem określeniami: wyraz, sylaba,*
- *dzielenie wyrazów na sylaby.*

7. **Obszar podstawy programowej:** *wspomaganie rozwoju umysłowego w zakresie nauki czytania, pisania i wypowiedzania się.*

8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** Ćwiczenie stosujemy w pracy z dziećmi mającymi trudności w czytaniu, dzieleniu wyrazów na sylaby i przeliczaniu sylab.

9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** źródło nieznane.

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

10. Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie: mgr Maria Żurek.

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

pwn-iws.pl z siedzibą ul. Romantów 1, 61-371 Poznań
projekt@pwn-iws.pl www.pwn-iws.pl tel. (061) 873 62 48 faks (061) 873 62 49
NIP 296-10-16-845 REGON 93793366

pwnpl

Ćwiczenie nr 3

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające analizę wzrokową

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Zabawa z sylabami.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Jest to przykład ćwiczenia indywidualnego, grupowego lub dla całej klasy. Można je wykorzystać dla uczniów z zaburzoną analizą i syntezą wzrokowo-słuchową.
3. **Cele ćwiczenia:** wspomaganie i usprawnianie analizy i syntezy wzrokowej, kształtowanie umiejętności czytania, rozwijanie słuchu fonematycznego, wzbogacanie słownictwa.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** kartoniki z zestawami sylab, jeden zestaw to 10 kartoników.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Każde dziecko otrzymuje zestaw 10 kartoników z sylabami. Jego zadaniem jest zbudowanie z tych sylab jak najwięcej wyrazów dwusylabowych. Bawiąc się i przedstawiając sylaby każdego wyrazu, uczeń otrzymuje nowy wyraz, np. no – ra / ra – no / ma – sa / sa – ma.
Świetnym momentem jest to, że po chwili dzieci dostrzegają, że z tych sylab można ułożyć jeszcze inne wyrazy, np. ra – ma, ra – sa.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *wspomaganie dziecka w rozwoju intelektualnym, emocjonalnym, społecznym, etycznym, fizycznym; kształtowanie systemu wiadomości i umiejętności potrzebnych dziecku do poznawania i rozumienia świata.*
7. **Obszar podstawy programowej:** edukacja polonistyczna – uczeń *zna wszystkie litery alfabetu, czyta i rozumie proste, krótkie teksty. Obdarza uwagę dzieci i dorosłych, słucha ich wypowiedzi i chce zrozumieć co przekazują. W kulturalny sposób zwraca się do rozmówcy.*
8. **Ewentualne uwagi, zalecenia do realizacji:** Po upływie miesiąca możemy wrócić do tego ćwiczenia. Dzielimy klasę na grupy. Każdy zespół tworzy na karteczkach rozsypankę wyrazową, a następnie przekazuje przeciwnej drużynie.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** materiały z konferencji metodycznych.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Violetta Kostrzewska.

Ćwiczenie nr 3

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające koncentrację uwagi i pamięć

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Zabawki na półce.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Dla uczniów klas I–III z zaburzeniami koncentracji uwagi.
3. **Cele ćwiczenia:** rozwijanie umiejętności skupienia uwagi na wykonywanym zadaniu dzięki wizualizacji, trening pamięci.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** zabawki łatwe do zapamiętania.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Przed realizacją ćwiczenia warto wykonać ćw. z „Gimnastyki mózgu” – **Myślenie o X**, które wpłynie pozytywnie na wizualizację ruchu oraz koordynację ruchową.

Nauczyciel prosi uczniów, aby zamknęli oczy i wyobrazili sobie, że znajdują się w sklepie z zabawkami. Następnie powoli mówi, jakie zabawki znajdują się na jednej z półek, podając ich położenie. Uczeń „oczami wyobraźni” tworzy i zapamiętuje obraz: „Wyobraź sobie lalkę. Po jej lewej stronie stoi ciężarówka, a po prawej leży piłka. Między lalką a ciężarówką jest konik. Na prawo od piłki leżą klocki. Na skraju, po lewej stronie półki siedzi zajączek”. Zadaniem dziecka jest odtworzenie z pamięci kolejności zabawek od lewej i od prawej strony w następującej kolejności:

zajączek piłka klocek lalka konik ciężarówka

1 2 3 4 5

Zamiast zabawek można zapamiętywać jeden przedmiot, np. piłkę lub klocek, ale w różnych kolorach, co może być dla dzieci trudniejsze do zwizualizowania. Ćwiczenie zaczynamy od 4–5 elementów i jeśli okaże się łatwe, dopiero zwiększamy liczbę przedmiotów. W uproszczonej wersji podajemy powoli przedmioty w kolejności od lewej lub prawej strony, od góry lub od dołu. Ważne, żeby nie zacząć od zbyt trudnego zadania, gdyż łatwo w ten sposób zniechęcić dziecko do pracy.

6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *zdobycie przez uczniów umiejętności wykorzystywania posiadanych wiadomości podczas wykonywania zadań i rozwiązywania problemów.*
7. **Obszar podstawy programowej:** edukacja matematyczna – *uczeń wyprowadza kierunki od siebie i innych osób, określa położenie obiektów względem obranego obiektu; w sytuacjach trudnych i wymagających wysiłku intelektualnego zachowuje się rozumnie, dąży do wykonania zadania.*

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** Uczniowie ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, szczególnie ci, u których zaburzona jest koordynacja ruchowa, mogą zamiast odtwarzania z pamięci kolejności przedmiotów ułożyć je na rysunkach. Uczniom niedosłyszącym będzie łatwiej odtworzyć z pamięci widziane w odpowiedniej kolejności przedmioty (zabawki) niż słuchać wskazówek nauczyciela.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** źródło nieznane.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Aneta Pawlak.

Ćwiczenie nr 7

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające analizę słuchową

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Zabawy z głoskami.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Dla dzieci mających kłopoty z analizą słuchową i syntezą wzrokową wyrazów.
3. **Cele ćwiczenia:**
 - wskazywanie głoski w wyrazie,
 - układanie nowych wyrazów z pierwszych głosek podanych wyrazów.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** kartka papieru.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Prowadzący wypowiada wolno i wyraźnie słowa, np. las, auto, teczka, echo, motyl. Dzieci wyodrębniają głoski występujące na początku tych słów (l, a, t, e, m), zapisują je na kartce papieru i łączą w wyraz – latem. Analogicznie wysłuchują innych podanych przez nauczyciela słów, takich jak: samolot, łąka, owoc, noc, kamień, ogórek. Po wyodrębnieniu głosek (s, t, o, n, k, o) zapisują wyraz – słonko. Następnie ze słów: śpioch, wóz, igła, ekran, cebula, indyk wyodrębniają głoski (ś, w, i, e, c, i), zapisują wyraz – świeci. Ze słów: wazon, ekran, słoń, orzech, ławka, osa wyodrębniają głoski: (w, e, s, o, ł, o) i zapisują wyraz – wesoło. W końcowej fazie z powstałych wyrazów układają zdanie: Latem słonko świeci wesoło.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** uczeń *posługuje się ze zrozumieniem określeniami: wyraz, głoska, litera, sylaba, zdanie.*
7. **Obszar podstawy programowej:** edukacja polonistyczna – początkowa nauka czytania i pisania.
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** Można zmieniać ćwiczenia i wyodrębniać głoski w nagłosie, wygłosie.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** Irena Czajkowska, Kazimierz Herda, *Zajęcia korekcyjno-kompensacyjne w szkole*, PWN, Warszawa 1989.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Ewelina Rybczyńska.

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 4

Obszar wsparcia: koncentracja uwagi

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Zabieranka.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Ćwiczenie dla grupy.
3. **Cele ćwiczenia:** kształtowanie spostrzegawczości, umiejętności współpracy, ćwiczenie koncentracji uwagi.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** karty z numerami od 1 do 9, dwie kości do rzutów.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Grę rozpoczyna gracz wybrany przez losowanie. Każdy z graczy próbuje zebrać jak najwięcej kart. Karty zbiera się, wykorzystując rzut dwoma kostkami. Gracz w swojej kolejce rzuca tylko raz i zabiera jedną lub dwie karty odpowiadające dokładnie liczbom na wyrzuconych kostkach lub sumie oczek z obu kostek. Gra toczy się do momentu, gdy wszystkie karty zostaną zebrane. Wtedy następuje rozliczenie: gracze liczą punkty na zebranych kartach. Gracz, który zabiera ostatnią kartę, dostaje premię w wysokości 6 punktów. Gracz, który ma mniej niż 6 punktów, wykonuje „rzut rozpacz” i sumę oczek z tego rzutu dolicza do swojego wyniku. Wygrywa ten gracz, który zdobył najwięcej punktów.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *kształtowanie u uczniów postaw warunkujących sprawne i odpowiedzialne funkcjonowanie we współczesnym świecie.*
7. **Obszar podstawy programowej:** *uczeń sprawnie liczy obiekty, w sytuacjach trudnych i wymagających wysiłku intelektualnego zachowuje się rozumnie, dąży do wykonania zadania.*
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** brak.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** źródło nieznane.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Elżbieta Szustek.

Ćwiczenie nr 2

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające analizę słuchową

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Zaczarowana kartka.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Dla dzieci mających problem z analizą słuchową i koncentracją uwagi.
3. **Cele ćwiczenia:**
 - wspomaganie analizy słuchowej i koncentracji uwagi,
 - stymulowanie kreatywności i nietypowego sposobu myślenia.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** kartki papieru, przybory szkolne.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Ćwiczenie składa się z dwóch etapów. W pierwszym etapie dziecko ma za zadanie eksperymentować z kartką papieru, aby wymyślić jak najwięcej różnych odgłosów/dźwięków z niej pochodzących. Prowadzący zapisuje propozycje, które dziecko wymyśliło. W drugiej części ćwiczenia prowadzący zasłania dziecku oczy, a następnie demonstruje wymyślone wcześniej przez dziecko dźwięki. Zadaniem ucznia jest odgadnięcie i nazwanie jak największej liczby usłyszanych odgłosów/dźwięków.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *wspomaganie dziecka w rozwoju intelektualnym.*
7. **Obszar podstawy programowej:** edukacja muzyczna w zakresie tworzenia muzyki.
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** Dźwięki/odgłosy z kartki można uzyskać również, używając przyborów szkolnych (cięcie nożyczek, rysowanie kredkami, kreślenie ołówkiem). Im więcej odgłosów, tym lepiej.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** źródło nieznane.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Paweł Mazurkiewicz.

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 3

Obszar wsparcia: koncentracja uwagi dziecka

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Zaczarowany ołówek.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Ćwiczenie zalecane jest dla dzieci klas I–III.
3. **Cel główny ćwiczenia:** wspomaganie koncentracji uwagi dziecka.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** smycz (do zawieszenia na szyi), sznurek, ołówek, butelka.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Dziecko trzymając na szyi smycz i przywiązany ołówek, musi trafić tym ołówkiem do butelki.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *uczeń aktywnie uczestniczy w zabawach ruchowych, wyrabiając zręczność i koncentrację uwagi.*
7. **Obszar podstawy programowej:** *wyrabianie zręczności i koncentracji uwagi.*
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** brak.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** źródło nieznane.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Małgorzata Sobieska.

Ćwiczenie nr 9

Obszar wsparcia: ćwiczenie dla klasy wspomagające umiejętność współpracy

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Zagadkowe pojazdy.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Ćwiczenie zalecane dla uczniów klasy, w której należy wspierać integrację grupy, wzmacniać pozytywne relacje rówieśnicze, a przede wszystkim doskonalić umiejętność współdziałania w grupach.
3. **Cele ćwiczenia:**
 - doskonalenie umiejętności współdziałania w zespole, podejmowania decyzji, podziału czynności,
 - rozwijanie twórczego myślenia.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** kartoniki z nazwami pojazdów.
5. **Przebieg ćwiczenia:**

I etap: Nauczyciel dzieli uczniów klasy na grupy 4, 5 – osobowe drogą losowania. Przedstawiciel każdej z grup losuje nazwę pojazdu (np. balon, rower, samolot, łódka, samochód). Zadaniem każdej z grup jest przedstawienie wylosowanego pojazdu odpowiednim ustawieniem się oraz ruchem. Dzieci z pozostałych grup odgadują nazwę pojazdu oraz określają rodzaj transportu, do którego dany pojazd jest wykorzystywany (transport lądowy, powietrzny, wodny).

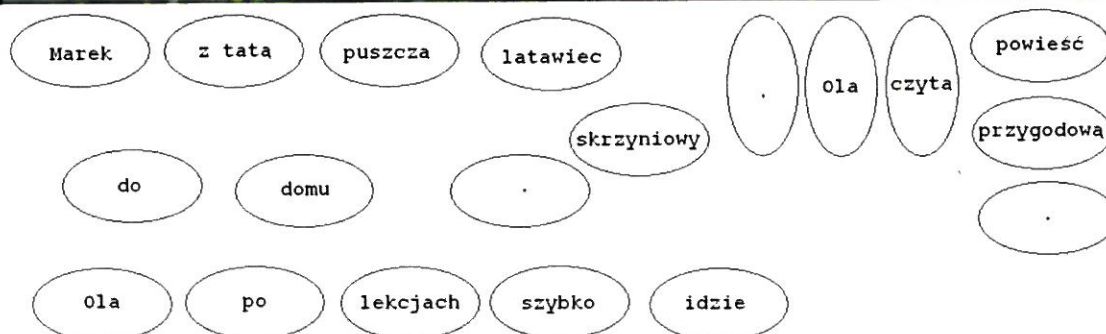
II etap: Członkowie grup samodzielnie decydują, jaki pojazd chcą przedstawić. Dzieci z pozostałych zespołów ponownie odgadują nazwę pojazdu i określają rodzaj transportu.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** uczeń kończący klasę I *współpracuje z innymi w zabawie, nauce szkolnej i w sytuacjach życiowych*; uczeń kończący klasę III *rozpoznaje rodzaje maszyn i urządzeń transportowych*.
7. **Obszar podstawy programowej:** edukacja społeczna – wychowanie do zgodnego współdziałania z rówieśnikami i dorosłymi.
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** brak.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** Katarzyna Wróblewska.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Katarzyna Wróblewska.

Ćwiczenie nr 8

Obszar wsparcia: rozwój manualny, koncentracja uwagi, pamięć

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Zagadkowy kwiatek.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Ćwiczenie dla uczniów z zaburzeniami grafomotoryki.
3. **Cele ćwiczenia:** usprawnianie grafomotoryki, wspomaganie procesów koncentracji, skupienia i pamięci.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** szablon z płatkami kwiatków – na każdym płatkum umieszczony jest jeden wyraz. (Wyrazy pozwalają na ułożenie dwóch, trzech zdań. Są też płatki ze znakami interpunkcyjnymi. Druga karta zawiera wydrukowaną – lub namalowaną – łąkę z dwoma lub trzema łodygami kwiatków na pierwszym planie).

Przykładowe zdjęcie łąki wraz płatkami gotowymi do pokolorowania

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

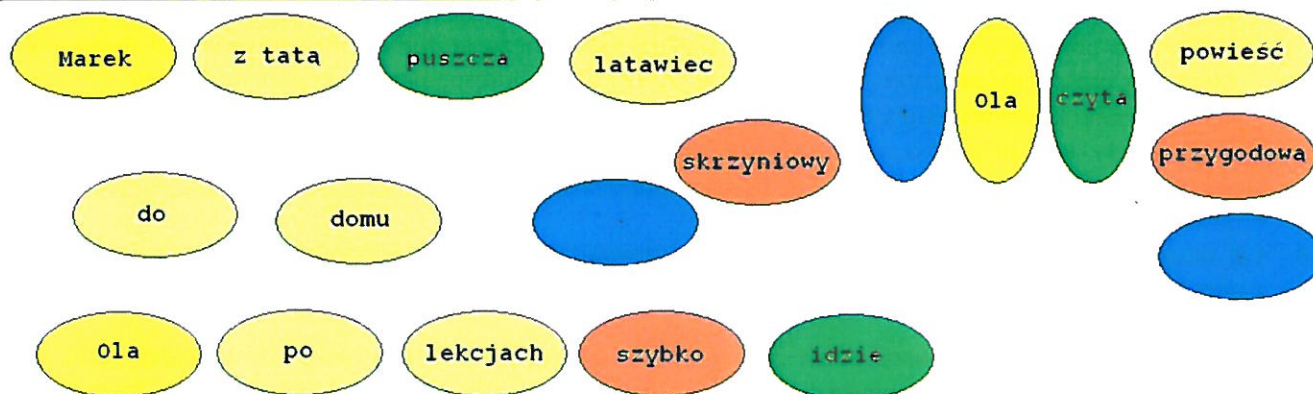
KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Przykładowe zdjęcie łąki wraz z pokolorowanymi płatkami

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

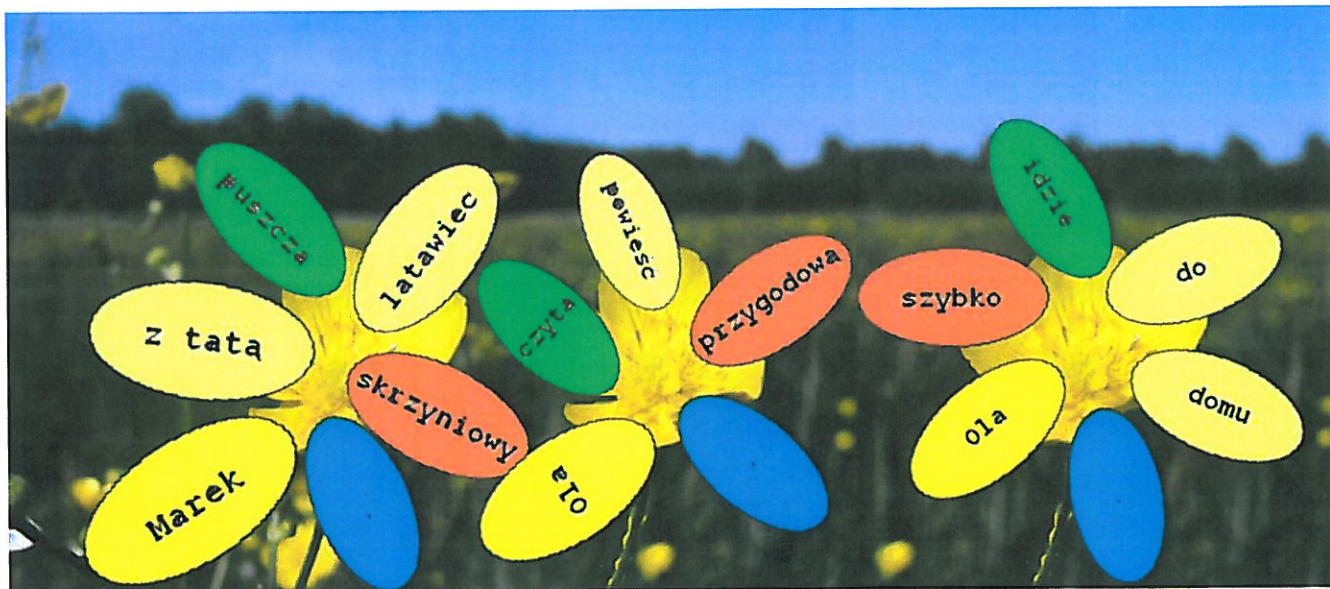
pwn.pl sp. z o.o. ul. Romana Maja 1 61-371 poznań
projekt@pwn-iws.pl www.pwn-iws.pl tel. (061) 873 62 48 faks (061) 873 62 49
NIP 596-10-16-845 REGON 93033660

pwn.pl

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Przykładowe zdjęcie łąki wraz kolorowymi naklejkami płatków

5. Przebieg ćwiczenia:

- W pierwszej kolejności uczeń koloruje płatki (stosując różne techniki, np.: malowanie kredką, malowanie farbami za pomocą palca itp.) z wyrazami według określonego kryterium, np. przymiotniki malujemy na czerwono, czasowniki na niebiesko, rzeczowniki na żółto, znaki interpunkcyjne na pomarańczowo.
- Po skończeniu kolorowania płatków uczeń musi je wyciąć, a następnie ułożyć z nich dwa lub trzy (nauczyciel podpowiada, ile zdań zostało przygotowanych) logiczne zdania.
- Jeśli zdania zostaną ułożone poprawnie, dziecko może przykleić płatki do łodyg na łące na drugiej planszy.

6. Cel edukacyjny z podstawy programowej: uczeń *utrwała części mowy: czasownik, przymiotnik, rzeczownik; usprawnianie grafomotoryki.*

7. Obszar podstawy programowej: uczeń *zna części mowy, przymiotnik jako wyraz oznaczający cechy osób, zwierząt; zgodność form rzeczownika i czasownika oraz rzeczownika i przymiotnika w zdaniu, formułowanie prostych zdań.*

8. Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji: brak.

9. Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji: ćwiczenie własne.

10. Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenia: Agnieszka Iwnacewicz.

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 2

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające rozwój manualny przy zaburzeniach grafomotorycznych oraz wspomagające koncentrację uwagi

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Zagubione frędzelki Amelki.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Ćwiczenie dla dzieci z zaburzeniami grafomotorycznymi, dla dzieci nadpobudliwych. Można je także wykorzystać w pracy indywidualnej i z całą klasą.
3. **Cele ćwiczenia:**
 - wspomaganie sprawności motorycznej rąk,
 - wspomaganie koncentracji uwagi.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** klasowa lalka maskotka, zestaw podstawowy: kolorowy papier, nożyczki, klej; w zależności od wariantu może być: bibułka, krepa, materiał tekstylny itp.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Nauczycielka opowiada uczniom historyjkę, której bohaterką jest lalka, maskotka klasy. „Posłuchajcie: nasza Amelka wybrała się do swojej cioci na imieniny. Uszyła dla niej przepiękne kolorowe serwetki na stół z długimi frędzelkami. Jednak po drodze zgubiła frędzelki. Przysłała więc do Was – swoich przyjaciół – prosić o pomoc. Czy mogłybyście z kolorowego papieru wyciąć i przykleić nowe kolorowe frędzelki? Jeżeli tak to zabierajcie się szybko do pracy, bo nie zostało Amelce dużo czasu”. Dzieci tną kolorowy papier na cienkie paseczki i przyklejają go wokół serwetki.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *kształtowanie u uczniów postaw warunkujących sprawne i odpowiedzialne funkcjonowanie we współczesnym świecie.*
7. **Obszar podstawy programowej:** w zakresie umiejętności czytania i pisania – uczeń *pisze proste, krótkie zdania: przepisuje, pisze z pamięci; dba o estetykę i poprawność graficzną pisma (przestrzega zasad kaligrafii).*
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** Wariantów zabawy jest tyle, na ile pozwoli wyobraźnia. Postać lalki Amelki, z którą zaprzyjaźnia się grupa, pozwala na przeprowadzanie ćwiczeń żmudnych, dłuższych i mało ciekawych dla dzieci. Lalka Amelka może prosić dzieci o przyklejenie frędzelków do: koca Świętego Mikołaja, postania Bursztyna, pledu na łóżko swoje lub rodziców, sukni balowej itp. Frędzelki można drzeć swobodnie lub przy pomocy linijki – z papieru, krepy, bibułki itp.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na które podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** źródło nieznane.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Małgorzata Błaszkwicz.

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 5

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające koncentrację uwagi

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Zaklaszcz w rytm.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Dla uczniów klas I–III.
3. **Cele ćwiczenia:** wspomaganie koncentracji uwagi.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** instrumentarium Orffa.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Nauczyciel wystukuje różne rytmy – zadaniem dziecka jest ich odtworzenie.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *rozwijanie predyspozycji i zdolności poznawczych dziecka.*
7. **Obszar podstawy programowej:** edukacja muzyczna – uczeń *realizuje proste schematy rytmiczne.*
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** Podczas tego ćwiczenia zwracamy uwagę na koncentrację – dziecko powinno się skupić przed wykonaniem zadania. Można przed wykonaniem tego ćwiczenia zastosować ćwiczenia z KE, np. *Punkty na myślenie*. Dzieciom, które mają problemy z wystukaniem rytmu, powtarzamy zadanie jeszcze raz. Jeżeli nadal nie potrafią wykonać tego zadania, pomagamy. Wystukujemy rytm razem z nim lub wystukujemy sami, a ono powtarza po nas.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** źródło nieznane.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Hanna Renz.

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 2

Obszar wsparcia: rozwój manualny przy zaburzeniach grafomotorycznych

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Zamknij oczy.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Dla całej klasy.
3. **Cele ćwiczenia:** kształtowanie ogólnej koordynacji ruchów, doskonalenie chwytu, ćwiczenie umiejętności panowania nad własnym ruchem, dążenie do uzyskania ruchów celowych, poznawanie dziecka z możliwościami własnego ciała, rozbudzenie wiary we własne możliwości.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** tablica, kreda, opaska na oczy.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Nauczyciel dzieli klasę na kilka drużyn dwuosobowych – będą oni rysować z zawiązanymi oczami na tablicy. Każda drużyna losuje kartkę z nazwą zwierzęcia, jakie ma narysować. Przykładowo: pierwsza drużyna wylosowała misia. Uczeń, który rozpoczyna ćwiczenie zawiązuje oczy i rysuje głowę tego zwierzęcia na tablicy. Następnie drugi gracz rysuje tułów i resztę. Na zakończenie, dla utrudnienia, każda grupa odgaduje jeden obrazek i podpisuje, jakie to zwierzę.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *pisanie z wykorzystaniem elementarnych zasad pisowni.*
7. **Obszar podstawy programowej:** edukacja polonistyczna – uczeń tworzy wypowiedzi ustne i pisemne.
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** Można wykorzystać wyrazy z trudnościami ortograficznymi.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na podstawie którego dokonano adaptacji i modyfikacji:** modyfikacja ćwiczenia *Wspólny rysunek* (autor: Katarzyna Główna, Internet).
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** mgr Renata Leśkiewicz.

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 4

Obszar wsparcia: rozwijanie umiejętności współpracy

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Zapamiętaj figurę.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Dla uczniów z zaburzeniami zachowania.
3. **Cele ćwiczenia:**
 - wspomaganie koncentracji uwagi,
 - ćwiczenie pamięci,
 - usprawnianie analizy wzrokowej,
 - rozwijanie umiejętności współpracy.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** karty z figurami z ludzi (osoby na obrazku przedstawiają swoimi ciałami konstrukcję, łącząc się różnymi częściami ciała).
5. **Przebieg ćwiczenia:** Liczba uczestników ćwiczenia: min. 10 osób. Uczniowie podzieleni zostają na kilkusobowe grupy (3–5 osób). Nauczyciel prezentuje poszczególnym grupom karty z figurami, uczniowie oglądają je i starają się zapamiętać (czas: 10–30 sekund). Z pamięci grupa odtwarza pokazane figury. Na kartach są prezentowane konstrukcje z min. trzech osób.
W II wersji dla starszych dzieci można wprowadzić element rywalizacji – za wykonanie figury przyznawać punkty.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *kształtowanie umiejętności wypowiadania się w małych formach teatralnych.*
7. **Obszar podstawy programowej:** w zakresie umiejętności wypowiadania się w małych formach teatralnych – *uczeń uczestniczy w zabawie teatralnej, ilustruje mimiką, gestem, ruchem zachowanie bohatera literackiego lub wymyślonego.*
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** brak.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** źródło nieznane.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Agnieszka Dutkiewicz.

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 10

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające pamięć

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Zapamiętaj!*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Dla uczniów mających problemy z zapamiętywaniem.
3. **Cel główny ćwiczenia:** rozwijanie umiejętności zapamiętywania.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** krzeselka.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Dzieci siedzą w kole. Wybrane dziecko wykonuje jeden prosty ruch, np. kiwa głową. Kolejne dziecko powtarza ruch i dodaje swój. Każde następne dziecko powtarza ruchy kolegów i dodaje swoje.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** uczeń *współpracuje z innymi w zabawie*.
7. **Obszar podstawy programowej:** edukacja społeczna w zakresie wychowania do zgodnego współdziałania z rówieśnikami i dorosłymi.
8. **Ewentualne uwagi, zalecenia do realizacji:** Ćwiczenie należy poprowadzić z niewielką grupą dzieci.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** źródło nieznane.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Marzena Klimaszewska.

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 7

Obszar wsparcia: ćwiczenie z zakresu kinezylogii edukacyjnej

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Żarty słowne.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Dla wszystkich dzieci.
3. **Cele ćwiczenia:**
 - zintegrowanie półkul mózgowych,
 - rozwijanie wyobraźni,
 - poprawianie koncentracji uwagi.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** dywan.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Uczniowie stają swobodnie w pomieszczeniu, każdy oddalony od siebie na wyciągnięcie ręki. Prowadzący opowiada, że wybrał się na wycieczkę do zoo i spotkał przeróżne zwierzęta. (Uczniowie naśladują ruchy spotkanych zwierząt).

Widział:

 - niedźwiedzie – uczniowie przykładają dłonie do głowy (tworzą „uszy”) i chodzą ciężko jak niedźwiedzie.
 - słonie – przykładają rękę do brody, jakby była to trąba i wykonują „leniwe ósemki”.
 - ryby – poruszają się po klasie i falują rękami jakby płynęła ryba.
 - koty – przeciągają się jak koty, wykonując ruchy naprzemienne.
 - ptaki – chodzą po klasie i poruszają rękoma jak skrzydłami.
 - węże – kładą się na podłodze i wiją jak węże.
 - leniwce – bardzo leniwie poruszają jedną ręką i przeciwną nogą, jakby szły w zwolnionym tempie.
 - susły – przybierają pozycję embrionalną i zasypiają.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *wspomaganie dziecka w rozwoju fizycznym.*
7. **Obszar podstawy programowej:** wychowanie fizyczne: *uczeń uczestniczy w zajęciach rozwijających sprawność fizyczną, zgodnie z regułami.*
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** Ćwiczenie to można wykorzystać w przerwie śródlekcyjnej.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** Susan Elisabeth Davis, Roni Cohen Leiderman, Wendy Masi, *365 zabaw dla Ciebie i Twojego dziecka*, Mulico, Warszawa 2008.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Agnieszka Dutkiewicz.

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 7

Obszar wsparcia: koncentracja uwagi

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Zaszyfrowane słowa.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Ćwiczenie indywidualne.
3. **Cele ćwiczenia:** uczeń poprawnie odkodowuje symbole, zapisuje poprawnie wyrazy i je odczytuje.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** karta pracy.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Uczeń otrzymuje tabelkę w której każdej literze przypisany jest dany symbol. Wyrazy zapisane są za pomocą symboli. Uczeń musi odkodować wyrazy, odwołując się do symboli. W ich miejsce wpisuje daną literę i odczytuje powstałe wyrazy.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *zdobycie umiejętności wykorzystywania posiadanych wiadomości podczas wykonywania zadań i rozwiązywania problemów.*
7. **Obszar podstawy programowej:** *uczeń rozumie sens kodowania i dekodowania informacji.*
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** brak.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** źródło nieznanne.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Anna Słaby.

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

projekt@pwn-iws.pl www.pwn-iws.pl tel. (061) 873 62 48 faks (061) 873 62 49

pwn.pl

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 9

Obszar wsparcia: edukacja społeczna: umiejętność współpracy, wyrażanie emocji, koncentracja uwagi

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Zgadnij, co robię.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Dla uczniów, u których występuje problem współpracy w parze, wstydlivość, nieumiejętność wyrażania emocji.
3. **Cel główny ćwiczenia:** rozwijanie umiejętności współpracy w grupie.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** kartki z napisanymi czynnościami do wykonania np.: „Zrób dziwną minę”, „Powiedz coś miłego koledze”, „Uśmiechnij się”, „Bądź smutny”, „Podskocz trzy razy”, „Zrób dwa przysiady” itp.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Dzieci stoją w dwóch rzędach A i B naprzeciw siebie. Osoba prowadząca ma na kartce napisaną czynność, którą dzieci w rzędzie B po przeczytaniu będą musiały pokazać dzieciom z rzędu A, np.: „Uśmiechnij się”, „Bądź smutny”, „Podskocz trzy razy”. Po wykonaniu czynności rząd A odgaduje, co kolega chciał przekazać. Po tym następuje zmiana i osoba prowadząca pokazuje czynność rzędowi B, który robi to, co jest napisane na kartce. Oczywiście rząd drugi nie widzi napisu.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:**
Uczeń:
 - *współpracuje zgodnie w zabawie, przestrzega reguł obowiązujących w społeczności dziecięcej;*
 - *potrafi odróżnić, jaka sytuacja jest dobra, a jaka zła w kontaktach z rówieśnikami, dorosłymi.*
7. **Obszar podstawy programowej:** edukacja społeczna – uczeń *współpracuje z rówieśnikami w zabawie, przestrzega reguł obowiązujących w społeczności dziecięcej.*
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** brak.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** Pomysł ćwiczenia zaczerpnięty z kursu „Biblioterapia w szkole”.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Barbara Tomaszewska.

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 7

Obszar wsparcia: pamięć

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Zgaduj-zgadula, czego tu brakuje.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Ćwiczenie do pracy indywidualnej, grupowej i z całą klasą (klasy II i III).
3. **Cele ćwiczenia:**
 - wspomaganie pamięci,
 - utrwalanie pisowni wyrazów z ó wymiennym.
 - ćwiczenie umiejętności dokonywania analizy wzrokowej.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** zestaw planszy z 6 przedmiotami – wyrazami z ó wymiennym.
5. **Przebieg ćwiczenia**
 - 1) Dzieci otrzymują karty z rysunkami 6 przedmiotów. Nazwa przedmiotu to wyraz z ó wymiennym: *stół, róg, miód, ósemka, nóż, ogród.*
 - 2) Przez 3 minuty dzieci muszą przyglądać się rysunkom i zapamiętać jak najwięcej z nich.
 - 3) Po przewidzianym czasie karty zostają odwrócone tyłem.
 - 4) Nauczyciel lub wybrane dziecko wymienia 5 dowolnych nazw przedmiotów z pominięciem jednej z nich.
 - 5) Zadaniem pytanego dziecka jest udzielenie odpowiedzi na pytanie: *Czego tu brakuje?*
 - 6) W odpowiedzi dziecko dokonuje automatycznie wymiany wyrazu z „ó”, np. brakuje stołu, rogu, cyfry osiem.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *uczeń uważnie słucha wypowiedzi i korzysta z przekazywanych informacji; wyszukuje w tekście potrzebne informacje; dba o poprawność gramatyczną, ortograficzną oraz interpunkcyjną.*
7. **Obszar podstawy programowej:** edukacja polonistyczna.
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** brak.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** ćwiczenie własne.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Iwona Maj-Fortunko.

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 9

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające analizę słuchową

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Zgaduj-zgadula sylabowa.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Dla dzieci z zaburzonym analizatorem słuchowym.
3. **Cel główny ćwiczenia:** usprawnienie percepcji słuchowej.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** koperty, kartki z kropkami, obrazki.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Dziecko otrzymuje koperty, w których są kartki z narysowanymi kropkami. W kopercie jest też obrazek (nazwa jednosylabowa w kopercie z jedną kropką, dwusylabowa – z dwiema). Dziecko ma wyjąć obrazek, powiedzieć jego nazwę i sprawdzić, czy został umieszczony w odpowiedniej kopercie. Po sprawdzeniu wszystkich kopert uczeń otrzymuje inny zestaw obrazków, aby umieścić je w odpowiednich kopertach. Musi policzyć przedtem sylaby w nazwach obrazków.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** uczeń *posługuje się ze zrozumieniem określeniem sylaba.*
7. **Obszar podstawy programowej:** edukacja polonistyczna w zakresie wspomagania rozwoju umysłowego.
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** Zamiast obrazków można wykorzystać kartoniki z wyrazami.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** źródło nieznane.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Marzena Klimaszewska.

Ćwiczenie nr 9

Obszar wsparcia: ćwiczenie doskonalące analizę i syntezę wzrokową

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Zgubione litery.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Ćwiczenie jest zalecane dla uczniów z zaburzeniami analizy i syntezy wzrokowej. Może być przeprowadzane indywidualnie na zajęciach wyrównawczych.
3. **Cele ćwiczenia:** rozwijanie spostrzegawczości i koncentracji uwagi – rozwijanie umiejętności dokonywania analizy wzrokowej wyrazów.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** lizaki z jedną określoną literą, zestawy wyrazów zawierających literę znajdującą się na lizaku.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Przed rozpoczęciem zajęć można z dzieckiem przeprowadzić ćwiczenie z zakresu kinezylogii edukacyjnej poprawiające koncentrację oraz spostrzeganie materiału wizualnego z bliskiej odległości, np. *Punkty równowagi*. Dziecko otrzymuje od nauczyciela serie wyrazów zapisanych na kartkach. Nauczyciel podnosi lizak z literą i poleca poszukać wyrazu, który zawiera pokazaną literę. Dziecko odczytuje literę, szuka wyrazów i je odkłada na bok. Następnie je porządkuje i sprawdza poprawność wykonanego ćwiczenia.
Przykład: lizak z literą **B** – babcia but ubranie dąb
O – Olga okno palto koło nos itp.

Ćwiczenie to może być min. bazą do ćwiczeń w dzieleniu i przeliczaniu sylab, doskonaleniu techniki czytania.

6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *zdobycie przez uczniów umiejętności wykorzystywania posiadanych wiadomości podczas wykonywania zadań i rozwiązywania problemów.*
7. **Obszar podstawy programowej:** w zakresie umiejętności czytania – *uczeń zna wszystkie litery alfabetu, czyta i rozumie proste, krótkie teksty.*
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** brak.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** źródło nieznane.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Małgorzata Błasziewicz.

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 2

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające rozwój manualny przy zaburzeniach grafomotorycznych

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Zimowe niebo.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Dla uczniów niepełnosprawnych ruchowo, manualnie.
3. **Cele ćwiczenia:** zmniejszanie napięcia mięśniowego rąk, kształtowanie prawidłowego uchwytu przyrządów do pisania.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** kartka A3, gruby pędzel, farby plakatowe, pęczek waty, patyk,
5. **Przebieg ćwiczenia:** Słuchanie utworu A. Vivaldiego Zima i zamalowywanie szerokim pędzlem całej powierzchni kartki, następnie na mokrym tle – rysowanie palcem lub patykiem „śniegowych gwiazdek” (wykorzystywanie symetryczności).
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:**
Uczeń:
 - *dostrzega symetrię,*
 - *podejmuje działalność twórczą, posługując się takimi środkami wyrazu plastycznego, jak: kształt, barwa, w kompozycji na płaszczyźnie.*
7. **Obszar podstawy programowej:**
 - *wspomaganie dziecka w rozwoju intelektualnym, emocjonalnym, społecznym, i estetycznym,*
 - *udzielić pomocy psychologiczno-pedagogicznej, żeby mogli sprostać wymaganiom określonym w podstawie programowej.*
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** brak.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** źródło nieznane.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Danuta Konopka.

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 2

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające analizę słuchową

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Znajdź mnie.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Dla dzieci z wadą słuchu i trudnościami z koncentracją uwagi.
3. **Cele ćwiczenia:**
 - doskonalenie analizy słuchowej (stymulacja zmysłu słuchu),
 - poprawienie koncentracji uwagi.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** przygotowane wyrazy potrzebne do ćwiczeń.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Przed przystąpieniem do zadania głównego nauczyciel funduje uczniom mały trening słuchowy: głoskuje proste wyrazy, a uczniowie rozpoznają je i mówią w całości: o – k – o, u – ch – o, p – a – s, b – u – t, d – o – m, k – o – t, s – u – m, k – o – z – a, d – a – m – a, b – u – d – a, w – o – d – a, n – o – g – a. W dalszej części ćwiczenia uczniowie rozpoznają określone słowa w szeregu słów o podobnym brzmieniu. Gdy usłyszą dane słowo (np. sos), muszą klasnąć: nos, los, kos, nos, sos, włos, kos, odgłos, sos, kos, los, sos, nos, włos, odgłos, sos, nos, los, sos. Ćwiczenie *Znajdź mnie*: nauczyciel mówi pewien wyraz, a uczniowie muszą usłyszeć i rozpoznać inny wyraz, który się w nim ukrył: kosmos, dwuznak, cudak, badanie, kokos, skarbonka, aksamit, kotwica, program, krokodyl.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *wspomaganie dziecka w rozwoju intelektualnym.*
7. **Obszar podstawy programowej:** edukacja polonistyczna – uczeń *poszerza zakres słownictwa, dostrzega różnicę pomiędzy literą i głoską; dzieli wyrazy na sylaby.*
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** brak.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** źródło nieznane.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Malwina Augustyniak.

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 8

Obszar wsparcia: ćwiczenie umiejętności radzenia sobie w trudnej sytuacji

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Znajdź parę!*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Ćwiczenie dla klasy.
3. **Cele ćwiczenia:**
 - ćwiczenie umiejętności podejmowania decyzji;
 - ćwiczenie pamięci wzrokowej.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** szaliki lub chusty do zawiązania oczu.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Uczestnicy zabawy stają w kole i przez około minutę przypatrują się sobie nawzajem. Po minucie prowadzący prosi uczniów o dobranie się w pary (w wypadku starszych dzieci może zaznaczyć kryterium doboru pary, np.: „Wybierz osobę, z którą jeszcze dzisiaj nie rozmawiałeś lub rozmawiałeś najmniej”). Po utworzeniu par prowadzący prosi o założenie szalików lub chust na oczy i powolne poruszanie się po sali. Pilnuje, aby uczestnicy nie zrobili sobie krzywdy i nie wpadali na siebie. Na hasło: **Znajdź parę!** każdy stara się z zamkniętymi oczami odnaleźć swoją parę. Dozwolone jest dotykanie siebie, sprawdzanie charakterystycznych cech partnera, ale musi panować cisza. Kiedy pary już się dobiorą, prowadzący prosi o zdjęcie opasek. Po ćwiczeniu następuje rozmowa o tym, dlaczego komuś się nie udało znaleźć pary oraz dlaczego ktoś znalazł parę bez problemów.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *wspomaganie dziecka w rozwoju społecznym.*
7. **Obszar podstawy programowej:** edukacja społeczna: *uczeń współpracuje z innymi w zabawie.*
8. **Ewentualne uwagi, zalecenia do realizacji:** W tym zadaniu należy wyznaczyć wyraźne granice dotyku, tak aby żadne dziecko nie czuło dyskomfortu podczas poszukiwania partnera z zamkniętymi oczami.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** Klaus W. Vopel, *Kreatywne rozwiązywanie konfliktów*, Jedność, Kielce 2006.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Agnieszka Dutkiewicz.

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 7

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające koncentrację uwagi

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Znajdź słowa.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Dla uczniów mających problemy z koncentracją uwagi.
3. **Cel główny ćwiczenia:** poprawienie umiejętności koncentracji uwagi.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** wiersz pt. *Opowiedział dzięcioł sowie.*
5. **Przebieg ćwiczenia:** Dzieci otrzymują tekst pt. *Opowiedział dzięcioł sowie.* Uczniowie muszą znaleźć w tekście błędy, które popełnił chochlik drukarski. Po odnalezieniu błędów, prawidłowo odczytują tekst.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** uczeń czyta i rozumie proste teksty.
7. **Obszar podstawy programowej:** edukacja polonistyczna w zakresie wspomagania rozwoju umysłowego.
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** Dla dzieci słabowidzących tekst należy napisać większą czcionką.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** źródło nieznane.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Marzena Klimaszewska.

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

pwn.pl | p. o. o. „J. Romana Maya” 61-337 Poznań
projekt@pwn-iws.pl | www.pwn-iws.pl | tel. (061) 873 62 48 | faks (061) 873 62 49
NIP 236-10-16-645 REGON 140933660

pwn.pl

Ćwiczenie nr 7

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające percepcję słuchową

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Znajdź słowo.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Uczniowie klas I–III.
3. **Cele ćwiczenia:** usprawnianie percepcji słuchowej.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** obrazki z wyrazami.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Nauczyciel mówi słowo, poleca dziecku opuścić ostatnią głoskę i powiedzieć nowo powstałe słowo. To samo ćwiczenie uczeń wykonuje z innymi słowami, w których opuszcza pierwszą głoskę. Zadanie można przeprowadzić ustnie lub dodatkowo wykorzystać obrazki, np. sery: „Opuść ostatnią głoskę w tym słowie i powiedz, jakie słowo otrzymałeś?”. Na obrazkach mogą być inne wyrazy, takie jak: indyki, buty, kosa, góral, list (uczeń ma opuścić ostatnią głoskę) oraz brama, sznurek, zdanie, gość, kosa, krowy – w tych wyrazach uczeń opuszcza pierwszą głoskę.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *zdobywanie przez uczniów umiejętności wykorzystania posiadanych umiejętności podczas wykonywania zadań i rozwiązywania problemów.*
7. **Obszar podstawy programowej:** edukacja polonistyczna (w zakresie umiejętności czytania i pisania) – uczeń *zna wszystkie litery alfabetu, czyta i rozumie proste, krótkie teksty.*
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** Dla dzieci, które mają problemy z utworzeniem nowego wyrazu po wyeliminowaniu głoski pierwszej lub ostatniej, konieczne jest przedstawienie wyrazów w formie planszy. Wyrazy powinny być krótkie.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** źródło nieznane.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Hanna Renz.

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 2

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające koordynację psychoruchową

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Zrób jak ja.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Ćwiczenie zalecane dla dzieci z zaburzoną orientacją przestrzenną oraz koordynacją wzrokowo-ruchową.
3. **Cele ćwiczenia:**
 - doskonalenie orientacji w schemacie własnego ciała,
 - kształtowanie orientacji przestrzennej z użyciem nazw kierunków: prawa, lewa, góra, dół.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** 2 baloniki czerwone i 2 niebieskie.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Dziecko staje w odległości od 2,5 do 3 m od nauczyciela, tak aby miało swobodę ruchów. Dziecko i nauczyciel stoją przodem do siebie.

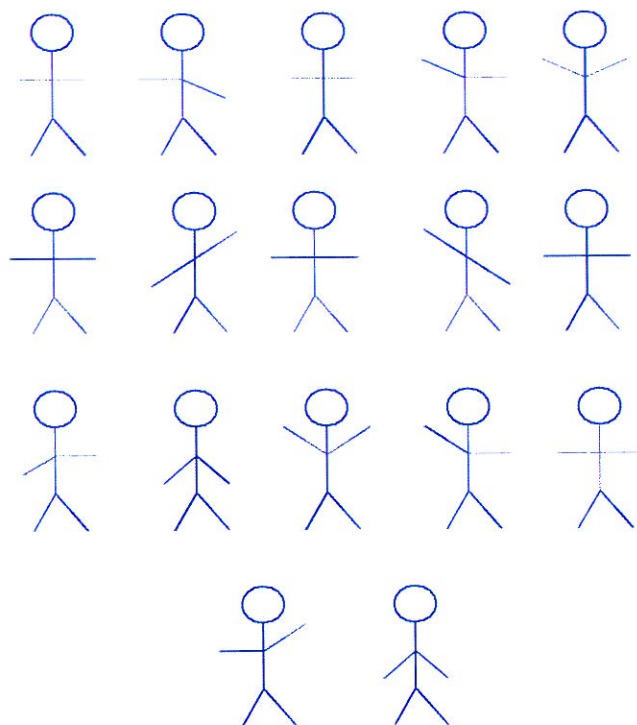
I etap: Prowadzący kolejno prezentuje wzorce ruchowe, podając komunikat: „Zrób jak ja”. Dziecko wykonuje ruchy ramionami jako lustrzane odbicie ruchów prowadzącego ćwiczenie.

II etap: Zarówno nauczyciel, jak i dziecko biorą do prawej ręki czerwony balonik, a do lewej – balonik niebieski. Dziecko naśladuje ruchy prowadzącego odpowiednio ręką prawą i lewą. Ułatwienie stanowią baloniki trzymane w dłoniach.

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** uczeń wyprowadza kierunki od siebie i innych osób; określa położenie obiektów względem obranego obiektu.
7. **Obszar podstawy programowej:** edukacja matematyczna – wspomaganie rozwoju umysłowego oraz kształtowanie wiadomości i umiejętności matematycznych dzieci.
8. **Ewentualne uwagi, zalecenia do realizacji:** brak
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** Newel C. Kephart, *Dziecko opóźnione w nauce szkolnej*, PWN, Warszawa 1970.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Katarzyna Wróblewska.

Ćwiczenie nr 4

Obszar wsparcia: kinezylogia edukacyjna

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Żonglowanie chustami.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Ćwiczenie jest skierowane dla uczniów o słabej koordynacji psychoruchowej.
3. **Cele ćwiczenia:**
 - równomierne uaktywnianie obu półkul mózgowych,
 - usprawnianie refleksu,
 - usprawnianie koordynacji wzrokowo-ruchowej.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** dwie chustki.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Jedną chustkę trzymamy w prawej ręce, a drugą w lewej. Zaczynamy od wyrzucenia chustki z prawej ręki. Kiedy chusta znajdzie się w górze i zacznie opadać po lewej stronie ciała, wyrzucamy chustkę z lewej ręki na prawą stronę ciała. Teraz dwie chustki są w powietrzu. Zawsze najpierw łapiemy tę chustkę, która została wyrzucona jako pierwsza. Pamiętamy, że podczas chwytania nasze palce skierowane są do dołu. Łapiemy więc chustkę najpierw lewą ręką, a następnie kolejną chustkę – prawą ręką (ważne, by ręce nie krzyżowały się). Pomocne przy żonglowaniu jest, przynajmniej na początku, głośne mówienie. Wyrzucając chustki, możemy mówić: „raz, cztery” lub „wyrzut, wyrzut”, „łapiemy, łapiemy”. Pomaga nam to zapamiętać, co robimy po kolei. Ważne jest też, aby chustki nie zostały wyrzucone jedna po drugiej. Należy odczekać chwilę, aż chustka znajdzie się w górze i dopiero wtedy wyrzucić drugą chustkę. Ponadto chustki powinny być wyrzucone na taką samą wysokość. W przeciwnym razie możemy zgubić rytm żonglowania.
Wersja łatwiejsza – używamy tylko jednej chustki. Chustkę trzymamy palcami. Wyrzucamy chustkę prawą ręką do góry – w lewą stronę po skosie (mniej więcej na wysokość głowy lub wyżej), aby chustka opadała po lewej stronie ciała. Łapiemy ją prawą ręką: wykonujemy szybki ruch dłoni z góry na dół za chustką – dłoń jest otwarta, palce szeroko rozstawione. To samo ćwiczenie wykonujemy lewą ręką.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *uczeń realizuje proste schematy rytmiczne ruchem całego ciała.*
7. **Obszar podstawy programowej:** kształtowanie sprawności fizycznej dzieci i edukacja zdrowotna – *uczeń uczestniczy w zajęciach rozwijających sprawność fizyczną, zgodnie z regułami.*
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** Ćwiczenie należy rozpocząć od żonglowania jedną chustką.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** Ewa Noga, *DELFIN. Trening umiejętności poznawczych*, Klanza, Warszawa 2010.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Magdalena Niewiedziała.

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

projekt@pwn-iws.pl www.pwn-iws.pl tel. (061) 873 62 48 faks (061) 873 62 49

ul. 226 10 16 345 15 201 95 43 662

pwn.pl

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO
CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

„Innowacyjne wsparcie szkół uwzględniające specjalne potrzeby edukacyjne uczniów”

pwn.plsp z o.o. ul. Romana Maja 1 61-371 poznań
projekt@pwn-iws.pl www.pwn-iws.pl tel. (061) 873 62 48 faks (061) 873 62 49
NIP 236-10-16-845 REGON 930932660

pwnpl

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 9

Obszar wsparcia: wyrażanie emocji

1. **Tytuł ćwiczenia:** ZOO.
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Dla wszystkich dzieci.
3. **Cele ćwiczenia:**
 - ćwiczenie umiejętności wyrażania emocji,
 - rozbudzanie wyobraźni i kreatywności.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** karteczki z nazwami zwierząt.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Liczba uczestników: min. 10 osób. Uczniowie na początku lekcji otrzymują od prowadzącego karteczki z nazwami zwierząt z rozróżnieniem ich płci, np. samiec lwa i samica lwa. Jednak nie informuje on dzieci, że jest taki podział zwierząt. Na dane hasło wszyscy uczestnicy naśladują zwierzęta, chodząc po sali. Nie wolno im wydawać żadnego dźwięku. Każdy uczestnik ma pewną dowolność w odtwarzaniu swojej roli, ale najważniejsze, żeby pokazywał jak najwięcej szczegółów odgrywanego zwierzęcia. Tak uczniowie prezentują się przez pół minuty. Po tym czasie prowadzący prosi, aby na podstawie obserwacji każdy odszukał zwierzę ze „swojego” gatunku. Tak powstaną pary. Wszyscy uczestnicy szukają swojego partnera i kiedy się odnajdą, witają się serdecznie.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *wspomaganie w rozwoju dziecka intelektualnym.*
7. **Obszar podstawy programowej:** edukacja przyrodnicza: *uczeń nazywa części ciała i organy wewnętrzne zwierząt i ludzi.*
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** brak.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** źródło nieznane.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Agnieszka Dutkiewicz.

Ćwiczenie nr 8

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające koncentrację uwagi, analizę słuchową, koordynację wzrokowo-ruchową

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Zostań literą.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Dla uczniów nadpobudliwych, mających zaburzenia percepcyjno-motoryczne.
3. **Cel główny ćwiczenia:** utrwalanie samogłosek *a, o, e*.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** instrumenty muzyczne – tamburyn, kastaniety, trójkąty, plansze demonstracyjne z samogłoskami *a, o, e*.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Dzieci poruszają się swobodnie po sali, trzymając instrumenty. Nauczyciel, chodząc między uczniami, wystukuje rytm na dowolnym instrumencie przypisanym wcześniej samogłoskom, a uczniowie odpowiadają trzykrotnym dźwiękiem. Wcześniej prowadzący dokładnie tłumaczy przebieg ćwiczenia. Tamburyn odpowiada samogłosce *a*, kastaniety *e*, trójkąty – *o*. Ćwiczenie wymaga od uczniów skupienia i kojarzenia utrwalanej samogłoski z odpowiednim dźwiękiem. Po wystukanym rytmie biegną do miejsca, na którym leży (może być przypięta) plansza z samogłoskami. Następnie wracają do miejsca zabawy. Dzieci siadają w grupach samogłosek, trzymając instrumenty. Nauczyciel odczytuje wyrazy, które mają w nagłosie, śródgłosie, wygłosie samogłoski *a, o, e*. Uczniowie po usłyszeniu wyrazu odpowiadają dźwiękiem. Propozycje wyrazów: ekran, kredki, korale, agrest, kran, tablica, ogórek, pomidor, jajko itp. Ćwiczenie z użyciem instrumentów można wykorzystać do utrwalenia wszystkich liter alfabetu, analizy, syntezy słuchowej wyrazów.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:**
Uczeń:
 - uważnie słucha nauczyciela,
 - rozpoznaje samogłoski *a, o, e*.
7. **Obszar podstawy programowej:** edukacja polonistyczna – *uczestniczenie w zabawie ruchem, poznanie i utrwalanie liter alfabetu.*
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** Przed ćwiczeniem przypominamy nazwy instrumentów.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** źródło nieznane.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Alina Czernicka.

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO
CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 3

Obszar wsparcia: edukacja społeczna

1. Tytuł ćwiczenia: *Żuczek*.
2. Dla kogo jest zalecane ćwiczenie? Dla całej klasy.
3. Cele ćwiczenia: koncentracja uwagi, wyrażanie emocji.
4. Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia: karta pracy z opisem budowy zwierzątka, kostka do gry, długopis, kartka.
5. Przebieg ćwiczenia: Dzieci rysują zwierzątko według rzutów kostkami. Liczba graczy wynosi 2 i więcej. Wygrywa ten, kto szybciej narysuje swojego robaczka. W swojej kolejce gracz rzuca kostką tylko raz. Jeśli wyrzuci liczbę, która odpowiada części żuczka, jaką ma w danym momencie narysować, to może uzupełnić o nią swój rysunek. Gdy wyrzuci inną liczbę lub tę, która już była wykorzystana, jego rysunek pozostaje bez zmian. Zwierzątko budujemy w następującej kolejności: (1) – tułów, (2) – głowa, (5) – prawy czułek, (5) – lewy czułek, (4) – prawe oko, (4) – lewe oko, (3) – trzy nogi z prawej, (6) – ogonek, (3) – trzy nogi z lewej.
6. Cel edukacyjny z podstawy programowej: *kształtowanie u uczniów postaw warunkujących sprawne i odpowiedzialne funkcjonowanie we współczesnym świecie*.
7. Obszar podstawy programowej: *uczeń współpracuje z innymi w zabawie, przestrzega reguł obowiązujących w społeczności dziecięcej*.
8. Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji: brak.
9. Źródło danego ćwiczenia, na którego postawie dokonano adaptacji i modyfikacji: źródło nieznane.
10. Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie: Elżbieta Szustek.

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO

CZŁOWIEK – NAJLEPSZA INWESTYCJA

Ćwiczenie nr 4

Obszar wsparcia: ćwiczenie wspomagające analizę słuchową

1. **Tytuł ćwiczenia:** *Zwierzątka w zagrodzie.*
2. **Dla kogo jest zalecane ćwiczenie?** Dla dzieci mających problem z analizą słuchową.
3. **Cel główny ćwiczenia:** wspomaganie analizy słuchowej.
4. **Środki dydaktyczne potrzebne do realizacji ćwiczenia:** opaski na oczy.
5. **Przebieg ćwiczenia:** Prowadzący dzieli wszystkie dzieci na dwie grupy (A i B). Dzieci z grupy A otrzymują karteczki z wypisaną nazwą zwierzątka (nazwy się powtarzają). Nie mogą ich nikomu pokazać. Następnie prowadzący zawiązuje im oczy. Na jego sygnał dzieci z grupy A naśladują odgłosy danego zwierzątka. Grupa B tworzy zewnętrzny krąg, który chroni „zwierzątka w zagrodzie”. Istotą ćwiczenia jest jednocześnie nasłuchiwanie, wydawanie odpowiednich dźwięków i takie poruszanie się „zwierzątek w zagrodzie” (grupa A), aby dobrały się one w swoje stada.
6. **Cel edukacyjny z podstawy programowej:** *wspomaganie dziecka w rozwoju intelektualnym.*
7. **Obszar podstawy programowej:** edukacja muzyczna (w zakresie tworzenia muzyki) – *uczeń improwizuje głosem.*
8. **Ewentualne uwagi i zalecenia do realizacji:** brak.
9. **Źródło danego ćwiczenia, na którego podstawie dokonano adaptacji i modyfikacji:** źródło nieznane.
10. **Imię i nazwisko autora dostosowującego ćwiczenie:** Paweł Mazurkiewicz.